



«განე ჯაგახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი»  
კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეცისტიკის ინსტიტუტი

•  
**პროგრამა «ლოგოსი»**

პუბლიკაციები და ღონისძიებები კლასიკური ფილოლოგიის,  
ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეცისტიკის სფეროში



თბილისი  
2004



თინათინ გიორგობიანი

# ქსენოფონტის ლაქსიკონი

2004  
თბილისი

რედაქტორი                    ქ. აბესაძე  
რეცენზენტები:            მ. მჭედლიძე  
                                      რ. ცანავა

© პროგრამა „ლოგოსი“

ISBN 99940-31-24-4

პროგრამა „ლოგოსი“  
ილია ჭავჭავაძის გამზირი 13,  
თბილისი 0179  
ტელ. 25-02-58, ფაქსი 22-11-81  
ელ. ფოსტა [greekstudies@caucasus.net](mailto:greekstudies@caucasus.net)

# სარჩევი

|                                                    |     |
|----------------------------------------------------|-----|
| ლექსიკონის სტრუქტურა.....                          | 8   |
| ანბანი.....                                        | 10  |
| ლექსიკონი.....                                     | 12  |
| ქსენოფონტის ენა.....                               | 135 |
| მთავარი ფონეტიკური კანონები .....                  | 138 |
| არსებითი სახელი.....                               | 139 |
| I კანკელელობა.....                                 | 140 |
| II კანკელელობა.....                                | 143 |
| I და II კანკელელობის გედსართავე სახელები.....      | 145 |
| III კანკელელობა .....                              | 147 |
| III კანკელელობის გედსართავე სახელები.....          | 158 |
| III კანკელელობის გედსართავე სახელთა ხარისხები..... | 162 |
| ნაცვალსახელი .....                                 | 164 |
| რიცხვითი სახელი .....                              | 168 |
| გმნა.....                                          | 170 |
| უღლება .....                                       | 172 |
| გმნათა კლასიფიკაცია.....                           | 184 |



## წინასიტყვაობა

წინამდებარე ლექსიკონი უპირველესად სასწავლო დანიშნულებისაა. იგი ეყრდნობა ქსენოფონის „ანაბასისის“ ლექსიკას.

ქსენოფონის „ანაბასისში“ დაცულია ცნობები ქართველი გომების შესახებ და ამდენად იგი კლასიკური ფილოლოგიის განყოფილების სტუდენტთათვის ყოველთვის იყო პროგრამით გათვალისწინებული საკითხავი ბერძნული ტექსტი.

ამიტომაც ამ ლექსიკონის შედგენაში უშუალოდ მონაწილეობდნენ კლასიკური ფილოლოგიის განყოფილების ყოფილი სტუდენტები და ამჟამად კი კოლეგები – ეკატერინე გამყრელიძე, ნინო ლორთქიფანიძე, რუსუდან მარგიშვილი, თამარ კოშორიძე და მუშანიკ ასათიანი, რისთვისაც მათ მადლობას მოვახსენებ.

„ანაბასისის“ პირველ სამ წიგნში მოთხრობილია ლიდიის სატრაპის, კიროსის ლაშქრობის შესახებ მისი ძმის, სპარსეთის მეფის – არტაქსერქსე II-ის წინააღმდეგ. ეს ლაშქრობა განხორციელდა ძვ.წ. 401 წლის გაზაფხულზე. ბრძოლა ბაბილონის მახლობლად გაიმართა, კიროსი მოკლეს და მისი არმია დაიშალა.

კიროსის ლაშქრობაში მონაწილეობდა 10000-ზე მეტი ბერძენი. იქ იყო „ანაბასისის“ ავტორი ქსენოფონიც. დაქირავებული ბერძენი მეომრები იძულებულნი გახდნენ შავ ზღვაზე არსებული ბერძნული პოლისებისაკენ წასულიყვნენ და იქიდან – ელადისაკენ.

შავი ზღვისაკენ მსვლელობის დროს ბერძენთა არმიას მოუხდა ქართველი გომებით დასახლებული მხარეების გაეღაცა.

ქსენოფონი პირველი მწერალია, რომლის ცნობათაგან უშუალოდ ირკვევა, რომ კოლხების ქვეყანა ფაზის-რიონის აუზის გარდა, შავი ზღვის სამხრეთ სანაპიროზედაც იყო. იქ კოლხები მოსინიკებს ემიჯნებოდნენ.

„ანაბასისში“ მოიხსენიებიან ისეთი გომები და გეოგრაფიული პუნქტები, რომელთა შესახებ ქსენოფონგამდე არავითარი ცნობები არ არსებობდა. მაგალითად, ქსენოფონი პირველია და უკანასკნელიც, ვინც ერთ-ერთ კოლხურ გომს, ფასიანელებს მდინარე არაქსის სათავეებთან გვიდასტურებს. ამასთან, ქსენოფონის ცნობა, რომ არაქსის ზემო წელს ფასისი ეწოდებოდა, უძველესია.

ანტიკურ წყაროთაგან „ანაბასისი“ ერთადერთია, რომელიც ტრაპეზუნდ – კერასუნგის მხარეში კოლხების ყოფნას გვაშეცნობს.

„ანაბასისი“ ეკუთვნის თვითმხილველ ავტორს და ამ მხრივაც ის განსაკუთრებულია სხვა საისტორიო თხზულებათა შორის.

## ლექსიკონის სტრუქტურა

1. არსებითი სახელი მოცემულია ნომინატივის ფორმით და გვერდით უწერია გენეტივის დაბოლოება, შემდეგ – არტიკლი (მაგ.  $\acute{\alpha}\gamma\chi\epsilon\lambda\omicron\varsigma$ ,  $\sigma\upsilon$ ,  $\acute{\omicron}$ ).

2. ზედსართავი სახელი მოცემულია მამრობითი სქესის ფორმით და მდებარეობით და საშუალო სქესის დაბოლოებებით (მაგ.  $\acute{\alpha}\gamma\alpha\mu\acute{\iota}\varsigma$ ,  $\eta$ ,  $\acute{\sigma}\nu$ ; ასევე:  $\acute{\alpha}\beta\alpha\tau\omicron\varsigma$ ,  $\sigma\upsilon$ ).

3. ზმნა მოცემულია I პირის ფორმით (აწმყო დროისა), მაგ.  $\acute{\alpha}\gamma\omicron\rho\acute{\alpha}\zeta\alpha$  – ვეაჭრობ, ვყიდულობ. ზმირად მოგვყავს ზმნის ძირითადი ფორმები (მაგ.  $\acute{\alpha}\gamma\omega$ , *fut.*  $\acute{\alpha}\zeta\omega$ , *aor.*  $2$   $\eta\gamma\alpha\gamma\omicron\upsilon$  და ა. შ.), ფრჩხილებში მითითებულია ამოსავალი ფორმა.

4. ერთი და იმავე მნიშვნელობის სიტყვები, გრამატიკული ფორმები თუ ფრაზეოლოგიური ეკვივალენტები აღნიშნულია ტოლობის (=) ნიშნით (მაგ.  $\acute{\alpha}\nu\acute{\alpha}\delta\upsilon$ ).

5. თუ ბერძნული სიტყვა მეორდება განმარტებაში, იქ მოცემულია შემოკლებით:  $\pi.$  =  $\pi\acute{\omicron}\lambda\iota\varsigma$ .

6. შემოკლებები ლათინურად:

1. *acc.* – *accusativus* – ბრალდებითი ბრუნვა.
2. *act.* – *activum* – მოქმედებითი გვარი.
3. *adj.* – *adjectivum* – ზედსართავი სახელი.
4. *adj. verb.* – *adjectivum verbale* – ნაზმნარი ზედსართავი სახელი.
5. *aor.* – *aoristus* – აორისტი, ნამყო სრული.
6. *comparat.* – *comparativus* – შედარებითი ხარისხი.
7. *conj.* – *conjunctio* – კავშირი.
8. *dat.* – *dativus* – მიცემითი ბრუნვა.
9. *demin.* – *deminitivum* – კნინობითი სახელი.
10. *dep.* – *deponens* – გადაღებული ზმნა ანუ დეპონენსი.
11. *dual.* – *dualis* – ორობითი.
12. *encli.* – *encliticum* – მიკედლებული სიტყვა.
13. *f.* – *femininum* – მდებარეობით სქესი.
14. *fut.* – *futurum* – მომავალი დრო.
15. *gen.* – *genetivus* – ნათესაობითი ბრუნვა.
16. *imper.* – *imperativus* – ბრძანებითი კილო.
17. *imperf.* – *imperfectum* – იმპერფექტი, ნამყო უსრული.
18. *ind.* – *indicativus* – თხრობითი კილო.
19. *infin.* – *infinitivus* – ზმნის განუსაზღვრელი ფორმა.
20. *m.* – *masculinum* – მამრობითი სქესი.
21. *med.* – *medium* – საშუალო გვარი.
22. *n.* – *neutrum* – ნეიტრალური, საშუალო.
23. *nom.* – *nominativus* – სახელობითი ბრუნვა.
24. *part.* – *participium* – პარტიციპიუმი, მიმდებარე.

- 25. partic. – particula – ნაწილაკი.
- 26. pass. – passivum – ვნებითი გვარი.
- 27. pf. – perfectum – პერფექტი, ნამყო სრული.
- 28. pl. – pluralis – მრავლობითი რიცხვი.
- 29. ppf. – plusquamperfectum – პლუსკვამპერფექტი, ნამყო წინარეწარსული.
- 30. praep. – praepositio – წინდებული.
- 31. praes. – praesens – ახლანდელი დრო.
- 32. pron. – pronomen – ნაცვალსახელი.
- 33. pron. poss. – pronomen possessivum – კუთვნილებითი ნაცვალსახელი.
- 34. pron. refl. – pronomen reflexivum – უკუქცევითი ნაცვალსახელი.

## ანბანი

ბერძნული ანბანი 24 ასოსგან შედგება; აქედან 17 თანხმოვანია, 7- ხმოვანი.  
 'Εγώ είμι τὸ Ἄλφα καὶ Ὁ μέγα, ἀρχὴ καὶ τέλος.  
 მე ვარ ალფა და ომეგა, დასაწყისი და დასასრული. აპოკალიფსისი, 21, 6.

| მოხაზულობა   |      | ასოთა სახელწოდება ბგერათა შესაგყვისობა |         |                             |
|--------------|------|----------------------------------------|---------|-----------------------------|
| დიდი/ პატარა |      |                                        |         |                             |
| A            | α    | ალფა                                   | ἄλφα    | ა(მოკლე ან გრძელი)          |
| B            | β    | ბეტა                                   | βῆτα    | ბ                           |
| Γ            | γ    | გამა                                   | γάμμα   | გ                           |
| Δ            | δ    | დელტა                                  | δέλτα   | დ                           |
| E            | ε    | ეფსილონ                                | ἔψιλον  | ე(მოკლე)                    |
| Z            | ζ    | ძეტა                                   | ζῆτα    | ძ                           |
| H            | η    | ჰეტა                                   | ῆτα     | ე(გრძელი)                   |
| Θ            | θ    | თეტა                                   | θῆτα    | თ                           |
| I            | ι    | იოტა                                   | ἰῶτα    | ი(მოკლე ან გრძელი)          |
| K            | κ    | კაპა                                   | κάππα   | კ                           |
| Λ            | λ    | ლამბდა                                 | λάμβδα  | ლ                           |
| M            | μ    | მი                                     | μῆ      | მ                           |
| N            | ν    | ნი                                     | νῆ      | ნ                           |
| Ξ            | ξ    | ქსი                                    | ξῖ      | ქს                          |
| O            | ο    | ომიკრონ                                | ὀμικρόν | ო(მოკლე)                    |
| Π            | π    | პი                                     | πῖ      | პ                           |
| P            | ρ    | რო                                     | ῥῶ      | რო                          |
| Σ            | σ, ς | სიგმა                                  | σίγμα   | ს                           |
| T            | τ    | ტაუ                                    | ταῦ     | ტ                           |
| Υ            | υ    | უფსილონ                                | ὕψιλον  | ვი,ი,ჟ<br>(მოკლე ან გრძელი) |
| Φ            | φ    | ფი                                     | φῖ      | ფ                           |
| X            | χ    | ხი                                     | χῖ      | ხ                           |
| Ψ            | ψ    | ფსი                                    | ψῖ      | ფს(ჟს)                      |
| Ω            | ω    | ომეგა                                  | ὦ μέγα  | ო(გრძელი)                   |

დიდი ასოებით იწერება: საკუთარი სახელები, ამ სახელთაგან ნაწარმოები ბედსართავი სახელები (მაგ. Ἑλλάς – საბერძნეთი, Ἑλληνικός – ბერძნული), თვეთა სახელები (ჰექატომβαიონი – Ἑκατομβαιῶν და ა. შ.).

რთული ანუ ორმაგი თანხმოვნები: **ჯ, ზ, ψ, ჯ**-ს გვაძლევს **δ + σ** ან **δ + ι**. **ჯ**-ს გვაძლევს **γ + σ, χ + σ, κ + σ**. **ψ**-ს გვაძლევს **β + σ, π + σ, φ + σ**.

**სონორები:** λ, μ, ν, ρ, σ. აქედან: λ, ρ ნარნარაა, μ, ν ნაზალური.

სიგმა სიტყვის დასაწყისში და შუაში იწერება ასე: σ, ხოლო სიტყვის ბოლოს – ς. რთულ სიტყვებში პირველი სიტყვის ბოლოს თანხმოვანთა წინ გვაქვს ორივე სახის სიგმა, მაგრამ ხმოვანთა წინ რთულ სიტყვებში იწერება σ.

ნაზალური გამა ანუ γ + κ, χ, γ, ξ იკითხება ასე: γγ-ნგ, γκ-ნკ, γχ-ნხ, γξ-ნქს (მაგ. ἄγγελος, ἄγκυρα, ἄγχις, ἄγξω).

ბერძნული ψ იკითხება როგორც ი (σύνταξις), გარდა ტრადიციით დამკვიდრებული სიტყვებისა, სადაც იკითხებოდა ფი (მაგ. Ξαμψιδ-სკეითია).

გვექონდა დიგამა ანუ ორმაგი გამა, რომელსაც წარმოთქმის მიხედვით ეაუ-ს (Faυ) უწოდებდნენ. იგი ძველი ბერძნულის ეოლიურ და დორიულ დიალექტებში გვაქვს და პომეროსის პოემებსა და ბერძნულ წარწერებში შემოგვრჩა: იკითხება როგორც ქართული ფ (Foinos – ვოინოს = ღვინო).

# ლექსიკონი

## A

**ἄβατος, ου** – მიუწვდომელი, მიუღ-  
გომელი (მთის შესახებ); გაუვალი  
(გზის შესახებ); გადაუღებავი (მდი-  
ნარეების შესახებ).

**Ἀβροῦζέλης, ου** – აბროძელმესი,  
თრაქიელი, მეფის თარჯიმანი.

**Ἀβρόκομος, ου** – აბროკომოსი,  
ფინიკიელი საგრაპი, მეფე არგაქ-  
სერქესის ოთხ მხედართმთავართა-  
გან ერთ-ერთი.

**Ἀβυδος, ου** – აბიდოსი, ქალაქი  
ტროადაში, ჰელესპონტთან. აქ  
ქსერქსემ ჰელესპონტზე ააგო ხიდი,  
რათა მეომრები ევროპაში გადაეყ-  
ვანა.

**ἀγαγών** – *aor. 2-ის part.* ἄγω-დან.

**ἀγαθός, ἡ, όν** კარგი, მშვენიერი,  
კეთილი, მამაცი, გულადი,  
ჩინებული. ἀνδρα ἀγαθόν γίγνεσθαι  
(εἶναι) – თავის მამაცად წარმო-  
ჩენა; (ქვეყნის შესახებ) – ნაყ-  
ოფიერი; (მოგადალ) – სასარგე-  
ბლო, τὰ ἀγαθὰ სიმდიდრე, საკვე-  
ბის მარაგი.

**ἀγαλλομαι** τινί დაῖνί τινι –  
ვამაყობ რაიმეთი, ვხარობ.

**ἀγαμαι, fut.** ἀγάσομαι, *aor.* ἡγάσθη  
მიკვირს, აღტაცებული ვარ;  
ვაფასებ, პატივს ვცემ.

**ἀγαν** *adv.* – ძალიან, ფრიად.

**ἀγαπάω (ἀγαμαι)** – მიყვარს, პატივს  
ვცემ, ვაფასებ; ვემაყოფილები.

**Ἀγασίας, ου** – აგასიასი, მამაცი  
ასინთავი ქალაქ სკიმფალისიდან  
(არკადიაში).

**ἀγαστός, ἡ, όν (ἀγαμαι)** – აღფრ-  
თოვანების, პატივისცემის, ქების  
ღირსი.

**ἀγγεῖον, ου τό** – ჭურჭელი.

**ἀγγελία, as ἡ** – ამბავი, ცნობა.

**ἀγγέλλω** – ვაუწყებ, ვამცნობ, ვაცხა-  
ლებ.

**ἄγγελος, ου** – მაუწყებელი, ელჩი,  
მაყენ, მახარობელი.

**ἀγείρω, fut.** ἀγέρω, *perf. pass.*

ἀγήρεμαι – ვერებ.

**ἀγένειος, ου (γένειον)** – უწვერ-  
ული.

**Ἀγυσίλαος, ου** – აგესილაოსი,  
ცნობილი მხედართმთავარი და  
სპარტელების მეფე.

**Ἀγίας, ου** – აგიასი (არკადიელი,  
დაქირავებული ჯარისკაცების წი-  
ნამძღოლი, ღალატით შეპყრობილი  
და მოკლული გისაფერნეს მიერ).

**ἄγκος, eos τό** – ეელი, ხეობა.

**ἄγκυρα, as ἡ** – ღუზა, დასაყრდენი;  
უსაფრთხოება.

**ἀγνοέω (γνύω, γινώω)** – არ ვიცი, არ  
მეცმის; ვეჭვობ, ვემრყეობ, ვერ  
ვხვდები.

**ἀγνωμοσύνη, ηs ἡ** – განუსჯელობა,  
არაკეთილგონიერება, გა-  
მოუცდებლობა; *pl.* გაუგებრობა,  
უთანხმოება.

**ἀγνώμων 2 (γνώμη)** – განუსჯელი,  
უგუნური, გამოუცდელი, არახელ-  
საყრელი, უმადური, უსამართლო.

**ἀγορά, as ἡ (ἀγείρω)** – ადგილი,  
სადაც ხალხი იკრიბებოდა თათბი-  
რისა და არჩევნებისათვის, მოსა-  
მართლევები – საქმის განხილვი-  
სათვის, ვაჭრები – ვაჭრობისათვის;  
სახალხო კრება, მოედანი, ბაზარი;  
ἀγοράν ἄγειν – ბაზრობაზე გასა-  
ყიდის მიგანა; ἀγοράν πῆμειν ἔξω  
– სანოვავის გაგზავნა გასაყიდად;  
ἀγοράν παρέχειν – სურსათ-სანო-  
ვავით მომარაგება; ἀγορᾷ χρῆσθαι  
– საკვები მარაგის საჭიროება; ἀπὸ

τῆς ἀγορᾶς ζῆν - ბაზარზე ნაყიდი მარაგით ცხოვრება; οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς - ვაჭარნი; ἀγορὰ πλῆθισσα - დილის 9-დან 12 სთ.-მდე დრო, როცა ἀγορὰ სავსე იყო ხალხით; συνάγειν ἀγοράν - ჯარის შეყრა.

**ἀγοράζω** - ვეაჭრობ, ყიდულობ.  
**ἀγορανόμος, ου ὁ (ἀγορά, νόμος)** - ბაზრის ზედამხედველი, კანონმდებელი, რომელიც კონტროლს უწევდა ვაჭრობას და არ უშვებდა არც მოგყუებას, არც საქონელზე მაღალ ფასებს; ათენში ამ ზედამხედველთა რიცხვი იყო 10: ხუთი ქალაქისათვის და ხუთი პირეოსისათვის. ისინი აგრეთვე აგროვებდნენ სავაჭრო ბაჟს და განაგებდნენ სასამართლო საქმეებს.

**ἀγορεύω** - ელაპარაკობ მოედანზე, სახალხო კრებაზე.  
**ἀγρεύω (ἄγρα)** - ვნადირობ, ვიჭერ.  
**ἀγριος, α, ου (ἀγρός)** - ველური; უხეში, მკაცრი.

**ἀγρός, ου ὁ** - მიწა, სოფელი, ὁ ἀγροί - ადგილ-მამული.  
**ἀγρουπνέω (ὑπνος)** - არ მიძინავს, ვფხიზლობ; ვინმეზე ვმრუნავ (περί τινος).

**ἄγω, fut. ἄξω, aor. 2 ἤγαγον, inf. ἀγαγεῖν, perf. ἤγα და ἀγήοχα** - მოძრაობაში მომყავს, მიმყავს, ვატარებ, ἀγομαί τινα (εἰς δίκην) - სამართალში ვამძლე; ἐπὶ θάνατον (θανάτῳ) - სასიკვდილოდ ვწირავ; ვმართავ, ვმეთაურობ; ἔγγυσθαι ἀγειν - მიახლოება; εἰρήνην ἀγειν - მშვიდობით ტკობა; ἡσυχίαν ἀγειν - მშვიდად ყოფნა; ἀγεσθαι მოყვანა, ჩამოტანა; *imp.* ἄγε δὴ და ἀγετε δὴ, აგრეთვე ἄγετε - აბა! აბა ახლა! აბა, აბა!

**ἀγῶμιος, ου** - ადვილად გადასატანი; τὰ ἀγῶμα - მოძრავი ქონება, გვირთი, საქონელი.

**ἀγών, ὄνος ὁ (ἄγω)** - ბრძოლა, შეჯიბრი. ἀγών γυμνικός შეიყავს: πύγμα - კრივი, πάλη - ჭიდაობა, δρόμος - რბოლა, ἄλμα - ხტომა, δίσκος - ბადროს გყორცნა = πένταθλον, *საერთოდ* შეჯიბრი, ხუთჭიდი.

**ἀγασίζομαι fut. ἀγασισμαι** ვეჯიბრები, ვებრძვი, მეტოქეობას ვუწევ; ἀγασίζεσθαι στάδιον - სირბილში შეჯიბრი.

**ἀγασιθέτης, ου ὁ (ἀγών, τίθημι)** - მსაჯი.

**ἄδειπνος, ου (δείπνιον)** - უჭმელი.  
**ἀδελφός, ου ὁ** - ძმა, გულითადი მეგობარი.

**ἀδέσῳ (δέος)** - უშიშრად; უსაფრთხოდ.

**ἀδελος, ου** - უცნობი, გაუგებარი, გაურკვეველი, უზინარი.

**ἀδελφάτος, ου** - გაუვალი (ποταμός).

**ἀδικέω** - უსამართლოდ ვექცევი; ვაწყენინებ, მეურაცხყოფას ვაყენებ; ἔστιν ὃ τι σε ἠδίκησα; - ვაწყენინებ მე შენ რამით? *მოგჯერ praesens historicum მნიშვნელობით:* უსამართლოდ მოვიქციე, არ ვიყავი მართალი. *pass.* მაწყენინებენ, მეურაცხმყოფენ.

**ἀδικία, ας ἡ** - უსამართლობა, წყენა, მეურაცხყოფა.

**ἀδικος, ου** - უსამართლო, უკანონო. ἐκ τοῦ ἀδίκου - უკანონოდ.

**ἀδίκως** - უსამართლოდ, უკანონოდ.

**ἀδόλως** - მოგყუების გარეშე.

**ἀδύνατος, ου** - უძლური, უმწეო, სუსტი; λῃγὶς ἀδύνατοι - უსარგე-

ბლოლაპარაკი; τὸ ἀδύνατον –  
შეუძლებელი.  
ἄδω, *fut.* ἔσομαι – ვმლერი, ეუმლერი.  
αἶε და αἶε – ყოელთეის, მუდამ,  
მარად. οἱ αἶε τοῦτ' ἔχοντες  
მულრბელეი; οἱ αἶε βῶντες –  
მუდამ მყერიარანი.  
ἀετός და ἀϊετός, οὐ ὁ – არწივი;  
αἰσῖος ἄ. – ბელნიერების მაუწყე-  
ბელი, კარგის მომასწავებელი არ-  
წივი; ἀετός χρυσῖος – ოქროს არ-  
წივი, სპარსთა საომარი ნიშანი.  
ἄθεος, οὐ – ულმერთო, ღამნაშავე.  
'Αθῆναι, ἡν αἰ – ათენი, ატიკის მთა-  
ვარი ქალაქი; 'Αθῆναι – ათენი.  
'Αθήναζε – ათენისკენ, 'Αθηναίην –  
ათენიდან.  
'Αθηναία, ἡ (აერეთე 'Αθηνα) –  
ქალლმერთი ათენა, მევსის ასული,  
ათენის მჟარელი, კეთილგონიერი  
სიმამაის სიმბოლო.  
'Αθηναίος, α, οὐ – ათენისა, არს.  
ათენელი.  
ἄθλος, οὐ τὸ – ჳილდო გამარჯვები-  
სათვის, ღაელეზა, საგმრო საქმე.  
ἀθροίζω – ეკრებ, ერთ აღვილას  
ვაერთიანებ.  
ἀθρόος, α, οὐ – ერთად შეკრებილი,  
გაერთიანებული, ἀθρόον στήδ-  
τευμα – მთელი ღამქარი, ერთად  
შეკრებილი; ხმირი, მრავალ-  
რიცხოვანი.  
ἀθυσῶ – სულით ვეცემი, მეშინია,  
ეკრთები, ეუფრთხი; ვემლერი,  
მწყინს, ღლონდები, ვწუხარ ტιν.  
ἀθυσῶν πῶρος τι – რაიმეს  
არნლომა.  
ἀθυστητός, οὐ – ღალერემილი,  
გულგატეხილი, განწყობილელადა-  
კარგული.  
ἀθυσία, ἡ – სიმზღალე, სისუსტე,  
გულგატეხილობა; πᾶσις ἀθυσία

ἔχειν – ღიდ შიმში ყოფნა, გულ-  
გატეხილი ყოფნა.  
ἄθυσος, οὐ – მშიშარა, მზღალი,  
ღალერემილი, გულგატეხილი, უზა-  
ლისო.  
ἀθυσῶς – ფრთხილად, უზალისოდ,  
შიშით; ἀθυσῶς ἔχειν – უზალისოდ  
ყოფნა, სულით ღაცემა.  
αἰγιαλός, οὐ ὁ (ἀγυσμα, ἄλς) –  
ზღვის ნაპირი.  
Αἰγύπτιος, οὐ – ეგვიპტური; არს.  
ეგვიპტელი.  
Αἰγύπτος, οὐ ἡ – ეგვიპტე. გაყო-  
ფილი სამხრეთიდან ჩრდილოეთის  
მიმართულეზი მემო (ἡ ἄνω χώρα  
ἀν Θιβαῖς), შუა (ἡ μετὰξὺ  
Αἰγύπτου ἀν Ἑπτασιμῶς) ღა ქვემო  
ეგვიპტელ (ἡ κάτω Αἰγύπτος ἀν Δέ-  
λτα).  
αἰδέομαι – მრცხენია, მეშინია;  
გამსჭვალული ვარ პატივისცემით,  
პატივს ვცემ.  
αἰδῶς, ὁὐ ἀν ὁὐ ἡ – სირცხვილის  
გრძნობა, შიში, კლემა,  
მოკრძალება, პატივისცემა; ἔαυτον  
საკუთარი თავისადმი.  
Αἰήτης, οὐ ὁ – აიეტი, პელიოსის  
ვატი, მეღესა და აფსირტეს მამა,  
კოლხეთის მეფე, ოქროს საწმისის  
მფლობელი.  
αἰθρία, ἡ – სუფთა პაერი, მოწ-  
მენდილი ცა; ἡ τῆς αἰθρίας ღია  
ცის ქვეშ.  
αἰშω – ვწევე, ცეცხლით ვანაღვურებ,  
ესპობ; *pass.* ვიწვი, ცეცხლი მეღება.  
αἰκίζομαι – ვაწამებ, ვაწვალებ,  
ვამახინჯებ; αἰκίζομαι ტεσικῶτας  
– მკედრებს შეურაცხყოფი; αἰ-  
κισθῆς – წამებული.  
αἰμα, ατος τὸ – სისხლი.  
Αἰνῶς, α ὁ – ენეასი სტიმჟალიელი  
ლოქავოსი.

**Αἰνιάνες**, **ων οἱ** – ენიანელები, თესალიის ძველი გომი.

**αἶξ**, **αἰγός ἡ**, **ὁ** – თხა; ვაცი.

**Αἰολίς**, **ἰδος ἡ** (γῆ) – ეოლიდა, მხარე მცირე აზიაში.

**αἰρετός**, **ον** – სასურველი, **αἰρετέον ἐστί** – ასაღები.

**αἰρετός**, **ἡ**, **ὅν** – აყვანილი, აღებული, რჩეული; **οἱ αἰρετοί** – არჩეულნი.

**αἰρέω**, **ful.** αἰρήσω, **aor.** ἤρθη, **aor.** 2 εἶλον, **inf.** ἐλεῖν – ვიღებ, ვიყვან; გყვეობაში ამყავს, ვიპყრობ, ვეუფლები; ვირჩევ, ვნიშნავ; უპირატესობას ვანიჭებ, ვამჯობინებ.

**αἶρω**, **ful.** ἄρῶ – აეწვევ; **αἶρειν** τῇ χειρᾷ – ხელის აწვევითანხმობის ნიშნად; **med.** – ავდივარ.

**αἰσθάνομαι**, **ful.** αἰσθήσομαι, **aor.** 2 ἦσθον – ვგრძნობ, ვამჩნევ, შევნიშნავ (τῇ ἐπιβολῇ); ვხედავ.

**αἰσθῆσις**, **εως ἡ** – შეგრძნება.

**αἴσιος**, **ον** (αἴσα) – ხელსაყრელი, სასურველი, სასიკეთო; **nb.** ἀετός.

**Αἰσχίνης** **ου ὁ** – ესქინე აკარნანელი, არკადელი მეთაური.

**αἰσχρός**, **ά**, **όν** (αἰσχος) – სასირცხვილო, სამარცხვინო, საძრაბისი, უმნეო (τό αἰσχος – სირცხვილი).

**αἰσχύνῃ**, **ης ἡ** – სირცხვილი, **τινός** ვინმეს წინაშე; **ᾄδεις αἰσχύντης** – სირცხვილის გარეშე.

**αἰσχύνω** – ეამახინჯებ, ვბილწავ; **med.** მრცხვენია, ვწითლდები; **αἰσχυνεῖσθαι μοι δοκᾷ** – მგონი, მომიწევს გაწითლება.

**αἰτέω** – ვთხოვ, ვევედრები, მოვითხოვ (τινά τι, τί παρά τινος); **med.** – გამოვითხოვ, მოვითხოვ ჩემთვის.

**αἰτία**, **ας ἡ** – მიზეზი, ბრალი, ბრალდება; **αἰτίαν ἔχειν** – ბრალდებულად ყოფნა.

**αἰτιόμαι** – ბრალს ვეღებ (τινά τι-ს **λατίν** **τι**); ვკიცხავ.

**αἴτιος**, **α**, **ον** – მიზეზი; ბრალდებული, დამნაშავე; **αἴτιος οὐδέν** – უდანაშაულო; **τὸ αἴτιον** – მიზეზი, საბაბი; **ὁ αἴτιος** – დამნაშავე.

**αἰχμάλωτος**, **ον** (αἰχμή, ἄλῃναι) – ბრძოლაში აყვანილი; **ὁ αἰχμάλωτος** – სამხედრო ტყვე; **τὰ αἰχμάλωτα** – სამხედრო ნაღავი, ალაფი.

**Ἀκαρνάν**, **ἄνος ὁ** – აკარნანელი, აკარნანის მკვიდრი.

**ἄκαιστος**, **ον** (καίω) – დაუმწვარი.

**ἄκέραιος**, **α**, **ον** (κεράνυσσι) –

შეურეველი, უენებელი, ახალი.

**ἀκήρυκτος**, **ον** (κήρυξ) – განუცხადებული, გამოუცხადებელი; **πάλεμος ἀκήρυκτος** – ომი, რომელშიც არ გამოიყენება კირიჭ მშვიდობის წინადადებით; შეურიგებელი ომი.

**ἀκινάκης**, **ου ὁ** – მახვილი (სპარსული); მოკლე, სწორი ხანჯალი.

**ἀκινδυνος**, **ον** – უსაფრთხო.

**ἀκινδύνως** – საიმედოდ, უსაფრთხოდ.

**ἄκληρος**, **ον** (κλήρος) – ნაკვეთის, მემკვიდრეობის არმქონე; ღარიბი; **ἄκληρος πολίτης** – ეცხოვრობ, როგორც ღარიბი მოქალაქე.

**ἀκμάς** (ἀκμή) – ვყვავი, ვიწყობები აყვავების წლებში, ვიფურჩქნები, მაქვს ძალა.

**ἀκμήν** **adv.** – ეს – ეს არის, ახლახან, ამ წუთს.

**ἀκόλαστος**, **ον** (κολάζω) – დაუსჯელი, თავის უფალი, თავნება, თავაწყვეტილი, თავდაუჰერელი.

**ἀκολουθῶ** (σύν τινι) – მიყვები, ვაჟილებ, თან ვსდევ.

**ἀκόλουθος, ον** – მიმდევარი; თანხმობაში მყოფი, შეთანხმებული; შესაბამისი; οὐκ ἀκόλουθα – არათანმიმდევრული.

**ἀκοντίζω** – შუბს ვგყორცნი, ვესერი (τινά); ვგმირავ ვინმეს შუბით.

**ἀκόντιον, ον τό** – ხელშუბი, მოკლე შუბი; შუბი, რომელსაც შუაზე პქონდა მიმაგრებული თასმა (ἀγκύλη); თასმის მარყუქში შუბოსნები გყორცნისას უყრიდნენ მარჯვენა ხელის თითებს.

**ἀκόντισις, εως ἡ** – შუბის გყორცნა.

**ἀκοντιστής, οὐ ὅ** – ჯარისკაცი შეიარაღებული შუბით; შუბის მგყორცნელი, შუბოსანი.

**ἀκούω, fut. ἀκούσομαι, perf. ἀκήκοα** – ვისმენ (τι); ვესმენ ვინმეს (τινός); მესმის რაიმე ვინმესგან (τί παρὰ τίνος); ყურს ვუვლებ, ვემორჩილები; εὖ ἀκούειν ὑπὸ τίνος – ვინმესგან ქების სიტყვის მოსმენა; βαρῶς ἀκούειν – აღშფოთებით, გულისწყრომით მოსმენა.

**ἄκρα, ας ἡ** – მწვერვალი; ციხე-სიმაგრე, ციხე; კონცხი.

**ἄκρατος, ον (κεράνυσμι)** – შეურეველი, οἶνος ἄκρατος – სუფთა, უწყლო ან მაგარი ღვინო.

**ἀκριτος, ον (κρίνω)** – გადაუწყვეტელი, განუსჯელი, სამართლის გარეშე დარჩენილი.

**ἀκροβόλιζομαι (ἄκρος, βάλλω)** – შორიდან ისრებით და შუბებით ვიბრძვი.

**ἀκροβόλις, εως ἡ** – შორიდან ისრების, შუბის გყორცნა, ურთიერთსროლა.

**ἀκροπόλις, εως ἡ** – ციხე, ციხე-სიმაგრე; გამაგრებული ადგილი შემაღლებულ ადგილას, აკროპოლისი.

**ἄκρος, α, ον** – ამაღლებული, წვეტიანი, τὸ ἄκρον – წვეტი, მთის მწვერვალი; τὸ ἀκρότατον – ყველაზე მაღალი გამაგრებული ადგილი.

**ἀκρωσυχία, ας ἡ (ἄκρος, ὄνυξ)** – მთის მწვერვალი.

**ἄκτις, ἥς ἡ** – ნაპირი (ციცაბო).

**ἄκυρος, ον** – ბალის არმქონე, გაუქმებული, ἄκυρον ποιεῖν τι – გაქრობა, დამცირება, დაკნინება.

**ἄκων, ουσα, ον gen. ἄκωντος**, – ὀνύτης – უხალისო, არანებაყოფლობითი; ძალდატანებითი, იძულებითი; ἄκωντος Κύριον – კიროსის ნების წინააღმდეგ.

**ἀλαλάζω** – ვგებ საომარ ყვირილს (ომის დაწყების წინ).

**ἀλεινός, ἡ, ὄν (ἀλέα)** – ცხელი; გამახურებული, გამათბობელი.

**ἀλέξω** – თავიდან ვაცილებ, ვეზმარები (τινί) ვიცავ; *med.* ვიგერიებ; თავს ვიცავ, შურს ვიძიებ, მტერს სამაგიეროს ვუხდი.

**ἀλέτης, οὐ ὅ (ἀλέω) ივლ. ὄνος** – წისქვილის ქვა, დოლაბი.

**ἄλευρα τά** – ფქვილი (ხორბლის).

**ἀλήθεια, ας ἡ** – ჭეშმარიტება, სიმართლე; პირდაპირობა, გულმართლობა, ἀλήθεια ἀσκεῖν – სიმართლის სიყვარული, სამართლიან აღმზიანად ყოფნა; τῇ ἀλήθειᾳ – მართლაც, ჭეშმარიტად.

**ἀληθεύω** – სიმართლეს ვამბობ, სიმართლეს ვყვები; სარწმუნოდ ვწინასწარმეტყველებ; სიტყვას, პირობას ვინახავ.

**ἀληθής, ἑς** – ჭეშმარიტი, გულწრფელი; τὸ ἀληθές – ჭეშმარიტება, გულმართლობა, სიმართლე.

**ἀλλά** *conj.* - მაგრამ, თუმცა, არამედ  
(*იხმარება საჭოჭმანო კითხვა-  
პასუხის მიგების დროს*); *წინადადე-  
ბის დასაწყისში*: მართლაც; რა თქმა  
უნდა; პო მართლაც; *თუ კითხვა შეი-  
ყავს დაპირისპირებას*:- თუ (ἀλλά  
γάρ - პო მართლაც, მაგრამ...; ἀλλά  
γέ და მაინც; ἀλλ' ἢ - გარდა; ἀλλά  
και მაგრამ მაინც; ἀλλά μήν -  
მართლაც; ἀλλά μήν γε - და ალ-  
ბათ; ἀλλ' οὐδὲν - და არც).

**ἀλλαχῇ** (ἀλλος) - *adv.* სხვა  
ადგილას; სხვანაირად, სხვა გზით.  
**ἀλλαχού** *იხ.* ἀλλαχῇ.

**ἀλλη** *adv.* - სხვა ადგილას, სხვა  
ადგილზე (χώρα); სხვა გზით (ὁδῶ);  
ἀλλη καὶ ἀλλη - ხან იქ, ხან აქ; აქა-  
იქ; ἀλλος ἀλλη - ერთი იქით, ერთი  
აქეთ.

**ἀλλήλων** - ერთმანეთთან, ერთ-  
მანეთს, ურთიერთს.

**ἀλλοθεν** *adv.* - სხვა ადგილიდან;  
ἀλλοι ἀλλοθεν - სხვადასხვა მი-  
მართულებით.

**ἄλλομαι**, *fut.* ἀλόυμαι, *aor.* ἤλამην,  
*aor.* 2 ἤλόμην - ვხტი, ვეშვევ,  
ვთამაშობ.

**ἄλλος**, *η, ο* - სხვა, მეორე; οἱ ἄλλοι -  
დანარჩენები; ἄλλος καὶ ἄλλος -  
ერთი მეორის შემდეგ;  
ἀλλοι...ἀλλοι... - ერთნი ... მეო-  
რენი; τῇ ἄλλῃ (ἡμέρᾳ) - მეორე  
დღეს; ἄλλο τι ἢ; - მართალია თუ  
არა? განა არა? კითხვებში, რომ-  
ლებმეც მოსალოდნელია დადებითი  
პასუხი; τἄλλα = τὰ ἄλλα - გარდა  
ამისა, სხვა შემთხვევაში.

**ἄλλοτε** *adv.* - სხვა დროს; ἄλλοτε  
καὶ ἄλλοτε - დროდადრო.

**ἀλλότριος**, *α, ον* - სხვა.

**ἄλλως** - *adv.* სხვაგვარად, სხვა-  
ნაირად; ἄλλως τε καὶ - სხვა

მიზეზთა გამო და იმიტომ, ამასთან,  
უპირატესად, განსაკუთრებით,  
მეტადრე; სხვანაირად, როგორც  
საჭიროა; უმიზნოდ, უმრუნეულად;  
ἄλλως ἔχειν - სხვანაირად ყოფნა.

**ἀλόγιστος**, *ον* (*იხ.* λογίζομαι) -  
უგუნური, განუსჯელი.

**ἄλσος**, *εος* *τό* - კორომი, წმინდა  
ჭალაკი.

**ἄλυσ**, *ους* *ὁ* - ჰალისი, მდინარე  
მცირე ამიანში, ჩაედინება შავ ზღეა-  
ში, ახლანდელი ყიზილ - ირმაკი.

**ἄλφειτον**, *ου* *τό* - ქერის ბურული  
ან ფქვილი.

**ἀλῶναι** *იხ.* ἀλίσκομαι.

**ἀλώπεις**, *ιδος* *ἡ* (ἀλώπηξ) - მელ-  
იის გყავი; მელიის გყავის, ბეწვის  
ქული.

**ἀλώσιμος**, *ον* (ἀλῶ) - ხელში აღ-  
ვილად ჩასაგდები; ის რისი გადალ-  
ახეაც შეიძლება, რისი დამარცხებაც  
შეიძლება.

**ἄμα** - *adv.* ერთად; ერთ დროს; ἄμα  
*მიმლ.* - *თან* = და იმავე დროს; და  
ამასთან ერთად, ἐμάρχοντο ἄμα  
πορεύσμενοι - ისინი მიდიოდნენ და  
ეზროდნენ; ἄμα τῇ ἡμέρᾳ -  
გათენებასთან ერთად; ἄμα μὲν -  
ἄμα δὲ - ნაწილობრივ - ნაწილო-  
ბრივ; არა მარტო - არამედ,  
აგრეთვე (-ც), ხან-ხან.

**ἄμαζόνες**, *ων* *αἱ* - ამაძონები,  
ამორბალები, მით. პონგოში, შავი  
ზღვის სანაპიროზე მეომარი გოში,  
რომელიც შედგებოდა მხოლოდ  
ქალებისაგან.

**ἄμαξα**, *ης* *ἡ* - ოთხთვლიანი საში-  
დავი, ოთხთვალა.

**ἀμαξιαῖος**, *α, ον* - ოთხთვალას  
შემავსებელი, დიდი, უზარმაზარი.

**ἀμαξίτης, ον (ὀδός)** – ოთხთვალას  
გასვლისთვის საჭირო გზა, საურმე  
გზა.

**ἀμαρτάνω, fut. ἀμαρτήσομαι, perf.  
ἡμάρτηκα, aor. 2 ἡμαρτον** – ვყო-  
ლავ, შეცდომას ჩავდივარ (περὶ τι-  
νὰ τι), τὰ ἀμαρτηθέντα – შეც-  
დომები.

**ἀμαχεί** – *adv.* ომის გარეშე, უბრ-  
ძოლველად.

**ἀμαχητί** = *adv.* ἀμαχεί.

**Ἀμβρακιώτης, ου ὁ** – ამბრაკიელი,  
ჩრდ. საბერძნეთის ქ. ამბრაკიიდან.

**ἀμείων, ον (grad. compar. ἀγαθός-  
ისათვის)** – უკეთესი, ყველაზე  
საიმედო; ყველაზე მამაცი.

**ἀμέλεια, ας ἡ** – უმრუნველობა, უყ-  
ურადღებობა, უღარდებობა.

**ἀμελέω (μέλει)** – არ ვმრუნავ, არ  
ვცდილობ, არ ვაკეთებ, უგულე-  
ბელვყოფ, აბუჩად ვიგდებ (τινός).

**ἀμελῶς *adv.*** – უმრუნველად, უყ-  
ურადღებოდ.

**ἀμετρος, ον (μέτρον)** – განუ-  
ზომელი, აურაცხელი, ურიცხვი.

**ἀμήχανος, ον (μηχανή)** – ამაო, უმ-  
წიო; ἀμήχανα κακά – გადაუღებავი  
უბედურებები ან დაბრკოლებები;  
ὀδὸς ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατευ-  
ματι – ლაშქრისათვის გაუვალ  
(გადაუღებავი) გზა.

**ἀμιλλάσθαι** – ვეჯიბრები, ვებრძვი,  
ვეჯილები ἐπὶ τὸ ἄκριον ἀμιλλᾶσθαι  
– მწვერვალზე ასასწრებლად  
გაქცევა ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τι –  
შებრძოლება რაიმეს გამო.

**ἀμπέλως, ου ὁ** – ვაზი, ვენახი.

**ἀμυγδάλιος, η, ον** – ნუშისა  
(χρῖσμα).

**ἀμύνη** – ვიცავ; *med.* თავს ვიცავ; თა-  
ვიდან ვიცილებ, შურს ვიძიებ (τι-  
νὰ).

**ἀμφί** – *praep. cum gen.* – ზე, შესახებ,  
გამო, თვის, თაობაზე; *acc.* – თან:  
(ადგილზე) თან, ახლოს, (დროზე)  
თვის, (რიცხვზე) დაახლოებით; οἱ  
ἀμφὶ Κῆρον – კიროსის ამაღლა, მიმ-  
დევრები, მეომრები; οἱ ἀμφὶ  
Ἀριάδων – არიაოსის და მისი ლაშ-  
ქარი; ἀμφὶ τι ἔχειν – რაიმეთი და-  
კავება, დასაქმება; ἀμφὶ τι δα-  
πανᾶν – რაიმეზე დახარჯვა.

**ἀπιστήμων (τῶν ἀμφὶ τὰς τάξεις)** –  
სამხედრო ხელოვნების არმცოდნე,  
გამოუცდელი.

**ἀμφιγυνοῶ** – ვეჯვობ, ვყოყმანობ.

**Ἀμφίδημος, ου ὁ** – ამფიდემოსი,  
ათენელი, ამფიკრატეს მამა.

**Ἀμφικράτης, ους ὁ** – ამფიკრატე,  
ამფიდემოსის ვაჟი, ათენელი.

**ἀμφιλέγω** – ვკამათობ, ტყუილზე.

**Ἀμφίπολις, εως ἡ** – ამფიპო-  
ლისი, ქალაქი თრაკიაში,  
ათენელთა კოლონია.

**Ἀμφιπολίτης, ου ὁ** – ამფიპოლე-  
ლი, ამფიპოლისში მცხოვრები.

**ἀμφορεύς, ἑως ὁ** – თიხის ჭურჭელი  
ორი წაგრძელებული ფორმის სახ-  
ელურით, ამფორა ღვინისა და ზეთი-  
სათვის = μετρητής.

**ἀμφοτέρος, η, ον** – ესეც და სხვაც,  
ორივე.

**ἀμφοτέρωθεν** – ორივე მხრიდან.

**ἀμφο, ἀμφὸν** – ორივე.

**ἄν** = ἑάν – თუ, თუკი (*casus futuralis*).

**ἄν** – *partic.* ევკის, უნდობლობის, ვა-  
რაუდის, პირობის, სურვილის  
შესაძლებლობის გამომხატველი  
(βουλοῖσιν ἄν).

**ἀνὰ** – *praep. cum acc.* ზე, ში, იქით,  
გასწვრივ; *ადგილზე*: ზე, ἀνὰ τὰ ὄρη  
– მთების გავლით, მთებზე, მთების  
იქით; ἀνὰ πένδον – მინდორში, მინ-  
დვრის გავლით, ვაკეზე; *დროზე*: ში,

განმავლობაში; *რიცხვებთან გა-*  
*მოხატავს დაყოფას*; *ἀνὰ πέντε*  
*παρασύγας τῆς ἡμέρας* – ისინი  
ყოველდღე გადიოდნენ ხუთ-ხუთ  
პარასანგს; *ἀνὰ κράτος* = *adv.*  
მთელი ძალით.

**ἀναβαίνα** – ავლივარ ზემოთ, მიე-  
მართები ზღვის სანაპიროდან  
ქვეყნის შიგნით; ავლივარ  
ხომალდზე = მიეცურავ; *ἐπὶ ἵππων*  
*ἀναβαίνα* – ეჯდები ცხენზე.

**ἀναβάλλω** – ავაგდებ ზემოთ, ვაგდებ,  
ვაყრი, ვაფრქვევ, *τάφρος ἀνα-*  
*βέβλημένη* – ამოთხრილი ორმო  
მიწაყრილით; ვწევ მალღა, *ἀ. ἐπὶ*  
*ἵππων* – ვსვამ ცხენზე.

**ἀνάβαισις, εως ἢ (βαίνα)** – მაღლა  
ასვლა, მთაზე ასვლა; მოგზაურობა;  
ზღვიდან ქვეყნის შიგნით.

**ἀναβιβάζω** – აყვავს, ზემოთ აყვავს,  
(*τινάς ἐπὶ ἵππους*).

**ἀναβιάω, fut. ἀναβιήσομαι, დორ.**  
*ἀναβιάσομαι* – ყვირობს ვეგზ, ყვ-  
ვირი, ვეძახი, ეუხმობ.

**ἀναβίω, ἦς ἢ (βάλλω)** – მიწის  
ნაყარი, მიწაყრილი.

**ἀναγυγέλλω** – ვაცხადებ, ვამცნობ,  
ვაუწყებ.

**ἀναγυγνώσκω** – ვიგებ; ეკითხულობ  
(*ἐπιστολήν*).

**ἀναγκάζω** – ვაიძულებ, *τινά τι* ვინ-  
მეს რაიძებს.

**ἀναγκαῖος, α, ον 3, 2** – აუცილე-  
ბელი; *οἱ ἀναγκαῖοι* – ნათესავები;  
*τὸ ἀναγκαῖον* – საჭიროება, აუცი-  
ლებლობა, გაჭირვება.

**ἀνάγκη, ἦς ἢ** – აუცილებლობა, სა-  
ჭიროება; გასაჭირი, უბედობა;  
*ἀνάγκη (ἐστί)* – აუცილებელია.

**ἀναγινούς** – *part. aor. 2* *ἀναγινώσκω*  
-სი.

**ἀνάγω** – ზემოთ მიმყავს (პირბ *τὸ*  
*ῥος*), მომყავს ვინმესთან; *med. ლუ-*  
*ბას* ამოვწევ გასაცურად.

**ἀναξέσυσι** – კელავ ვაბამ; ბანაკს  
აყერი, ავიშლები, გზას განვაგრძობ  
(*ἐπορεύοντο ἀναξέσαντες* ისინი  
წინ წავიდნენ).

**ἀναθαίρῃω = ἀναθαρσῃω** – კელავ  
ვმხნეველები.

**ἀνάθημα, ατος, τό** – საჩუქარი,  
ძღვენი, მიძღვნილი რომელიმე  
ღმერთისადმი, გამარჯვებისათვის  
ან განსაცდელისაგან ხსნიისათვის;  
მოგჯერ ცოლის გამოსასყიდი  
(*იგულ. გვირგვინები, ჭურჭელი,*  
*იარაღი, სამუეხები, ლარნაკები* და  
*ა. შ*); შესაწირავი, სამკაული.

**ἀναθορυβῃω** – ხმამაღლა გამოვ-  
თქვამ საკუთარ თანხმობას (*ἀν-*  
*εθορυβήσαν ὡς ἐν λέγοι*).

**ἀναίνομαι, impf. ἤνανόμην, aor. I**  
*ἤνυνάμην* უკუვაგდებ, უარეყოფ (*τι*  
*და τινα*).

**ἀναιρέω** – ვწევ; *ἀ. φανήν* – ეპასუ-  
ხობ; *ὁ θεὸς ἀνείλε* – ღმერთმა  
უპასუხა; მიუეთითებ, მივანიშნებ;  
ვწევ (*λίθους*); *ἀναιρέομαι πόλεμον*  
– ომს ვიწყებ; *νεκρούς ἀναιρέισθαι*  
– მიცვალებულთა დაკრძალვა;  
ვანგრევ, ვანადგურებ, ვიღებ (*sc.*  
*τὰς σκηνάς*).

**ἀναίτσω** – ავმხედრლები, გავაჭვნებ  
(*ἀναίξας ἄρμα καὶ ἵππους*).

**ἀνακαίω** – ვანთებ, ვუკილდებ.

**ἀνακαλέω** – ვეძახი, ხმამაღლა  
მოვეწოდებ; *ἀνακαλῆσθαι τῇ σά-*  
*λπικῃ* – ნიშნის მიცემა საყვირით  
(უკანდასახევად).

**ἀνάκειον, ου τό (κεῖμαι)** – სხვენი.

**ἀνακοινῶ** – ვამცნობ, ვაგყობინებ;  
(*τινὶ τι*); *med. τινὶ περί τινος* –  
ვთათბირობ ვინმესთან რაიმეს

შესახებ, ვინმეს რჩევას ეუკითხები;  
ვაგყობინებ, ვამცნობ.

**ἀνακομίζω** – გემოთ მიმაქვს (τὰ  
ὄπλα εἰς τὴν ἀκρόπολιν).

**ἀνακράζω** – *aor.* 2 ἀνέκραγον –  
ხმამაღლა ვყვირი; ἀνακράζω πο-  
λεμικόν – ვგებ საომარ ყვირილს,  
განგაშს ვგებ, ყიჟინას ვყვამ.

**ἀναλαλázω** – ვგებ საომარ ყიჟინას.

**ἀναλαμβάνω** – ვიღებ (მივიღებ),  
(δóξαν, ἀρχήν) თან მიმაქვს (τὰ  
ὄπλα, τὰ ἱερεῖα τοὺς ἱππέας); ვიხ-  
სნი, გადავარჩენ.

**ἀναλάμπω** – ცუცხლი მეღება,  
ვიწვები; (ცაღაბ.), აგზნებული ვარ.  
**ἀναλέγω** – ვაერთებ; ვყვები (ὁ εἰς  
τὸν ἔπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον).

**ἀναλίσκω** = **ἀναλῶ**, *fut.* ἀναλῶσθαι,  
*aor.* ἀνήλκασα – ვხარჯავ, ვანად-  
გურებ, ვსპობ.

**ἀνάλωτος**, *ov* – დაუმარცხებელი,  
დაუმორჩილებელი, ქედმოუხრელი.  
**ἀναμένω** – ვრჩები; ველოდები (τινὰ  
ἀντι).

**ἀναμίγνυμι** – ვურევ, შევურევ (τι  
πρὸς τι).

**ἀναμιμνήσκω** – ვახსენებ ვინმეს,  
რაიმეს შესახებ (τινός, περὶ τι).

**ἀνανδρός**, *ov* – არამამაცი, მხალღი,  
სულმოკლე, მშიშარა.

**Ἀναξίβιος**, *ov* ὁ – ანაქსიბიოსი,  
სპარტის ფლოტის მეთაური.

**ἀναξυρίδες**, *ων αἱ* – ფართო სპარ-  
სული შარვალი.

**ἀναπαύω** – ვასვენებ (τὴν στρατιάν),  
*med.* მიძინავს, ვისვენებ.

**ἀναπέιθω** – ვარწმუნებ, დავიყო-  
ლიებ (ἀναπέισθην ὑπὸ τινος  
πολεῖν τι).

**ἀναπετάννυμι**, *fut.* πετάσω და πετῶ,  
*pass.* πέπταμαι, *aor. pass.* ἐπεπ-  
τάσθην – ვხსნი, ვაღებ (τὰς πύλας).

**ἀναπηδάω** – ვახტები, ვჯდები ცხენზე  
(ἐπὶ τὸν ἵππον).

**ἀναπνέω** – ვისვენებ, სულს ვითქვამ  
(ὁπερ καὶ ἡμᾶς ἀναπνεύσαι  
ἐποίησε).

**ἀναπράττω** – ვაზღვევინებ, მოვით-  
ხოვ; παρὰ τινος ἀναπράττειν –  
ფულის გადახდევინება ვინმესთვის.

**ἀναπτύσσω** – ვშლი, ვჭიმავ, ἀναπ-  
τύσσειν τὸ κέρας – ერთი ფლანგის  
მეორემდე გაჭიმვა, ფრონტის  
გამლა.

**ἀναπυσθάνομαι** – *dep. fut.* ἀναπεί-  
σομαι – გამოვიკითხავ, დავმვერავ;  
ვიგებ, მესმის.

**ἀναριθμητός**, *ov* – ურიცხვი.

**ἀνάριστος**, *ov* – არანასაუზმევი,  
უჭმელი.

**ἀναρπάζω** – ვიგაცებ, ვიპარავ, ვქურ-  
დავ, ხელს ვაფლებ, ვიღებ, τὰ ὄπλα  
ἀναρπάζειν – იარაღის აღება.

**ἀναρχία**, *ας, ἡ* (ἀρχή) – ანარქია,  
უმთავრობობა, არეულობა (ἀ. καὶ  
ἀταξία).

**ἀνασκευάζω** – ვემზადები გასამგზავ-  
რებლად, ვალაგებ, გზას ვადგები  
(ἀνασκευάζειν τὴν ἀγορὰν εἶσω).

**ἀνασταυρόω** – ძელზე ვაცხვამ,  
ჯვარს ვაცვამ (τινα).

**ἀναστέλλω** – თავიდან ვიშორებ,  
ვღევნი (*sc.* πολέμους).

**ἀναστῆναι** *იხ.* ἀνίστημι.

**ἀναστρέφω** – ვაბრუნებ, უკან მივ-  
მართავ; ვმორღები, ვცილდები;  
(ἀναστρέφεισθαι) – მტრის წინა-  
აღმდეგ შემობრუნება.

**ἀναταράττω** – აღვამუფოთებ,  
ავადლეუვებ.

**ἀνατείνω** – გემოთ ვწევ, ვჭიმავ,  
აღვმართავ (τὴν χεῖρα; ἀετὸς

ἀνατεταμένος - არწივი გაშლილი ფრთებით.

ἀνατέλλω - ამოვიდვარ, ὁ ἥλιος ἀνατέλλει - მზე ამოდის.

ἀνατίθῃμι - ვალაგებ, ვაწყობ, ვღებამ; ვღებამ საკურთხეველზე, ეუძლენი; ვაწყობ, ვადებ, ვალაგებ, ვგვირთავ, ავკიდებ გვირგვინს (σκέυη, ἄχθος).

ἀνατρέφω - *fut.* ἀναθρέψω 1. ვაჭმევ, ვაძლავ, ვკვებავ; 2. ვამზრავ.

ἀναφύω - გავრძივარ (ἐπὶ τὸ ὄρος).

ἀναφρονέω - გონს მოვიდვარ, სულს ვითქვამ (τῇ ὑστεραίᾳ ἀνεφρόνουν).

ἀναχάζω - *fut.* χάσω, *aor.* 2 ἔχαδον ვიგერიებ; *med.* უკან ვიხევ (ἐπὶ πόδα ἀναχάζεσθαι).

ἀναχαρίζω - ვუბრძნებ უკან დახევას, უკან ვხევ; (ἀπαντας τοὺς πελ-  
ταστας).

ἀνδραγαθία, ας, ἡ (ἀνὴρ, ἀγαθός) - სიმამაცე, სიქველე.

ἀνδράποδον, οὐ τό (ἀνὴρ, πούς) - მონა, სამხედრო გყვე.

ἀνδρείος, α, ον - მამაცი, გულადი, ძლიერი.

ἀνδρείότης, ητος ἡ - სიმამაცე, გამბედაობა.

ἀνδρίζω - მამაცს ვხდი; *med.* თავს ვავლენ მამაცად; ვიძაბები.

ἀνεγείρω - ვადვიძებ; *med.* ვიღვიძებ

ἀνείλεν - *aor.* 2 ἀναιρέω-სი.

ἀνειπεῖν - საჯაროდ თქმა, გაცხადება; ხმამაღლა გამოცხადება.

ἀνεκτίμῃμι - კვლავ ვაყვებ (τὸ μέσον).

ἀνεμος, οὐ ὁ - ქარი, ქარიშხალი.

ἀνεπίληπτος, ον (ἐπὶ, λαμβάνω) - უხიზო, უზადო, შარს რომ ვერ მოსდებ, უსაფრთხო.

ἀνεπιλήπτως - *adv.* - უსაფრთხოდ.

ἀνερθεῖζω - ვალიზიანებ, ვაგულიანებ, ეაქებ.

ἀνερπτάω - კვლავ ეეკითხები, გამოვიკითხავ (ἀνερπτα τὴ βούλοιο)

ἀνερ *praep. cum gen.* - უ; გარეშე.

ἀνερρίσκω - ეპოულობ, აღმოვაჩენ.

ἀνέχω = ἀνίσχω - ზევით ვწევ; *med.*

თავი მიჭირავს, გაჩერებული ვარ, გამაგრებული ვარ, თავს ვიკალებ; ვითმენ (κραυγῇ); გადამაქვს, ვიგან; (ἀνέχεσθαι αὐτοῦ βασιλεῦ-  
οντος).

ἀνεψίος, οὐ ὁ - ბიძამეილი, მამი-  
დამეილი, დეიდამეილი (ვაგი).

ἀνηγέρθη *aor. pass.* ἀνεγείρω-დან.

ἀνήκεστος, ον - განუკურნებელი;

ἀνήκεστον κακὸν τινα ποιεῖν -  
ვინმესთვის გამოუსწორებელი  
ბოროტების მიყენება.

ἀνήκω - მივყვები, ვწვდები,  
ვერცუდლები (ἐς τι, εἰς μεσό-  
γαιαν).

ἀνὴρ, ἀνδρός ὁ - 1. კაცი, ვაჟკაცი;

2. ძლიერი, მამაცი; 3. ქმარი, მეუღლე;  
მეომარი; მგერი; გამოიყენება ცნო-  
ბილი პირის გამოსახატავად, რო-  
მელსაც სახელით არ იხსენიებენ: ὁ δ'  
ἀνὴρ *sc.* კიროსი; ხშირად მიმარ-  
თვამი: ἀνδρες στρατῶνται, და ცალ-  
კე ἄνδρες ჯარისკაცები, აგრეთვე οἱ  
ἄνδρες მგერები.

ἀνηρηκότες *part. pf.* ἀναρ-  
πάζω-დან.

ἀνθémιον, οὐ τό (ἄνθος) - ყვავილი;  
ἐστιγμένος ἀνθémια - აჭრელე-  
ბული, ფიგურებით, გატყირებული.

ἀνθίστημι - ვუპირისპირებ; *med.*

ვეწინააღმდეგებო.

ἀνθρῶπιος, η, ον - ადამიანური;

τὰ ἀνθρῶπινα - ადამიანური  
საქმეები, ადამიანური ძალები.

ἀνθρωπος, ου ὁ - 1. ადამიანი,  
2. მოქალაქე; pl. ჯარისკაცები;  
მგრები.

ἀνίαι - 1. ვაწყენინებ, ვაენებ,  
2. med. მწყინს.

ἀνίημι - ვაგზავნი, ეუშვებ.

ἀνιμάω - ზევით მივათრევ, ეწევ  
(ἀλλήλους τοὺς δόρασι).

ἀνίστημι, fut. ἀναστήσω, aor.

ἀνέστησα - ეწევ (τὰς ἀνίδας); ვაი-  
ძულებ აღვმას; med. ვღებუ.

აუადგეოფმე; 1. გა-

მოვკანმრთელდები, მოვიკეთებ; 2.

ვღებუ აღვილიდან, რათა სიგყვა  
ეთქვა; 3. ვიმალები, ვმორდები; გმას  
ვადგები, მივემგზავრები.

ἀνίσχω = ἀνέχω - ამოვიღვარ, ἄμ'  
ἦλθ' ἀνίσχουσι - მზის ამოსვლას-  
თან ერთად.

ἀνοδος, ου ἡ (ἀνά, ὁδός) - ქვეყნის  
სიღრმეში სვლა.

ἀνοδος, ου (α priv. ὁδός) - გაუ-

ვალი, მიუწვდომელი, მიუღწეველი.

ἀνόητος, ου (νόεω) - მიუხევედრელი,  
უგუნური, სულელი.

ἀνοίγω, imperf. ἀνέγωγον, aor.

ἀνέφα, inf. ἀνοίξαι, aor. pass.

ἀνέφαχθην, pf. ἀνέφαχα - ვაღებ; pf. 2

ἀνέφαγα, pf. pass. ἀνέφαγμαι - ღია  
ვარ, გახსნილი ვარ.

ἀνομοίως adv. არათანაბრად, ἀνο-  
μοίως ἔχειν - ნაკლებად  
დაფასება.

ἀνομος, ου - კანონის არმქონე;  
ვინც არ სცემს კანონს პატივს.

ἀναγοράζω - ვყიდულობ, ვცვლი.

ἀντακούω - ვისმენ, ყურს ვუვლებ.

Ἄντανδρος, ου ἡ - ანტანდროსი  
(ქალაქი).

ἀντεμπλέω ან ἀντ' ἐμπίμπλημι -  
ვავსებ რაიმეს (τὴν οἰκίαν τῶν  
ἐπιτηδείων).

ἀντεπιμελέομαι - dep. ეზრუნავ რა-  
იმზე სანაცვლოდ; ვფრთხილობ.

ἀντευποιῶ = ἀντ' ἐν ποιῶ - სა-  
ნაცვლოდ აღმოვეჩენ წყალობას =  
ἀντεუერყეტა.

ἀντί praep. cum. gen. - წინააღმდეგ  
(ἀνθ' ὧν ἐστηκότες), საპირისპი-  
როდ, ნაცვლად, სანაცვლოდ (ἀνθ'  
ὧν = ἀντὶ τούτων ἃ, ἀντ' ἐν  
ποιεῖν) - სიკეთეს ჩავდივარ სა-  
ნაცვლოდ, სიკეთეს სიკეთით ვუხდი.

ἀντιδίδωμι - სანაცვლოდ ვაძლევ.

ἀντικαθίστημι - ვდგამ, ვაყენებ  
რაიმეს სანაცვლოდ; ვნიშნავ,  
ვირჩევ ვინმეს.

ἀντιλέγω - საპირისპიროს ვამბობ,  
უარვყოფ, არ ვეთანხმები (τὴν περί  
ἀντιπέρ τινας).

Ἄντιλέων, οντος ὁ - ანტილეონი,  
დაქირავებული ჯარისკაცი.

ἀντίος, α, ου - საპირისპირო, ἀντί-  
αν καθιστάναι τὴν φάλαγγα -  
ფალანგის საპირისპიროდ დაყ-  
ენება; οἱ πολέμοιοι ἀντίοι ἄρμυσαν  
- მგრები შესახვედრად დაიძრნენ;  
λόγιοι ἀντίοι - სრულიად სხვა  
სიგყვები; ἀντίον ἵνα - შესახ-  
ვედრად წასვლა; οἱ ἀντίοι - მოწი-  
ნააღმდეგენი, მგრები.

ἀντιπαραθῶ - შესახვედრად მივრ-  
ბივარ, მგერმე სწრაფად ვმოძრაობ,  
მივიწევ წინ, თავს ვესხმი.

ἀντιπαρασκευάζομαι - აღვი-  
ჭურვები წინააღმდეგ, ვემზადები  
ომისათვის.

ἀντιπαρατάττω - ვაწყობ საბრძო-  
ლო მწყობრში, ἀντιπαρατάττομαι  
φάλαγγα - ჯარს ვაწყობ ვინმეს  
საწინააღმდეგოდ.

**ἀντιπάρειμι** – გამოვლივარ, ვინმეს წინააღმდეგ მივიწეე; გადავლივარ საწინააღმდეგო მხარეს.

**ἀντιπάσχω** – ჩემი მხრივ რაღაცას ვითმენ, ვიტან.

**ἀντιπέρας** *adv.* – მოპირდაპირე მხარეს.

**ἀντιποιέω** – ეაკეთებს საწინააღმდეგოს, ეაენებს; ვმოქმედებს საწინააღმდეგოდ; ვეჯიბრები რაიმეში: τῆς ἀρετῆς; ვეცილები ვინმეს ხელისუფლებას (τινὶ ἀρχῆς); ἀντιποιεῖσθαι ἀλλήλοισ περὶ ἀνδραγαθίας – ერთმანეთთან შეჯიბრი სიმაჰაცეში.

**ἀντίπορος, ον** – საპირისპირო, საწინააღმდეგო, მოპირდაპირედ მდებარე (λόφος ἂ. μαστῶ).

**ἀντίστασις** – ეილაცას წინ აღუეგები (τινί); მეტოქედ გამოვლივარ.

**ἀντιστασιωτής, ον ὁ** – მოწინააღმდეგე; οἱ ἀντιστασιῶται – მოწინააღმდეგენი, საპირისპირო დაჯგუფება.

**ἀντιστοιχεῖν (ἀλλήλοισ)** – 1. მწყობრში დგომა, 2. ერთმანეთის საწინააღმდეგოდ დგომა.

**ἀντιστρατοπεδεῖω** – ბანაკს დაეცემ ვინმეს საპირისპიროდ, ვიბრძვი ვინმეს წინააღმდეგ.

**ἀντιτάττω** – 1. ეუპირისპირებ; *med.* ეეწინააღმდეგები; 2. *med.* ვდგები სამხედრო მწყობრში ვინმეს წინააღმდეგ.

**ἀντιτιμάω** – ჩემი მხრივ პატივს ვეცემ, პატივს მივცავ.

**ἀντιτοξέω** – 1. ისრებს ვისვრი საპირისპიროდ; 2. სროლით ვიგერიებ.

**ἀντιψυλάττω** – ჩემი მხრივ ვიცავ; *med.* თავს ვიცავ.

**ἄντρον, οὐ τό** – მღვიმე, გამოქვაბული.

**ἀντρώδης, ἐς (ἄντρον, εἶδος)** – გამოქვაბულის ფორმის მქონე.

**ἀνυστός, ον** – შესაძლებელია; ἀνυστόν – რამდენადაც შესაძლებელია.

**ἄνσ** – ვასრულებ, ვამთავრებ; *med.* ვაწევი, ვიღებ.

**ἄνω** – *adv.* ზევით; τὸ ἄνω – სიმაღლე; οἱ ἄνω πικέμοιοι – სიმაღლეზე განლაგებული მოწინააღმდეგეები; ὁ ἄνω βασιλεὺς – სპარსეთის მეფე; ἄνω πορεύεσθαι, στρατεῦεσθαι – მთაში წასვლა, სიღრმეში შესვლა (ἀνωτέρω, ἀνωτάτω, ἄνω = *praep. cum gen.* – მაღლა, უფრო ზემოთ, გადაღმა).

**ἄνωγειον, οὐ τό (ἄνω, γαῖα, γῆ)** – 1. საცხოვრებელი მიწის ზემოთ, 2. სახლის ზემო სართული, სხენი.

**ἄνωθεν** – *adv.* ზემოდან, მაღლიდან; მოიანი ქვეყნიდან; οἱ ἄνωθεν

Θράκες – მთიანი თრაკიელები.

**ἄξια, ἀς ἡ** – 1. ფასი; 2. ღირსება; ἄξιον ἔμειν – საკადრისის მიგება (ჯილდოსი ან სასჯელის).

**ἄξιη, ἡς ἡ** – ნაჯახი, ცული.

**ἄξιος, α, ον** – ღირსეული; πολλοὶν ἄξιος – ფასეული, სასარგებლო, ღირსი (δέκα μῶν); παντὸς ἄξιος – ყურადღების ღირსი; ἄξιόν ἐστι – შრომად ღირს, ღირსია.

**ἀξιοστράτηγος, ον** – სარდლობის ღირსი.

**ἄξιόω** – 1. ღირსეულად ვთვლი (τινὰ τινος); სამართლიანად მივიჩნევ; 2. მოვითხოვ, ვთხოვ, მინდა.

**ἄξιωμα, ατος τό** – ღირსება, მნიშვნელობა, პატივისცემა, დიდება, ფასეულობა.

**ἀξίως** – წესიერად, რიგიანად, სამართლიანად.  
**ἄξων, ονος ὁ** – ღერძი.  
**ἄοπλος, ον (ὀπλον)** – უიარალო, შეუიარაღებელი.  
**ἀπαγγέλλω** – ვაცხობინებ, ვაუწყებ, ვაცნობებ, გადავცემ.  
**ἀπαγορεύω** – უარს ვუვებ, უარს ვამბობ რაიმეზე; ვილღები.  
**ἀπάγω** – უკან მიმყავს, სამშობლოში ვაბრუნებ; უკან ვიხვევ; τῇ ἐπὶ θανάτῳ (ὀδόν) – სასიკვდილოდ ვწირავ; ἀπάγομαι – თან მიმყავს.  
**ἀπαγῶγῃ, ἡς ἡ** – მოცილება, მოშორება, წასვლა, გაყლა.  
**ἀπαθής, ἐς (πάθος)** – უვნებელი, აუღელვებელი, გულგრილი, მშვიდი; ἀπαθὴς κακῶν – ვისაც არ განუცდია უბედურება.  
**ἀπαίδευτος, ον** – გაუნათლებელი, უხეში, სულები.  
**ἀπαίρω** – უკან ან თან მიმაქვს; გავეცლები (ხომალდით) გავცურავ.  
**ἀπαίτῶ** – უკან მოვითხოვ, გამოვითხოვ.  
**ἀπαλλάττω** – 1. ვამორებ, ვაცილებ; ვუშვებ, ვათავისუფლებ; 2. (ἐαυτόν) ვმორღები, ვიმალები; ვთავისუფლები (κακῶν); 3. მივდივარ; ვცილდები; (ἀπὸ στρατιᾶς).  
**ἀπαλός, ἡ, ὄν** – ნაზი, ჭაჭიზი, რბილი.  
**ἀπαμείβωμαι** – უარვყოფ, ვპასუხობ.  
**ἀπαντάω** – მივდივარ შესახვედრად; ვხვდები ვინმეს.  
**ἄπαξ** – ერთხელ.  
**ἀπαρασκεύαστος, ον** – მოუმზადებელი, შეუიარაღებელი.  
**ἄπας, ασα, αν** – ყველა, მთელი, ყოველი; πένδιον ἄπαν – მთელი დაბლობი.

**ἀπαυθημερίζω (ἀπό, αὐτός, ἡμέρα)** – უკან ვბრუნდები იმავე დღეს.  
**ἀπειθῶ** – არ ვემორჩილები.  
**ἀπειλῶ** – ვემუქრები.  
**ἀπειλή, ἡς, ἡ** – მუქარა.  
**ἀπειμι (εἶμι)** – 1. მივდივარ, ვმორღები, ვცილდები; πρὸς τινα ვინმესთან გადავდივარ, 2. ვბრუნდები (εἰς τὴν Ἑλλάδα, παρὰ τινα).  
**ἀπειμι (εἶμι)** – არ ვესწრები, არ ვიშვებ.  
**ἀπεῖπον (aor. 2 ἀπαγορεύω და ἀποφθίμι-დან)** 1. ვამბობ, ვაცხადებ; 2. ვუკრძალებ; 3. უარს ვამბობ.  
**ἀπειρηκα** – დაღლილი, დაქანცული ვარ, მომბეზრდა; ἀπειρηκῶς – დაქანცული, დაღლილი.  
**ἀπειρος, ον** – გამოუცდელი, არცოლნე (τινός).  
**ἀπελᾶν** – *inf. fut.* ἀπελᾶσθαι-დან.  
**ἀπελᾶσθαι** – ვლევნი, ვაგდებ, თავიდან ვცილდები, *intrans.* მივდივარ, ვმორღები, მივემგზავრები.  
**ἀπερῶμαι** – ავაცილებ (τί τινι).  
**ἀπέρχομαι** – მივდივარ; გადავდივარ (ვინმესთან – παρὰ τινα და παρὰ τινος); ვბრუნდები.  
**ἀπεχθάνομαι fut. ἀπεχθήσομαι** – აუტანელი, საძულველი ვხდები.  
**ἀπέχω** – 1. ვაჩერებ, ვაკავებ, ვინახავ, ვიცავ, 2. ვინარჩუნებ, გამაქვს, τινός ვინმესგან და ἀπὸ τινός; *med.* თავს ვიკავებ რაიმესგან τινος; ἀπέχεσθαι φίλων – მეგობრების გაფრთხილება, დანდობა; τῆς Ἑλλάδος τινὰ ἀπέχεσθαι – ვინმესთვის საბერძნეთში დაბრუნებაში ხელის შეშლა.  
**ἀπιστέω** – არ ვენდობი, არ მჭამს τινί; არ ვემორჩილები.

**ἀπιστία, ας ἡ** – უნდობლობა; ვერ-  
აგობა, მუხანათობა, მუხთლობა.

**ἀπιστος, ον** – 1. არასაიმელო,  
არასანდო; 2. მუხანათი, ვერაგი.

**ἀπίτεον adj. verb.** ἀπίεναι-დან.

– უნდა წავიდეს, მომორდეს, წა-  
სასვლელი (πρὸς βασιλέα, ἢ ὀργή  
σὺν τῷ φόβῳ ἀπείσι).

**ἀπλετος, ον** – დიდი, უზარმაზარი,  
განუზომელი.

**ἀπλινς, ἥς, οὖν** – უბრალო, მარ-  
ტივი, პირდაპირი; τὸ ἀπλιν –  
უბრალოება, სამართლიანობა,  
პირდაპირობა.

**ἀπὸ – praep. cum gen.** – გან, დან; *მი-  
უთითებს ადგილს:* ἀπ' Ἰωάννης –  
იონიიდან; *მიერეყნ:* ἀπὸ Ἰππου –  
ცხენით ნადირობა; *ἔφευγον οἱ ἀπὸ  
τῶν οἰκῶν* – სახლებიდან გარ-  
ბოდნენ; *მანძილს:* εἰκοσι στάδιοι  
ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ – გაძირიდან 20 სტა-  
დიონზე; *ὄντα ἀπὸ Διὸς* – ზევისის-  
გან მომდინარე სიზმარი; *φόβος ἀπὸ  
Λακεδαιμονίων* – შიში ლაქედემო-  
ნელთაგან ან ლაქედემონელთა; τὸ  
ἀπὸ τῶν αἰχμαλῶτων ἀργύριον –  
ჟულის თანხა, დაგროვილი გყვე-  
ბის გაყიდვით; *მიმეშ:* ἀπὸ κοινῶς  
γίγνεται πρᾶγμα – საერთო გა-  
დაწყვეტილებით; ἀπὸ τοῦ αὐτομα-  
του – თავისთავად ე. ი. უფროსის  
ბრძანების გარეშე; *δროს:* ἀπὸ  
τοῦτου μοι χροῖνος – ამ დროიდან;  
*ἐπὶ τὸν ἔφ' ἑσπέρας* – საღამოს  
დადგომისთანავე.

**ἀποβαίνω** – 1. მივიღივარ, 2. ჩავდი-  
ვარ, გადავიღივარ (გემიდან მიწაზე),  
ნაპირს ვადგები; 3. აღვასრულებ.

**ἀποβάλλω** – ვაგდებ; თავიდან  
ვიცილებ, ეკარგავ.

**ἀποβιβάζω fut.** ἀποβιβᾶ – გად-  
მოვსხამ ნაპირზე (τινὰ εἰς τόπον  
τινὰ).

**ἀποβλέπω** – ეყურებ (ვინმეს, εἰς  
τινὰ), მხერას მივაჟირობ (πρὸς  
τινὰ), εἰς τράπεζαν – ეყურებ  
სხვის მაგიდას, ძალღევით  
ველოდები საკვებს (ὡς κῆαν, ე. ი.  
სხვისი ხელის შემყურე ვარ).

**ἀπο-γινώσκω** – არ ვცნობ, უარ-  
ვეყო (τὸν μάχεσθαι – უარს ვამ-  
ბობ ბრძოლაზე).

**ἀποδείκνυμι** – ვაჩვენებ, ვუთითებ;  
გადავცემ (μῦθον); ენიშნავ; ვაცხა-  
ლებ, ამრს გამოვთქვამ (γνώμη),  
ἀποδεδειγμένος πολέμιος –  
ამკარა მტერი.

**ἀποδέρω** – გყავს ვაძრობ (πρόβατα  
ἀποδιδόντα καὶ φστοθήντα).

**ἀποδέχομαι** – *dep.* (კეთილგანწყო-  
ბით) ვიღებ, ვღებულობ, ვგებულობ,  
ვიგებ (ὄρθως τι).

**ἀποδημέω** – სამშობლოს გარეთ ვი-  
მყოფები, არ ვესწრები.

**ἀποδιδράσκω fut.** δρᾶσομαι, *perf.*  
δένδρακα, *aor.* 2 ἔδραυ, *inf. aor.* ἀπο-  
δράναι – საიდუმლოდ გაერბივარ;  
ვემალები τινὰ ვინმეს; ἀποδιδράς  
ᾤχετο გაიქცა, გაიპარა.

**ἀποδίνωμι** – ვაძლევ, ვუბრუნებ,  
ვალს ვიხდი, დაპირებას ვასრულებ;  
*med.* ვყიდი.

**ἀποδοκέω μοι** – არ მსურს, არ მომ-  
წონს, არ მინდა.

**ἀποδύω aor.** 2 ἔδυ – ვხდი; ვძარც-  
ვავ; *aor.* 2 ἀποδύναι – გახდა, გაძ-  
რობა.

**ἀποθάνειν inf. aor.** 2 ἀποθνήσκω-დან.

**ἀποθνήσκειν adv.** – შორიდან.

**ἀποθνήσκω** – ვკვები (ὑπὸ τινος –  
ვინმე მკლავს).

ἀποθνήσκει - მსხვერპლს ვწირავ  
 აღთქმის თანახმად.  
 ἀποικία, ας ἡ - დასახლება, კოლო-  
 ნია.  
 ἀποικος, ου (ἀπόρ, οἶκος) - სამ-  
 შობლოდან შორს მცხოვრები;  
 ἀποικος πόλις - ახალშენი, კოლო-  
 ნია; οἱ ἀποικοι გადასახლებულნი,  
 მოახალშენეები.  
 ἀποκαίω - 1. ეწვავ, გამოეწვავ,  
 დავღაღავ; 2. *pass.* ვიყინები; მეყ-  
 ინება.  
 ἀποκαλέω - უკან გამოვიხმობ, გა-  
 მოვიძახებ, გვერდზე გავიხმობ, და-  
 ვუძახებ.  
 ἀποκάμω - ვიღლები (ἀ. πόσων  
 μῆδεν).  
 ἀποκείμαι - 1. ეწვევარ გვერდზე,  
 ცალკე; 2. ვინახები, ვიმოგები.  
 ἀποκλείω - 1. ჩაკეცავ; 2. გზას  
 მოუუჭკრი; არ მიუვშვებ.  
 ἀποκλίνω - გადავხრი, გადავწევ,  
 გმიდან ვუხვევ.  
 ἀποκόπτω - ვკვეთ, ვჭკრი; ვიგერიებ,  
 უკუეგადებ მგერს, ვაგადებ (*sc.* τοὺς  
 πολεμίους).  
 ἀποκρίνομαι - ვპასუხობ (τὸ ἐρωτῶ-  
 μενον).  
 ἀποκρύπτω - ვფარავ; *med.* ვმალება  
 (τινὶ τι).  
 ἀποκτείνω = ἀποκτίνω *fut.* ἀποκ-  
 τεῖν, *pf.* ἀπέκτονα - ვსპობ, ვკლავ  
 (τινὰ).  
 ἀποκωλύω - ვაბრკოლებ, ვაჩერებ,  
 ვაფერხებ (τινὰ τινος).  
 ἀπολαμβάνω - ვიღებ, უკან ვიღებ;  
 ვიპყრობ.  
 ἀπολείπω - ვტოვებ; *pass.* ჩამოვრ-  
 ჩები ვინმეს (τινός); გამოვეყოფი  
 რაიმეს (τῆς τάξεως); μὴ ἀπο-  
 λείπεσθαι - ვინმეს მიღვენება,  
 კვალს გაყოლა.

ἀπόλεκτος, ου - ჩინებული, გამორ-  
 ჩეული, რჩეული.  
 ἀπολέσσω *coniunct.* *aor.* ἀπόλλυμι-დან.  
 ἀπόλλυμι, *fut.* ὅλω, *aor.* ἄλεσα, *pf.*  
 ὅαλκα, *pf.* 2 ὅαλκα, *aor.* 2 ὥλομαι  
 ვლუპავ, ვსპობ, ვკარგავ (τὶ ὑπό-  
 τινος); *pass.* მართმევნ, მაკლდება;  
*med.* ვილუპები (ὑπό τινος და τινὶ  
 რაიმესგან).  
 Ἀπόλλων, ὠνος ὁ - აპოლონი,  
 ზეუსისა და ლეტოს ვაჟი, მუსიკისა  
 და პოეზიის ღმერთი (ναὶ τὸν  
 Ἀπόλλων ἔστιν ἄπολλον!).  
 Ἀπολλωνία, ας ἡ - აპოლონია,  
 ქალაქი მიდიამი.  
 Ἀπολλωνίδης, ου ὁ -  
 აპოლონიდესი, ენით ბეოგიელი,  
 მაგრამ წარმოშობით ლიდიელი.  
 ἀπολογέομαι - თავს ვიმართლებ,  
 თავს ვიყავ (περὶ τινος).  
 ἀπολύω - ვათავისუფლებ (τινὰ  
 τινος) ვამართლებ.  
 ἀπολυῶν *part. perf.* 2 ἀπόλλυμι-დან.  
 ἀπομάχομαι - ვიგერიებ, ვეწი-  
 ნააღმდეგები, (τινι და πρὸς τινα).  
 ἀπόμεχος, ου (μάχη) - ბრძოლის  
 უნარის არმქონე, უუნარო,  
 ბრძოლისთვის გამოუსადეგარი,  
 უვარგისი.  
 ἀπονοστέω - ვბრუნდები (ἀπο-  
 νοστήναι διὰ τὴν δυσχωρίαν).  
 ἀποπέμπω - ვაგზავნი, ვუშვებ  
 ჩემგან (τοὺς δασμούς).  
 ἀποπέτομαι - მივფრინავ.  
 ἀποπήγνυμι - ვყინავ; *pass.* ვიყ-  
 ინები (ὑπὸ ψύχους - სიცივისგან).  
 ἀποπηδᾶω - მივხტივარ, მივდივარ  
 ხტუნვით, მივაჰყენებ, სწრაფად  
 ვშორდები (οἱ πολέμοι ἀπεπήδαν).  
 ἀποπιλέω - მივცურავ, (გა)ვცურავ,  
 გემით ვბრუნდები შინ.

**ἀπόπλους, ου ὅ** - გაყურება, (ἐν τῷ ἀπόπλῳ ἔχεις τὰ ἐπιτηδεύματα - ცურვის დროს საყუდრები მარაგის ქონა.

**ἀποπορεύομαι** - მივემგზავრები, სახლში მივდივარ.

**ἀπόρος (πόρος)** - არ გამაჩნია, ნაკლებობას განვიცდი, მჭირდება (რაიმე τινός); მიძნელება, მიჭირს, საგონებელში ვეარდები, ეცუბნები (τινί); ἀπορίσμαι, ვეჭვობ, საგონებელში ვარ ჩავარდნილი.

**ἀπορία, ας ἡ** - სიძნელე, გაჭირვება, მძიმე მდგომარეობა; შეცუბნება, გაოცება; ნაკლოვანება, სიღუბნე.

**ἀπόρος, ον (πόρος)** - 1. საგონებელში ჩავარდნილი, გაუბედავი, უმწეო, უილაჯო; ἀπορόν ἐστι შეუძლებელია; 2. გადაუღახავი (მდინარე), გაუვალი (გზა), მიუვალი, მიუღწეველი (ადგილი); ἀπορία - სიძნელეები, დაბრკოლებები; ἐν ἀπόροις εἶναι გასაჭირში ყოფნა.

**ἀπορρητος, ον** - აკრძალული, თბ ἀπορρητον - საიდუმლო.

**I ἀπορρώξ, ὡγος (ἀπό, ῥηγυσμι)** - ციცაბო, ფრიალო.

**II ἀπορρώξ, ὡγος ἡ** - ნაგეხი, ნაწილი.

**ἀποστήπομαι pf.** 2 ἀποσέσθη - ელპები; მოყინული მაქვს; ἀποσέσθη πα ὑπὸ τοῦ ψυχῆος τοῦς δακτύλους τῶν ποδῶν.

**ἀποσκάπτω** - თხრილით გამოვეყოფ, გზას გადავთხრი.

**ἀποσκεδάνυσμι fut.** - σκέδῃ, pf. pass. ἐσκέδασμαι - გაუფანტავ, მოვანებე, დაექსაქსავ, ვთესავ.

**ἀποσκηπῶ** - ვზანაკლები ვინმესგან მოშორებით (τινος).

**ἀποσπᾶν** - 1. ყურადღებას გადავუტან; მოვაცილებ; 2. მივდივარ,

ემორდები; 3. pass. გამოვეყოფი (ἡ ὄρις ἀπέσπα φείγυσσα).

**ἀποσταυρόω** - ვამაგრებ პალოებით, შემოვლებავ მესრით.

**ἀποστῆλῃ** - ვაგზავნი, ეუშვებ.

**ἀποστερέω** - ვართმევ, ვაქლებ (τινά τι).

**ἀποστηναι ἰθ.** ἀφίστημι.

**ἀποστρατοπεδεύομαι** - ვმართავ ბანაკს, ვზანაკლები ვინმესგან შორს (τινός).

**ἀποστρέφω** - 1. გადავხრი; 2. ვაიძულებ უკან დაბრუნებას.

**ἀποστροφῇ, ἥς ἡ** - 1. გადახრა, გადაწევა; მოსახვევი, 2. თავშესაფარი.

**ἀποσυλᾶω** - ვართმევ ვინმეს (τινά τι), ვტაცებ.

**ἀποσῶζω** - ეიხსნი

**ἀποταφρεύω** - ვამაგრებ თხრილებით, თხრილებს შემოვავლებ.

**ἀποτείνω** - ვჭიმავ, ვწელავ; pass. ვიწედი.

**ἀποτειχίζω** - ვამაგრებ, გამოვეყოფ კედლით, გზას გადავვლებ კედლით.

**ἀποτέμω** - ვეკვეთ, მოვჭრი;

ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς - თავმოჭრილები.

**ἀποτέμω part. aor.** 2 ἀποτέμω-დან.

**ἀποτεταμένος part. pf.** ἀποτείνω-დან.

**ἀποτίθωμι** - გადავლებ, გადავიწახვ, ვიმოგავ, შემოვიწახვ.

**ἀποτίνω** - ვაღს ვუხდი, ვუზღავ; med. სამაგიეროს ვუხდი, ვსჯი.

**ἀποτμηθέντες part. pass.** ἀποτέμω-დან.

**ἀπὸτομος, ον** - ჩამოჭრილი; ციცაბო, ფრიალო (ὄρις).

**ἀποτρῆω** - გადავხრი, med.

გადავწევ, გადავუხვე, გმიდან ვუხვევ.

ἀποτρέχω – გავრბივარ, სწრაფად მივდივარ, ვშორდები.

ἀποφαίνομαι – ვაჩვენებ, აღმოვჩენ; *med.* ვარ, წარმოვადგენ, ὥσπερ ἀποφαίνεσθαι – საკუთარი ამრის წარმოთქმა.

ἀποφένγω – გავუვრბივარ; თავს ვშველი ვაქცევით.

ἀποφράζεις, εἰς ἣν (φράττω) – ღობე, ბღელე; დაბრკოლება, სიძნელე; ἀποφράζειν τῇν παρῖνθον λῦειν – გასასვლელის გახსნა.

ἀποχωρέω – მივდივარ, ვშორდები, უკან ვიხევ.

ἀποψήφισμαι – ხმას ვაძლევ საწინააღმდეგოდ; უარვყოფ, უკუვადგებ (ἀποψήφισσασθαι μὴ ποιεῖν τι).

ἀπρόხυσμος, ὅν – უხალისო.

ἀπροσδόκητος, ὅν (προσδοκῶ) – მოულოდნელი; ღვ ἀπροσδοκῆτον – მოულოდნელად.

ἀπροφασίστως (πρόφασις) – მომიზეშების გარეშე, აშკარად, სიამოვნებით (ποιεῖν τι), ღიად.

ἄπτω – ეახამ; ἄπτομαι τινος – ვეხები, დაკავებული ვარ რაიმით.

ἄρα *partic.* ამგვარად, მამასადამე, მამ, როგორც ვხედავ, რა თქმა უნდა, რა საკვირველია, სწორედ, თუმცა.

ἄρα – განა? ნუთუ? ἄρ ὅς – განა არ? ხომ? (ღაღებითი პასუხი); ἄρα μὴ – განა არა? რა თქმა უნდა, არა (უარყოფითი პასუხი).

Ἀραβία, ἀς ἣ – არაბეთი, აზიის სამხრ. დას.-ით ნახევარკუნძული, არაბეთისა და სპარსეთის ყურეებს შორის, პალესტინისა და სირიის სამხრეთით, გამოყოფილი მესოპოტამიისგან მდ. ეფრატით.

Ἀράξης, ὅς – არაქსი, მდინარე არმენიაში.

Ἀρβάκας, ὅς – არბაკასი, მიდიის საგრაპი.

Ἀρβάκης, ὅς – არბაკესი, არტაქსერქსე მნემონის მხედართმთავართაგან ერთ-ერთი.

Ἀργεῖος, α, ὅς – არგოსელი, არგოსული წარმომავლობის.

ἀργός, ὅς – უმუშევარი, მარმაცი, უქნარა.

ἀργύρεος, α, ὅς (ἀργυρίνους) – ვერცხლის.

ἀργύριον, ὅς τὸ – ვერცხლი, ვერცხლის მონეტა, ფული.

ἀργυρόπους, ὅδους, ὅς, ἣ – ვერცხლის ფეხებიანი.

Ἀργῶ, ὅς ἣ – არგო, არგონავტიკის სწრაფი ხომალდი.

ἀρῆν *adv.* – ზევით, მაღლა; სრულიად, სრულებით, მთლად; ἀρῆν ἅπαντες – ყველანი ერთად.

ἀρῆα – ვრწყავ, ენამავ.

ἀρέσκω *fut.* ἀρέσω, *perf.* ἤρεσμαι – მოვწონებარ (τινί).

ἀρέτης, ἥς ἣ – ნიჭი, შესაძლებლობა, სათნოება, გმირობა, სიქველე, სიამაყე; ἀρετὴ περὶ τινα – ვინმეს წინაშე დამსახურება; კეთილშობილება.

ἀρήγω – ვეხმარები, ვიცავ (τινί).

Ἀρηξίω, ὅς ὅς – არექსიონი, წინასწარმეტყველი ბერძენთა ჯარში.

Ἀριεῖος, ὅς ὅς – არიეოსი, მსუღაროთმთავარი, კიროსის მეგობარი, რომლის სიკვდილის შემდეგ მან ბერძნებს უღალატა.

ἀριθμός, ὅς ὅς – რიცხვი, აღრიცხვა, ათვლა; ἀ. τῆς ὀδῆς – გზის სიგრძე.

Ἀριστάρχος, ὅς ὅς – არისტარქოსი, ქსენოფონტის მოწინააღმდეგე.

ἀριστὰ – ვსაუბრობ.

**Ἀριστείδας**, **οὐ ό** – არისტეასი  
ქიოსიდან, ბერძენთა ლაშქარში  
მსუბუქად შეიარაღებულთა  
უფროსი.

**ἀριστερός, ά, όν** – მარცხენა; **ἐν**  
**ἀριστερᾷ** – მარცხნივ; **ἐξ ἀρι-**  
**στερᾶς** – მარცხნიდან (უბედურების  
მაუწყებელი).

**Ἀρίστιππος**, **οὐ ό** – არისტიპოსი,  
თესალიელი ლარისადან, კიროსის  
მხედართმთავარი.

**ἀριστον**, **οὐ τό** – საუზმე; ბერძნები  
ჩვეულებრივ დღეში ოთხჯერ  
იღებდნენ საკვებს: 1) დილით **ἀκρά-**  
**τισμα**; 2) **ἀριστον** ან **δῆρ' αἰστον**  
დაახლოებით შუადღისას; 3)  
**ἐσπέρισμα** – შუადღესა და საღა-  
მოს შორის; 4) **δένπσιον** – ეახშამი.

**ἀριστοποιᾶ** – ვამზადებ საუზმეს;  
*med.* ვსაუზმობ.

**ἀριστος, η, ον** – (*superl.* **ἀγαθός** –  
იდან) – საუკეთესო, ჩინებული,  
ყველაზე მამაცი, უნიჭიერესი; **οἱ**  
**ἀριστοι** – ღიადგეაროვანნი, წარ-  
ჩინებულნი; **ἀριστα** *adv.* საუკეთე-  
სოდ.

**Ἀρίστας**, **αἰος ό** – არისტონი,  
ათენელი, გაგზავნილი იქნა ელჩად  
სინოპელებთან.

**Ἀριστᾶνσμος**, **οὐ ό** – არისტონი-  
მოსი, არკადიელი, პოპლიტების  
უფროსი.

**Ἀρκαδικός, η, ον** – არკადიული; **τό**  
**Ἀρκαδικόν** – არკადიელ პოპ-  
ლიტთა რაზმი.

**Ἀρκάς, αἰος ό** – არკადიელი,  
პელოპონესის არკადიის მკვიდრი.

**ἀρκᾶ** (*impers.* **ἀρκεῖ**, **ἀρκεῖ μοι**) –  
საკმარისია, სასიამოვნოა, მომ-  
წონს; *parl.* **ἀρκᾶν** – საკმარისი,  
ბარაქიანი, სავსე.

**ἄρκτος**, **οὐ ό** – დათვი; ἡ **ἄρκτος** –  
ძუდათვი, ჩრდ.

თანავარსკვლავედი, ჩრდილოეთი.

**ἄρμα, ατος τό** – ღია ეგლი,  
ჩვეულებრივ საომარი ორთვალა;  
**ἄρματα** **δρεπανοφόρα** – ნამგლე-  
ვით აღჭურვილი ეგლები.

**ἀρμάμαξα, ης ἡ (ἄμα, ἄμαξα)** –  
დახურული სამგზავრო ოთხთვალა  
ეგლი, განსაკუთრებით წარ-  
ჩინებული ქალებისა და ბავშვე-  
ბისათვის.

**Ἀρμενία, ας ἡ** – არმენია, ტერი-  
ტორია ევფრატის და ტიგროსისა და  
არაქსის სათავეებიდან მდ.  
არაქსამდე.

**Ἀρμένιος, α, ον** – არმენიელი.

**Ἀρμήνη, ης ἡ** – პარმენე, ადგილი  
პაფლაგონიაში, ნავმისადგომით  
სინოპის მთების ახლოს; შაეი მღვის  
სამხრეთ სანაპიროზე.

**ἀρμოსτής, οἱ ό** – მმართველი, გამ-  
გებელი, მთავარი, ნაცვალი,  
დანიშნული ლაქედემონელთა მიერ  
დაპყრობილ ადგილებში.

**ἀρυειος, α, ον** – ცხერისა, **κρέα**  
**ἀρυεια** – ცხერის ხორცი.

**ἀρπαγή, ης ἡ** – მოგაცემა, ძარცვა,  
ნადავლი, ალაფი.

**Ἰ ἄρπαξ, αἰος adj.** – ხარბი.

**Ἰ ἄρπαξ, αἰος ἡ** – ძარცვა-გლეჯვა.

**Ἰ ἄρπαξ, αἰος ό** – მგაცეხელი.

**ἀρπάξ** – ვიგაცეხ, ვიპარავ, მი-  
მაქვს, სწრაფად ვგაცეხ ხელს (**τὰ**  
**ῥπλα**), ვიკაეხ, მოვიპოვებ (**τλνδ**).

**Ἀρπασος, οὐ ό** – პარპასოსი, მდინა-  
რე არმენიაში, მდ. არაქსის შენაკადი.

**Ἀρταγέρσης, οἱ ό** – არტაგერსე,  
არტაქსერქსეს კავალერიის უფრო-  
სი, მოკლული კიროსის მიერ.

**Ἀρτακάμας, α, ό** – არტაკამასი,  
ურიგიის საგრაპი.

**Ἀρτάος, ου ὁ** – არგაოძოსი, კიროსის მეგობარი.

**Ἀρταξέρξης, ου ὁ** – არტაქსერქსე მნემონი, დარიოს II-ის ვაჟი (404–361 ჩვ. წ-მდე), მისი უმცროსი ძმა კიროსი განუდგა მას, შეერიბა ბერძენი დაქირავებული ჯარისკაცები და გაილაშქრა მეფის წინააღმდეგ; ორივეს ჯარები შეხედნენ კუნაქსასთან 401 წელს ჩვ. წ-მდე. კიროსმა გაიმარჯვა, მაგრამ ბრძოლაში დაიღუპა.

**Ἀρταπάτας ἦς, ου ὁ** – არტაპატასი, კიროსის კევრთხის მპყრობელი. **ἀρτάα** – ვკილებ, ვაბამ.

**Ἄρτεμις, ἰδος ἡ** – არტემისი, ზეესისა და ლეგოს ასული, აპოლონის და, ნადირობის ქალღმერთი. **ἀρτι** – ახლახან, ეს-ეს არის, ამასწინათ.

**Ἄρτιμας, α ὁ** – არტიმასი, ლიდიის საგრაპი.

**ἀρτοκόπος, ου ὁ** და **ἡ** (**ἀρτος, κόπτω**) – მცხოველი, მეპურე. **ἀρτος, ου ὁ** – პური, განსაკუთრ. ხორობის; **θησαυροὶ ἀρτων** *νελημέων* – პურის მარაგი.

**Ἀρτούχας, α ὁ** – არტუხასი, არტაქსერქსეს დაქირავებული ჯარის მხედართმთავარი.

**Ἀρύστας, α ὁ** – არისტასი, არკადელი მეომარი.

**Ἀρχαγῶρας, α ὁ** – არხაგორასი. **ἀρχαῖος, α, ου** – ძველი, ძველებური, ძველთაძველი; **Κῆρος ὁ** **ἀρχαῖος** კიროს უფროსი; **τὸ** **ἀρχαῖον** – დიდი ხანია უკვე, კარგა ხნის წინათ, ადრე, ოდესღაც.

**ἀρχή, ἦς ἡ** – დასაწყისი; მთავრობა, ხელისუფლება; ოლქი, მხარე, საგრაპია; *adv.* თავიდან, დასაწყისში,

საერთოდ; **ἀρχὴν μὴ** – საერთოდ არ, სრულიად არ.

**ἀρχικὸς, ἦ, ου** – მართვის უნარის მქონე, უფროსობის უნარის მქონე, ხელმძღვანელი, ძალაუფლების მოყვარული.

**ἀρχα** – 1. ვიწყებ; **ἀρχεσθαι** *τινι* **λόγῳ** – ლაპარაკის დაწყება, 2.

უფროსი ვარ, ემართავ, ვუფროსობ; **ὁ** **ἀρχα** – მეფე, საგრაპი, უფროსი, მმართველი; **οἱ** **ἀρχοῦντες** – ჯარისკაცთა მეთაურები, უფროსები; 3. *pass.* ვიმართები, მმართავენ; **οἱ** **ἀρχόμενοι** – დამორჩილებულნი, დამონებულნი, უბრალო ჯარისკაცები, რიგითნი.

**ἀρμα, ατος, τό** – სანელებელი, სუნელი, სურნელოვანი ბალახი.

**ἀσέβεια, ας, ἡ** – უღმერთობა, უპატიოსნება, ბიწიერება.

**ἀσεβής, ἔς (σέβω)** – უღმერთო, დამნაშავე.

**ἀσθενέω (σθένος)** – სუსტად ვარ, ავად ვარ; ვსუსტდები, ვითენთები, ვიქანცები, ძალ-ღონე მელევა; ავად ვხდები.

**ἀσμενής, ἔς** – უძლური, სუსტი.

**Ἄσια, ας, ἡ** – აზია; ბერძნები ხშირად ასე უწოდებენ აზიის მხოლოდ დასავლეთ ნაწილს, ე.ი. მცირე აზიას; მთელი აზია გაყოფილია: **ἡ** *ἀνα* **Ἀσία** – ზემო აზიად, **ἡ** *κατά* **Ἀσία** – ქვემო აზიად და მცირე აზიად.

**Ἀσινάτης, ου ὁ** – ასიდაგესი, მდიდარი სპარსი.

**Ἀσινάιος, α, ου** – ასინეელი ლაქონიის ქალაქ ასინედან.

**ἀσινέστατα** *adv.* **ἀσινάς.**

**ἀσινῶς** *adv.* უვნებლად; **ὡς** **ἀσινέστατα** – უმცირესი ვნების მიყენების გარეშე.

**ἀσινος, ἦ, ου** – უჭმელი, მშიერი.

**ἀσκέω** – 1. ვაკეთებ, მივსდევ; 2. ვეარ-  
ჯიშობ.

**ἀσκός, ὁ** – გყავის გუდა (ტი-  
ჭორა) ღვინის შესანახად და  
გადასატანად.

**ἀσμεῖος, ἡ, ον** – მხიარული, სასიხ-  
არულო, სასიამოვნო.

**ἀσπάζομαι** – მივესალმები; ვეხვევი;  
ვემშვიდობები.

**Ἀσπένδιος, ὁ** – ასპენდიელი, ქ.  
ასპენდოსის (პამფილიაში)  
მკვიდრი.

**ἀσπίς, ἡ** – დიდი, მრგვალი  
ფარი დამზადებული ხისა ან  
წნელისაგან, დაფარული გყავით და  
შემკული სპილენძით; **πάρ' ἀσπίδας**  
– მარცხნივ; **μυρία ἀσπίς** – ათი  
ათასი ფარის მაგარებული, ე. ი.  
პოპლიგი.

**Ἀσσυρία, ἡ** – ასირია, აზიის  
მხარე აზიაში, მიდიას, მესოპოტა-  
მიასა და ბაბილონს შორის.

**Ἀσσύριος, ὁ, ον** – ასირიელი.

**ἀσταφίς, ἡ** – ქიშმიში.

**ἀστράπτω** – ვანათებ, ვბრწყინავ.

**ἀσφάλεια, ἡ** – უსაფრთხოება.

**ἀσφαλής, ἔς** – უსაფრთხო, მყარი; **ἐν**  
**ἀσφαλὲι εἶναι** – უსაფრთხოებაში  
ყოფნა, **ἐν ἀσφαλεστέρῳ εἶναι** –  
უფრო უსაფრთხო მდგომარეობაში  
ყოფნა; **ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι** –  
ყველაზე უსაფრთხო მდგომარეო-  
ბაში ყოფნა; **ᾧς ἀσφαλέστατα** –  
რაც შეიძლება უსაფრთხოდ.

**ἀσφαλτος, ὁ** – ასფალტი, მთის  
ფისი.

**ἀσφαλῶς adv.** მყარად, უსაფრთხოდ.

**ἀσχολία, ἡ** – მოუტყულობა;

**ἀσχολῆναι** – საქმეები, სიძნელები,  
დაბრკოლებები.

**ἀτακτέω** – არ ვიცავ არანაირ წეს-  
რიგს, ვგოვებ მწყობრს, ვარღვევ  
დისციპლინას.

**ἀτακτος, ἡ, ον** – სამხედრო მწყობ-  
რში დაუწყობელი, მწყობრში  
დაუყენებელი.

**ἀταξία, ἡ** – უწესრიგობა, უწე-  
სობა, უხამსობა, დისციპლინის  
უქონლობა.

**ἀτάρ conjunct.** – მაგრამ, თუმცა.

**Ἀταρνεύς, ἔως** – ქვეყანა და  
ქალაქი მიზიაში, ლესბოსის  
საპირისპიროდ.

**ἀτασθαλία, ἡ** –

ქელმადლობა, განუსჯელობა,  
უგუნურობა, ბიწიერება.

**ἀταφος, ἡ, ον (θάπτω)** – დაუ-  
მარხავი, დაუსაფლავებელი.

**ᾄτε (plur. ὄντε-სი, საკუთრ. δι' ᾄτε)** –  
თითქოს, რადგან.

**ἀτέλεια, ἡ** (**τέλος**) – სა-  
მოგადოებრივი ბევრისაგან გა-  
თავისუფლება, საიდანმე გაშვება,  
დათხოვნა; შეღავათება.

**ἀτιμάζω** – პატივს არ ვცემ,  
ვაწყენინებ, მძულს, მეზიზღება.

**ἀτιμος, ὁ, ον** – არაპატივსაცემი (უპა-  
ტიეცემული); სამძლველი, უპატიო.

**ἀτίμω** – ვუშვებ ორთქლს, ვბოლავ.

**Ἀτραμυτεῖον, ὁ τό** –  
აგრაშიგიონი, ქალაქი მიზიაში,  
მცირე აზიაში.

**ἀτριβής, ἔς (τριβή)** – გაუთელავი,  
გაუტყუპნელი; ὀνδός ἄ. – გაუკ-  
ვალავი, გაუკაფავი გზა.

**ἀν adv.** უკან; კვლავ, ისევ; სხვა  
მხრივ, სანაცვლოდ, აგრეთვე.

**ἀνίσινω** – ვაშრობ; *pass.* ვშრები.

**ἀνθίρετος, ὁ, ον (αὐτός, αἰρέομαι)**  
– თავისით გამოსული (თავდალ-  
წეული); თავნება, თვითნებური;

στρατηγός αὑθαίρετος - ძალაუფლების ხელში ჩამგდები სარდალი.  
**αὐθημερόν** *adv.* (αὐτός, ἡμέρα) - იმავე დღეს.

**αὐθις** *adv.* - კელაე, ისევ; მერე, ამერიდან, ამას იქით.

**αὐλέω** - ეუკრაე ფლეიტაზე; κέραισι αὐλεῖν - ბუკის კერა; αὐλοσύμενος - ფლეიტაზე დაკერას აყოლებული (ἦσκέτο ὁ Βακχεῖος ῥυθμός).

**αὐλιζομαι** - ღია ცის ქვეშ ვაჭარებ ღამეს.

**αὐλός**, **οὐ ὅ** - ფლეიტა, სალამური.

**αὐλός**, **ῥῆνος ὅ** - ხრამი, ღრე, ხეობა; არხი, თხრილი.

**αὐλᾶναι** *ful.* აულᾶσαι - ვზრდი, ვამრავლებ, ვადიდებ; *med.* ვიზრდები.

**αὐλᾶ** - ვამატებ, ვზრდი.

**αὐρίον** *adv.* - ხეალ; ἡ αὐρίον (ἡμέρα) - ხვალინდელი დღე.

**αὐστηρότης**, **ἦτος ἡ** - 1. სიმწარე, სიმკვავე; 2. სიმკაცრე.

**αὐτίκα** - მაშინვე, იმ წუთშივე, მყისვე, სასწრაფოდ; αὐτίκα μάλα - ახლად, ახლავე, ამჟამად.

**αὐτόθεν** *adv.* - იქიდან, იმ ადგილიდან.

**αὐτόθι** *adv.* - იქ, იმავე ადგილზე.

**αὐτοκéléυστος**, **οὐ** - ნებაყოფლობითი, საკუთარი ნებით.

**αὐτοκράτωρ**, **οὐ ὅ** - 1. შეუზღუდავი, დამოუკიდებელი (ἀρχαί), 2. უმუნაესი, მთავარი.

**αὐτόματος**, **ἡ**, **οὐ** - თავისი ნებით მოქმედი, ნებაყოფლობითი; ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου - შემთხვევითი, თავისთავადი.

**αὐτομολᾶ** - მივიღივარ საკუთარი ნებით, გადავინაცვლებ; παρὰ τινος πρὸς τινα - გადავდივარ ვინმეს მხარეზე.

**αὐτόμολος**, **οὐ ὅ** - მგრის მხარეზე გადასული.

**αὐτόνομος**, **οὐ** (νέμα) - საკუთარი კანონების მიხედვით მცხოვრები, დამოუკიდებელი, თავისუფალი.

**αὐτός**, **ἡ**, **ὅ** - *nom.* - *φι* *verbum finitum* - თან და ირიბ ბრუნვაში არს. სახელთან ერთად: თვით; ირიბ ბრუნვაში არს. - ის გარეშე; ის, იგი. ხშირად: თვით, თვითონ; ὁ αὐτός იგივე; ὁ αὐτός οὗτος - სწორედ ეს, ზუსტად იგივე; ἐν ταῦτ' εἶναι τινί - ვინმესთან ერთად გილას ყოფნა, იმავე მდგომარეობაში ყოფნა.

**αὐτόσε** *adv.* - იქითკენ.

**αὐτόν** *adv.* - იმავე ადგილზე, იქ.

**αὐτόν** = **ἐαυτόν**.

**αὐτῶς** (αὐτῶς) - *adv.* ასე, ზუსტად ასე, ὥς δ' αὐτῶς - ამგვარადვე.

**αὐχῆς**, **ένος ὅ** - კისერი, კეფა; გეოგრ. ყელი.

**ἀφαιρέω** - ვართმევ; *pass.* მაკლდება τί; *med.* წავგლეჯ, (ამო)ვაგდებ, ჩამოვამოვრებ, ტის ὅς τι და τινά τι.

**ἀφανής**, **ές** - უჩინარი, უხილავი; უცნობი, გამქრალი; ἀφανῆ εἶναι - მხედველობიდან დაკარგვა, თვალს მიუვარება.

**ἀφανίζω** - უჩინარს ვხდი, ვაბნელებ; ვანგრევე, ვსპობ, ვანადგურებ.

**ἀφανιάζω** - ვიგაყუბ, ვიპარავ, ვაცარიელებ.

**ἀφειδής**, **ές** - უმოწყალო.

**ἀφειδῶς** *adv.* - მკაცრად, უმოწყალოდ.

**ἀφελόμενος** *part.. aor.* 2-სი ἀφαιρέω-დან.

**ἀπογίνομαι** - 1. წინ მივიღივარ; 2. ვყვები, მოვეუთხრობ.

**ἀφθονία**, **ας ἡ** - 1. შურის არქონა; 2. სიუხვე; εἰς ἀφθονίαν παρέχειν - უხვად, ბარაქიანად მიწოდება.

**ἄφθισος, ον** - უშურველი, უხეი;  
გულუხეი, ხელგამლილი, ბარაქი-  
ნი, მოსაელიანი (ნიადგი); ἄφθισα  
ἐπιτήδεια - უხე მარაგი; ἐν ἄφθι-  
σοις βιοτεῖν - სიუხეუმი  
ცხოვრება.

**ἀφιήμι** - ვაგზავნი, (გა)ეუშვებ, (გა-  
მო)ეუშვებ (κύναι); ვგოვებ, (ჩა)ეუ-  
შვებ (εἰς ὕδρα).

**ἀφικνέομαι = ἰκνέομαι** *fut.* ἵξομαι,  
*aor.* ἦλθον, *perf.* ἵξμαι - მოვდი-  
ვარ, ვაღწევ; ებრუნდები.

**ἀφιππεύω** - ცხენით მივდივარ.  
**ἀφίστημι** (*იონ.* ἀπίστημι) -  
ვგოვებ, ვამორებ, ვიცილებ; უკუ-  
ვაგდებ, რაღაცისკენ ვაქებებ, *pass.*  
ვმორდები; ἀπιστῆναι πρὸς τινα  
და εἰς τινα - ვინმეს მხარეზე  
გადასვლა; ἀπιστῆναι εἰς ἔχθρον  
χωρὶον - გამაგრებულ ადგილას  
წასვლა.

**ἄφθοος, ον ἢ** - უუქცევა, უკან  
დახევა.

**ἀφροιστεύω** (φροντίζω) - არ  
ვმრუნავ, უგულუბელეყოფ, აბუჩად  
ვიგდებ, არად მიმაჩნია (τινός).

**ἀφροισύη, ἡς ἢ** - უგუნურება,  
სისულელე, სიგიჟე, შეშლილობა.

**ἀφρον τό = ἀφροισύη** (φρήν) -  
უგუნური, სულელი, გიჟი; ἄφρων  
γίγνεται - შეგნების დაკარგვა.

**ἀφύλακτέω** - არ ვმრუნავ, არ  
ვეურთხილდები, არ ვერიდები.

**ἀφύλακτος, ον** - დაუცველი.

**ἀφύλακτως** *adv.* - გაუფრთხილებ-  
ლად.

**Ἀχαιοί, α, ον** - აქაიის მკვიდრი,  
აქაელები.

**Ἀχαιῆς ἢ** - აქაია, მხარე პელოპონ-  
ესში.

**ἀχάριτος, ον** - უსიამოვნო; λέγεις οὐκ  
ἀχάρिता - არ ლაპარაკობ ცუდად.

**ἀχάριτος, ον** - უმაღური; დაუ-  
ჯილდოებელი.

**ἀχαρίστως** *adv.* უმაღურად, მად-  
ლიერების გარეშე, οὐκ ἀχαρίστως  
ἔχει μοῖρ τι πρὸς τινος - არ  
ვრჩები ჯილდოს გარეშე რაიმეს  
გამო.

**Ἀχερουσίας, αδος, ἡ** და ἡ  
**Ἀ. Χερρόνησος** - აქერუსიის  
ნახევარკუნძული ან კონცხი  
პერაკლესთან ბითონიაში.

**ἄχθωμαι** - არ ვარ კმაყოფილი;  
მიმძიმს, მაწუხებს (τινός), გულნაგ-  
ენი ვარ, ნაწყენი ვარ, ეჯავრობ  
(τινι და ἐπὶ τινι).

**ἀχρεῖος, ον** (χρεῖα) - უსარგებლო,  
უვარგისი.

**ἀχρηστος, ον** (χρήμα) - უვარგისი,  
უსარგებლო, გამოუყენებელი.

**ἄχρη(ς)** *praep. cum gen.* - მდე; *კავშ.*  
მანამდე, სანამ.

**ἀψίνθιον, ον τό** - აბზინდა (*Ar-*  
*temisia absinthium*) = ἄψιθος ὁ  
(NT.).

## B

**Βαβυλῶν, ὄνος ἢ** - ბაბილონი, ძვე-  
ლი მსოფლიოს ერთ-ერთი უძვე-  
ლესი და ყველაზე ცნობილი ქალა-  
ქი, ბაბილონის სამეფოს დედა-  
ქალაქი ევფრატის ორივე მხარეზე.

**Βαβυλωνία, ας ἢ** - ბაბილონია,  
მესოპოტამიის სამხრეთით ვრცელი  
ვაკე, გიგროსსა და ევფრატს შორის.  
**Βαβυλωνίαι πύλαι, αἱ** - ბაბილონის  
ვიწრობები, ბაბილონის  
გასასვლელი.

**βάνην** *adv.* - ნაბიჯით, ნელ-ნელა;  
βάνην ταχὺ - სწრაფი ნაბიჯით.

**βαδίζω fut.** βαδίσω და βαδισῶμαι – მივიღივარ ნელი ნაბიჯით; ნელა მივიწვე წინ.

**βάθος, εως τό** – სიღრმე, სიმაღლე.

**βαθύνω, εἶα, ύ** – ღრმა, მაღალი.

**βαίνω fut.** βήσομαι, *perf.* βέβηκα, *aor.* 2 ἔβην – 1. მივიწვე, მივიღივარ, ღაღივარ; 2. ვღაღივარ; ἡμεῖς ἐπὶ τῆς γῆς βεβηκότες – ჩვენ, მიწაზე მყარად ვინც ვღაღივართ.

**βακτηρία, ας ἡ** – არგანი.

**βάλανος, ου ἡ** – 1. რკი; 2. ბალანოι τῶν φοινίκων ფინიკის ნაყოფი.

**βάλλω fut.** βάλω, *aor.* 2 ἔβαλον, *perf.* βέβληκα, *perf. pass.* βέβλημαι, *aor.* ἔβληθην – ვისვრი, ვაგდე, ვგყორცნი, ვუშვებ ისრებს, შუბს (ვინმესკენ τινά); ვგზირავ, (და)ვჭრი, οἱ ἐκ χειρὸς βάλλοντες = οἱ ἀκοντισταί.

**βάπτω** – წყალში (ჩა)ვუშვებ.

**βαρβαρικὸς, ἡ, ὅν** – არაბერძნული, სხვისი, უცხო, უცხო ქვეყნის; τὸ βαρβαρικόν (στράτευμα) – კიროსის არაბერძნული ჯარი; სპარსი მეფის ჯარი.

**βαρβαρικῶς adv.** სპარსულად, სპარსულ ყაიდაზე.

**βάρβαρος, ου** – არაბერძნული, სხვა ქვეყნის; გაუნათლებელი, უხეში.

**βαρέως adv.** – მძიმედ, ძნელად; βαρέως φέρειν – მძიმედ გადატანა (წყენის, წყრომის, დამღუერების); βαρέως ἀκούειν – ძნელად მოსმენა.

**Βασιᾶς, ου ὁ** – ბასიასი, არკადიელი.

**Βασιᾶς, ου ὁ** – ბასიასი, წინასწარმეტყველი (μάντις) ელიდიდან.

**Βασιλεία, ας ἡ** – დედოფალი.

**Βασιλεία, ας ἡ** – სამეფო, სახელმწიფო, სამეფო ხელისუფლება; καταστῆναι εἰς τὴν βασιλείαν – გახდგე ასელა.

**Βασίλειος, ια, ου** – სამეფო, მეფის კუთვნილი; Βασίλειον ე.ი. δῆμα – სასახლე; აგრეთვე τὰ Βασίλεια – სამეფო სასახლე; სამეფო კარავი.

**Βασιλεὺς, εως ὁ** – მეფე, ბატონი, ხელმწიფე; *განსაკუთრ.* სპარსეთის მეფე; Βασιλεὺς μέγας ან μέγας Βασιλεὺς – სპარსეთის მეფე.

**Βασιλεὺς** – ვმეფობ, ვმართავ.

**Βασιλικός, ἡ, ὅν** – სამეფო, მეფის კუთვნილი, მეფური თვისებებით დაჯილდოებული.

**Βάσιμος, ου** – გასასვლელად ვარჯისი, მისალწვეი = Βατός, ἡ, ὅν.

**Βέβαιος, α, ου** – საიმედო, მტკიცე.

**Βεβαίω** – ვამტკიცებ, ვამაგრებ; სიგყვას ვინახავ; τὴν πράξιν τινὲ βεβαίωσιν – საკუთარი დაპირების შესრულება.

**Βέλειος, ιος და Βέλειος, ους ὁ** – ბელესისი, სირიისა და ასირიის სატრაპი.

**Βέλος, εως τό** – ყოველგვარი სასროლი იარაღი, *განსაკუთრ.* ისრები, ხელშუბი, ქვა; შურდული; τὸ βέλος αὐτῶν διπλάσιον φέρεται – ის, რასაც ისინი ისვრიან, მიფრინავს ორჯერ უფრო შორს; ἔξω τῶν βελῶν – ისრებისაგან უსაფრთხო ადგილზე.

**Βέλτιστος, η, ου superlat.** ἀγαθός – ილან – საუკეთესო.

**Βελτίων, βέλτιον** – უკეთესი, უკეთილშობილესი (ზნეობით – *comparat.* ἀγαθός – ილან), უფრო მაშაყი, სასარგებლო; (ყველაზე), უკეთესი.

**βῆμα, ατος τό** – 1. შემადლებული ადგილი; 2. ნაბიჯი, ბიჯი, სიგრძის საზომი = 2 1/2 ფუტი; βῆμα διπλοῦν = 5 ფუტი; 1 ფუტი = 30,5 სმ.

**βία, ας ἡ** – სხეულის ძალა, სიმაგრე, ძალადობა; **βία τυτός** – ვინმეს ნების წინააღმდეგ, **βία αἰρεῖν** – შეგვეით ალება, **βία πορεύεσθαι** – გაღწევა.

**βιάζομαι** – 1. ვაიძულებ, ვაძალებ, ძალას ვატან, 2. ვძლენი, ვაძევებ, ვამარცხებ, ვძლევ, ვჯობნი, ვერევი; (გადა)ვეკიდები, ძალას ვიყენებ.

**βίαιος, α, ον** – ძალმომრეობითი, ძალადობრივი, **τὸ βίαιον** – ძალადობა, **βίαιον ποιεῖν** – ძალის გამოყენება, ძალდატანება.

**βιαιῶς adv.** – ძალით, იძულებით, ძალდატანებით.

**βίβλος, ον ἡ** – 1. პაპირუსის ქერქი; 2. წიგნი; 3. საწერი მასალა.

**Βιβυνοί, αν οἱ** – ბითინიის მკვიდრნი მცირე აზიაში.

**Βιβυνία, ἡ** – ბითინია.

**βίκος, ον ὁ** – თიხის ჭურჭელი ღვინისათვის, ხელადა.

**βίος, ον ὁ** – სიცოცხლე, ცხოვრება; ცხოვრების წესი; საარსებო მარაგი, სახსრები.

**βιοτεῦν** – ვცხოვრობ; სამრდოს მოვიპოვებ (**ἀπὸ τυτός**).

**Βισάνθη, ἡς ἡ** – ბისანთე, თრაკიული ქალაქი ნავსადგურით და ციხესიმაგრით პელესპონგის სანაპიროზე.

**Βίτων, ανος ὁ** – ბიგონი, მდიდარი ბერძენი ქსენოფონტის ლაშქარში.

**βλάβη, ἡς ἡ** – ზიანი, მარალი, წაგება, ვნება.

**βλάβος, εος τό** = **βλάβη**.

**βλακεύω** – ვზარმაცობ, უსაქმური ვარ, დაუღევარი ვარ.

**βλάπτω fut.** **βλάψω** – ვაზნებ, ვაზიანებ, **τινά** ვინმეს, **τί** რაიმეში; **μεγάλα βλάπτω** – ბევრს ვაზნებ.

**βλέπω** – ვუყურებ, ვხედავ (**εἷς τί, πρὸς τινα**).

**βόαω** – ვყვირი (ვეძახი **τινί**), ხმამაღლა ვბრძანებ; *pass. aor.* **ἐβ-οήθην, pf.** **βεβόημαι**.

**βοεικός, ἡ, ὄν (βούς)** – ხარისა; **ζεύγυ βοεικά** – ხარებშებმული ოთხთვალა; უღელი ხარი.

**βοή, ἡς ἡ** – ყვირილი.

**βοήθεια, ας ἡ** – შევლა, დახმარება; დახმარე ლაშქარი.

**βοηθῶ** – მივიჩქარი დასახმარე-ბლად, ვეხმარები, ვიხსნი.

**βόθρος, ον ὁ** – თხრილი, ორმო.

**βοίσκος, ον ὁ** – ბოისკოსი, თესა-ლიელი მებრძოლი.

**βοιωτιάζω** – ვიქცევი ბეოტიელივით, **τῇ φασὶν βοιωτιάζειν** – ბეოტიური კილოთი საუბარი.

**Βοιωτία, ἡ** – ბეოტია.

**Βοιωτίας, α, ον** – ბეოტიური; **ὁ Β. ბეოტიელი, ბეოტიის მკვიდრი, ცენ-გრაღური საბერძნეთიდან.**

**βορέας და βορρᾶς, ον ὁ** – ჩრდ. ქარი.

**βόσκημα, ατος τό** – საძოვარზე გა-რეკილი ნახირი, ფარა; გამოკე-ბილი საქონელი.

**βουλεύω** – 1. რჩევას ვაძლევ, ვურ-ჩევ, ვფიქრობ, (გან)ვიზრახავ. **βουλεύειν κακόν τινα** – ვინმესთვის ცუდის ნდომა; 2. *med.* ვთათბირობ, ვბჭობ ვინმესთან; **περί τυτός, πρὸς τι**; 3. (გადა)ვწყვეტ, (გადა)ვჭრი, (გა)ვბღელავ, ვჭრუნავ.

**βουλή, ἡς ἡ** – საბჭო, თათბირი, გადაწყვეტილება.

**βουλιμιά (λιμός)** – ძალიან მშია, შიმშილით ვიგანჯები.

**βούλομαι fut.** **βουλήσομαι** – მინდა, მსურს, **ὁ βουλόμενος** – ყოველი მსურველი.

βῖς, βός ὁ და ἡ – კურო, ხარი,  
ძროხა, βῖς ἡ ἄμαξος – ხარი  
ულელქევემ; ἡ βῖς – ხარის გყავი.  
βραδύς, εἰς, ὅ – ნელი, მანგი; τὸ  
βραδύτατον – ჯარის ნაწილი, რო-  
მელიც ნელა მოიწევს (პოპლიგები).  
βραχύς, εἰς, ὅ – მოკლე, პატარა,  
მცირე; βραχύς adv. – ახლოს, არა-  
შორ მანძილზე, βραχύτερα τοξέ-  
ειν – არც ისე შორს სროლა; ἐπὶ  
βραχύ – მცირე მანძილზე.  
βρέχω – ენამავ, ვრწყავ, ვასველებ.  
βριότης, ἡ ὅ – ჰეჰა-ქუხილი,  
გრევიზია; საუბ. მეხი.  
βρωτός, ἡ, ὅ – შეჭმული; საჭმე-  
ლად ვარვისი; τὸ βρωτόν – საკ-  
ვები, საჭმელი.  
Βυζάντιον, οὗ τὸ – ბიზანტიონი,  
ქალაქი ბოსფორის სრუტესთან,  
თრაკიაში (შემდგომ კონსტანტინო-  
პოლი).  
Βυζάντιος, ἡ, ὅ – ბიზანტიური; ὁ Β.  
– ბიზანტიონელი.  
βωμός, οὗ ὁ – ამაღლებული ადგი-  
ლი, საკურთხეველი, სამსხვერპლო.

## Г

γαλήνη, ἡ ὅ – სიჩუმე, სიწყნარე;  
ზღვის სიმშვიდე, უქარობა.  
γαμέω fut. გამა, aor. ἔγημα, pf.  
γεγάμηκα – ვქორწინდები; med.  
ვთხოვდები; ἡ γεγαμημένη –  
გათხოვილი.  
γάμος, οὗ ὁ – ქორწილი, საქორ-  
წილო ნადიმი; ქორწინება; ἀγειν  
ἐπὶ γάμω τινά – ცოლად მოყვანა.  
Γάνος, οὗ ὁ – განოსი, ქალაქი  
თრაკიაში, პროპონტიდის სანაპი-  
როზე.

γάρ – conj. რადგან, ვინაიდან, იმი-  
ტომ, სწორედ, მართლაც, რა თქმა  
უნდა; καὶ γάρ οὖν – და აი რატომ;  
კითხვებში γάρ შეესაბამება ქარ-  
თულ „ნუთუ“ – სადა „განა“ – ს:ოქი  
γάρ – და რა თქმა უნდა, რა  
გაწყობა.  
γαστήρ, γαστρος ἡ – კუჭი, მუცელი.  
γαιλικός, ἡ, ὅ – ფინიკიის  
საეპტო ხომალდის კუთვნილი (τῷ  
γαιλῷ); χρίσματα γαιλικά –  
საქონელი, გვირგვინი.  
Γαλίνης, οὗ ὁ – გველიგისი,  
სამოსიდან ლტოლვილი, კიროსის  
ერთგული.  
γαιლიτικός = γαιλικός.  
γέ – ენკლ. – იმ სიტყვის მნიშვნელო-  
ბის გამაძლიერებელი, რომელ-  
თანაც დასმულია: უკიდურეს  
შემთხვევაში, ყოველ შემთხვევაში,  
-ვე, -ლა, -რალა, მაგრამ, -კი, კერ-  
ძოდ; γέ δὲ – რა თქმა უნდა; γέ μὴν  
– თუმცა; εἰς γέ ἀνὴρ – უპირატე-  
სად ეს კაცი; ἀλλὰ μὴν ἄρα γε – მა-  
გრამ უკვე დროა; οὐ μὴν ἔφουγον  
γε – ისინი კი მაინც არ მიიშლინენ;  
ἐν ταῦτῳ γε μέντοι ἦσθα – თუმცა  
შენც იყავი; αὐτὸς γέ σου – და თვით  
შენ; τοῦτῳ γε – სწორედ ეს.  
γεγανός part. pf. γίγνομαι-სა, pf.  
γεγῶνα = γέγωνα, γέγονα pf. γί-  
γνομαι-დან.  
γείτων, ὅνος ὁ – მეზობელი (τῇ  
λατინოს); γείτων οἶκός τῇ Ἑλλάδι  
– ვისოვრობ ელადის მეზობლად.  
γέλᾶν fut. γελᾶσθαι და γελᾶσθαι –  
ვიცინი, დავიცინი; ἐπὶ τινι – ვინმეს;  
γελᾶν ἐφ' ἑαυτοῖς – საკუთარი  
თავის დაცინვა.  
γελῖος, α, ὅ – სასაცილო, გასარ-  
თობი.  
γέλως, ὅτος ὁ – სიცილი.

γελωτοποιός, ου ὁ – ხუმარა, მასხარა.

γέμω – საესე ვარ, დაგვირთული ვარ (τινός).

γενεά, ἡς ἡ – დაბადება, დაბადების დღე; ἀπὸ γενεᾶς – დაბადებიდან.

γενειά – წვერი მემრღება, წვერს ვაგარებ; part. γενειῶν – წვეროსანი.

γενήσομαι fut. γίγνομαι-დან.

γενναϊότης, ητος ἡ – კეთილშობილება.

γένος, εος, τό – გვარი, მოდგმა, ჩამომავლობა, გომი, ჯიში.

γεραίος, ἄ, ὄν – ღრმად მოხუცებული, მოხუცი, მხცოვანი; οἱ γεραῖ-  
τεροι – მოხუცნი; უხუცესნი;  
ელჩები, მრჩეველები.

γερόντιον, ου τό – ბერიკაცი.

γέρρον, ου τό – წნელისგან  
დაწნული, გყავით გადაკრული და  
ლითონის ბალთებით გაწყობილი  
ფარი.

γερροφόρος, ου ὁ – დაწნული  
ფარით შეიარაღებული; γερροφόροι  
– ჯარისკაცები დაწნული ფარით.

γέρων, οντος ὁ – მოხუცი.

γεῦα – მივართმევ, ეუმასპინ-  
ძლები; med. ვსინჯავ, გემოს ვეს-  
ინჯავ (τινός), ვიღებ საკვებს  
(σίου).

γέφυρα, ας, ἡ – ხიდი; γ. ἐξευγμένη  
πλοῖοις – ხიდი გემებზე.

γεῶδης, ες (γῆ, εἰδος) – მიწისა,  
მიწას რომ შეიცავს.

γῆ, γῆς ἡ – მიწა, ქვეყანა; κατὰ γῆν  
– მიწაზე, ხმელეთზე, სახმელეთო  
გზით; κατὰ γῆς – მიწის ქვეშ.

γῆινος, ον – მიწისა, πλίνθος γῆιν  
აგური.

γῆλοφος, ου ὁ – ბორცვი, გორაკი;  
γῆλοφοι ἡψηλοῖ – ციცაბო მაღ-

ლობები; κατὰ γῆλόφους –  
ბორცვებზე.

γῆρας, γῆραος და γῆρας τό – სი-  
ბერე.

γίγνομαι, fut. γενήσομαι, aor. 2  
ἐγένετο, pass. pf. γεγέννημαι და  
γέγονα – ვიბადები, წარმოვიშობი,  
ვარ, ვხდები; τὰ γεγεννημένα –  
მოვლენები, τὰ ἱερὰ γίγνεται –  
მსხვერპლი კეთილისმომასწავ-  
ბელია; γίγνεσθαι – დადგომა, მოს-  
ვლა, დაწყება; შესრულება (რიცხ-  
ვებზე); გავრცელება, გადაჭიმვა,  
შეღვნა; (ფულზე) მოგება; τὸ  
γίγνόμενον – შემოსავალი; γί-  
γνεσθαι ἐπὶ τινι – ვინმეს  
ხელისუფლების ქვეშ მოხვედრა; γί-  
γνεσθαι ἐν ἑαυτῷ – გონს მოგება,  
სულის მოთქმა, γίγνεσθαι εἰς ὅκτῳ  
– რეა რიგად დაწყობა;

მზნიშვლებთან და წინდებულებთან:  
მოვდივარ, ἐγγύτερον γίγνομαι –  
ვეახლოვდები.

γίγνωσκα, fut. γυῶσσομαι, aor. 2  
ἔγυναι, inf. γυναι, imper. γυνῶ, part.  
γυῶν, pf. ἔγυναι, pf. pass.  
ἔγυσμαι – ვიგებ, ვამჩნევ; ვიცი,  
ვფიქრობ, განესჯი; περὶ τίνος; τῇν  
φασὶν γίγνωσκα – მესმის ენა, ხმა;  
ἔγυναι – დარწმუნებული ვარ.

Γλοῖς ὁ – გლეხი, ფლოგის უფროსი,  
თავიდან კიროსის შემდეგ კი არ-  
გაქსერქესს მომხრე.

Γυῶπιπος, ου ὁ – გენსიპოსი,  
ათენელი ლოხაგოსი.

γυῶμη, ης ἡ – აზრი, შეხედულება,  
რწმენა, მრწამსი; ნება, ნებართვა;  
სურვილი, მოლოდინი; γυῶμη  
ἔχειν – ფიქრი; γυ. ἔχειν πρὸς τινα  
– ვინმეს მხარეზე ყოფნა; γυ. ἔχειν  
τινί – ვფიქრობ ვინმეზე; γυῶμη κο-  
λάειν – მოფიქრებულად დასჯა.

**Γογγύλος, ου ό** - გონგილოსი, ერე-  
ტრიიდან, ვაჟი ან შვილიშვილი  
გონგილოსისა, რომელმაც მონაწი-  
ლეობა მიიღო პაესანიას ღალატში  
და სპარსელთა მეფისაგან ამის  
გამო საჩუქრად მიიღო რამდენიმე  
ქალაქი.

**γοητεΰα** - ვიბლავ, ვაგყუებ.

**γονεύς, έως ό** - მშობელი, მამა; **οί  
γονείς** - მშობლები.

**γόνυ, γόνατος τό** - მუხლი; მცე-  
ნარის ღეროს მუხლი.

**Γοργίας, ου ό** - გორგიასი, ცნო-  
ბილი სოფისტი, ორატორი და  
მჭევრმეტყველების მასწავლებელი  
ლეონტისიდან (V-IV ს. ძვ. წ.).

**Γοργίαν, ανος ό** - გორგიონი, ერე-  
ტრიელი გონგილოსის ძმა.

**γούν (γε ούν) adv.** - ასე რომ,  
ამგვარად, ხომ; უკიდურეს  
შემთხვევაში; *Πასუხში*: რა თქმა  
უნდა.

**γραΰς, γραός ή** - მოხუცი ქალი.

**γράμμα, ατος τό** - ასო, τὰ γράμ-  
ματα - წარწერა; დამწერლობა;  
ანბანი.

**γράφω** - ვხაზავ, ვკეუთ (ამო)ვჭრი;  
ვხატავ, ვწერ.

**γυμνάζω** - ვვარჯიშობ.

**γυμνήτης, ου ό** - მსუბუქად  
შეიარაღებული ქვეითი, ე. ი. შურ-  
დულის მსროლელი (σφευσθινήτης),  
მოისარი (τοξότης), შუბის მტყორ-  
ცნელი (ἀκοντιστής).

**Γυμνίας ή** - გიმნიასი, სკეითინთა  
ქალაქი.

**γυμνικός, ή, όν** - რაც სხეულის  
ვარჯიშს ეხება; *ἀγών γυμνικός* -  
შეჯიბრი ჭიდაობაში, რბოლაში,  
ბადროს გყორენასა და კრივში.

**γυμνός, ή, όν** - შიშველი, გიგველი;  
შემოუსავი, მსუბუქად ჩაცმული;  
ფარის გარეშე, დაუცველი.

**γυστή, γυμνικός ή** - ქალი, ცოლი,  
მეუღლე.

**γύψ, γυπός ό** - ძეგრა.

**Γωβρύας, ου** - გობრიასი, არ-  
ტაქსერქსეს სარდალი.

## Δ

**δάκνω, fut. δήξομαι, pf. δέδηχα, aor.**

**2 δέδακον, aor. pass. έδήχθην** -  
კებენ.

**δακρῶ** - ვგირი, დავგირი.

**δακτύλιος, ου ό** - ბეჭედი.

**δάκτυλος, ου ό** - თითი.

**Δαμάρατος, ου ό** - დამარატოსი,  
სპარტელთა მეფე, მეორე მეფის  
კლეომენეს მიერ გაძევებული და  
ლტოლვილი სპარსელთა მეფე-  
დარიოსთან.

**Δάνα ή** - დანა, ქალაქი კაპადოკი-  
აში, ტავროსის ძირას.

**δαπανάω** - ვხარჯავ; (τὶ εἰς τινα;

*ἀμφὶ τι*) ეფლანგავ, ვანიავებ,  
უთავბოლოდ ვხარჯავ; *δαπανᾶν*  
τὰ ἑαυτῶν - საკუთარი სახსრებით  
ცხოვრება, საკუთარის ხარჯვა.

**δάπεδον, ου ό** - მიწა, ნიადაგი,  
იატაკი.

**Δαρδανεύς, έως ό** - დარდანელი, ქ.  
დარდანის მკვიდრი.

**Δάρδας, ατος ό** - დარდაგი, მღი-  
ნარე სირიაში.

**δαρεικός, οἱ ό** - დარიკოსი, სპარ-  
სული ოქროს მონეტა = ვერცხლის 5  
მონეტას, ერთ მხარეს მეფე დარიო-  
სის გამოსახულებით, ხოლო მეორე  
მხარეს - მოისრისა.

**Δαρείος, ου ό** - დარიოს II (ὁ Νόθος)  
- არტაქსერქსე მნემონისა და კი-

როს უმცროსის მამა, სპარსეთის  
მეფე 423 - 404 ძვ.წ.

**δάσμευσις, εως ή** - გაყოფა, გა-  
ნაწილება, ნაწილი.

**δασμός, ου ό** - გაყოფა, გა-  
ნაწილება; ხარკი, გადასახადი.  
**δασύς, εἰς, ύ** - ხშირი; უღრანი  
ტყით, ბუჩქნარით დაფარული;  
თმით დაფარული, თმიანი,  
ბანჯგელიანი, აწეწილი; γέρρα  
βίαν δασείαν άμοιβήνα - დაუ-  
მუშავებელი (ნოტიო, ბეწვიანი)  
ხარის გყავისაგან დამზადებული  
ფარები.

**Δαφναγόρας, ου ό** - დაფნაგორასი,  
მისიელი.

**δαψιλής, ές** - ბევრის მხარჯველი,  
მულანგველი, მოწყალე; მდიდარი,  
უხეი.

**δέ conj.** მაგრამ, თუმცა, არამედ,  
ხოლო, კი; შემდეგ, თუმცა; οἱ μέν -  
ერთნი, οἱ δέ - სხვანი.

**δέδωκα pf.** დეῖδω-დან, მეშინია, ეუ-  
ფრთხი.

**δεδώσ part. pf.** დეῖδω-დან.

**δεῖ, impers.** δέω Π *fut.* δεήσει, *aor.*  
έδέησε - საჭიროა, აუცილებელია,  
δεῖ τινος - აკლია, δεῖ μοί τινος -  
მჭირდება; πολλοῖν δεῖ - ბევრი რამ  
არის საჭირო, τὸ δέον - აუცილე-  
ბელი, εἰς τὸ δέον - როგორც საჭი-  
როა, τί δεῖ - რისთვისაც, δεήσιν  
*part.* როცა საჭირო იქნება, *οἱ. δέω*  
დაδέομαι.

**δεῖδω, fut.** δεῖσθαι, *pf.* δέδωκα და  
δέδωκα, *ppf.* έδεδεικναι - მეშინია.

**δείκνυμι და δεικνύω** - ვაჩვენებ;  
έπιστολήν δεικνύσαι წერილის  
გადაცემა.

**δείλη, ης, ή** - ღრო შუაღლიდან  
სალამოდლე; საღამო; δείλη πρωΐα -

3-6 საათის მონაკვეთი, δείλη όψια -  
ბინდი, ბინდბუნდი, ღამე.

**δειλός, ή, όν** - მშიშარა, მხდალი,  
საყოდაი.

**δεινός, ή, όν** - 1. არაჩვეულებრივი,  
საოცარი, 2. საშინელი, საზარელი;  
τὸ δεινὸν λατὰ δεινὰ - უბედურე-  
ბა, საშიში მღგომარეობა, δεινός-  
τατα ποιεῖν τὸ στράτευμα -  
ჯართან ძალიან ცუდად მოქცევა,  
δεινὰ ποιεῖσθαι - რაიმეს  
არაჩვეულებრივად მიჩნევა, გაო-  
ცება, δεινὸς οἰκονόμος ნიჭიერი  
მმართველი; δεινὸς λέγειν - ორა-  
ტორი, მჭევრმეტყველი, δεινὸς  
φάγειν - მსუნავი, ღორმუცელი;  
δεινὸς κλέπτειν - გაწაფული  
ქურდი, δεινὰ *adv.* საშინლად; δει-  
νόν έστι - უცნაურია.

**δεινῶς *adv.*** საშინლად, ძლიერ;  
δεινῶς έχειν τή ένδεῖα - ღიფი გა-  
საჭირის ქონა მომარაგებაში.

**δέκα** - ათი.

**δεκαπέντε** - თხუთმეტი.

**δεκατέω** - 1. ეუწილადებ მეათედ  
ნაწილს; 2. მეათედ ნაწილს ვითხოვ,  
ვაგროვებ.

**δέκατος, η, ου** - მეათე; δεκάτη  
(μοῖρα) მეათედი ნაწილი.

**δέλτα, τό** - დელტა, თრაკიის  
ნახევარკუნძული.

**δελφίν და δελφίς, ἱνός ό** - დელ-  
ფინი.

**Δελφοί, ών αἱ** - დელფო,  
განთქმული ქალაქი ფოკიდაში,  
აპოლონის ტაძრითა და ორაკუ-  
ლით.

**δέυδρον, ου ό** - ხე, *dat. plur.*

δέυδρις და δέυδρεσι.

**δείξομαι = δειξάομαι** - მარჯვენა  
ხელს ვართმევ მისალმების ნიშნად;  
მარჯვენა ხელზე ვეხები.

**δεξιός, á, óν** - მარჯვენა, მარჯვენა მხარეს მდებარე, **τὸ δεξιόν** (κέρας), **τὰ δεξιά** - მარჯვენა ურთა; **ἡ δεξιά (χείρ)** - მარჯვენა ხელი, ე. ი. დაპირება, დარწმუნება; **ἐπὶ δεξιᾷ, ἐν δεξιᾷ** - მარჯვნივ; **δεξιάν λαβεῖν περὶ τινος** - ვინმესთვის პირობის ჩამორთმევა; **λαβεῖν καὶ δοῦναι τῇν δεξιάν** - ხელშეკრულების დადება; **δεξιὰς φέρειν** - დანაპირების მოგანა ვინმესგან, **ἀετὸς δεξιὸς** ბელნიერების მაუწყებელი ნიშანი.

**Δέξιππος, ον ὁ** - ღექსიპოსი, ლაკედემონელი, ქსენოფონის მოწინააღმდეგე.

**δεόμαι, fut. δεήσομαι** - მჭირდება; მივისწრაფი, მსურს; ვთხოვ (**τινός ვინმეს, τινός τι** - რაიმეს ვინმეს).

**Δερκυλλίδας, as ὁ** - დერკილიდასი, განთქმული სახელმწიფო მოღვაწე და ლაკედემონელთა მეთაური.

**δέρμα, ατος τό (δέρω)** - ტყავი, კანი.

**δεσμός, οῦ ὁ** - თოკი, ბორკილი, თასმა, სარკველი.

**δεσπότης, οῦ ὁ** - მფლობელი, ბაგონი, მბრძანებელი.

**δεῦρο adv.** - აქეთ, **δεῦρο ἴθι** - მოდი აქ; **ἔρ. δεῦτε** - მოდი თქ.

**δεύτερος, a, οῦ** - მეორე; **τὸ δεύτερον adv.** - მეორედ, მეორეჯერ, კვლავ.

**δέχομαι** - ვიღებ, მივიღებ; მომწონს; ეუმასპინძლავი, ვიღებ, ვითმენ თაყვანსმას, **τοῦς πολέμιος** - ეხველები მტერს; **δέχεσθαι εἰς χεῖρας** - ხელჩართულ ბრძოლაში ჩაბმა.

**δέω** - ვაბამ, ვკრავ, **fut. δήσω, pf. δέδεκα** - ვკრავ, ვმღუღავ, ვბოჭავ; **τὼ χεῖρε δεδεμένους** - შებოჭილი ხელებით.

**δέω, fut. δέήσω** - მაკლია, მჭირდება **τινός, ὀλίγον, οὐ πολλοῦ δέω** - კინალამ არ, ὀλίგო დეა **καταλευσθῆναι ... კინალამ ქვები დამიშინეს.**

**δῆ κοιν.** ახლა, უკვე; კი, მართლაც, რა თქმა უნდა; **οὐ μὲν δῆ** - მაგრამ, რა თქმა უნდა, არ; როგორც ითქვა; ამრიგად, ასე, რომ, მამასაღამე, ამიტომ; **ბრძ.-თან და კითხვებში აძლიერებს ბრძანებას ან კითხვას: ἄγε δῆ** - აბა! **ἴθι δῆ** - წადი რა!

**δῆλος, η, οῦ** - აშკარა, ნათელი; **δῆλός εἰμι** სპენდან - ნათელია, რომ ვჩქარობ; **δῆλος ἦν** ἔπιმψμῶν **πλοῦστον** - აშკარაა, რომ იგი სიმდიდრისაკენ ილტვოდა; **δῆλος ἔστι** - გასაგებია, რომ; როგორც **adv.** **δῆλον ὅτι** (და **δηλυστότι**) რა თქმა უნდა, აშკარად, უეჭველად.

**δηλὸν** - (ალმო)ვაჩენ, ვაჩვენებ, ეუბნის, ყვევები, ვააშკარავებ.

**δημαγωγία** - ხალხს ვმართავ, ხალხს ველაქუცები, ჩემკენ მოვიმხრობ, ვიმიდავ.

**Δημόκρατος ὁ = Δαμόκρατος.**

**Δημοκράτης, οῦ ὁ** - დემოკრატოსი ტემენიდან.

**δημόσιος, a, οῦ** - რაც ეკუთვნის ხალხს, სახელმწიფოს, ჯარს; საზოგადო, **τὰ δημόσια** - სახელმწიფო ხაზინა; ყველაფერი, რაც ეკუთვნის ლაშქარს; საერთო, სახალხო.

**δηὸν** - ვაჩანავებ.

**δήποτε adv.** - ოღესმე.

**δήπου adv.** - ალბათ, უეჭველად, უთუოდ; შესაძლებელია.

**δηχθεῖς part.** δάκνω-სი.

**διὰ praep. cum gen.** - თან ადგილმე-ზე, გავლით, **διὰ Συρίας, διὰ πεδίου, διὰ τῶν ὁρέων** - მთებზე; **დროზე:**

განმავლობაში, *δὲν* *νυκτός* - ღამის განმავლობაში, *δὲν* *παντός* - მუდამ, ყოველთვის, *δὲν* *τέλους* - ბოლომდე, *იარაღზე და საშუალებამზე*; მეშვეობით, - ით; *δὲν* *ἔρμηνεας λέγειν* - თარჯიმნის საშუალებით საუბარი, *δὲν* *φίλιας ἰέναι τινί* - ვინმესთან მეგობრობაში ცხოვრება; *δὲν* *ταχέως* - სწრაფად; *acc. -თან*: მიზეზით, გამო, *δὲν* *πολλά* - მრავალი მიზეზის გამო, *δὲν* *αἰσχύνειν* - სირცხვილისაგან, *δὲν* *τὸ νομίζειν* - იმიტომ, რომ ის ფიქრობდა.

**διαβαίνω** - გამოვდივარ; გავდივარ, გადავდივარ რაიმეზე, გადავლახავ (*τὸν Εὐφράτην*).

**διαβάλλω** - (გადა)ვაგლებ; ცილს ვწამებ (*τινα* *πρὸς* *τινα*).

**διάβασις, εως ἡ** - გადასელა; ფონი, გადასასვლელი; ხიდი ე. ი. გაერთიანებული მორები გადასასვლელად.

**διαβατέος, α, ον** *advj. verb.* გადასასვლელი, გადასალახავი; *διαβατέον ἔστι* - უნდა იქნას გადასული, გადალახული (*იხმარება ლათინ. gerundivum-ის მნიშვნელობით*).

**διαβατός, ἡ, ὄν** - გადასასვლელი (*შესაძლებლობის გამოხატველი*); ის, რისი გადასვლაც შეიძლება.

**διαβιβάζω, fut. διαβίξω** - გადამაყვას, გადამაქვს.

**διαβολή, ἡς ἡ** - ცილისწამება, ბრალდება.

**διαγγέλλω** - ვაცნობებ, ვაუწყებ მაცნის მეშვეობით, *med.* ვიგყობინები, ვამცნობ.

**διαγελάω** - დავცინი, სასაცილოდ ვიგებ.

**διαγίγνομαι** - ვიმყოფები, ვცხოვრობ (*ἐν* *φίλῳ*) ეგარებ ღამეს (*τὴν νύκτα*), *ხშირად part. -თან*: *ἐσθίουντες κρέα διεγίνοντο* - ისინი მთელი ამ ღროის განმავლობაში ხორცს შეექცეოდნენ.

**διαγκυλίσθαι** - ვეშმალები სასროლად, ვეშმალები შუბის საცყორცნელად, *part. დიოγκლამένος*.

**διάγω** - ვაღამაქვს, ვაღამყავს; ვაგარებ (*τὴν νύκτα*); *part. -თან*: *ὁ δὲ ἐλπιδας λέγων διήγε* - ის აიმელებდა მათ და უშეებდა.

**διαγασίζομαι** - ვეჯიბრები *τινί* და *πρὸς* *τινα*.

**διαδέχομαι** - (მი)ვიღებ, ვინმეს ადგილს ვიკავებ, ვინმეს (შე)ვენაცელები.

**διαδίδωμι** - ვადავცემ, ვავცემ, ვანაწილებ.

**διάδοχος, ος ὁ** - მემკვიდრე, საქმის გამგრძელებელი.

**διαδέσσωμι** - ვუშვებ, გამოვხსნი; დავამორებ; *pass.* ვმორდები, ვცილდები.

**διαθιόμαι** - განვიხილავ.

**διαθιράζω** - ვნათლები, ვიწმინდები.

**διαίρῶ** - ვშლი, ვარღვევ, ვაქრობ, ვსპობ, ვამგვრევ.

**διάκειμαι** - ვიმყოფები რაიმე ურთიერთობაში ვინმესთან (*τινί* ან *πρὸς* *τινα*); *φιλικάς τινι διακείσθαι* - ვინმესადმი მეგობრულად ვარ განწყობილი; *ἀμεινον ἔμιν διακείσεται* - თქვენთვის უკეთესი იქნება.

**διακείσσομαι** - (შე)ვაგონებ, ვარწმუნებ, ვურჩევ (*τινί*).

**διακινδυνεύω** - საფრთხეში ვვარდები; (ჩა)ვებმები ბრძოლაში.

**διακλάω** - ვგებ, ვამგვრევ, *κατὰ* *μικρόν* - ნაგებებად, ვაქვევ.

**διακονέω** – ემსახურები.  
**διακόπτω** – ვაპობ, ეკვეთ; ვყოფ, ვამ-  
 ტვრევ; ვწყვეტ (φλαγγα).  
**διακόσισι** – ორასი.  
**διακρίνω** – (ამო)ვარჩევ, ვწყვეტ,  
 ვებღავ.  
**διαλαγχάνω** – კენჭს ეუყრი რამეს;  
 კენჭისყრით ვანაწილებ.  
**διαλαμβάνω** – დავყოფ; ჩემს წილს  
 ვიღებ, გამოვაცალკევებ.  
**διαλέγομαι** – ვთათბირობ ვინმე-  
 სთან, ვესაუბრები ვინმეს τινί და  
 პირს τινა ვემუსაიუებო.  
**διαλείπω** – შეაღებს ვტოვებს;  
 ჩამოვრჩები; τὸ διαλείπον – შე-  
 ალული, მანძილი.  
**διαμάχομαι** – ვებრძვი, ვეომები  
 (ვინმეს რაიმეს გამო τινι περί  
 τινος); ვეკამათები, ვეპასუხები.  
**διαμένω** – ადგილზე ვრჩები.  
**διαμετρῶ** – ვზომავ, ვყოფ; *med.* ვა-  
 ნაწილებ ულუფებად (სურსათ-  
 სანოვაგეს).  
**διαμπερές** *adv.* – გამჭოლად,  
 πατάσσειν – გარჭობა, τοξεύειν –  
 ისრით განგმირება.  
**διανέμω** – ვანაწილებ, ვურიგებ.  
**διανοόμαι** – განვსჯი; ვფიქრობ,  
 განზრახული მაქვს.  
**διάνοια, ας ἡ** – განსჯა, აზრი, ჩა-  
 ნაფიქრი.  
**διαπέμπω** – წარვგზავნი, ვაგზავნი.  
**διαπεράω** – გადავდივარ.  
**διαπλέω** – გადავცურავ.  
**διαπολεμέω** – ვაგრძელებ ბრძოლას  
 (τινί).  
**διαπορεύω** – გადამაქვს, გადამყავს;  
*fut.* – თანგავდივარ.  
**διαπράττω** – 1. აღვასრულებ, ვამ-  
 თავრებ, ვაბოლოებ; ვაღწევ τινί  
 τι; 2. (მი)ვიღებ πλῖνα; *med.*  
 (შე)ვიტენ, (მო)ვიპოვებ,

დავიმსახურებ; 3. (მი)ვალწვე; φιλ-  
 αν διαπράττεσθαι πρὸς τινα –  
 ვინმესთან კავშირს ვამყარებ;  
 διαπράττεσθαι πρὸς τινα περί  
 τινος – ვაწარმოებ მოლაპარაკე-  
 ბას ვინმესთან (რამეზე); ვეთათბი-  
 რები, ვუთანხმდები.  
**διαρπάζω** – ვპარცავ, (და)ვიტაცებ,  
 ვარბევ, ავიკლებ (χρήματα, πόντις,  
 χῶραν).  
**διαρρέω** – მიველინები, ჩაველინები.  
**διαρριπτόω** და **διαρρίπτω** – ვანა-  
 წილებ, განვაბნევ, მიმოვყრი, მი-  
 მოვუფანტავ, დავქსაქსავ.  
**διάρριψις, εως ἡ (ρίπτω)** – მიმო-  
 ყრა, მოუფანტვა, მიყრა-მოყრა.  
**διασημαίνω** – ვაჩვენებ, მივეუთითებ.  
**διασκηνέω** და **διασκηνόω** – ვათავ-  
 სებ, ადგილს მივეუჩენ (ჯარისკაცებს  
 კარვებში).  
**διασκηνητέον ἔσθι** – კარვებში  
 გასანაწილებელია, კარვებში დასა-  
 ბინავებელია.  
**διασπᾶω** – გავგლეჯ, ვყოფ; *pass.*  
 ვიბნევი; τὸ διασπᾶσθαι τὰς  
 δυνάμεις – სამხედრო ძალების  
 დაქსაქსვა.  
**διασπείρω** – ვუფანტავ, ვაბნევ, ვიბ-  
 ნევი, ვიფანტები.  
**διασφεινδισάω** – შურდულიდან ვის-  
 ვრი; *pass.* ნამსხვრევებად ვიქცევი.  
**δι᾽σχη conj. aor. 2** διέχω-დან.  
**διασώζω** – ვიხსნი, გადავარჩენ,  
 ვინარჩუნებ; *pass.* თავს ვშველი,  
 მშვილობიანად (მი)ვალწევ πρὸς  
 τὴν Ἑλλάδα, *med.* ვეფრთხილდები  
 საკუთარ სიცოცხლეს (τὰ σώματα).  
**διατάττω** – ვაწყობ; ვაწყობ  
 ლაშქარს საბრძოლო მწყობრში;  
 განვალაგებ; *pass.* სხვადასხვა  
 ადგილზე ვეწყობი, განვალაგდები.

**διατείνω** – ეჭიმავ, ეძაბავ, ვწელავ;  
*med.* ვიჭიმები; ვიძაბები, ვცდილობ;  
ძალას ვაგან.

**διατελέω** – ვამთავრებ, ეასრულებ;  
τὴν ὁδὸν – ვაღწევ; გზას ვამ-  
თავრებ, *χρόνον* – დრო გამყავს,  
*part.* - **თან გამობატავ მოქმედების**  
**ხანგრძლივობას**: *μαχόμενοι*  
*διετέλεσαν* – ისინი გამუღმებით  
ებრძოდნენ ერთმანეთს.

**διατήκω** – ვადნობ, ვალხობ.

**διατίθωμι** – განვწყობ, განვალა-  
გებ, დავაწყობ; *διατιθέναι* *οὐκ* *τι-*  
*νὰ* – ვინმეს ისეთნაირ გუნებაზე  
მოყვანა, განწყობა; *pass.* ისეთ  
ხასიათზე მოსვლა; *med.* განვაგებ  
(რაიმეს); რაიმე გასაყიდად გამო-  
მაქვს, ვყიდი.

**διατρέφω** – ვეკება, *pass.* ვცხოვ-  
რობ, ვსაზრდოობ რაიმეთი (*τινί*).

**διατριβή, ἡς ἡ** – დროის ფლანგვა,  
დაყოვნება.

**διατρίβω** – 1. ვსრეს, ვგულ; 2. *δ.* *χρό-*  
*νον* – გამყავს დრო.

**διαφαίνω** – გამოვჩენ; *pass.* თავს  
ვაჩვენებ, გამოსაჩენი ვხდები.

**διαφανής** *adv.* – გამჭვირვალედ,  
გასაგებად, აშკარად.

**διαφερόντως** *adv.* – სხვანაირად,  
სხვაგვარად; ჩინებულად, ფრიად,  
განსაკუთრებით.

**διαφέρω** – გადამაქვს, დავატარებ,  
(ჩამო)ვატარებ; განვსხვავდები  
რაიმესგან (*τινος*), ვჯობნი; *ποῦ*  
*διαφέρει* დიდი განსხვავებაა; *pass.*  
ვეკამათები, ვეკინკლავები.

**διαφεύγω** – ვუსხლტები, დიანდგა  
*τινὰ ἐκ χειρὸς αὐτοῦ* – ხელიდან  
ვუძვრები ვინმეს.

**διαφθείρω** – ვაფუჭებ, ვლუპავ,  
ვსპობ, ვანადგურებ; მოვისყიდი;  
მნიშვნელობას ვკარგავ; *pass.*

ვილუპები, *οἱ* *διεφθαρμένοι* *τοὺς*  
*ὀφθαλμοὺς* – მხელველობადაკარ-  
გულნი.

**διόφθορος, ον (διαφέρω)** –  
განსხვავებული, შეუთანხმებელი,  
მტრული, საწინააღმდეგო; *τὸ*  
*διόφθορον* საკამათო პუნქტი,  
განხეთქილების მიზეზი.

**διαφή, ἡς ἡ** = **διάφαις, εως ἡ** –  
1. მუხლი ლერწმის ღეროზე; 2.  
ბზარი, ნაპრალი.

**διαχάζω** – უკან ვიხევ.

**διέχω** – დამორებული, მოცილებული  
ეარ (გარკვეული მანძილით);  
ვანიერდები, ეფართოვდები.

**διηγέομαι** *dep.* – მოუეთხრობ, ეუამ-  
ბობ; გადმოვეცემ (შინაარსს).

**διήκω** – ეუშვებ, ვატარებ *τινὰ*.

**διίστημι** – ვდგამ, ვაწყობ,  
განვალაგებ, *med.* ვაეიწვეი, მიეიწ-  
მოეიწვეი.

**δικαίος, α, ον** – სამართლიანი,  
კანონიერი.

**δικαιοσύνη, ἡς ἡ** –  
სამართლიანობა, კანონიერება.

**δικαιοτής, ητος ἡ** –  
სამართლიანობა, პატიოსნება.

**δικαίως** *adv.* – სამართლიანად;  
კანონიერი გზით.

**δικαστής, ος ὁ** – მოსამართლე,  
მსაჯული.

**δίκη, ἡς ἡ** – უფლება, სამართალი,  
მართლმსაჯულება,  
სამართლიანობა; განაჩენი,  
მსჯავრი, სასჯელი; სასამართლო  
პროცესი.

**διοίρις, ας ἡ** (*δῖς, μίρις*) –  
ორმაგი წილი, ორი ნაწილი.

**δυσά** – ვატრიალებ;  
მი(მო)ვაბრუნებ; *med.* ვტრიალებ,  
ვბრუნავ (ბრუნავს).

**δῖος** = **δῖ'** ὁ - რატომ; ამიტომ, ამის გამო.  
**δῖος** **οὐ** ἡ (δῖά, ὀδῖος) - გასასვლელი.  
**δῖος** **ἀν** - ვხედავ; გარკვევით (გა)ეარჩე, თვალს მივაღწევნებ.  
**δῖος** **ῥῥ** - (გა)ვთხრო, (გა)ვხერხებ, (შე)ვანგრევ.  
**δῖος** **τι** = **δῖ** **τοῦτο** ὅτι - იმიტომ რომ; იმ მიზეზით რომ.  
**δῖ** **πῖ** **χ** **ς**, **υ** - ზომით ორი წყრთა.  
**δῖ** **π** **λ** **σ** **ι** **ο** **ς**, **α**, **οὐ** - ორმაგი, ორკეცი.  
**δῖ** **π** **λ** **ε** **θ** **ρ** **ο** **ς**, **οὐ** - ზომით ან სიგრძით (მანიძე) 2 პლეთრონი (დაახლოებით 61,7 მ).  
**δῖ** **π** **λ** **σ** **ο** **ς**, **οὐ** **ς**, **ἡ**, **οὐ** **ν** - ორმაგი; ორპირი, ცბიერი.  
**δῖ** **ς** **adv.** - ორჯერ.  
**δῖ** **σ** **χ** **ί** **λ** **ι** **ο** **ι** - ორი ათასი.  
**δῖ** **φ** **θ** **ρ** **α**, **α** **ς** ἡ - გამოყვანილი, გაშლილი ტყავი, ბეწვეული, ჩანთები, ტომრები, გულა.  
**δῖ** **φ** **θ** **ρ** **ι** **ο** **ς**, **ἡ**, **οὐ** - ტყავისა.  
**δῖ** **φ** **ρ** **ο** **ς**, **οὐ** ὅ (δῖ **φ** **ρ** **ο** **ς**, **δῖ** **ς** - **φ** **ρ** **α**) - ეტლში ორადგილიანი დასაღვომი (ერთი მეეტლისთვის, მეორე მეომრისთვის); სკამი, სავარძელი.  
**δῖ** **χ** **α** **adv.** - ორნაირად, ორნაწილად; ცალკე, განცალკევებით.  
**δῖ** **ψ** **ά** **α**, **ἡ** **δῖ** **ψ** **ῥ** **ν** - წყურვილით ვიგანჯები, ძლიერ მწყურია (τῖνός).  
**δῖ** **α** **κ** **τ** **έ** **ο** **ς**, **α**, **οὐ** **οἱ**. **δῖ** **α** **κ** **ω**.  
**δῖ** **α** **κ** **ω**, **fut.** **δῖ** **α** **κ** **ω** **და** **δῖ** **α** **κ** **ῶ** **μαι**, **pf.** **δῖ** **α** **κ** **ῶ** **μαι** (მი)ვსლევ (სლევნის), ვაგლებ, (მი)ვერეკები.  
**δῖ** **α** **κ** **ῶ** **ς**, **ε** **ω** **ς** ἡ - დევნა.  
**δῖ** **α** **ρ** **υ** **ξ**, **υ** **χ** **ο** **ς** **და** **γ** **ο** **ς** - გათხრილი; ἡ **δῖ** **α** **ρ** **υ** **ξ** - თხრილი, არხი.  
**δῖ** **ο** **γ** **μ** **α**, **α** **τ** **ο** **ς** **τ** **ό** - აზრი, შეხედულება; გადაწყვეტილება.

**δο** **κ** **έ** **ω**, **fut.** **δ** **ὀ** **κ** **ῶ**, **aor.** **ἰ** **ξ** **ῶ** **μαι**, **pf.** **pass.** **δ** **ὀ** **κ** **ῶ** **μαι** - ვფიქრობ, მიმაზნია, მეჩვენება, მგონია; (ვა)ვწყვეტ, (ვა)ვაღვებ, განვსაზღვრავ; ვადიარებ; სასარგებლოდ მივიჩნევ.  
**Δ** **ὀ** **λ** **ο** **ι** **α** **ς**, **αὐ** **οἱ** (**Δ** **ὀ** **λ** **ο** **ι** **ψ**) - დოლო-  
**კ** **ე** **ბ** **ი**, **dat. pl.** **Δ** **ὀ** **λ** **ο** **ι** **ψ** **ιν** - **კ** **ე** **ლ** **ო** **ბ** **ე** **ს** **ი** **ს**,  
**თ** **ე** **ს** **ა** **ლ** **ი** **ის** **მ** **ც** **ხ** **ო** **ვ** **რ** **ე** **ბ** **ი** **ს**.  
**δ** **ὀ** **κ** **ῶ**, **ἡ** **ς** ἡ - აზრი, სამოგალო აზრი; დიდება, სახელი, პატივი; **πα** **ρ** **ά** **τ** **ῃ** **ν** **δ** **ὀ** **κ** **ῶ** **ν** - მოლოდინის წინააღმდეგ.  
**δ** **ὀ** **κ** **ῶ** **ζ** **α** **λ** - ვფიქრობ, მგონია; ვაქებ, ვაღიღებ.  
**δο** **ρ** **ά** **τ** **ι** **ο** **ν**, **οὐ** ὅ - ხის ტარი, შუბის ტარი, პაგარა შუბი.  
**δο** **ρ** **κ** **ά** **ς**, **ά** **δ** **ο** **ς** ἡ (**δ** **ε** **ρ** **κ** **ο** **ι** **α** **ι**) -  
 1. ჯეირანი; 2. შველი.  
**δο** **ρ** **π** **η** **σ** **τ** **ό** **ς**, **οὐ** ὅ - ვახშმის დრო, საღამო.  
**δ** **ὀ** **ρ** **υ**, **α** **τ** **ο** **τ** **ό** - შუბი, პოპლიტების იარაღი შეტევითი მოქმედებისათვის, დაახლ. 2,10 მ. სიგრძის წვეტიანი რკინის წვერით; **ἐ** **π** **ι** **δ** **ὀ** **ρ** **υ** - მარჯვენი.  
**δο** **ρ** **υ** **φ** **ό** **ρ** **ο** **ς**, **οὐ** ὅ - შუბის მაგარე-  
**ბ** **ე** **ლ** **ი**, შუბოსანი; **δο** **ρ** **υ** **φ** **ό** **ρ** **ο** **ι** - მეომ-  
**რ** **ე** **ბ** **ი**, რომლებიც იყვნენ შეიარაღებული შუბებით, რომ  
**ს** **ა** **ჭ** **ი** **რ** **ო** **ე** **ბ** **ი** **ს** **დ** **რო** **ს** **თ** **ა** **ვ** **ი** **ღ** **ა** **ე** **ც** **ვ** **ა** **თ**  
**და** **უ** **ფ** **რ** **ო** **ად** **ვ** **ი** **ღ** **ა** **დ** **წ** **ა** **მ** **ო** **ე** **ლ** **ო** **თ**  
**ნ** **ა** **ღ** **ა** **ვ** **ე** **ლ** **ი**.  
**δο** **υ** **λ** **ε** **ῖ** **α**, **α** **ς** ἡ - მონობა.  
**δο** **υ** **λ** **ε** **ῦ** **α** - ვემსახურები, მონა ვარ.  
**δο** **υ** **λ** **ῶ** **ν** - ვიმონებ.  
**δο** **υ** **λ** **ο** **ς**, **οὐ** ὅ - მონა; ქვეშევრდომი,  
**ვ** **ა** **ს** **ა** **ლ** **ი** (მეფის).  
**δο** **υ** **π** **έ** **α** - ხმაურს გამოვცემ, ვაკა-  
**კ** **უნ** **ებ**.  
**δο** **υ** **π** **ο** **ς**, **οὐ** ὅ - ხმაური, კაკუნი.  
**δ** **ρ** **α** **κ** **ό** **ν** **υ** **ι** **ο** **ς**, **οὐ** ὅ - დრაკონტიოსი.  
**δ** **ρ** **ά** **α** - ვაკეთებ, ვმოქმედებ.

**δρεπανηφόρος, ον** – ნამგლებით  
აღჭურვილი; ნამგლიანი; **δρε-**  
**πανηφόρος** (δρεπανα) სამხედრო  
ეგლები გვერდებზე და ღერძის ქვეშ  
გალესილი ნამგლებით.

**δυναμαι, fut.** **δυσήσομαι, aor.**  
**ἔδυσήσθην** და **ἔδυσάσθην**, **δένσθαι**  
– 1. შემძლია, ძალმიძს; მაქვს  
ძალა, ძალაუფლება, **οἱ δυνάμει** –  
აღამიანები, რომლებსაც აქვთ  
ძალა, გაუღენა, ძალაუფლება;  
2. მიზნად მაქვს; **ἵ σπαραγῆς** **ἦν**  
**δυναμένη** – ლაშქრობას მიზნად  
ჰქონდა; 3. ფასი მაღევს (მონეტაზე  
იოქმის).

**δυναμις, εως ἡ** – ძალა, ძალაუფლე-  
ბა, ჯარი; ძლიერება, პაგარა ძალა,  
ე. ი. უძლურება, სისუსტე; **εἰς δύνά-**  
**μιν, κατὰ δύνάμιν** – ძალის მიხედ-  
ვით, შესაძლებლობის მიხედვით.

**δυναστής, ον ὁ** – მბრძანებელი,  
მმართველი, განმგებელი, დიდგვა-  
როვანი, **δυναστής τῶν σπάρτων** –  
მთავარმართებელი.

**δυνατός, ἡ, ὅν** – ძლიერი, ჯანმრ-  
თელი, შემძლე; ძალაუფლების  
მქონე, ნიჭიერი; შესაძლებელი;  
**ἔδδω δυνάτη πορεύσθαι** – მოსა-  
ხერხებელი გზა; **ἐκ τῶν δυνάτων** –  
შესაძლებლობის მიხედვით.

**δύνα, aor.** **ἔδυν** – ჩავდივარ, ვეშვები  
(**ἦλθον δύνωντος**).

**δύο gen.** **δύο**, **δυσιν** – ორი.  
**δύομαι med.** **δύω I-დან** – შევდივარ,  
ვეშვები, ჩავდივარ, ვიძირები.

**δυσβάτος, ον** – გაუვალი,  
მიუღვომელი.

**δυσδιάβατος, ον** – ძნელად  
გასასვლელი.

**δυσμαί, ὦν αἰ** – მზის ჩასვლა.

**δυσμαχος, ον** – ძნელად ასაღები.

**δυσπάρτος, ον (πάρειμι)** – გაუ-  
ვალი, ძნელად გასასვლელი.

**δυσπόμευτος, ον** – გაუვალი, მიუ-  
ვალი, გაუღწეველი.

**δυσπορία, ας ἡ** – მოუხერხებლობა.  
გზის სიძნელე, **δ. τοῦ ποταμοῦ** –  
მდინარეზე გადასვლის სიძნელე.

**δυσπορος, ον** – ძნელად  
გასასვლელი, ძნელად  
გადასასვლელი.

**δυσπρόσιτος, ον** – მიუწვდომელი.

**δυσχρηστος, ον (χραόμαι)** – გა-  
მოუსაღებარი, უსარგებლო.

**δυσχარία, ας ἡ** – მჭიდრო და მოუხ-  
ერხებელი ადგილი, ვიწრობი.

**I δύνω** – ვძირავ.

**II δύνω aor. conj.** **δύνω I-დან.**

**III δύνω = δύνω.**

**δῶδεκα** – თორმეტი.

**δῶμα, ματος τό** – სახლი,  
საცხოვრებელი.

**δωρέομαι** – ვჩუქნი, ვასაჩუქრებ.

**δώρεά, ας ἡ** – საჩუქარი, ძღვენი.

**δώριδοικῶ** – ვიღებ საჩუქრებს,  
ქრთამს.

**δώρον, ον τό** – საჩუქარი, ძღვენი.

## E

**ἐάν (εἰ ἄν) = ἦν და ἄν καὶ-სთან**  
**კრახისით** **κἄν** – თუ, თუკი, **ἔαν μὴ**  
– თუარ.

**ἐάν – περ conj.** – თუ; ნუთუ.

**ἐὰρίζω** – ვაგარებ გამაფხულს (**ἐνθα**  
**θέρπειν καὶ ἔ.), med.** ვყვავი, ვი-  
ფურჩქნები.

**ἐαυτοῦ, ἡς, οἱ ἂν αὐτοῦ (ἐὸ αὐτοῦ)**  
– თავის თავს, საკუთარ თავს;

**კუთვ. ნაკვ. – ის მნიშვნელობით:**  
**οἱ ἐαυτοῦ** – მისი ჯარისკაცები; **τὰ**  
**ἐαυτῶν** – მათი საქმეები, მათი

ქონება; *ἐν αὐτῇ ἐγένετο* - მოვიდა გონს.  
*ἔάν* - უფლებას ვაძლევ, ნებას ერთავ, ეუშვებ; *ὅτι ἔάν* - უფლების არ მიცემა, გადათქმევინება, აკრძალვა, დამლა.  
*ἐβδόμηκοντα* - სამოცდაათი.  
*ἑβδομος, η, ον* - მეშვიდე.  
*ἐγγίγνομαι* - ვიბადები; აღ- მოვცენდები, რაღაცაში ვიმყოფები; *κόπος τοῖς ὄνοις οὐκ ἐγγίγνεται* - სახედრები დაღლას ვერ გრძნობენ.  
*ἐγγυάω, impf.* ἡγγύων = *ἐνεγύων* - 1. პირობას ვაძლევ, საწინდარს ვაძლევ; 2. *med.* სიგყვას ვიძლევ; ვპირდები.  
*ἐγγυθεν* - ახლოს.  
*ἐγγύς adv.* - ახლოს; *ἐγγὺς εἶναι* - ახლოს ყოფნა, *ὁ ἐγγύς* - მე- მთხელის, *ὁ ἐγγυτάτω* - უახლოესი, ახლოს მდგომი, *οἱ ἐγγύτατα τῶν πολεμίων* - უახლოესი მტრები, *αἱ ἐγγυτάτω κῆμαι* - უახლოესი სოფლები; *ῥοιχებებთან* თითქმის, დაახლოებით, *ἐγγὺς τῶν μυρίων* დაახლოებით 10000.  
*ἐγείρω, pf.* 2 *ἐγείρω*-დან, *ἐγρηγορώς, ὤν, ὅς part. perf.* *ἐγρόμενος part. aor. 2 med.* *ἐγήγερκα* - ვაღვიძებ; ვაფხიზლებ, *pass. fut.* *ἐγερθήσομαι, aor.* *ἐγέρθη* ვიღვიძებ.  
*ἐγρηγόρα pf.* - ვფხიზლობ, ვმრუნავ *περί τινος*.  
*ἐγκαλέω* - მივემართავ, სასამართლოს რაიმე პრეტენზიით; ეუხმობ სასამართლოში, ბრალს ვდებ (ვინმეს *τινί*).  
*ἐγκαλύπτω* - ვაფარებ; *med.* ვიფუთ- ნები.  
*ἐγκειμαι* - ვწევარ, ვარ (საღლავ).

*ἐγκέλευστος, ον* - ნაბრძანები; ის, ვინც მიიღო ბრძანება (*ὑπὸ τινος*).  
*ἐγκέφαλος, ου ὁ* - ის, რაც არის თავში (*ე. ი. μ. ε. ἑλ. ὁ* - გვინი);  
*παλμის შესახებ*: პალმის გული.  
*ἐγκρατής, ἑς (κρατέω)* - 1. ძლიერი, მაგარი; 2. ძალაუფლების მფლობელი, მფლობელი (რაიმეს *τινός*);  
*ἐγνῶκα pf.* *γινώσκω*-დან.  
*ἐγχαλινώ* - ლაგამს ამოვლებ (*ἵππος*).  
*ἐγχειρέω (χείρ)* - წამოვიწყებ, ხელს ეკიდებ; *ἐγχειρέω* *που* - მივემგზავრები (საღმე) საქმისთვის.  
*ἐγχειρίδιον, ου ὁ* - ხანჯალი, დანა.  
*ἐγχειρίζω* - გადავცემ, *ἐγχειρίζειν αὐτόν τινι* - ვიღაცას ვებარდები.  
*ἐγῶ* - ვახსამ, *τινί* - ვიღაცისათვის.  
*ἐγὼ* - მე; *ἐγῶμαι* = *ἐγὼ οἶμαι* - მე ვფიქრობ.  
*ἐγῶγε ღორ.* *ἐγῶγε, ἔγῶγε* - მე, ჩემი მხრიდან; მე *კი*; ყოველ შემთხვევაში, მე.  
*ἔδω, med.* *ἔδομαι* და *ἔδομαι, pf.* *ἔδῃδοκα, aor. 2* *ἔφαγον, ἔδῃδεσμαι, aor. pass.* *ἡδέσθη* - 1. ეჭამ; 2. ვხრავ.  
*ἐθειλουτής, οὔ ὁ (θέλω)* - მსურველი. მოხალისე.  
*ἐθειλόντι adv.* - ნებაყოფლობით.  
*ἐθειλούσιος, ον* - ნებაყოფლობითი, კეთილი ნებით.  
*ἐθέλω* = *θέλω, fut.* *ἐθελήσω* - მსურს, მიხდა.  
*ἐθνός, εὐς τό* - ბრბო, გომი, ხალხი; *κατὰ ἔθνη* - გომებად.

**εί** *conj.* - თუ 1. *თხრობით კილოსთან შესაძლებლობის გამოხატველი.*  
**είγ** - მაგრამ თუ, **εί δέ μή** - მაგრამ თუ არ, **εί και** - თუმცა, **και** **εί** - კიდევაც თუ, თუ ასევე; **εί μή** - თუ არ; *უარყოფის შემდეგ* **εί** **μή** = გარდა; **εί** **πάς** - თუ როგორმე.  
**είδος, εος τό** - გარეგნობა, სახე.  
**είδον** *aor.* ὅρᾱ - **დან.** *inf.* ἰδεῖν - ვხედავ; *perf.* οἶδα, *ppf.* ἤειπον, *fut.* εἴσομαι და **είδησ** - ვიცი, მესმის.  
**είδῃ** *conj. nb.* **είδον.**  
**εἰκάζω** - ვამსგავსებ, ვადარებ; ვგარაუდობ, ვხედვები; **εἰκασμαι** - ვგავარ; **εἰκασμένος, η, ον** - მსგავსი.  
**εἰκός, ὅτος τό** - შესაძლებელი, სარწმუნო, ბუნებრივი, სამართლიანი, **ὥς τό εἰκός** - როგორც მოსალოდნელია, როგორც უნდა იყოს.  
**εἰκοσι** - ოცი.  
**εἰκότως** *adv.* = **κατά** **τό** **εἰκός** - რასაკვირველია, ალბათ; ბუნებრივია, სამართლიანია.  
**εἶκα** **I**, *imperf.* **εἶκον**, *aor.* **εἶξα** - ეუთმობ, ვემორჩილები.  
**εἶκα** **II** (ἔοικα) - ვგავარ, ვეჩვენები, **ὥς** **ἔοικε** - როგორც ჩანს, **τό** **ἀπέναντι** **οὐδέν** **καλῶ** **ἔοικε** - უკანდახევა სრულიად სათაკილოა.  
**εἶμι**, *fut.* ἔσομαι, *imperf.* ἦν და ἦ, *imper.* ἴσθι, *conjunct.* ᾗ, *opt.* εἴην - 1. ვარ, ვარსებობ, ვარ ხოლმე; **οὐδέν** **εἶναι** - არავითარი მნიშვნელობის არ ქონა; 2. *impers.* **εἶναι** *gen.* - თან წარმოშობა; მომდინარეობს ვიდაცისაგან; 3. ვეკუთვნი; **ἔστί** **μοι** - ჩემი საკუთრებაა; **εἶναι** **περί** **τι** - რამის დაწყება; 4. ხელის მოკიდება, რაღაცაზე ბრუნვა; 5. **εἶναι** **ἐπὶ** **და** **πρός** **τινι**, **κατά** **τινα** - ვინმესთან მისვლა, ყოფნა ვინმესთან; **οὐκ** **ἔστί** - არ შეიძლება; **εἰσὶν** **οἱ** -

ზოგიერთნი, **οὐκ** **ἔστιν** **ὧς** - არავინ, **ἔστιν** **ὅτε**, **ὅποτε** - ზოგჯერ, **ἔστιν** **ἐν** **θα** - სადაც, **οὐκ** **ἔστιν** **ὅπου**, **ὅπως** - არაფრით, არანაირად; **οὐκ** **ἔστιν** **ὅπως** **οὐκ** - აუცილებლად; **τὰ** **δὲ** **νῦν** - ნამდვილი, ჭეშმარიტი; ქონება; **τῶ** **δὲ** **νῦν** - მართლა. ნამდვილად.  
**εἶμι** *imperf.* = *aor.* ἦεν და ἦ, *imper.* ἴθι, *con.* ἴω, *opt.* ἰοίην, *inf.* ἰέναι, *part.* ἰών, *med. fut.* εἴσομαι, *aor.* εἴσατο - მივდივარ, წავალ; მოვდივარ, **εἰς** **და** **ἐπὶ** **τινα** **εἶναι** - თავდასხმა ვინმემე; **εἶναι** **τινι** **διὰ** **φιλίας** - მეგობრულად შეხვედრა ვინმესთან, ვილაცასთან მეგობრობა, **εἶναι** **τινι** **διὰ** **πολέμου** - ბრძოლა ვინმეს წინააღმდეგ, მტრულად ყოფნა, **εἰς** **χείρας** **τινι** **εἶναι** - ვილაცასთან შეზრდოვება; ვილაცის ძალაუფლებაში მოხვედრა; **τοῦ** **πρώτου** **εἶναι** - გმის გაგვრძელება, **ἴθι** - აბა! **ἴτε** **οὐ** **ἔστω** - უნდა წავიდეს.  
**εἰπεῖν** *inf.* *aor.* ἔπα - **დან** და **εἰπαί**, **εἶπα** და **εἶπον**, **εἶπα** = **φημί** - ვამბობ, ვაცხადებ; მივმართავ (ვინმეს **εἰς** **τινα**).  
**εἰπερ** *conj.* - თუ, თუმცა.  
**εἰργά** - ჩავეკეტავ, შემოვარტყავ (წრეს), ეკილებ, ეჭირ; **ἀπὸ** **და** **ἐκ** **τινος**; ვეკავებ (რაღაცის) გან; ხელს ვუშლი (ἀσπε **μέ** - სთან); *inf.* - თან: ეუბრძანებ, მოვითხოვ.  
**εἰργομαι** - მნიშვნელობას ვანიჭებ.  
**εἰρηκα** = **εἰρηκα** (ἔρα - **დან**) - ვამბობ, ვყვები, *fut.* ἔρῃ, *part.* εἰρημένος, **η, ον** - ნათქვამი.  
**εἰρήνη**, **ἡς** **ἡ** - მშვილობა; **εἰρήνη** **καταλείπειν** - ქვეყნის სიმშვიდობა დაგოვება.

είρομαι – 1. ვეუბნები, 2. მოვეწოდებ, 3. ვეკითხები.

είς, ἐς *praepp. cum acc.* გამოხატავს

1. მოძრაობას, მიმართულებას, (კითხვა: საით?) ში, -კენ, -მდე, -ზე, εἰς ΚιλίκIAN, εἰς πεδίον, εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβάλλειν; 2. დროს: -მდე, εἰς τὴν ἑσπέραν; 3. მიზანს: -ზე, -თვის, -კენ; ἑσταλέμενος εἰς πόλεμον; 4. რიცხვებითან, -მდე, დაახლოებით, εἰς ὀκτώ; εἰς ἄφθονIAN – უხვად; εἰς = ἔν.

εἰς, μία, ἓν *gen.* ἑνός, μιᾶς, ἑνός – ერთი, ვინმე; εἰς ἕκαστος – ყოველი; εἰς μὴ = მიღეის.

εἰσάγω – შემყავს.

εἰσακουτίζω – ვესერი ხელშუბს.

εἰσβαίνω – შევლივარ; ავდივარ გემზე.

εἰσβάλλω – ვაგდებ; ვიჭრები, ვესხმი თავს; მდინარის შესახებ: ჩაველინები.

εἰσβιβάζω – ვსვამ გემზე.

εἰσβολή, ἡς ἡ – 1. შესასვლელი, გასასვლელი, ხეობა; 2. შეჭრა, თავდასხმა, εἰσβολῆς ποιεῖσθαι = εἰσβάλλειν.

εἰσδύομαι – შევდივარ, ვაღწევ; ვარჭობ, ვესობი, ვეკეთები.

εἰσεμι (εἰμι) – შევდივარ.

εἰσελαύνω – მიმყავს, მივერეკები (ἵππον, ἄρμα, ναῦν, στρατόν-თან), შევლივარ, ვიჭრები.

εἰσέρχομαι – შევდივარ εἰς τι და ἐπὶ τι.

εἰσοδος, ου ὅ – შესასვლელი, მისაღმო.

εἰσπλέω – შევეურავ, შევდივარ (მდინარეში), εἰσπλέουσι – შესვლისას (εἰς τὸν Πόντον).

εἰσπορεύομαι – შევდივარ, მივემართები, მივემგზავრები.

εἰστρέχω – შევრბივარ, ვიჭრები.

εἰσφέρω – შემაქვს, მომაქვს.

εἰσά *adv.* შიგნით, შიგ. ე. ი. ქალაქში, ქალაქის შიგნით; როგორც *praepp.*

*cum gen.*-თან შიგნით, -ში; εἰσά τῶν ἑρᾶν; εἰσά τῶν ὅπλων – ჰოპ-ლიტების შუაში.

εἰσωθέω – შევაგდებ; *med.* ვიჭრები.

εἶτα *adv.* – შემდეგ, მერე.

εἶτε – εἶτε *conj.* – ან ... ან ..., ὃ ...

εἶθι (ἔθι-დან) ჩვეულებად მაქვს, მჩვევია.

ἐκ *ხმოვნ.* წინ ἔξ – *praepp. gen.*-თან-დან, -თან, -გან, -გამო, მიზეზით; ἐκ τούτου – მერე, შემდეგ; ἐκ παλῶν – ბავშვობიდან, ἐκ τούτων – ამ გარემოებების შედეგად; ἐκ τῆς ὑκᾶσως – (γνώμης) – გაბატონებული ამრის თანახმად; ἐκ τοῦ δόκκου – არასამართლიანად, უსამართლოდ; ἐκ τοῦ δίκαιου – სამართლიანად; ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος გულითადი მეგობარი; ἐκ τῶν Ἑλλήνων – ბერძნების შიში (გამოწვეული ბერძნებით); ἐκ παντὸς τρύπου – ყველანაირად; ἔξ ἐπιβουλῆς – ჩასაფრებით, ავი განზრახვით, ἔξ οἱ, ἐκ τούτου – ამიგომ.

ἐκασταχόσε *adv.* – ყველა მიმართულებით, ყველგან.

ἐκαστος, η, ον – ყოველი, თითოეული ἐκαστός τις – ყველა და ყოველი.

ἐκάσποτε *adv.* – ყველა ჯერზე, ყოველთვის.

ἐκάτερος, η, ον – ორიდან ერთ-ერთი, καθ' ἐκάτερα – ორივე მხრიდან, ორივე მხარეს.

ἐκατέρωθεν *adv.* – ორივე მხრიდან, ორივე მხარეს.

ἐκατέρωσε *adv.* – ორივე მხარეს.

ἑκατόν - ასი.

Ἑκατόνυμος, ου ὅ - პეკატონი-  
მოსი, ელჩი სინოპედან.

ἐκβαίνω - გამოვდივარ; ჩამოვდი-  
ვარ გვემიდან; ვუღებები ნაპირს;  
აედივარ (სიმაღლეზე).

ἐκβάλλω - უკუვაგლებ, ვაგლებ,  
ვრიცხავ; ἐκ τῆς φιλίας ἐκβά-  
λλεσθαι - მეგობრობის დაკარგვა.

ἐκβασίς, εως ἡ - გამოსასვლელი,  
(ἡ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ),  
გასასვლელი, ხეობა.

Ἑκβάτανα, ὡν τὰ - ეკბატანა,  
მიდიის დედაქალაქი, სპარსეთის  
მეფის სამაფხულო რეზიდენცია.

ἐκβोधένω - დასახმარებლად გა-  
მოვდივარ.

ἐκγονος, ὄν - ნაშობი ვინმესგან; ὁ  
ἐκγονος - შთამომავალი (ჟაქი ან  
შვილიშვილი), οἱ ἐκγονοί - შთა-  
მომავლები; τὰ ἐκγονα -  
ცხოველების ნაშვირები.

ἐκδέρω - კანს ვაეცი, ვაგყავებ.

ἐκδίνωμι - ვაძლევ, ვაყვებ; ქალიშ-  
ვილს ვათხოვებ; ἐκδεδιομένη παρ'  
ἀνδρὶ - გათხოვილი ქალი.

ἐκδραμεῖν ὀβ. ἐκτρέχω.

ἐκδύω - ვესხნი, ვადრობ, *med.* ვიხდი.

ἐκεῖ *adv.* - იქ; იმ ადგილას, იმ ქვეყ-  
ანაში; ἐκεῖ γίγνεσθαι - იქ მისვლა.

ἐκεῖθεν *adv.* - იქიდან.

ἐκείνος, η, ο(ν) - ის.

ἐκεῖσε *adv.* - იქ, იქით.

ἐκθλίβω - ვაგდენი, ვაძევებ.

ἐκκαλύπτω - (შემო)ვხსნი, ვაშოშვლებ.

ἐκκλησία, ας ἡ (καλέω) - სახალხო  
კრება; სრულ უფლებიანი მოქალა-  
ქეების კრება სახალხო საქმეებზე  
სათათბიროდ; სამხედრო ბანაკში:  
მეომრების კრება, თავყრილობა.

ἐκκλησιάζω - კრებას ვიწვევ, კრე-  
ბაში ვმონაწილეობ.

ἐκκλίνω - უარს ვამბობ; *med.* უკან  
ვბრუნდები, უკან ვიხევ.

ἐκκομίζω - გამაქვს, გამყავს; *med.*  
გამაქვს ჩემთვის, მიმაქვს თან.

ἐκκόπτω - ვჩეხავ.

ἐκκοβιστάω (κύνβη) - ვვარდები  
ძირს, თაელაყირა ეშვები,  
ვეკოტრილობ, ვგორდები.

ἐκκυμαίνω (κύμα) - ვიღვრები, გა-  
მოვდივარ ნაპირებიდან; გამოვდი-  
ვარ მწყობრიდან.

ἐκλέγω - ვირჩევ, ვარჩევ; *med.*  
ვირჩევ ჩემთვის.

ἐκλείπω - 1. ვტოვებ; ἐκλείπειν τὴν  
πόντιν εἰς χερσὶν ἰσχυρὸν ἐπὶ τὰ  
ὄρη - ქალაქის დატოვება და გამა-  
გრებულ ადგილას მთებში გაქცევა;  
2. (თოვლზე) ექრები.

ἐκμυρσίζομαι - 1. ვუხვებ, ვგრილ-  
დები; 2. გამყავს ვიწრობით სათი-  
თაოდ.

ἐκπέμπα - ვგზავნი, ვასახლებ; უკან  
ვიხევ.

ἐκπεραίω - ვასრულებ, ვამთავრებ;  
ვაღწევ.

ἐκπηδάω - ვბეერავ.

ἐκπίνω - ვსვამ.

ἐκπίπτω - თავს ვესხმი, თავს ვეცემი,  
ვბეერავ; გამოვდივარ, გამოვრბი-  
ვარ; οἱ ἐκπεπτακότες ἐκ τῶν οἰ-  
κῶν - თავიანთი სახლებიდან გან-  
დევნილი; ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐκπίπτειν -  
გზიდან გადახვევა, გზიდან აცდენა;  
τὸ ἐκπίπτειν - ზღვის მიერ გამო-  
რიყული.

ἐκπλέω - ვავდივარ, მივემგზავრები,  
ვაეცურავ.

ἐκπλεωσ, ὡν - ავსებული, სავსე.

ἐκπλήττω - გამოვადებ, იძულებულს ვხდი, ვაიძულებ; *pass.* ვმინდები, შევძრწუნდები.

ἐκποδῶν *adv.* - შორს, იქით, განზე; ἐκ ποδῶν ποιέισθαι - მოცილებს, თავიდან მოშორებს; ἐκ ποδῶν εἶναι - გაბევებული ყოფნა.

ἐκπορεύομαι - გამოვდივარ, მივემგზავრები.

ἐκπορίζω - მოვიპოვებ, მომაქვს, ვმოულობ.

ἐκπαμα, ατος τό - სასმისი, თასი, ჭიქა.

ἐκταῖος, α, ον - მეექვსე (დღე).

ἐκτάττω - გამომყავს ჯარი და ეყენებ საბრძოლო რიგში; *med.* საბრძოლო რიგში ვეწყობი.

ἐκτείνω - ვჭიმავ, ვწევ, ვწელავ.

ἐκταθεῖς - გაშლილი, განრთხმული.

ἐκτοξεύω - ვისვრი ისარს.

ἐκτος, η, ον - მეექვსე.

ἐκτρέπω - უარს ვამბობ, თავიდან ვიცილებ, გადავდივარ გზიდან.

ἐκτρέφω - ვკვებავ, აღვზრდი.

ἐκτρέχω - გამოვრბივარ; ვმვერავ.

ἐκφαίνω - ვამჟღავნებ; ἐκφαίνω τὸν πόλεμον πρὸς τινα - ვუცხადებ ომს (ვინმეს).

ἐκφέρω - გამომაქვს; λῃγον ἐκφέρειν - ხმის გავრცელება.

ἐκφεύγω - გავრბივარ, თავს ვშველი გაქცევიით, თავს ვარიდებ; μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπετρωθῆναι - კიბაღამ ქვევით იქნა ჩაქოლილი.

ἐκών, οὔσα, ὄν *gen.* - ὄντος - ნებაყოფლობითი.

ἐλαά ἢ ὀβ. ἐλαία.

ἐλαία, ας ἡ - ზეთისხილის ხე,

ზეთისხილი; ზეთისხილის ნაყოფი.

ἐλαιον, ου τό - ზეთუნის ზეთი.

ἐλάσσαν = ἐλάττων (*grad. comp.* μικρός - ის) უმცროსი; *როცხვის*

*შესახებ:* უფრო ნაკლები; ἐλαττόν ἐστι - უფრო ადვილი.

ἐλάσσω, *fut.* ἐλῶ და ἐλᾶσσω, *aor.* ἤλασα, *pf.* ἐλήλακα - მივრეკავ, ჩქარამიწყავს, მოძრაობაში მომყავს (*ἄρμα, ἵππον, ναῦν*); მივდივარ, მივდივარ ამხედრებული (*ცხენზე*); მივცურავ, ἵκειν ἐλάσσω - მოვიდა ამხედრებული; ἐλάσσειν ἄνθρωπον - მოძრაობა საპირისპიროდ; ველაცის საწინააღმდეგოდ მოძრაობა; ἐλάσσειν στρατεύματα - ჯართან ერთად მოძრაობა. ἐλάφειος, ον - ირმის, κρέα ἐλάφεια - ირმის ხორცი.

ἐλάφος, ου ὁ და ἡ - ირემი, ფური-რემი.

ἐλαφρός, α, ον - მსუბუქი, მოხერხებული.

ἐλαφρῶς *adv.* - მოხერხებულად.

ἐλάχιστος, η, ον (*grad. super.* μικρός - ის) - ყველაზე პატარა, ყველაზე უმნიშვნელო - τραύματα. უმოკლესი - ὅδός.

ἐλέγχω, *fut.* ἐλέγξω, *aor.* ἤλεξα, *pf.*

ἐλήλεγμαι - ვიკვლევ, გა-

მოვიკითხავ, ვიგებ, ვააშკარავებ.

ἐλεύθερία, ας ἡ - თავისუფლება.

ἐλεύθερος, α, ον - თავისუფალი.

ἐλκω, *fut.* εἴλκων, *fut.* ἔλξω, *aor.* εἴλξα - მივათრევ, ვჭიმავ.

Ἑλλάς, ἄδος ἡ - ელადა, საბერძნეთი.

Ἑλλάς, ἄδος - *adj.* ელადის, ბერძნული (*γλῶσσα, χῶμα*).

Ἑλληγ, ηνος ἡ - ელინი, οἱ Ἑλληνες - ელინები, ბერძნები.

ἐλληνίζω - ვლაპარაკობ ბერძნულად, ἐλληνίζειν ἡπίστατο - მან იცოდა ბერძნულად ლაპარაკი.

Ἑλληνικός, ἡ, ὄν - ბერძნული;

τὸ Ἑλληνικόν - ბერძნული ჯარი.

ἐλληνικῶς *adv.* - ბერძნულად.

Ἑλληνίς, ἰδὸς ἡ - ბერძენი ქალი;

ἐλληνίς *როგორც ბელსართავი* = ἑλληνική.

ἐλληνοιστί *adv.* - ბერძნულად.

Ἑλλησποντιακός, ἡ, ὄν - ჰელე-  
სპონგთან მდებარე (πόλεις).

Ἑλλησποντος, οὗ ὁ - ჰელესპონტი  
= დარდანელის სრუტე.

ἐλπίζω - ველოდები, იმედი მაქვს.

ἐλπίς, ἰδὸς ἡ - მოლოდინი, იმედი,

ἐλπίδας λέγειν - იმედის მიცემა.

ἐμαυτοῦ, ἧς - (*nom. არგაჰინია*) მე  
თვითონ; τὰ ἐμαυτοῦ - ჩემი  
საქმეები.

ἐμβαίνειν - შევივარ, εἰς πλοῖον -  
ავივარ გემზე.

ἐμβάλλω - ვაგდებ; ἐμβάλλειν χιλόν  
- საჭმლის დაყრა (ἵπποις), ἐμβά-  
λλειν μοχλόν - ურდულით გადა-  
კეობა.

ἐμβολή, ἧς ἡ (βάλλω) - თავდასხმა,  
შემოჭრა, თარეში.

ἐμβρόντητος, οὗ (βροντάω) -  
ელვით განგმირული.

ἐμέω - ამოვანთხევ.

ἐμμένω - ვრჩები, ვარ; ვრჩები ერთ-  
გული (τοῖς ὅρκοις); ταῖς  
συνθήκαις ἐμμ. - ფულის მენახვა.

ἐμός, ἡ, ὄν - ჩემი, τὰ ἐμά - ჩემი  
საქმეები, ჩემი მდგომარეობა.

ἐμπαλιν *adv.* - უკან; *ახევ-* εἰς  
τοῦμπαλιν (τὸ ἐμπαλιν) - უკან.

ἐμπρόδω - ვამტკიცებ, ვამაგრებ, ვი-  
ცავ (ὄρκους, νόμους).

ἐμπειρος, οὗ - გარკვეული, გა-  
მოცდილი.

ἐμπείρων *adv.* - გამოცდილად.

ἐμπίπλημι - ვავსებ; ვასრულებ;  
*med.* ვივსებ; ვივლინთები, ვილ-  
ლები; ὑπὸ σχοῦμενος οὐκ ἐνέπιμ-

πλασο - შენ არ დაიღალე დაპირე-  
ბებით, შენ მუდამ მაპირდებოდი.

ἐμπίπρημι, *imperf.* ἐνεπίπρην, *fut.*  
ἐμπρήσω - ვანთებ.

ἐμπίπτω, *fut.* ἐμπεσοῦμαι, *aor.* 2  
ἐνέπεσον, *pf.* ἐμπέπτωκα - თავს  
ვესხმბ, შევეჭრები; εἰς τινα ვიპყ-  
რობ; ვეუფლები (φύβος τοῖς Ἑλλ-  
ησι).

ἐμποδίζω (πούς) - ეაფერხებ, წი-  
ნააღმდეგობას ვუწევ (τινί).

ἐμπόδιος, οὗ - შემაფერხებელი, τὸ  
ἐμπόδιον - წინააღმდეგობა.

ἐμποδίων *adv.* ფეხქვეშ, გზად; ἐμ-  
ποδῶν εἶναι τινα - წინააღმდეგო-  
ბის გავწევა ვინმესთვის.

ἐμποιέω - აღვავზნებ, განვაწყობ,  
შთავავივებ, ვარწმუნებ.

ἐμπολάω, *imperf.* ἤμολα, *fut.* ἐμ-  
πολήσω, *aor.* 2 ἐνεπόλησα, *pf.*  
ἤμοληκα - ვევაჭრობ, ვყიდი, გაყ-  
ილვიდან ვიღებ.

ἐμπόριον, οὗ τὸ - ბაზარი, სავაჭრო  
ქალაქი, სავაჭრო პორტი.

ἐμπορος, οὗ ὁ - ვაჭარი, უცხოური  
საქონლით მოვაჭრე.

ἐμπρήθω *vb.* ἐμπίπρημι.

ἐμπροσθεν *adv.* - წინიდან, წინ, წი-  
ნაზე; οἱ ἐμπροσθεν - პირველი რი-  
გები, τοὺς ἐμπροσθεν νικᾶν - პირ-  
ველ რიგებში მღვარი მგრების და-  
მარცხება; *დროსთან დაკავშირე-*  
*ბით:* წინათ, - მღე ὁ ἐμπροσθεν λό-  
γος - წინა წიგნი, ἡ ἐμπροσθεν;  
προσβολή - წინა, ცოტახნის წი-  
ნანდელი თავდასხმა.

ἐμφάγω *aor.* 2 ἐνέφαγον - ჩქარა  
ვჭამ.

ἐμφανής, ἔς - აშკარა; ἐν τῷ ἐμ-  
φανεῖ λέγειν τινα - საჯაროდ  
დასახელება ვინმესი; ἐν τῷ ἐμ-

φανεί ἔλθειν τινα - ღიად მისვლა ვინმესთან.  
**ἐμφανῶς** *adv.* - აშკარად, ღიად, ყველას თანდასწრებით.  
**ἐν** *praep. cum dat.* -თან, -ში, -ზე, შორის; **ἐν ταῖς πόλεσι** - ქალაქებში; **ἐν τοῖς Ἑλλησιν** - ბერძნებთან, საბერძნეთში; **ἐν τοῖς δένδροις** - ხეებს შორის; **ἐν τῷ δέξιμ** - მარჯვენა ფლანგზე; **ἡ ἐν Βαβυλῶνι μάχῃ** - ბრძოლა ბაბილონთან; **δρῶν** *თან დაკავშირებით*: განმავლობაში; **ἐν τρισὶν ἡμέραις** - სამ დღეში; **ἐν ταῖς σπουδαῖς** - გავის დროს; **ἐν τοῦτ** - ამასობაში.  
**ἐναγκάσθαι** - ვაბამ ქამანდს (ἀγκύλη) შუბზე (ἀκόντιον).  
**ἐναντίος, α, ον** - პირდაპირ მდგარი, მოპირდაპირე, მოწინააღმდეგე; **ἐναντίος** *τινί* - მტრული ვინმეს მიმართ; *οἱ ἐναντίοι* - მოწინააღმდეგენი, მტრები; **τὸ ἐναντίον**, **τὰ ἐναντία** - საპირისპირო; **τὰναντία ποιεῖν τινα ἢ** - სრულიად სხვაგვარად მოპყრობა ვინმეს მიმართ. **τὰναντία στρέφειν** - მოგრიადება; **ἐναντίον** *τινος* - ვინმეს თანდასწრებით; **ἐκ τοῦ ἐναντίου** - პირიქით, საპირისპიროდ.  
**ἐναντιῶ** - ვუპირისპირებ; *med.* ეწინააღმდეგები (*τινί περὶ τινος*).  
**ἐνάπτω, aor. ἐνήψα** - ვანთებ, დავაგზნებ.  
**ἐνατος, η, ον** - მეცხრე.  
**ἐναυλίζομαι** - ვაგარებ ღამეს, ვათენებ.  
**ἐνδεια, ας ἢ (ἐνδέω)** -  
 1. ნაკლებობა; 2. სიღარიბე, უკმარისობა.

**ἐνδείκνυμι** - ვუჩვენებ; *med.* ვამტკიცებ, აღმოვაჩენ.  
**ἐνδέκατος, η, ον** - მეთერთმეტე.  
**ἐνδῶς = ἐνδῆομαι** - ვსაჭიროებ, ვჭირდება, არ მაქვს (*τινός*), **ἐνδῆσθαι** *τινός* - რაიმეს ნაკლებობა.  
**ἐνδηλος, ον** - აშკარა, ნათელი, ღია; **ἐνδηλοι ἦσαν προσέχοντες τὸν νοῦν** - აშკარაა, რომ ისინი იქცევდნენ ყურადღებას.  
**ἐνδημος, ον** - ადგილობრივი, ხალხური; **τὰ ἐνδημα** - ბევარა, გამოსაღები, შემოსავალი, იჯარა.  
**ἐνδίφριος** - მაგიდასთან მჯდომი, თანამესუფრე, თანამეინახე, სტუმარი.  
**ἐνδοθεν** - შიგნიდან.  
**ἐνδον** - შიგნით, ქალაქში, სახლში; *οἱ ἐνδον* - შიგნით მყოფნი.  
**ἐνδοξος, ον** - პატივცემული, ცნობილი, სახელოვანი; დიდების მომასწავებელი.  
**ἐνδῶ** - ვაძმევ; **ἐνδῆναι** და **ἐνδῆ-εσθαι** *med.* ჩაცმა (θώρακα).  
**ἐνέδρα, ας ἢ** - ჩასაფრება; მეთქმულება, მზაკერობა.  
**ἐνεδρεύω** - ვზივარ საფარში, ვუღარაჯებ, ვუსაფრდები.  
**ἐνείδων** *nb.* ἐνοιδά.  
**ἐνειμι** - ვარ, ვიმყოფები.  
**ἐνεκα** *praep. cum gen.* -თან, -თვის, გამო, მიზეზით; *οὐ ἐνεκα* - ამიტომ.  
**ἐνεκεν** *ხმოვ. წინ* = **ἐνεκα**.  
**ἐνεήκοντα** - ოთხმოცდაათი.  
**ἐνεός, ἄ, ὄν** - მუხჯი, ყრუ-მუხჯი.  
**ἐνεσθῆναι** *aor.* 2 **ἐνέφαγον** - ჩქარა ვჭამ.  
**ἐνετός, ἡ, ὄν (ἐνήμι)** - მიგზავნილი დავალებით.  
**ἐνέχυρον, ου ὅ** - საწინდარი.

**ἐνέχω** – მიჭირავს, ვიჭერ; *pass.*  
 ვერები (ძველ პოზიციებზე).  
**ἐνθα** *adv.* აღნიშნავს ადგილს: იქ, იქ  
 სადაც, იქ საითაც, საით; *დროს:* მა-  
 შინ: ἐνθα δὴ – მაშინ ნამდვილად,  
 მაშინ ხომ.  
**ἐνθἀδε** *adv.* – აქ, იქ; აქეთ, იქით; οἱ  
 ἐνθἀδε – აქაურები.  
**ἐνθαπερ** *adv.* – იქ, სადაც.  
**ἐνθεν** *adv.* – იქიდან; ἐνθεν μὲν ...  
 ἔνθεν δέ ... – ერთი მხრივ ... მეორე  
 მხრივ ...; ἐνθεν καὶ ἔνθεν – ორივე  
 მხრივ.  
**ἐνθἐνδε** *adv.* – აქედან.  
**ἐνθυμέομαι** – ვითვალისწინებ; აე-  
 წონ-დაეწონი, მოვიფიქრებ (ἐντε-  
 θυμαι – შემჩნეული მაქვს).  
**ἐνθυμημα, ατος τό** – აზრი, მოსა-  
 ზრება, განზრახვა.  
**ἐνθωρακίζω** – ვიცვამ აბჯარს, ჯაფ-  
 შანს, ἐντεθωρακισμένος – აბჯა-  
 რასხმული.  
**ἐνι** = **ἐνεστι** – ნებადართულია,  
 შესაძლებელია.  
**ἐνιαυτός, οὗ ὁ** – წელი, κατ'  
 ἐνιαυτόν – ყოველწლიურად.  
**ἐνιδεῖν** *nb.* ἐνιδῶ.  
**ἐνιοι** (ἔστιν οἱ, ἐνι οἷ) – ზოგნი.  
**ἐνίστε** *adv.* – ხანდახან.  
**ἐνίσχω** *nb.* ἐνέχω.  
**ἐννατος, η, ου** და **ἐνατος** – მე-  
 ცხრე.  
**ἐννεά** – ცხრა.  
**ἐννενήκοντα** – ოთხმოცდაათი.  
**ἐννοῶ** – მოვისაზრებ, მოვიფიქრებ,  
 ვიგონებ, მზრუნავ, *მ.* ვფიქრობ.  
**ἐννοια, ας ἡ (νοῦς)** – აზრი.  
**ἐνοικέω** – ვცხოვრობ, οἱ  
 ἐνοικοῦντες = οἱ ἔνοικοι –  
 მცხოვრებლები.  
**ἐνόπλιος, ου (όπλον)** – შეიარაღე-  
 ბული, იარაღასხმული; ἐνόπλιος

ῥιθμός – გაქტი სამხედრო ფერ-  
 ულში.  
**ἐνορθά** – ვუყურებ, ვხედავ, ვამჩნევ.  
**ἐνοχλέω (ὄχλος)** – ἥσυχαιον –  
 ვაწუხებ, ვუშლი *τινί*.  
**ἐντάττω** – ვღებამ, ვათავსებ, ეაყენებ  
 მწყობრში.  
**ἐνταῦθα** *adv.* *ადგილის:* – აქ, იქვე,  
 იქით; *დროის:* – მაშინ, მერე, ἐν-  
 ταῦθα δὲ – ამ დროს.  
**ἐντείνω** – ვწელებ; ვავრცელებ, ვძა-  
 ბავ; πληγὴν ἐν. – ვურყავ.  
**ἐντελής, ἐς** – საესე, ἐντελής *μισ-*  
*θός* – სრული, მთლიანი გასამრ-  
 ჯელო.  
**ἐντέλλομαι** – ვავალებ, ვუბრძანებ.  
**ἐξάγω** *fut.* ἐξάξω, *aor.* 2 ἐξήγαγον –  
 გამოძეავს, ვიწვევ; გამოძეავს ჯა-  
 რი; *pass.* მიგაყებს.  
**ἐξαίρετος, ου (αἶρέω)** –  
 (შე)რჩეული, გამორჩეული.  
**ἐξαιρέω** – ვარჩევ სხვისთვის გადა-  
 საცემად; გამოძეავს; ამომაქვს;  
 თავიდან ვიცილებ (τὴν ἀπιστίαν);  
*med.* ვირჩევ.  
**ἐξαιτέω** – მოვთხოვ; *med.* მოვით-  
 ხოვ ჩემთვის, ვთხოვ მეწყალებას  
 ვილაყას.  
**ἐξαίφνης** *adv.* – უცებ, უეცრად, მოუ-  
 ლოდნელად.  
**ἐξακισχίλιοι** – ექვსი ათასი.  
**ἐξακοντίζω** – ვისვრი შუბს; ვისვრი.  
**ἐξακόσιοι** – ექვსასი.  
**ἐξαλαπάζω** – ვანგრევ, ვაჩანავებ.  
**ἐξάλλομαι** – ვხტები; ვსხლტები.  
**ἐξαμαρτάνω** – მეშლება, ცოლვას  
 ჩავდივარ (περὶ τι).  
**ἐξανίστημι** – ვაიძულებ ადგომას,  
 წასვლას; *aor.* 2 ეღებო, გავდივარ.  
**ἐξαπατάω** – ვატყუებ (τινά τι), *με-*  
*γάλως* ἐξαπατηθῆναι – დიდი ზა-  
 რალის განცდა.

**ἐξάπατη**, **ης ἡ** - ტყუილი.  
**ἐξάπηχυς** *gen. εος* - ექვსი წყრთა.  
**ἐξάπινης** *adv.* - უბაღ, მოულოდ-  
 ნელად.  
**ἐξάρχα** - ვიწყებ.  
**ἐξασλίζομαι** - გავდივარ ბანაკიდან.  
**ἔξειμι** (**εἴμι**), *fut.* **ἐξέρχομαι** - გა-  
 მოვდივარ.  
**ἐξεῖναι**, **ἔξεστι** - შეიძლება, ნე-  
 ბადართულია.  
**ἐξελαύνω** - გამყავს, მიმაქვს (*λππον*,  
*ἄρμα*, *πόδα*, *στρατόν*); მივემგზავ-  
 რები, გამოვდივარ, ჩავევლი.  
**ἐξελέγχω** - ვააშკარავებ, **ἐξελέγχο-  
 μαι** *διαβάλλω* - მხილებული ვარ  
 ცილისწამებაში.  
**ἐξεληλυσθῶς** *ობ.* **ἐξέρχομαι**.  
**ἐξενεγκεῖν** *inf. aor.* 2 **ἐκφέρω**-დან.  
**ἐξέρπω** - გამოვძევრები, გამოვდივარ.  
**ἐξέρχομαι** - გამოვდივარ, მივდი-  
 ვარ; *δროის შესახებ*: გავდივარ.  
**ἔξεστι** *ობ.* **ἐξείναι**.  
**ἐξέτασις**, **εως ἡ** - გამოკვლევა, გა-  
 მოცდა; ჯარის დათვალიერება, **ἐξέ-  
 τασιν ποιεῖν** ან **ποιεῖσθαι** - დათვა-  
 ლიერების მოწყობა.  
**ἐξηγομαι** - გამომყავს, გამყავს;  
 მივდივარ წინ, ვმეთაურობ, გზას  
 ვუჩვენებ - *τῆς ὁδοῦ τινι*; ვუწვევ  
 სამსახურს (*τινὶ τι*); *acc.* - *თან* ვყვები;  
 განვმარტავ.  
**ἐξήκοντα** **οἱ**, **αἱ** **τά** (*indecl.*) -  
 სამოცი.  
**ἐξήκω** - გამოვდივარ, მივდივარ.  
**ἐξικνέομαι** - ვალწევ, ჩავალწევ;  
 მყოფნის, *ἐπὶ βραχὺ ἐξικνεῖσθαι* -  
*(იოქმის ისრებზე)* ახლოს მიფრენა.  
**ἐξίστημι** - გამომაქვს, გამოვღვამ;  
*aor.* 2-ში; ვმორღები, მივდივარ.  
**ἐξοδος**, **οὗ ὅ** - გამოსასვლელი, გა-  
 მოსვლის ადგილი; გამოსვლა,  
 ლაშქრობა.

**ἐξόν** *part.* **ἔξειμι**-დან.  
**ἐξοπλίζω** - მთლიანად ვაიარალებ;  
*med.* აბჯარს ვისხამ, მზად ვარ  
 მგრის წინააღმდეგ.  
**ἐξοπλισία**, **ας ἡ** - სრული  
 შეიარაღება, გამოსვლა მგრის წი-  
 ნააღმდეგ, ჯარის დათვალიერება  
 (**ἐξέτασις ἐν τοῖς ὅπλοις**).  
**ἐξορμάω** - ვაქეზებ, ვაგულიანებ (*ἐπὶ*  
*τῇ ἀρετῇ*), *med.* ვმოძრაობ, გა-  
 მოვდივარ, მივდივარ,  
 მივემგზავრები.  
**ἐξουσία**, **ας ἡ** - შესაძლებლობა;  
 ძალაუფლება, ძალა, უფლება.  
**ἔξω** *fut.* **ἔχω**-დან.  
**ἔξω** *adv.* - გარეთ, შორს; **ἔξω** *στρα-*  
*τοπεδεύειν* - გაშლილ ადგილას  
 ბანაკად ღვთა. *praep. cum gen.* -  
*თან* - გარეთ, სახლის ან საცხოვრე-  
 ბელი ადგილის გარეთ; გარდა **ἔξω**  
*τούτων* გარდა ამისა.  
**ἔξωθεν** - გარეთ, გარეშე, გარედან  
*τινός*; განსაკუთრებით, გან-  
 ცალკეებით, ცალკე; **ἔξωθεν** *τῶν*  
*ὄπλων* - ბანაკის გარეთ.  
**ἔοικα** - *εἶκα*-დან - მსგავსი ვარ, სა-  
 ღარი ვარ, ვჩანვარ; *ᾧς ἔοικε* -  
 როგორც ჩანს.  
**ἐορτή**, **ῆς ἡ** - ზეიმი.  
**ἐπαγγέλλω** - ვაცხადებ, ვამცნობ;  
*med.* ვაცხადებ ჩემს მზადყოფნას;  
 ვთავაზობ თავს, ვპირდები.  
**ἐπάγω** - მომყავს, მომაქვს; *ψήφισιν*  
*περί τινος ἐπάγειν* - გადაწყვეტა  
 ხმებით, განაჩენის ღადგენა.  
**ἐπαίνομαι**, *fut.* **ἔσομαι**, -*ესა*, ვაქებ,  
 ვმადლობ, ვულოცავ.  
**ἐπαίρω** - ამაყავს, ვწვევ; ვაქეზებ, ვი-  
 თანხმებ.  
**ἐπαίτιος**, **ον** - ღამნაშავე, *ἐπαίτιον*  
*ἐστὶ μοι πρὸς τῆς πόλεως* - სა-

ხელმწიფოს მხრიდან მადანა-  
შაულებენ, მსაყვედურობენ.  
**ἐπακολουθῆναι** – მიეყვები ვილაცას,  
ვემორჩილები; მივლევ.  
**ἐπακοῦσθαι** – ვისმენ, ვუსმენ.  
**ἐπὶ** (**ἐπεί**, **ἀν**) – *conj.* როგორც კი,  
მხოლოდ იმის შემდეგ, რაც; **ἐπὶ**  
**ὥς τὰχιστα** – რამდენად სწრაფად.  
**ἐπανατεῖναι** – ვეწვდენ.  
**ἐπαναχαρῆναι** – უკან ვიხევ, ვმორ-  
ლები.  
**ἐπανέρχομαι** – ვბრუნდები უკან.  
**ἐπὶ** *adv.* – გემოთ, უფრო მაღლა;  
**τὰ ἐπὶ** – გემოთ ნათქვამი,  
გემოთსენებული.  
**ἐπαπαίλῃ** – კიდევ უფრო მეტად ვე-  
მუქრები.  
**ἐπεγγεῖν** – დავცინი, მასხრად  
ვიგდებ ვილაცას.  
**ἐπεγείρω** – ვაღვიძებ.  
**ἐπεί** *conj.* *დროის* – იმის შემდეგ  
რაც; *როცა*; *ყოველთვის როცა*;  
*მიზეზის* – იმიტომ რომ; **ἐπεί** *γε* –  
როცა უკვე ნამდვილად; მაგრამ  
რადგან...  
**ἐπειδὴ** *conj.* – იმის შემდეგ, რაც;  
მხოლოდ მაშინ, თუ.  
**ἐπειδὴ τὰχιστα** – რამდენად  
სწრაფად.  
**ἐπειδὴ** *conj.* – როცა; იმის შემდეგ  
რაც; იმიტომ, რომ.  
**ἐπειδὴν** *aor. 2* **ἐφορά** – დან – ვუ-  
ყურებ. ვხედავ.  
**ἐπεῖμι** (**εἶμι**) – ვიპყრები (რაიმე-  
ში, რამეს თავზე, რაიმესთან),  
**ἐπεῖμι** **γέφυραι** – ხიდები მათ ზე-  
მოთაა.  
**ἐπεῖμι** (**εἶμι**) – მოვლივარ, თავს  
ვესხმი, წინააღმდეგი გამოვლივარ,  
*დროის მნიშვნ.* – ვდგები, მიყვები,  
**ἄμα ἡμέρᾳ τῇ ἐπισύσῃ** – მეორე

დღის გათენებასთან ერთად, ἡ *πύξ*  
**ἐπισύσῃ** – შემდეგი დამე.  
**ἐπεῖπερ** – *conj.* რადგან უკვე;  
სწორედ იმიტომ, რომ.  
**ἐπεῖτα** – *adv.* შემდეგ, მერე, მაშინ; ὁ  
**ἐπεῖτα** **χρόνος** – შემდგომი დრო;  
მაგრამ, მაინც, ყველაფერ ამასთან  
ერთად.  
**ἐπέκεινα** *adv.* (**ἐπ'** **ἐκεῖνα**) – იქითა  
მხარეს, **οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα** –  
იქაურები, იმ ქვეყანაში  
მცხოვრებნი.  
**ἐπεκθῆναι** – თავს ევსხმი, მიევსხები.  
**ἐπέξειμι** (**εἶμι**) – გამოვლივარ წი-  
ნააღმდეგ.  
**ἐπέξερχομαι** – გამოვლივარ წი-  
ნააღმდეგ, თავს ევსხმი, ლაშქრო-  
ბას ვაწყობ.  
**ἐπέρομαι** = **ἐπείρομαι** – ვეკითხები,  
კიდევ და კიდევ ვეკითხები; რჩევას  
ვთხოვ; ვევედრები.  
**ἐπέρχομαι** – მოვლივარ; გავლივარ.  
**ἐπεύχομαι** – (ლეთაბას)  
ვევედრები; ღმერთებს მოვეუხმობ  
მოწმებად.  
**ἐπὶ** – მიჭირავს, ვაჩერებ; (**ἐαυτ-**  
**όν**) ვჩერდები.  
**ἐπὶ** **κόος**, **ὅν** (**ἀκοῦσθαι**) – მსმენელი,  
**τὸ ἐπὶ** **κόον** – მოსასმენი ადგილი,  
საიდანაც გაგონება შეიძლება, **εἰς**  
**ἐπὶ** **κόον** – ხმაზე, ხმის გაგონებაზე.  
**ἐπὶ** **ἡκτο** – **ἐπὶ** **γὰ** – დან.  
**ἐπὶ** *adv.* **ἐπὶ** *adv.*  
**ἐπὶ** *praep.* *cum gen.* *სივრცის მნიშვნ.*  
– ზე, გვერდზე, ახლოს, – თან, **ἐπὶ** **τῶν**  
**ἀρκῶν** – მწვერვალებზე, **ἐπὶ** **τοῦ**  
**ποταμοῦ** – მდინარესთან, **ἐπὶ**  
**Θράκης** – თრაქიის სამღვრეებზე;  
*მოძრ.* *აღმნიშვნელ მმნებთან* – ში,  
– კენ, **ἀπὸ** **ἐπὶ** **ἰσθμῶν** – იონი-  
აში გამგზავრება; *დროის შესახებ* –  
დროს, – ში, – თან: **ἐπὶ** **Κύρου** – კი-

როსის დროს, οἱ ἐφ' ἡμῶν - ჩვენი  
 თანამედროვენი; ἐπὶ φάλαγγος  
 ἄγειν - ჟალანგით წაყვანა, ἐπὶ  
 τεσσάρων - ოთხ - ოთხად. *dat.* -  
 თან ადგილის მნიშვნ. -ზე, -თან,  
 მიზეზის შეს. თვის, გამო, დან: ἐπὶ  
 μινάτω - სიკვდილით დასჯისთვის;  
 ἐπὶ πολέμῳ - ომისთვის, ἐπὶ τοῖς  
 στρατιώταις - მეომრებისათვის,  
 ἐπὶ τούτοις - ამის შედეგად,  
 დროის მნიშვნ. -ზე, დუსმაῖς - მზის  
 ჩასვლისას, ἐπὶ τινι εἶναι - ვი-  
 ლაციის ძალაუფლების ქვეშყოფნა,  
*acc.* -თან მოძრაობის მნიშვნ. -კენ,  
 -ზე, -ში: ἀναβαίνειν ἐφ' ἵππον -  
 ცხენზე შეკლმობა, πορεύεσθαι ἐπὶ  
 τινι - ვილაციის წინააღმდეგ წას-  
 ვლა; ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν - უკან  
 დახევა; დროის და სივრცის მნიშვნ.  
 -მდე, -ზე: ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἐπὶ  
 πολὺν - თითქმის ყოველთვის, მრავალ-  
 გზის; ἐπὶ πολλοὺς τεταγμένα -  
 განიერი მწკრივი; ἐπὶ δόρυ - შუბის  
 მხრიდან, ე. ი. მარჯვნივ, ἐπ'  
 ἀσπίδα - მარცხენა მხარეს; მიმნის  
 მნიშვნ. - თვის, გამო: ἐξάγειν ἐπὶ  
 τὰ ἐπιτήδεια, ἐπὶ θάνατον.  
**ἐπιβάλλω** - ეადებ, ვესვრი; *med.*  
 ისარს მშვილდს ვუმარჯვებ;  
 ἐπιβεβλημένοι τοξόται - სასრო-  
 ლად გამზადებული მოისარნი.  
**ἐπιβοῦν** - მივიჩქარი საშველად,  
 დასახმარებლად.  
**ἐπιβουλεύω** - ცუდს ვიზრახავ,  
 მზაკვრობას ჩაიფიქრებ.  
**ἐπιβουλή, ἡς ἡ** - ჩანაფიქრი,  
 ბოროტი ზრახვა, ზღ. -ἐπιβουλή -  
 ბოროტი ზრახვით, მზაკვრობით.  
**ἐπιγίγνομαι** - მოულოდნელად  
 მოვდივარ, აღმოჩნდები; თავს  
 ვესხმი τινί.  
**ἐπιγράφω** - ვაწერ მემოლან.

**ἐπιδικνύμι** - ვუჩვენებ, წარ-  
 მოვადგენ, საქმით ვამტკიცებ; სიგყ-  
 ვებით წარმოვადგენ; *med.* თავს ვა-  
 ჩენ, თავს წარმოვადგენ (რად) -  
 εἰς τι საქმით ვამტკიცებ.  
**ἐπιδεῖν** *nb.* -ἐπιδεῖν, ἐφοράω.  
**ἐπιδιδῶ** - ვლევენ.  
**ἐπιδῶν** *part. aor.* 2. -ἐφοράω-დან.  
**ἐπίεσπομαι** = **ἐφέπομαι** - მივლე-  
 ვ, მიყვები.  
**ἐπιθαλάττιος, α, ον** - ზღვისპირა;  
 τὰ ἐπιθαλάττια χάρια - ზღვის-  
 პირა ადგილები.  
**ἐπίθεις, εως ἡ** - თავდასხმა.  
**ἐπιθυμέω** - მსურს; ვილგვი, ვის-  
 წრაფი, გაგაცებული ვარ.  
**ἐπιθυμία, ας ἡ** - სურვილი.  
**ἐπικαίριος, ον (καιρός)** - მოსა-  
 ხერხებელი, დროული, სასარგე-  
 ბლო, გამოსადეგი; οἱ ἐπικαίριοι -  
 ჯარის მეთაურთა შემადგენლო-  
 ბით.  
**ἐπικάμπω** - ვეცავ, ვატრიალებ,  
 შემოვადრუნებ (ὡς εἰς κύκλῳ).  
**ἐπικαταρριπτέω** - ვისერი, ვავლებ  
 გემოდან.  
**ἐπικίμαι** - 1. ვწევარ, ვარ გვერ-  
 დით; 2. მივსდევ თხოვნი; 3. ვავი-  
 წროვებ.  
**ἐπικίνδυνος, ον** - საშიში, სახიფა-  
 თო.  
**ἐπικουρέω** - ვეხმარები; ვიცავ.  
**ἐπικούρημα, ατος τό** - დახმარება,  
 დაცვა.  
**ἐπικράτεια, ας ὅ** - უმაღლესი  
 ძალაუფლება; სამფლობელო,  
 მხარე, პროვინციალ.  
**ἐπικρύπτομαι** - *med.* ვმალებ,  
 საიდუმლოდ ვინახავ, ὡς μάλιστα  
 ἐνδύατο ἐπικρυπτόμενος -  
 შეძლებისდაგვარად საიდუმლოდ.  
**ἐπικύπτω** - ვიხრები, ვიკუმები.

**ἐπικυρόω** – ვამტკიცებ, ვიწონებ.  
**ἐπιλαμβάνω** – ვიღებ, ვეუფლები, ვი-  
 ტაცებ; *med.* რაიმეს ვეჭიდები.  
**ἐπιλανθάνομαι** – ვივიწყებ (τινός).  
**ἐπiléγω** – ღაღადებ, ღაღამატებ  
 სათქმელს.  
**ἐπιλείπω** – ნაკლებობას განვიციდი  
 (მარაგის შესახებ), ὁ σίτος τὸ  
 στράτευμα ἐπέλιπε – ჯარს ღაღებ-  
 არჯა პური, τὸ ἐπικλείπτειν –  
 ჯარის ჩამორჩენილი ნაწილი.  
**ἐπίλεκτος** – რჩეული, οἱ ἐπίλεκτοι –  
 რჩეული ჯარი.  
**ἐπιμαρτύρομαι** – მოწმედ ეუხმობ  
 (τοὺς Θεούς).  
**ἐπίμαχος, ον** – მოსახერხებელი  
 თავდასხმისათვის, ალებისათვის;  
 ადვილად მისადგომი, მისადწევი.  
**ἐπιμέλεια, ας ἡ** – მრუნვა,  
 მმრუნველობა, გულმოდგინება.  
**ἐπιμελέομαι** და **ἐπιμέλομαι** –  
 ვმრუნვავ; *dep.* შევუდგები, ხელს  
 ვკიდებ (τινος და περὶ τινος);  
 ეუვლი.  
**ἐπιμελής, ἐς** – მმრუნველი.  
**ἐπιμένω** – ვრჩები; ველოდები.  
**ἐπιμύνημι** – ეურევ;  
*dep.* ურთიერთობა მაქვს.  
**ἐπινοῶ** – ვფიქრობ, განმზრახული  
 მაქვს; განმიზრახავს.  
**ἐπιორκέω** – გყუილზე ვიფიცებ; ფიცს  
 ვტებ; პირს ეუტებ.  
**ἐπιორκία, ας ἡ** – ფიცის გატეხვა.  
**ἐπιორκος, ον** – ფიცის დამრღვევი,  
 გამტეხი.  
**ἐπιπάρεμι (εἰμι)** – მივდივარ  
 გვერდზე, ჩაეუვლი; κατὰ τὸ ὄριον  
 ἀνκατὰ τὰ ἄκρα (მთებზე და  
 მწვერვალებზე).  
**ἐπιπίπτω** – ვესხმი თავს რაღაცას;  
 ვეცემი.

**ἐπίποιος, ον** – ძნელი, მძიმე;  
 სიძნელეების მომასწავებელი.  
**ἐπὶρίπτειν** – ავადებ; განვაგლებ,  
 ვაძევებ.  
**ἐπὶρρύπτω, ον** – უხვად მორწყული.  
**ἐπισάττω** – ვადებ, ἵππον ἐπισάττω  
 – ცხენს შევკაშვებ.  
**Ἐπισθένης, οὗς ὁ** – ეპისტენე,  
 1. ამფიპოლისელი პელგასი;  
 2. ლოხაგოსი ბერძნულ ჯარში.  
**ἐπισιτίζομαι (σίτος)** – *med.*  
 ვმოულობ ჩემთვის საშუალებას  
 გამოსაკვებად, ეიმარაგებ  
 სურსათს.  
**ἐπισιτισμός, οὗς ὁ** – საკვები;  
 მომარაგება, მოპოვება; საკვები  
 პროდუქტების მარაგი.  
**ἐπισκέπτομαι = ἐπισκοπέω** –  
 ეუყურებ, ვათვალიერებ.  
**ἐπισκευάζω** – ვამარაგებ, ვამზადებ,  
 ვუსწორებ, ვაგებ.  
**ἐπισκοπέω = ἐπισκέπτομαι** –  
 ეუყურებ, ვათვალიერებ, ვაწყობ  
 ჯარის დათვალიერებას.  
**ἐπισπάω fut.** – ἄσω, ვიზიდავ,  
 მოვატრევ ჩემკენ, *med.* თან  
 მივატრევ.  
**ἐπίσταμαι, imperf.** ἤπιστάμην – ვიცი,  
 მესმის.  
**ἐπίστασις, εως ἡ** – გაჩერება,  
 ყოფნა; γίγνεται ἐπίστασις διὰ  
 τοῦ στρατεύματος – ჯარი ჩერ-  
 ლება.  
**ἐπιστατέω** – ვმეთაურობ, უფროსი  
 ვარ, სათავეში ეუდგავარ.  
**ἐπιστέλλω** – ვგზავნი, ვაცნობებ  
 წერილობით ან შიკრიკით;  
 ვავალებ, ეუბრძანებ.  
**ἐπιστήμη, ης ἡ** – ცოდნა, მეც-  
 ნიერება.  
**ἐπιστήμαν, ον** – მცოდნე, გა-  
 მოცდილი (τινός).

**ἐπιστολή**, ἡς ἡ – წერილი.  
**ἐπιστρατεύω** (τινί) – ვილაშქრებ  
 ვინმეს წინააღმდეგ.  
**ἐπισφάττω** = **ἐπισφάζω** – ვკლავ  
 (ἐαυτόν) თავს ვიკლავ.  
**ἐπιτάττω** – 1. ეუბრძანებ, 2. ვაყე-  
 ნებ, ვაწყობ.  
**ἐπιτελέω**, *fut.* – ἔσω – ვასრულებ,  
 ვაკეთებ.  
**ἐπιτήδειος**, *ov* – 1. (აღამიანზე)  
 შესაფერისი; ვარგისი;  
 2. გამოსადეგი, მოსახერხებელი,  
 οὐκ ἐπιτήδειος ἔστι – მოუ-  
 ხერხებელია; 3. ღირსი, ἐπιτήδειος  
 παῖσθαι – დასჯის ღირსი; 4. ὁ  
 ἐπιτήδειος – მეგობარი, მომხრე;  
 5. τὰ ἐπιτήδεια (σῖτα καὶ ποτά) –  
 სურსათი, სურსათის მარაგი.  
**ἐπιτίθημι**, *fut.* ἐπιθήσω – ვადებ, ვა-  
 კისრებ (δίκην τινί); *μεδ.* ხელს  
 ვკიდებ; თავს ვესხმი (τινί).  
**ἐπιτρέπω** – გადავცემ, ვებარებ (τῇν  
 ἀρχήν) ვაფალებ, ეუბრძანებ,  
 უფლებას ვაძლევ; *med.* ვენდობი,  
 თავს ვანდობ.  
**ἐπιτρέχω** – თავს ვესხმი.  
**ἐπιτυγχάνω** (τινί) – ვხვდები  
 შემთხვევით; ვაღწევ.  
**ἐπιφαίνομαι** – გამოვჩნდები.  
**ἐπιφέρω** – მომაქვს; *med.* თან მო-  
 მაქვს; ἐπιφέρεισθαι τινι –  
 თავდასხმა ვინმეზე; θάλαττα  
 μεγάλη ἐπιφέρεται – ზღვა ძალიან  
 ღელავს.  
**ἐπιφορέω** – დავადებ, დავაყრი.  
**ἐπίχαρις**, *ιτος* – სასიამოვნო.  
**ἐπιχειρέω** – ხელს ვკიდებ, წა-  
 მოვიწყებ; ვაპირებ, მინდა.  
**ἐπιχέω** – ვასხამ, ვამატებ.  
**ἐπίχωρῶ** – მოვდივარ, მივადგები,  
 თავს ვესხმი.

**ἐπιψηφίζω** – კენჭს ვუყრი; *med.* და-  
 ვადგენ, მოვიწონებ.  
**ἐποικοδομέω** – დავადგენ, დავაშე-  
 ნებ.  
**ἐπομαι**, *fut.* ἔψομαι, *aor.* 2 ἔσπομαι  
 – მიყვები, თან ვახლავარ τινί,  
 მივსდევ.  
**ἐπόμευμι** – ვფიცავ, ფიცით  
 ვამტკიცებ.  
**ἐπτά** – შვიდი.  
**ἐπτακαίδεκα** – ჩვიდმეტი.  
**ἐπτακόσιοι** – შვიდასი.  
**Ἐπύαξα**, ἡς ἡ – ეპიპსა, კილიკიის  
 მეფის მეუღლე.  
**ἔραμαι** – მიყვარს (τινός).  
**ἔράω** – მიყვარს, მინდა, მიველგვი  
 ტნის.  
**ἐργάζομαι** – ვმუშაობ; ვამუშავებ  
 მიწას, οἱ ἐργαζόμενοι – მო-  
 მუშავენი, მიწათმოქმედნი.  
**ἐργον**, *ov* ὁ – საქმე, მოქმედება,  
 შესრულება; სამხედრო საქმე,  
 ბრძოლა; ἔργω – *adv.* სი-  
 ნამდვილეში, მართლაც.  
**ἐρέσθαι** *inf.* *aor.* 2 *ov.* ἔρομαι =  
 εἶρομαι.  
**Ἐρετριεύς**, ἑως ὁ – ერეტრიელი,  
 ერეტრიიდან, კუნძულ ევბეაზე.  
**ἐρημία**, *as* ἡ – განმარტოებული  
 ადგილი, უდაბნო; განმარტოება.  
**ἐρημος**, *ov* – ცარიელი, დაუსახლე-  
 ბელი; σταθμός ἐρημος – გაჩერება  
 უდაბნოში, πῶλις ἐρήμη – მცხოვ-  
 რებთაგან მიტოვებული ქალაქი,  
 παρὰ ἑρήμα – ხალხისაგან მიტოვე-  
 ბული ოკოვნები, ἑρημοὶ ἰσπανίης –  
 მხედრები ჰოპლიტების გარეშე, ე. ი.  
 დაუსეველები, ἑρήμα καταλείπειν  
 τὰ ὀπισθεν – ფრონგის ზურგის  
 დატოვება დაუსეველად, ἡμῶν  
 ἑρήμος – უთქვენოდ, თქვენგან მი-  
 ტოვებული.

**ἐρίζω** - ვეკამათები, ვეჯიბრები  
 (τις περί τινος).  
**ἐρίφειος, ον** - თხის.  
**ἐρμηνεύς, ἑως ὁ** - მთარგმნელი,  
 თარჯიმანი.  
**ἐρμηνεύς** - 1. განმარტავ, კომენ-  
 ტარს ვაკეთებს; 2. ვთარგმნი.  
**ἐρῶμενος, η, ον** - მაგარი, ძლიე-  
 რი, მამაცი.  
**ἐρῶμενος adv.** გაბედულად, მამა-  
 ცურად.  
**ἐρύκω** - ვაჩერებ, ჩამოვაშორებ, ჩა-  
 მოვაცილებ.  
**ἐρύμα, ατος τό** - დაცვა, გამაგრება;  
 მიწყრილი.  
**Ἑρύμαχος და Ἑρύμαχος, ον ὁ** -  
 ერიმაქოსი, დარდანელი.  
**ἐρύμνος, ἡ, ὄν** - გამაგრებული.  
**ἐρχομαι, fut. ἔλυσσομαι, pf. ἔληλθω,**  
**aor. 2 ἦλθον** - მივდივარ, მოვიდი-  
 ვარ; ებრუნდები; *წინდებულით:*  
**εἰς τινα** - მოვდივარ, ვინმესთან;  
 ებრუნდები, **εἰς Δελφούς** - მოვიდი-  
 ვარ დელფოში, **εἰς τὴν φιλίαν** -  
 ვუშევრობდები, **εἰς πόλεμον** - ვი-  
 წყებომა, **εἰς ἀγῶνα** - ემონაწი-  
 ლეობ ბრძოლაში, **εἰς λόγους (τινί)**  
 - ვაწარმოებ მოლაპარაკებას ვინ-  
 მესთან, **παρά τινα, πρὸς τινα** -  
 მივდივარ ვინმესთან, **ἐκ τινος** -  
 გამოვდივარ (საიდანაც).  
**ἐρῶ fut. εἶρω-დან** - ვიტყვი, ვიტყვი  
 ხოლმე, *იხ. εἶρηκα*.  
**ἐρῶς, ατος ὁ** - სიყვარული, სურ-  
 ვილი, მისწრაფება, ლტოლვა.  
**ἐρωτάω** - ვეკითხები, გამოვეკითხავ.  
**ἐς იხ. εἰς**.  
**ἐσθής, ἡτος ἡ** - კაბა, ტანსაცმელი.  
**ἐσθίω, fut. ἔσσομαι, pf. ἐδήδοκα,**  
**ἐδήδεσμαι, aor. 1 ἦδέσθην, aor. 2**  
**ἔφαγον** - ვჭამ (τινός და τί).  
**ἐσπέρα; as ἡ** - საღამო.

**Ἑσπερίται, ὧν οἱ** - ჰესპერიტები.  
**ἐσταλμένος part. perf. στέλλω-დან**,  
 1. გაგზავნილი, 2. შეიარაღებული,  
 3. მორთული.  
**ἔστε (ἐς, ὅτε) praep.** - მდე, -მდის,  
*conj.* იმ დრომდე, სანამ (არ).  
**ἐστιγμένος იხ. στίζω, στίζειν**.  
**ἐστος part. ἴσθμι** - დან.  
**ἐσχατος, η, ον** - უკანასკნელი,  
 უკიდურესი, განაპირა; **τὰ ἐσχατα**  
**αἰκίζεσθαι τινα** - ვილაცის სამ-  
 ინლად წვალება (წამება).  
**ἐσχάτως adv.** - უკიდურესად, უაღ-  
 რესად.  
**ἐσθαιεν adv.** - მიგნიდან, მიგნით.  
**ἐταῖρα, as ἡ** - მეგობარი ქალი,  
 პეტერა.  
**ἐταῖρος, οὗ ὁ** - ამხანაგი,  
 თანამგზავრი, მეგობარი.  
**Ἑτεόνικος, οὗ ὁ** - ეგეონიკოსი,  
 ლაქელემონელი.  
**ἕτερος, α, ον** - 1. ერთი ორთაგან,  
 სხვა, მეორე, ὁ ἕτερος - ὁ ἕτερος -  
 ერთი - მეორე; 2. სხვაგვარი,  
 განსხვავებული.  
**ἐτι** - ჯერ, ახლაც, გარდა ამისა;  
*gr. compar.* - თან -ც, კი, კიდევ.  
**ἐτοιμος, η, ον** - მზა; **ἐτοιμα**  
**χρήματα** - აღვილად მოსაპოვე-  
 ბელი (მესაძენი) განძი.  
**ἐτοιμῶς adv.** - ხალისით, სიამოვნე-  
 ბით.  
**ἐτός, εως τό** - წელიწადი, **εἶναι**  
**ἐτὼν τριάκοντα** - შობიდან  
 ოცდაათი წლისა, **ἐκάστου ἔτους** -  
 ყოველწლიურად.  
**ἐν adv.** - კარგად, ბედნიერად,  
 სასიამოვნოდ, **ἐν ἔγνακα** - ძალიან  
 კარგად ვიცი.  
**ἐνδαιμονία, as ἡ** - ბედნიერება,  
 კეთილდღეობა, ნეტარება,  
 განცხრომა.

**ἐνδαιμονίζω** – ბედნიერად ვთელი (τινά τινος).  
**ἐνδαιμόσιος** *adv.* – ბედნიერად.  
**ἐνδαίμων, ὁν (δαίμων)** – ბედნიერი, მდიდარი, უხვი (აღამიანებზე და ქვეყნებზე).  
**ἐνδηλος, ὁν** – ცხადი, აშკარა, ნათელი, ἐνδηλὸν ἔσθι – ცხადია, რომ.  
**ἐνδία, ἀς ἡ (Ζεύς, Διός)** – კარგი, ნათელი ამინდი; სიწყნარე, ზღვის სიჩუმე, ἐν ἐνδίᾳ – უშიშროებაში.  
**ἐνείδης, ἔς (εἰδός)** – ლამაზი, კეთილსახოვანი, სანდომიანი.  
**ἐνέλπιδ, ιδός** – კარგი იმედების მქონე.  
**ἐνἐπίθετος, ὁν (ἐπί, τίθημι)** – 1. მსუბუქად დაღებული; 2. ხელში ჩასაგდებად იოლი, მისაღწევად ადვილი; 3. თავდასხმისათვის მოხერხებული.  
**ἐνέργεια, ἀς ἡ** – კეთილი საქმე, ქველმოქმედება, მაღლი, წყალობა.  
**ἐνέργετᾶ** – კარგად ვქიქევი; ყოფი მაღლს, წყალობას.  
**ἐνέργεται, ὁν** – კეთილისმოყვანილი, მწყალობელი, გამკითხავი.  
**ἐνζῶνος, ὁν** – კარგად შეიარაღებული, აღჭურვილი, მომზადებული; მარჯვე.  
**ἐνήθεια, ἀς ἡ** – უეშმაკობა, მიაშიგობა.  
**ἐνήθης, ἐς** – უეშმაკო, მიაშიგი.  
**ἐνθῆας** *adv.* – მყისვე, სწრაფად.  
**ἐνθυσμέομαι** – მიხარია, ვიხარებ, ვხარობ.  
**ἐνθυσμος, ὁν** – მხიარული, გახარებული; მამაცური.  
**ἐνθὺς** *adv.* – მყისვე, დაუყოვნებლივ, მამინვე, ახლავე; *part.* – თან-, როგორც კი, ἐνθὺς ἦκας – მოსვლისთანავე, როგორც კი მოვიდა, ἐνθὺς

**ἐκ παίδων** და **ἐκ τῶν παίδων** ὄντες – ბავშვობიდანვე.  
**ἐπθῆραρον** *adv.* – პირდაპირ.  
**ἐπκλεία, ἀς ἡ** – კარგი სახელი, დიდება.  
**ἐπκλείδης, ὁν** – ევკლიდე, პელოპონესიდან, ქსენოფონის მეგობარი.  
**ἐπκλέω** *adv.* – დიდებით, სახელოვნად.  
**ἐπμηνίς, ἔς** – კეთილგანწყობილი, მწყალობელი; *გზამკ:* მოხერხებული.  
**ἐπμεταχείριστος, ὁν** – ისეთი, რომელთანაც შეიძლება შეგუება (შეთვისება); ადვილად შესაგუებელი.  
**ἐπσοια, ἀς ἡ** – კეთილგონიერება, წყალობა, ერთგულება, თავდადება.  
**ἐπσοικῶς** *adv.* – კეთილგანწყობილად, გონიერულად.  
**ἐπσους, ὁν** – მწყალობელი (τινί), გონიერი.  
**ἐπξείνος, ὁν** – სტუმართმოყვარე Πόντος **ἐπξείνος**, Pontos Euxinus – ევქსინის პონტო, შავი ზღვა (მიღებულია კოლონიების გამოჩენამდე იყო **ἄξείνος** – არასტუმართმოყვარე).  
**ἐπიდῆς, ἔως** – ევოლესი.  
**ἐπιδός, ὁν (διδός)** – გასასვლელი, გასასვლელად მოხერხებული.  
**ἐπιοπλος, ὁν (ῥπλον)** – კარგად შეიარაღებული.  
**ἐπιπῆς (πίπτω)** *adv.* – ადვილად, მაღლა.  
**ἐπιπρία, ἀς, ἡ** – 1. საშუალება, შესაძლებლობა; 2. სახსარი, სიმდიდრე, კეთილდღეობა.  
**ἐπιპროς, ὁν** – მოხერხებული გასასვლელად, **ἐππῶς** – მოხერხებული (ხელსაყრელი) გზა, **ἐπιპρόν** ἔσθι – ხელსაყრელია.

**ἐμπρακτος, ον** - ადვილად შესასრულებელი, ადვილი.  
**ἐμπρεπής, ἔς** - წესიერი, რიგიანი; მშვენიერი, თვალადი.  
**ἐμπρόσθιος, ον** - 1. ადვილად მისაღწევი; 2. ცუდად დასული (*sc. τὰ χάρια*).  
**ἐཔρημα, ατος, τό** - გამოგონება; მონაპოვარი; მოულოდნელი სარგებლობა, ხიერი; *ἐཔρημα ποιεῖσθαι τι* - რაღაცის ბედნიერებად მიჩნევა.  
**ἐύρισκω, aor. 2** *ἐύρισεν* და *ἔῤῥον, fut. ἐῤῥήσω, pf. ἐῤῥηκα* - ეპოულობ, ვიგონებ, აღმოვაჩენ; *med. ეალწევ, ელებულობ*.  
**ἐύρος, εος, το** - სიგანე.  
**Εὐρίλοχος, ου ὅ** - ევრილობოსი, მამაცი პოპლიტი, არკადიიდან.  
**Ἑυρύμαχος ἰβ. Ἑρύμαχος.**  
**ἐύρως, εἰα, ὕ** - ფართო, ვრცელი.  
**Εὐρώπη, ης, ἡ** - ევროპა.  
**ἐὺτακτος, ον** - კარგად მოწყობილი; წესრიგის დამცველი, დამჯერი, მორჩილი, თავმდაბალი.  
**ἐὺτάκτως adv.** - მორჩილად, დამჯერად.  
**ἐὺταξία, ας, ἡ** - წესრიგი, დისციპლინა.  
**εὐτολμος, ον (τολμά)** - გაბეღული, მამაცი.  
**εὐτυχῶ** - მიზანს ვაღწევ, ბედნიერი ვარ.  
**εὐτύχημα, ατος, τό** - ბედნიერება, წარმატება; *εὐτύχημα εὐτυχῆν* - ბედნიერების, წარმატების ქონა.  
**εὐτυχία, ας, ἡ** - ბედნიერება, წარმატება, მიზნის მიღწევა.  
**Εὐφράτης, ου, ὅ** - ევფრატი.  
**εὐχῇ, ἥς, ἡ** - სურვილი.  
**εὐχομαι, fut. ἐῤῥομαι** - ვლოცულობ, ეთხოვ *τοῖς θεοῖς* და *(πρός τοὺς*

*θεῖς)* *εὐχῇ* *εὐχομαι* - გამოვხატავ სურვილს, ვიძლევი აღთქმას, ეპირდები.  
**εὐάνδης, ἔς (ὁζ)** - სურნელოვანი, კეთილსურნელოვანი.  
**εὐσάμμος, ον (σάμμα)** - კარგი სახელის მქონე, კარგის მომასწავებელი სახელით (ცელიდა თარსად მიჩნეულ *ἀριστερός*-ს; *τὸ εὐσάμμον* - მარცხენა ფრთა).  
**εὐαχῶ** - ეუმასპინძლები, კარგად ეკვება; ეანადიმებ, *ცხოველებზე*; ეკვება საკმარისად, ვაძლბ; *pass. ვნადიმობ*.  
**εὐαχία, ας, ἡ** - ნადიმი, ლხინი.  
**ἐφάνριος, ου, ὅ** - 1. ვინმეს ან რაიმეს გვერდით მჯდომი, მყოფი მეომარი, რომელიც იკავებს თანამებრძოლის ადგილს და განაგრძობს ბრძოლას; 2. ახალი მგერი, მოწინააღმდეგე.  
**ἐφάπτομαι** - მიეყვები, მივლევ (მიეყვები); თვალ-ყურს ვადევნებ.  
**Ἐφέσιος, α, ον** - ეფესელი.  
**Ἐφέσιος, ου, ἡ** - ეფესო, იონიის სახელგანთქმული ქალაქი, ცნობილია არგემისის ღიღებულის გაძრით.  
**ἐφίημι** - ნებას ვაძლევ, ეუშვებ.  
**ἐφίστημι** - ვნიშნავ უფროსად (მოთავედ); ვაჩერებ (*ἵππον*); *med. და aor. 2* ვჩერდები, ედგავარ გვერდით, განვაგებ, ვწინამძღოლობ, ვმეთაურობ.  
**ἐφίσιος, ον** - გზისთვის საჭირო; *τὸ ἐφίσιον* - საგზაო მარაგი, სამგზავრო ფული.  
**ἐφίσιος, ου, ἡ** - 1. გზა, მისასვლელი რაიმემდე; 2. თავდასხმა.  
**ἐφίσιος, ὅ** - შემმოწმებელი, დამთვალეიერებელი.

**ἐφορά** – ეყურებ, ვხედავ, მხედველობიდან არ ვიშორებ, **ἐπιδειν** დანახვა, განცდა (**χαλεπώτατα, πολλά κακά**).  
**ἐφορμά** – 1. მივისწრაფვი, 2. ეუშეებ.  
**ἐφορμέ** – ღუბა მაქვს ჩამეხებული, ჩასაფრებული ვარ.  
**ἐφορος, ου ὁ** – მელამხედველი, მეთვალყურე; **οἱ ἐφοροι** – ეფორები, დიდმოხელეები სპარტაში, რიცხვით ხუთი, რომლებიც მეთვალყურეობდნენ თითქმის მთელ სახელმწიფო საქმეებს და პქონდათ უფლება ჩარეულიყვნენ ყველა თანამდებობრივი პირის საქმეებში.  
**ἐχθιστος, η, ου (grad. superl.** **ἐχθρός**-ისა) – ყველაზე აუტანელი, საწინააღმდეგო; **ὁ ἐχθιστος** – დაუნდობელი მტერი.  
**ἐχθრა, ας, ἡ** – მტრობა.  
**I ἐχθρός, ἄ, ὁ** – აუტანელი, მტრული.  
**II ἐχθρός, ὁ** – მტერი.  
**ἐχυρός, ἡ, ὄν** – მაგარი, გამაგრებული, უსაფრთხო.  
**ἐχω, fut. ἔξω** და **σχήσω, aor. 2 ἔσχω, pf. ἔσχηκα, aor. pass. ἔσχέθην** – 1. მაქვს, ეფლობ, მიჭირავს (**σώματα, ψυχάς, ἰππικόν**), **οἱ ἔχοντες** – მდიდრები; 2. ეფლობ (**πόλεις, χώραν, ὄρας**), 3. ვაღწევ (**θάλατταν**), ეღებულობ (**μισθόν, ὀπλιτάς**), 4. ეგარებ (**χιτώνας, κνημίδας, κράνη, ἔχειν** **τινά τιλος**); 5. ვაკავებ, ვაფერხებ (**τοῦ μὴ καταδύσας**), 6. შემიძლია, ვიცი (**λαμβάνειν, εὑρεῖν**); 7. ვარ, ვიმყოფები რაღაცნაირ მდგომარეობაში, **καλῶς ἔχει** – კარგადაა (სვეკეთილადაა), **ὀρθῶς ἔχειν** – წესიერად, რიგიანად ყოფნა, **ἀσφαλῶς ἔχειν** –

უსაფრთხოდ ყოფნა, **ἔχειν εἰσὶν ἰκῶς** – მწყალობლად ყოფნა, **ἐντίμως ἔχειν** – პატივისცემა, **οὐτῶς ἔχειν** – ასე ყოფნა, **ἀχαρίστως ἔχειν** – უმადურად ყოფნა; **μείον ἔχειν** – მარცხის განცდა; **med. ἔχεισθαι τινος** – მიყოლა ვინმესი, მიღვენება, **Πρόξενος ἐχόμενος** – პროქსენოსი გვერდით ედგა, **ἔχεισθαι τῆς σατήριας** – გადარჩენისათვის ლტოლვა.

**ἐφυσμένος part. pf. ψένδω** – დან. **ἐψήτος, ἡ, ὄν (ἐψα)** – მოხარშული. **ἐψα** – ვხარშავ.  
**ἐσθιν** – *adv.* დიდიდან, გამთენიისას. **ἔως, ἕω, ἡ** – განთიადი, აისი, აღმოსავლეთი.  
**ἔως conj.** ვიდრე არ; მანამ სანამ.

## Z

**Ζαπάτας, α, ἡ** – ძაპაგასი, მდინარე ასირიაში, გიგროსის შენაკადი.  
**ζάω (ζῶ, ζῆς, ζῆ)** – ვცხოვრობ.  
**ζεῖα, ἄς, ἡ** – ასლი, სპელტა (ცხენების საკვებად იხმარებოდა).  
**ζειρά, ἄς, ἡ** – თრაკული ფართო და გრძელი მელა სამოსი.  
**ζειυγηλάτῃα** – ვხნავ ულელი ხარით, ვაჭენებ წყვილ ცხენს.  
**ζευγηλάτης, ου, ὁ (ζεῦγος ἐλαύνω)** – 1. წყვილი ცხენის მეგლე; 2. მხენელი.  
**ζεῦγνυμι, fut. ζεῖνω, aor. 2 pass. ἐζύγην** – შევავერთებ, შევაბამ, შემოვარგყამ.  
**ζεῦγος, εος, τό** – სამუშაო საქონლის წყვილი; წყვილი გამწვევი ძალით შებმული ულელი, ოთხთვალა, საზიდარი; **ζεῦγη βοεικᾶ** – ულელი ხარი.

**Ζεύς, ὁ** – *gen.* Διός, *dat.* Διί, *acc.* Δία, *voc.* Ζεῦ – ზევსი, **Ζεύς** ჳეისო – სტუმართმოყვარეობის მფარველი ზევსი, **Ζεύς** σατήρ – ზევსი მხსნელი, **Ζεύς** βασιλεύς – ზევსი მეუფე, **Ζεύς** μείλχιος – ზევსი მფარველი მავედრებელთა.  
**ἡλάρχος, οὐ ὁ** – ძელარხოის, ბაზრის ზელამზელველი ბერძენთა არმიამი.

**ἡλათός, ἡ, ὄν (Ζηλὼ)** – შესა-  
მური.

**ἡμιόω** – 1. ვაზარალებ; 2. ვსჯი; **τινὰ θανάτῃ** ვილაყას სიკვდილით.

**ἡτέω** – ვეძებ; **მსურს, მიწდა,** მივისწრაფვი.

**ἡμίτης, ἡς, ἡ** – საფუარიანი პური.

**ἡνή, ἡς, ἡ** – სარტყელი.

**ἡρός, ἡ, ὄν = ἡάς** – ცოცხალი.

## Η

**ἡ conj.** – 1. ან; ἡ ... ἡ... ან...ან; 2.

როგორც, ვიღრე; 3. *კითხვითი*: ხომ, თუ, განა, ნუთუ, კი, εἰ ἡ, πότερον (πότερα) – ἡ – ხომ – ან.

**ἡ adv.** – 1. რა თქმა უწდა, ალბათ, მართლაც, ἦμεν – ნამდვილად, მართლაც; 2. ასე რომ; 3. ნუთუ არ.

**ἡ dat.** ὅς, ἡ, ὁ – სთვის, *იხმარება, როგორც adv* – რაც, სადაც, საითაც; ἡ ἔδνατο τάχιστα – რაც შეიძლება სწარაფად.

**ἡβάσκα (ἡβη)** – ეხლები მოწიფული, ეპლიერდები.

**ἡγαγον** *იხ. ἄγω*.

**ἡγεμονία, ας, ἡ (ἄγω)** – მხედართმეთერის ძალაუფლება; პეგემონია, წინამძღოლობა; პირველი ადგილი ლაშქრობისას (სადაც მეწინავე რაზმები ყოველდღე იცვლე-ბოდნენ).

**ἡγεμῶν, ὄνος, ὁ** – მეგზური; წინამძღოლი, მეთაური, მხედართმთავარი.

**ἡγέομαι** – წინ მივდივარ, **τινὲς τῇς ὁδὸν** – ვაჩვენებ გზას ვინმეს, წინ მივუძღვები, მიმყავს; **εὐწინამძღოლობ, ვმეთაურობ** (τινός, τινί), οἱ ἡγούμενοι, τὸ ἡγούμενον – მოწინავე მწკრივი, აჟანგარდი; *cum acc.* ვუიქრობ.

**ἡγήσανδρος, οὐ, ὁ** – პეგესანდროსი.

**ἡδεῖν ppf.** εἶδω-დან, *pf.* ὦδα.

**ἡδέσας adv.** – სიამოვნებით, ხალი-სით.

**ἡδη** – *adv.* 1. ახლავე, ახლა, ღაუყონებლივ; **ეს – ესაა, უკვე;** ἡδη τῆς νυκτός – ჯერ კიდევ ღამით; 2. მაშინვე, მაშინ, ბოლოსდაბოლოს.

**ἡδομαι, aor.** ἡσθην – ეხარობ, ეტკებები, **τινὲς ἡδομαι ἄκοῦσαν** – ვინმეს ვუსმენ სიამოვნებით.

**ἡδιστή, ἡς ἡ** – სიამოვნება, სიხარული, ტკბობა; სასიამოვნო გემო.

**ἡδίστιος, οὐ** – სასიამოვნო, ტკბილი ღვინით მოვაჭრე; ტკბილი ღვინის მწარმოებელი.

**ἡδῆς, εἰς, ὦ** – ტკბილი, სასიამოვნო, გემრიელი.

**ἡδισον** – უკეთესად.

**ἡδιστα** – უდიდესი სიამოვნებით.

**ἡκιστα adv.** – ყველაზე ნაკლებად.

**ἡκω, imp.** = *aor.* ἡκον, *fut.* ἡξά, *aor. I*

ἡξά, *pf.* ἡκα, *ppf.* ἡκειν – მოვდივარ, ἡκω ἐπὶ τοὺς πολεμίους – ვიბრძვი მტრის წინააღმდეგ; ἡκω ἐπὶ στράτευμα – მოვდივარ, რათა ღავიქვემდებარო ჯარი; ἡκειν εἰλᾶσαν – ის მოვიღა ამხედრე-ბული; ἡκει φέρων – მან მოიგანა.

ἥλειος, εἷα, εἶον - ელეელი.  
 ἥλις, დორ. Ἄλις, ἰδος ἡ - ელიდა,  
 ელოპონების მხარე.  
 ἥλεκτρον, ου, τό - ქარვა;  
 მბრწყინავი ლითონის შენადნობი,  
 შედგება 4/5 ოქროსა და 1/5  
 ვერცხლისაგან.  
 ἥλιβατος, ου - მიუდგომელი,  
 ციყაბო.  
 ἥλιθος, α, ου - სულები, უგუნური.  
 ἥλικία, ας, ἡ - ასაკი,  
 განსაკუთრებით მოწიფულობის  
 ასაკი 18-დან 50 წლამდე.  
 ἥλιος, ου, ὁ - მზე, ἄμα ἥλις  
 ἀνίσχουσι - მზის ამოსვლასთან ერ-  
 თად, ὁ ἥλιος δύσται - მზე ჩადის.  
 ἥλιος - პელიოსი, მზის ღმერთი.  
 ἥλωκα ὁβ. ἀλίσκομαι.  
 ἡμελημένος adv. უმრუხველად,  
 დაუღვევრად.  
 ἡμέρα, ας, ἡ - დღე; ἄμα τῇ ἡμέρᾳ -  
 განთიადისას, μεθ' ἡμέραν -  
 განთიადზე; τῇ δὲ τῇ ἡμέρᾳ -  
 სწორედ ამ დღეს; τῆς ἡμέρας -  
 დღისით; ἐκάστης ἡμέρας -  
 ყოველდღე, ყოველდღიურად;  
 ἡμέραν καὶ νύκτα - დღისითა და  
 ღამით.  
 ἡμερος, ου -1. წყნარი, მოშინაურე-  
 ბული; 2. ხეებზე; მსხმოიარე; τὰ  
 ἡμερα (δένδρα) - ხეილი.  
 ἡμέτερος, α, ου - ჩვენი; τὰ  
 ἡμέτερα - ჩვენი საქმეები.  
 ἡμι - (ἡμισυ-ს მაგივრად) -  
 ნახევარი (ἡμι ἄνθρωπος ὁ).  
 ἡμιβρωτος, ου - ნახევრად შეჭმუ-  
 ლი.  
 ἡμιδαρειακόν, ου, τό - ნახევარდა-  
 რეიკონი (სპარს. ὀქროს მონეტა);  
 ὀქროს ერთი მონეტა = 20 აგიკურ  
 დრახმას.

ἡμιδεής, ἐς - ნახევრად საესე.  
 ἡμιόλιος, α, ου - ერთნახევრიანი;  
 ἡμιόλιον οὐ πρότερον - ერთნახე-  
 ვარჯერ მეტი, ვიდრე წინათ.  
 ἡμιονικός, ἡ, ὄν - ჯორისა, ζῆνγος  
 ἡμιονικόν - ჯორებშემბული ურე-  
 მი.  
 ἡμίονος, ου, ὁ (ἡμι, ὄνος) - ჯორი.  
 ἡμίπλεθρον, ου, τό - ნახევარი  
 პლეთრი, 50 ბერძნული ფუტი.  
 ἡμισυς, εἷα, υ - ნახევარი; ἡμισυι  
 χροῖα - ნახევარ დროში, ე. ო. ორ-  
 ჯერ უფრო სწრაფად; τὸ ἡμισυ,  
 τὰ ἡμίσεια - ნახევარი; οἱ ἡμίσεις  
 τῶν ὀπισθοφυλάκων - არიერგარ-  
 დის ნახევარი.  
 ἦν = ἔάν conj. - რომ, თუ, უკეთუ.  
 ἦνίκα adv. - როცა, იმ დროს, როცა;  
 მას შემდეგ, რაც; რაც შეიძლება  
 მალე.  
 ἦνίoxos, ου, ὁ - საბრძოლო ეგლის  
 მეეტლე.  
 ἦνπερ conj. - რათა.  
 ἦπερ adv. - ასე რომ, ამგვარად;  
 სად.  
 Ἡράκλεια, ας, ἡ - პერაკლეა,  
 ქალაქი იონიაში.  
 Ἡρακλείδης, ου, ὁ - პერაკლეი-  
 დესი, მეფე სევთოსის ცბიერი  
 ხელქვეითი.  
 Ἡρακλεῶτις, ἰδος, ἡ (γῆ) -  
 პერაკლეოტიდა, ქალაქ პერაკლეს  
 მხარე.  
 Ἡρακλῆς, ἑους, ὁ - პერაკლე,  
 ზევსისა და ალკმენეს შვილი.  
 ἡσυχάζω - ვისვენებ, განვისვენებ,  
 არ ვინძრევი.  
 ἡσυχῇ - ჩუმად, წყნარად, უხ-  
 მაუროდ.  
 ἡσυχία, ας, ἡ - სიწყნარე,  
 სიმშვიდე, დასვენება; ἡσυχίαν

ἔχειν დასვენება; καθ' ἡσυχίαν –  
წყნარად, მშვიდად.  
ἡσυχος, ον – მშვიდი, წყნარი, ჩუმი.  
ἡσύχως *adv.* – წყნარად, უხმაუროდ.  
ἥτρον, ου, τό – მუცელი.  
ἡττάομαι – ვეგავარ სხვაზე  
ქვემოთ; ვუთმობ სხვას; განვიციდ  
წარუმაგებლობას, ვმარცხდები.  
ἥττον *adv.* – ნაკლებად.  
ἥττων, ου (*gradus compar.* κακός –  
თვის) ნაკლები, სუსტი (ძალით);  
დამთმობი, დამარცხებული,  
ძლეული.

## Θ

θάλασσα = θάλαττα, ης, ἡ – ზღვა,  
θάλαττα ἐπιφέρειται – ზღვა  
ლეღავს.  
θάλπος, εος, τό – სიცხე, ხვატი  
(იხმარება მრავლობითში).  
θαμινά (θαμά) *adv.* – ხშირად.  
θάνατος, ου, ό – სიკვდილი; ἔπι  
θανάτῳ სასიკვდილოდ.  
θανάτῳ – სიკვდილს ვუსჯი, ვკლავ.  
θάπτω, *aor. 2 pass.* ἐτάφη –  
ვმარხავ, დავერძალებ.  
θαρραλέος, α, ον – თავისთავში  
ღარწმუნებული, მამაყი, გაბედული.  
θαρραλέως *adv.* მამაყად, უშიშრად;  
θαρραλέως ἔχειν მამაყობა,  
გულადობა.  
θαρρέω – ვმხნეობ, გავებღავ,  
შევებღავ; τὰς μάχας θαρρεῖν –  
ომში მამაყურად წასვლა.  
θάρρος, εος, τό – სიამაყე,  
გაბედულება.  
θαρσύνω = θαρρύνω – ვამხნევებ.  
θότερον = τὸ ἕτερον *pl.* θότερα –  
მოპირდაპირე მხარე, ἕκ τοῦ ἑπὶ  
θότερα – მოპირდაპირე მხრიდან.

θάπτον = θάσσουν (*compar.* τα-  
χύν-იდან); იხმარება როგორც  
*adverbium-ი*, სწრაფად, მალე;  
მაშინვე.  
θαύμα, ατος, τό – საოცრება;  
განცვიფრება.  
θαυμάζω, *fut.* θαυμάσομαι, *გვ. impf.*  
θαύμαζον, *pf.* τεθαύμακα, *aor.*  
ἐθαύμασα, – მიკვირს (მაოცებს) τί  
λα τινός.  
θαυμάσιος, α, ον – საოცარი,  
გასაოცარი; ცუდი გაგებით –  
საშინელი; ὁ θαυμασιώτατε  
ἀνθρῶπε – ახირებულ კაცო.  
θαυμαστός, ἡ, όν – საოცარი,  
გამოგნებელი.  
Θαψακιοί, ἄν, οἱ –  
თაფსაქენელები, ქალაქ თაფსაკიის  
მცხოვრებნი.  
Θάψακος, ου, ἡ – თაფსაკოსი,  
საეპრო ქალაქი სირიაში, ეფურაგმე.  
θέα, ας, ἡ – სახე, სანახაობა.  
θεά, ἄς, ἡ – ქალღმერთი.  
θέαμα, ατος, τό – ხედი, სანახაობა.  
θεάομαι *fut.* θεάσομαι – ვხედავ,  
ვათვალიერებ, მოვიამრებ.  
θεῖος, α, ον – ღვთიური, ღმერთთა  
წარგზავნილი.  
θέλω, *fut.* θελήσω – მინდა, მსურს,  
გადავწყვეტ, ვაპირებ.  
Θεογένης, οῦ, ό – თეოგენე,  
ლოხავოსი.  
Θεόπομπος, ου, ό – თეოპომპოსი,  
ათენელი.  
θεός, οῦ, ό ἡ – ღმერთი,  
ქალღმერთი; σὺν τοῖς θεοῖς –  
ღმერთთა შემწეობით; τὰ τῶν θεῶν  
– ღმერთთა საქმენი; ღმერთთა  
მსახურება, მსხვერპლშეწირვა.  
θεοσέβεια, ας, ἡ – საღმრთო მიში,  
ღვთისმოსაობა.

**θεραπεύω** – ვემსახურები, ეუწევ  
 სამსახურს (τινά); დავეუყავებ, ვუ-  
 ვლი, ემრუნავ ვილაცაზე.  
**θεράπων, οντος, ό** – მსახური.  
**θερίζω** – ვაგარებ ზაფხულს.  
**θερμασία, ας, ή** – სითბო.  
**θερμοπύλαι, αἱ** – თერმოპილე.  
**θερμόδαν, οντος, ό** – თერმოლონი,  
 მდინარე კაპადოკიაში, ერთვის შავ  
 ზღვას.  
**Θεσσαλία = Θετταλία, ας, ή** – თე-  
 სალია, ჩრდილოეთ საბერძნეთის  
 მხარე.  
**Θεσσαλοί, άν, οἱ** – თესალიელები.  
**θέω, fut. θέσσω, θέσσομαι** – გავრბი-  
 ვარ, მივეშურები: ἐπὶ, εἰς, πρὸς τι-  
 να ან τι – ვილაცის წინააღმდეგ,  
 რალაცისკენ.  
**θεωρέω** – ვუყურებ (რალაცას), ვუჭ-  
 ვრეც; ვათვალიერებ.  
**θῆβαι, άν, αἱ** – თებე, მთავარი ქა-  
 ლაქი ბეოგიაში.  
**θηβαῖος, α, ον** – თებელი, ό  
 Θηβαῖος – თებელი.  
**θήβη, ης, ή** = **Θῆβαι**.  
**θήρα, ας, ή** – ნადირობა.  
**θηράω, fut. – άσσω და άσσομαι** – ენა-  
 დირობ კურდღლებზე – λαγώς;  
 ვაგყვავებ, ვიგაცებ; შევიპყრობ,  
 თავს ვესხმი.  
**θερέω, fut. θηρεύσομαι**, – ენადი-  
 რობ.  
**θηρίον, ου, τό** – მხეცი, ცხოველი.  
**θησαυρός, ου, ό** – განძის შესანახი  
 ადგილი; განძეული; მარაგი, სანო-  
 ვაზე.  
**θήχης, ου, ό** – მთა პონტოში.  
**θίβρων, ανος, ό** – თიბრონი, ლაქე-  
 დემონელი მხედართმთავარი.  
**θνήσκα** – *aor. 2* ἔθανον, *fut.*  
 θανοῦμαι, *pf.* τέθηκα, *part.*

**τεβηκῶς და τεβησῶς** – კვედები,  
 ვილუკები, ვებმები ბრძოლაში.  
**θητὸς, ή, όν** – მოკელადი.  
**θέρυβος, ου, ό** – ხმაური, არეულო-  
 ბა, ჩოჩქოლი.  
**θιρυβέω** – ეხმაურობ.  
**Θύριος, α, ον** – თურიული, თუ-  
 რიელი.  
**Θράκη, ης, ή** – თრაკია, საბერძნე-  
 თის ჩრდილოეთით მდებარე ქვეყა-  
 ნა.  
**Θράκιον, ου, τό** – თრაკიონი, დიდი  
 მოედანი ბიზანტიაში.  
**Θράκιος, α, ον** – თრაკიული.  
**Θράξ, ακος, ό** – *pl. οἱ* Θράκες –  
 თრაკიელები, ცხოვრობდნენ ევ-  
 როპასა და აზიაში.  
**θρασέας adn.** მამაცურად, მხნედ.  
**θρασὺς, εἰα, ύ** – მამაცი, გამბედავი.  
**θρόνος, ου, ό** – დასაბრძანებელი,  
 საეარძელი, გახტი, სამეფო გახტი.  
**θυγάτηρ, τρός, ή** – ქალიშვილი.  
**θύλακος, ου, ό** – გომარა, აბგა, სა-  
 ფულე (გყავის).  
**θύμα, ατος, ου (θύω)** – მსხვერპლი,  
 სამსხვერპლო ცხოველი.  
**Θύμβριον, ου, ό** – თიმბრიონი, ქა-  
 ლაქი ფრიგიაში.  
**θυμοειδής, ές (θυμός, εἶδος)** –  
 ფიცხი, მგზნებარე, გაბედული, ვე-  
 ლური.  
**θυμός, ου, ό** – სული, გული; მის-  
 წრაფება, რისხვა.  
**θύμω და θυμύομαι** – ემრისხანებ,  
 განრისხებული ვარ: τινί ვილაცაზე,  
**τεθυμαμένος** – განრისხებული.  
**θυνοί, άν, οἱ** – თრაკიელი გომი,  
 შავ ზღვასთან ახლოს მცხოვრებნი.  
**θύρα, ας, ή** – კარი, კარიბჭე; αἱ βα-  
 σιλέας θύραι – სპარსეთის სამეფო  
 კარი; ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς

Ἑλλάδος - საბერძნეთის  
საზღვრებზე.  
θύρετρον, οὐ, τό - კარი, ჳიშკარი.  
θύσιν, ας, ἡ - მსხვერპლშეწირვა,  
მსხვერპლი.  
θύς - 1. მსხვერპლს ეწირავ, მსხვერ-  
პლშეწირვას ვასრულებ; τινί ვი-  
ლაცის საპატივცემლოდ; 2. *med.*  
ჩემთვის ან ჩემი სახსრებით შეე-  
წირავ მსხვერპლს: ἐπὶ τινι - რა-  
ღაც მიზეზით; ἔσθαι περὶ და სპέρ  
τινος - მსხვერპლშეწირვა, მომა-  
ვლის გასაგებად.  
θύρακιζα - შევადარალებ ჯაგმნით;  
*med.* აბჯარს ავისხამ.  
θύραξ, ακος, ὁ - ჯაგმანი, ტყავის  
აბჯარი (ბეგთარი).  
Θύραξ, ακος, ὁ - თორაქსი, ბეო-  
ტიელი, ქსენოფონტის მოწინააღმ-  
დეზე.

## I

ἰδομαι - ვკურნავ, ვმკურნალობ;  
*pass.* ვჯანმრთელდები, ვიკურნები.  
ἱασονία, ἡ - იასონია, კონცხი, სი-  
ნოპის მახლობლად პონტოში.  
ἱατρός, οὐ, ὁ - ექიმი, მკურნალი.  
ἰδεῖν *inf. aor.* ὀρέω-დან.  
ἰδῆ, ἡς, ἡ - ილა, მაღალი მთა ფრი-  
გიაში.  
ἰδιος, α, οὐ - საკუთარი, კერძო; τὸ  
ἰδιον - კერძო საკუთრება; ἰδίᾳ *adv.*  
განცალკევებით, განსაკუთრებით  
თავისთვის; პირადად.  
ἰδιότης, ἡ, ὅς - განსაკუთრებუ-  
ლობა, თავისთვის უნება; ἡ ἰδιότης  
τῆς ἡδονῆς - განსაკუთრებით სა-  
სიამოვნო გემო.  
ἰδιότης, οὐ, ὁ - ცალკეული  
აღამიანი, პიროვნება; უბრალო

ჯარისკაცი, რიგითი; უცოდინარი,  
უშეყარი.  
ἰδιωτικός, ἡ, ὅς - კერძო, პირადი,  
ჩვეულებრივი.  
ἰδρώς - ვოფლიანდები.  
ἰερεῖον, οὐ, τό - სამსხვერპლო  
ცხოველი; ყოველგვარი საკლავი.  
ἱερὸν ὄρος, τό - წმინდა მთა თრა-  
კიაში.  
ἱερός, ὁ, οὐ - ღმერთისადმი მიძლ-  
ენილი, წმინდა; ἱερὸν, τό - 1. ტა-  
ძარი; 2. შეწირული ცხოველთა მი-  
გნეული; τὰ ἱερὰ ἐξήρημένα - სა-  
მისნოდ ამოღებული მიგნეული, მი-  
გნეულზე მისნობა, წინასწარმეტყ-  
ველება; τὰ σφάγια - მისნობა, წი-  
ნასწარმეტყველება მოძრაობაზე;  
τὰ ἱερὰ οὐ γίγνεται - უსიამოვნე-  
ბის მომასწავებელი ნიშანია.  
ἱερῶνυμος, οὐ, ὁ - პიერონიმოსი,  
ერთ - ერთი უხუცესი ღობაგოსი.  
ἱῆμα - ვაგზავნი, ვაგდებ, ვისვრი (τι-  
νά).  
ἱμῖ *imper.* εἰμι-დან.  
ἱκανός, ἡ, ὅς - საკმარისი, საკმაო;  
შემძლე, მცოდნე, მრომას  
მიჩვეული; ყოვლისშემძლე; ἱκανὸν  
ἐπεληψμέναι - საკმაო მანძილით  
დაშორება, დაცილება.  
ἱκανῶς *adv.* - საკმარისად, საკმაოდ,  
საკმაოდ კარგად.  
ἱκετεῖα - ვთხოვ, ვევედრები,  
ვეაჯები.  
ἱκέτης, οὐ, ὁ - მფარველობის  
მთხოვნელი, მავედრებელი.  
ἱκόσιον, οὐ, τό - ἑκονთონი,  
უძველესი ქალაქი ფრიგიაში.  
ἱλαῶς = ἱλῆαος - შემწყალე,  
კეთილგანწყობილი.  
ἱλη, ἡς, ἡ - ჯგუფი, ცხენოსანთა  
რაზმი; მხედრონი.

ἰμάς, αὐτός, ὁ - ღვედი.

ἰμάτιον, οὐ, ὁ - ზემოდან

ჩასაცმელი; მოსასხამი, ლათ.  
pallium.

ἰνα conj. - რათა; იმისათვის რათა;  
როგორც, სადაც.

ἰππαρχος, οὐ, ὁ - ჰიპარხოსი,  
კავალერიის მეთაური.

ἰππασία, ας, ἡ - ამხედრებული  
სიარული; ვარჯიში ცხენოსნობაში.

ἰππεία, ας, ἡ - მხედრობა.

ἰππεύς, ἑάς, ὁ - მხედარი,  
ცხენოსანი მებრძოლი; οἱ ἰππεῖς -  
კავალერია.

ἰππικός, ἡ, ὁ - მხედრული,  
δύναμις ἰππική - ცხენოსანი ჯარი,  
τὸ ἰππικόν - კავალერია,  
მხედრობა.

ἰππόδρομος, οὐ, ὁ - იპოდრომი.

ἰππος, οὐ, ὁ - ცხენი, οἱ ἵπποι -  
მხედრობა, ἐφ' ἵππου - ცხენზე,  
ცხენით.

ἵρις, ἰος, ἰδος, ὁ - ირისი, მდინარე  
პაფლაგონიაში, ერთეის შავ ზღვას.

ἰσθμός, οὐ, ὁ - გეოგრაფიული  
ყელი; ὁ Ἰσθμός (Κορινθιακός) -  
კორინთოს ყელი.

ἰσόπλευρος, οὐ - სწორხაზოვანი.

ἴσος, ἡ, οὐ - გოლი, თანაბარი,  
თანასწორი, ἴσος τὸ πλᾶτος καὶ  
μῆκος - თანაბრად ფართო და  
გრძელი; ἐν ἴσῃ καὶ βραδέως -  
თანაბარი და ნელი ნაბიჯით;  
καταβαίνειν εἰς τὸ ἴσον ἡμῖν -  
ჩვენთან ერთად მოსვლა და დაღ-  
გომა; ἴσου ἐσμέν - ჩვენ  
ვიმყოფებით ერთნაირ  
მდგომარეობაში.

ἴσον - adv. ერთნაირად, თანაბრად,  
გოლად.

ἰσοχειλῆς, ἑς - პირთამდე სავსე.

ἴσσοι, ὦν, οἱ ἑῶ ἴσσοι, ὦν, ἡ -  
ქალაქი ისოსი კილიკიაში.

ἴστημι, fut. ἴσῃσθαι = σταθῆναι, impf.

ἴστην, aor. ἴστησα - ვდგამ; aor. 2  
ვდგები ვდგავარ; ἄρμα ἴστημι -  
ეგლს ვაჩერებ; τὸ στράτευμα  
ἰστάναι - ბრძანება ჯარის  
შეჩერებისა; ἰσταμαι - ვჩერდები;  
ვეწინააღმდეგები.

ἰστίον, οὐ, τὸ - 1. ქსოვილი, ტილო;  
2. იალქანი.

ἰσχυρός, ἄ, ὁν - ძლიერი,  
ყოვლისშემძლე; მაგარი, მტკიცე;  
გამაგრებული, მკაცრი.

ἰσχυρῶς adv. ძლიერად, მაგრად.

ἰσχός, ὅς, ἡ - ძალა, ძალაუფლება,  
სამხედრო ძალა.

ἰσχα - ვაკავენ, ვაჩერებ; ἐν τούτῳ  
ἰσχετο - ამაზე საქმე შეუერხდა; τὸ  
ἰσχον - დაბრკოლება, შეუერხება.

ἰσως adv. - შეიძლება, ალბათ,  
როგორც ჩანს.

ἵταμένης, οὐ, ὁ - იგამენე, სპარ-  
სელთა მეთაური კომანიას ციხე-  
სიმაგრეში.

ἰτέον adv. ἔλμι-დან - საჭიროა  
წასვლა.

ἴτης, ὅς, ἡ - გარემოცვა, ფარის  
გარშემოწერილობა.

ἰχθύς, ὅς, ὁ - თევზი.

ἰχθιον, οὐ, τὸ - კვალი, ნაკვალევი.

ἰχθιος, εὖς, τὸ - კვალი.

ἰωνία, ας, ἡ - იონია, მცირე აზიის  
მხარე.

ἰωνικός, ἡ, ὁν - იონიური.

## K

καθά adv. = καθ' ἃ - ამიგომ,  
იმიგომ, როგორც.

καθαίρω, fut. καθαράν, pf. κεκάθαρκα,  
aor. ἐκάθηρα, inf. καθήραι - 1.

ეწმენდ, გავწმენდ, ვასუფთავებ, ვბან; 2. განწმენდის რიტუალს ვატარებ.

**καθάπερ** *adv.* (καθ' ἃπερ) – ზუსტად ისე, როგორც.

**καθαρός**, **οὐ**, **ὅ** (**καθαίρω**) – 1. განწმენდა; 2. ღმერთისთვის განაწმენდი მსხვერპლ შეწირვის რიტუალი.

**καθέζομαι** – ეჯდება; ვმეივარ, ვესწრები.

**καθέλω** – ეუშვება ზღვაში, ეუბიძგება.

**καθίστα**, *fut.* καθίστησθαι, *impf.* καθίστημι, **καθίστιναι**, **καθίστιναι**, **ἐκάθιστον** – მძინავს; ეწევი; არ ეჩქარობ, უმოქმედოდ ვარ.

**καθηγέομαι** – წინ მიედევარ, ემეთაურობ.

**καθηδοναθῶ** (**κατά**, **ἦδύς**, **πάθος**) – ვუღანგავ, ვაცემ სიამოვნებისათვის.

**καθήκω** – ვერცელდება, ვალწევ (ἀπό, εἰς, ἐπί) καθίκει μοι – მე უნდა..., ვალდებული ვარ.

**καθίμαι** – ვმეივარ, ვესწრები, ვიმყოფები.

**καθίζω** – ესევამ, ვრგავ; **καθίζω** χῶρις – ვაცალკევებ, **εἰς** τὸν θρόνον **καθίζουσιν** – გახტვით აყვანა.

**καθίμι** – ეუშვება, გავუშვებ, ძირს დაევშვებ; **τὰ** δόρα **εἰς** πρὸς βολήν – შუბლები თავდასხმისათვის.

**καθίστημι** – 1. ეყვება, განესაზღვრავ; ენიშნავ; ვიღებ, მიმყავს უკან; 2. ვირჩევ ჩემთვის; განვისაზღვრავ; მოვეწყობი; **εἰς** τὸ δέον – როგორც საჭიროა ისე; **εἰς** τὴν μάχην – საბრძოლველად მოწყობა; **καταστήμαι** **εἰς** τὴν βασιλείαν – სამეფო გახტვით ასვლა.

**καθοράω** – გემოდან დავეურებ; ვხედავ, ვამჩნევ შორიდან.

**καί** *conj.* – და, **καί** ... **καί** ... **τὲ** არა მხოლოდ, არამედ; **τὲ** ... **καί** ... **და**; **ὅ** *მხრად ითარგმნება* **სხვადასხვა კავშირებით**; **და** ასე, ამგვარად, ამის გარდა, **და** კიდევ, **და** რა თქმა უნდა, **ხოლო**, **სწორედ**; **როგორც** *adv.* ერთად, **და** კიდევ; **ἐπὶ** **καί** – **და** სხვა მიზეზებით, **და** იმიტომ, **რომ**; **καί** **γὰρ** **οὐ** – **და** იმიტომ; **καί** ... **γὰρ** – **ხოლო**, **სახელდობრ**, **ხოლო** კიდევ; **καί** ... **δὲ** – **მაგრამ** **მაინც**, **მაგრამ** -ც; **καί** ... **δὲ** **და** -ც; **καί** **ἤ** **καί** – **სწორედ** **ახლა**; **καί** **εἰ** – **რომც**, **καί** **μή** – **და** **რა** **თქმა** **უნდა**, **მართლაც**.

**καί** **κοι**, **οὐ**, **ὅ** – **კაიკოსი**, **მდინარე**.

**καί** **κοι** **πεδῖον** – **კაიკოსის ველი**, **რომელმაც** **მიედინება** **მდინარე** **კაიკოსი**.

**καί** **ναί**, **ἄν**, **αἰ** – **კაინე**, **დიდი** **ქალაქი** **მესოპოტამიაში**, **გიგროსზე**.

**καί** **περ** *conj.* – **თუმცა**.

**καί** **ρὸς**, **οὐ**, **ὅ** – **მოხერხებული დრო**, **ხელსაყრელი შემთხვევა**, **დრო**; **ἐν** **καί** **ρὸς** – **დროზე**; **ἐν** **τοιούτῃ** **καί** **ρὸς** **ἐσμέν** – **ჩვენ ვიმყოფებით ისეთ მდგომარეობაში**; **μέγιστον** **καί** **ρὸς** **ἔχειν** – **ყველაზე დიდი გავლენის**, **მნიშვნელობის ქონა**; **πρὸς** **παρά** **ταῦτα** **καί** **ρὸς** – **უფრო შორს**, **ვიდრე** **საჭიროა**.

**καί** **τοι** *conj.* – **თუმცა**, **მიუხედავად** **ამისა**.

**καί** **να**, *fut.* **καύσω** – **ვანთებ** (**πῦρ**), **ეწვავ**, **ვანადგურებ** **ცეცხლით**; *pass.* **καί** **νῃ**.

**κακός** **οἶα**, **αὖ**, **ἡ** – **მგრობა**.

**κακός** **οὖος** = **κακόνους**, **οὖν** – **მგროლი**, **არასაიმედო**.

**κακοποιέω** (**κακῶς** **ποιέω**) – **ცუდად** **ვიქცევი**, **ვვნებ** **ტყდა**.

**κακός, ἡ, όν** – ცული, ბოროტი, ავი; მხდალი., ვერშემძლებელი; **κακίους εἶναι** – უფრო ნაკლებად შემძლე, სამიანო, გამანადგურებელი; **τό κακόν** და **τὰ κακά** – ბოროტება, უბედურება; **κακόν** და **κακά ποιεῖν τινα** – ვილაყისათვის ბოროტის ქმნა, **κακόν πάσχειν ὑπό τινος** – ვილაყისაგან ბოროტების ატანა.  
**κακουργέω** – ვგვრობ, ბოროტებას ჩავედივარ.

**Κερασύντιοι, αν, οἱ** – ქ. კერასუნ-გის მცხოვრებნი პონტოში, შავი ზღვის სამხრეთ სანაპიროში.

**κακούργος, οἱ, ό** (**κακῶς, ἔργον**) – ბოროტი, ბოროტმოქმედი.

**κακῶ** – ცუდად ვიქცევი, ვგვრობ, ვაუუჟებ, ვვნებ; *pass.* ეძაბუნდები, ვუძლურდები (**ὑπό τινος**).

**κακῶς adv.** ცუდად, ავად, უბედურად; **κακῶς ποιῶ τινα** – ვილაყას ვგვრობ, ვამყირებ, გავნანწყენებ, თაყვ ვესხმი, ვჩაჩანაგებ; **κακῶς πάσχω** ვწუხდები, **κακῶς ἔχω** და **πράττω** – უბედური ვარ, ვიმყოფები ცუდ მდგომარეობაში.

**κάκωσις, εως, ἡ** – ცუდი მოქცევა, უდიერად მოქცევა, დასჯა.

**καλάμη, ης, ἡ** – ჩალა.

**κάλαμος, ου, ό** – ლერწამი.

**καλέω, fut.** καλέσω, *aor.* ἐκάλεσα, *pf.* κέκληκα, *aor. pass.* ἐκλήθην – ეუბ-მოძ, ვეძახი; *med.* ჩემთან ვუბმოძ, მოვიწვევ; *pass.* ვიწოდები; **ό κα-λούμενος** – ვგრეთ წოდებული.

**καλινδέω** – ვასიერნებ, ვსიერნობ.

**Κύζικος, ου, ό** – კიზიკოსი, ქალაქი ფრიგიიში.

**καλλιερéω (καλός, ιερόν)** – ვას-რულებ მსხვერპლმეწირვას (კარგი წინასწარმეტყველებით).

**Καλίμαχος, ου, ό** – კალიმაქოსი, პოლიტიკის წინამძღოლი.

**κάλλιστος, η, ου gradus superl.** κα-λός-ილას.

**κάλλος, εως, τό** – სილამაზე.

**καλλωπισμός, οἱ, ό** – მორთულობა, აღკამშულობა, შემკულობა.

**καλός, ἡ, όν** – მშვენიერი, კარგი, იშ-ვიათი, დიდებული, დღევრძელი, კეთილი, მშვიდობიანი; (**τὰ ἱερά καλά**); **εἰς καλόν (χρόνον)** დროზე.

**καλόν (ἐστί)** – კარგია, მშვენიერია, დიდებულია.

**Κάπη, ης, ἡ ასევე Κάλπης λιμήν** – კალპე, ქალაქი ბითინიიში, პრო-პონტიდან.

**Καλχηδονία, ας, ἡ = Χαλκηδονία** – ქალკედონიის მხარე.

**Καλχηδών, όνος, ἡ = Χαλκηδών** – ქალაქი ბითინიიში, ბოსფორის შესასვლელთან.

**καλῶς adv.** კარგად, დიდებულად, ბედნიერად. წარმატებით, **καλῶς εἶναι, κ. γίγνεσθαι** – კარგად, კე-თილად დასრულება, აღსრულება (მსხვერპლზე); **καλῶς ἔχειν** – კარ-გად ყოფნა.

**κάμνω, fut.** καμοῦμαι, *aor.* 2 ἔκαμον, *pf.* κέκμηκα – ვშრომობ, ვმუშაობ, ვასუსტებ, ვლლი; **κέκμηκα** – ვილ-ლები; **οἱ κάμνοντες** – დაღლილნი, დამაშვრალნი, ავადმყოფნი.

**κάν = καὶ ἄν** – აგრეთვე რომ; **κάν ...** **κάν ... რომ არ;** **καὶ ἔάν** – რომ ან, რომ, რომც; **κάν = καὶ ἔν.**

**κάνδυσ, ος, ό** – ყურთმაჯებიანი, სპარსული ზედა სამოსი.

**κάπειτα (καὶ ἐπειτα) conj.** – და მაშინ, და შემდეგ.

**καπηλείον, ου, τό** – საწვრილმანე, ღუქანი, სამიკიგნო.

**καπίθη, ης, ἡ** – სპარსული სამომი, ფეხიერი ნივთიერებისთვის, უდრიდა დაახლ. 2 ლიტრს.

**καπνός, οὔ, ὁ** – კვამლი.

**Καπαδοκία, ας, ἡ** – კაპადოკია, მხარე მცირე აზიაში.

**Καππάδοξ, οκος, ὁ** –

კაპადოკიელი.

**κάπρος, οὔ, ὁ** – გარეული ღორი, გახი.

**καρβατίνη, ης, ἡ** – უბრალო

გლეხური ფეხსაცმელი

გამოუყვანელი ხარის ტყავისაგან

(ἐκ τῶν νεοδάρτων βιῶν); ტყავის

ნაგლეჯი, ლანჩის მაგივრობას

ასრულებდა, ხოლო შემოდან

მაგრდებოდა თასმებით.

**καρδία, ας, ἡ** – გული, მამაცობა.

**Καρδούχειος, α, οὔ** – კარდუხელი.

**Καρδούχοι, ας, οἱ** – კარდუხები.

**Κάρκασος, οὔ, ὁ** – კარკასოსი,

მდინარე მიზიაში.

**καρπαία, ας, ἡ** – სოფლური მიმიკუ-

რი ცეკვა თესალიაში, რომელშიც

მიწათმოქმედი თავს იცავს შეიარა-

ღებული მომხელურისაგან.

**καρπύομαι, οὔμαι** – ვღებულობ

ნაყოფს, ვაგროვებ ნაყოფს; ვიღებ

შემოსავალს; καρποῖσθαι τῆς

χώρας – ქვეყნის გაძარცვა,

გამოფიტვა.

**καρπός, οὔ, ὁ** – ნაყოფი (ხეების და

მინდვრების); οἱ καρποὶ –

პურეული, მარცვლეული.

**Κάρσος, οὔ, ὁ** – კარსოსი, მდინარე

კილიკიაში.

**κάρσων, οὔ, τό** – ნიგოზი, კაკალი,

თხილი; κάρσα πλατέα – წაბლი.

**κάρφη, ης, ἡ** – ჩალა (κάρφα –

ვახშობ).

**κάρφος, εος, τό** *იხ.* κάρφη.

**Καστωλός, οὔ, ὁ** – კასტოლოსი, ქალაქი ლიდიაში, სარდელან მომორებით.

**Καστουλοῦ πεδῖον, τό** –

კასტოლოსის დაბლობი, ადგილი სპარსელთა არმიის თავშეყრისა.

**κατά प्राερ. cum. gen.** – ზემოდან

ქვემოთ; ქვეშ, -ში (κατὰ τῆς γῆς

ὑποδύομαι), პირდაპირ (κατὰ τοὺς

ἐρήμους σταθμούς) – თან (κῶμαι αἱ

κατὰ Βυζάντιον), შუაში (κατὰ

μέσον) – პირდაპირ (παίει κατὰ τὸ

στέριον). – ზე, -თან (κατὰ γῆς,

κατὰ θάλατταν). – თვის (κατὰ τὸν

νόμον), კატა δნაჲს

საშუალებით, καθ' ἡσυχίαν –

წყნარად, κατὰ σπουδὴν –

აჩქარებით, κατὰ κράτος – მთელი

ძალით, ἔχειν κατὰ κράτος –

მთელი ძალით დამორჩილება;

*აღნიშნავს მთელის ნაწილს;* καθ'

ἓνα – თითო – თითოდ, κατ'

ὅλγους – მცირე რაზმებით, κατ'

ἐλίσσιν – ყოველწლიურად, κατὰ

μῆνα – ყოველთვიურად.

**καταβαίνω** – ჩავდივარ, ვეშვები,

ვბრუნდები (ქვეყნის შუაგულიდან

ზღვის ნაპირებამდე); εἰς ἀγῶνα

καταβαίνειν – არენაზე გამოსვლა

შეჯიბრებისათვის.

**κατάβασις, εως, ἡ** – ჩასასვლელი,

დაღმართი, გასასვლელი, გზა εἰς

τὸ πένδιν; აზიოდან ზღვისპირა

ქვეყნებამდე სვლა, იგივე გზა,

შებრუნება, სპარსეთიდან

დაბრუნება.

**καταβλακεύω** – ვაფუჭებ

(ვაფუტოხილებლობით).

**καταγγέλλω** – 1. ვაცხადებ,

განვაცხადებ; 2. დავასმენ τῆς

ἐπιβουλῆς τινος.

**κατάγειος, ον** – მიწისქვეშა, οἰκίαι  
**κατάγειοι** – მიწური სახლები.  
**καταγελᾶω, fut.** καταγελᾶσω, *pass.*  
*aor.* κατεγέλασθην – დავეცინი,  
 მასხრად ვიგდებ.  
**κατάγνυμι, fut.** κατάξω, *aor.* κατέ-  
 αξα, *pf.* κατέαγα, *pass. praes.*  
 κατάγνυμαι – ვგებ, ვამსხვრევ.  
**κατάγω** – ქვევით მიმყავს; ნაპირს  
 მივადგები; ვაბრუნებ  
 გადასახლებიდან სამშობლოში;  
*med.* ვბრუნდები, κατάγεσθαι ἐπὶ  
 τὸ στρατόπεδον – ბანაკში შესვლა.  
**καταδαπανᾶω** – ვხარჯავ,  
 ვუღაბნავ.  
**καταδελιῶμαι** **ლა- ἄζω** – შიში გამო  
 უგულუბელუკყოფ, ხელიდან ვუშვებ.  
**καταδικᾶζω** – განაჩენი გამომაქვს,  
 ეასამართლებ, დამნაშავედ ვცნობ.  
**καταδίσκω** – დავდევი; მივდევი,  
 ვავაძევებ.  
**καταδοξάζω** – მაქვს ვილაცაზე ცუდი  
 წარმოდგენა; ვჭვი მაქვს.  
**καταδύνω** – ვგვირთავ, ვბირავ; *med.*  
 ვიმალები κατὰ τῆς γῆς ὑπὸ  
 αἰσχύνης – სირცხვილისაგან  
 მიწაში ვძვრები.  
**καταθεάομαι** – ზემოდან დავყურებ  
 რალაცას, ვათვალიერებ.  
**καταθέω** – 1. ჩამოვრბივარ,  
 ვაგვრბივარ; 2. თავს ვესხმი; 3.  
 ვანადგურებ (χᾶραν).  
**καταθύνω** – 1. მსხვერპლს ვწირავ,  
 2. ვუძღვნი.  
**καταισχύνω** – ვამცირებ τινά.  
**κατακαίνω fut.** κατακανῶ, *aor.* 2  
 κατέκανον = κατακτείνω – ეკლავ,  
 მოვაკვდინებ.  
**κατακαίω** – ვწეავ.  
**κατακείμαι** – ვწევარ, ვდევარ;  
 ვმივარ; ვწევარ არხეინად, თავს არ  
 ვიწუხებ.

**κατακρητύττω** ან -ύσσω – ვაცხადებ  
 მაცნის შემეგობით; ვუბრძანებ  
 (συγῆν).  
**κατακτείνω** – ვეკლავ, ალყას ვარტყამ,  
 ალყაში ვაქცევ.  
**κατακοντίζω** – განვეგმირავ, ეკლავ  
 შუბით (ლახვრით).  
**κατακόπτω** – (გა)ვაპობ, (გა)ვეჭრი,  
 ვჩეხავ, ვკეპავ, ვკუწავ, ეკლავ.  
**κατακτείνω** – ეკლავ.  
**κατακωλύω** – ვუშლი, წინ ველობები;  
 კ. ἔξω არ (და)ვუშვებ, არ  
 (შე)ვუშვებ.  
**καταλαμβάνω** – (ხელს) ვგატყვ,  
 ვიჭერ, ვეუფლები, ვიღებ; ვიპყრობ,  
 მივიტაცებ; ავასწრებ, მივუსწრებ,  
 თავს წავადგები; მივალწევ  
 (რალაცას, რალაცამდე), მოვიპოვებ.  
**καταλέγω** – ვირჩევ, ეკრებ; ვყვები,  
 მოვეუბნობ; ვთვლი, მივიჩნევ  
 რალაცად εἰς περιεσταν.  
**καταλείπω** – ვტოვებ; καταλείπεσθαι  
 დარჩენა.  
**καταλέσω** – (ჩა)ვქოლავ.  
**καταλλάττω** – ვცვლი, ვარიგებ; *pass.*  
 καταλλάττεσθαι τινι შერიგება  
 (ეურიგდები).  
**καταλογίζομαι dep.** – გამოვთვლი,  
 გამოვიანგარიშებ; ვვარაუდობ,  
 ვიმედოვნებ, ავწონ-დავწონი,  
 განვსჯი.  
**καταλύω** – (გა)ვხსნი; ვანადგურებ,  
 ვანგრევ; ვწყვეტ, ვასრულებ (τὸν  
 πόλεμον); *med.* ვურიგდები;  
 გამოვუშვებ, გამოვხსნი (ἡμίονους,  
 ἵππους); ვჩერდები, ვისვენებ.  
**καταμανθάνω** – ვსწავლობ,  
 (გა)ვიგებ, მესმის, ვიცი, κατέμαθον  
 ἀναστὰς μόλις შევნიშნე, რომ  
 ძლივძლივობით ვდგებოდი  
 (ადგომა მიჭირდა).

**καταμελέω** – უგულებელყოფ, არად ვაგდებ, ყურადღებას არ ვაქცევ, დაუღუვრად ვექცევი.

**καταμένω** – ვრჩები, ვარ, ვიმყოფები, ვერჩები საცხოვრებლად, ვსახლდები.

**καταμερίζω** – ვყოფ, ვანაწილებ.

**καταμυήσας** – ეუჩენებ, მივიტან, მოვასხენებ, (შე)ვატყობინებ.

**καταμίγνυμι** – (შე)ეურევე, (ჩა)ეურევე; *med. καταμίγνυσθαι εἰς πόντους* ქალაქის მაცხოვრებლებთან შერევა.

**κατανοῶ** – შევნიშნავ, განვიხილავ, (გა)ვიგებ, მესმის, მოვიფიქრებ, გავიაზრებ.

**καταπέμνω** – ზღვისპირა ქვეყნებში ვაგზავნი.

**καταπετρόω** – (ჩა)ეჭოლავ.

**καταπηδάω** – (ჩამო)ვხტები.

**καταπίπτω** – ვეცემი;

(ჩამო)ვევარდები, (გაღმო)ვევარდები, ვიქცევი.

**καταπολεμέω** – ბრძოლით ვეუფლები, ბრძოლით მოვიპოვებ, ვამარცხებ ომში.

**καταπράττω** – ვასრულებ; *med.* ვიძენ, ვეუფლები.

**καταράομαι** *dep.* τινί – შევაჩვენებ, ვწყევლი, სიავეს (ცუდს) ვუსურვებ ვინმეს.

**κατασβέννυμι**, *fut.* -σβέσω, *pf.pass.* ἔσβεσμαι, *aor.* κατέσβεσθην ვაქრობ, ვშრეტ.

**κατασκεδάννυμι** – ვღვრი, ვასხამ; ვაბნევე, ვყრი.

**κατασκέπτομαι** – ვუყურებ რაღაცას, ვათვალიერებ.

**κατασκευάζω** – ვამზადებ, ვაწესრიგებ, ვაწყობ; ვაგებ, აღემართავ; (მო)ვაშაგრებ; *κατασκευάζειν* χῶραυ მიწის

დამუშავება (მიწას ვამუშავებ); *κατασκευάζειν τοὺς ἰππους εἰς ἰππᾶς* ცხენების მომზადება ცხენოსანთა ჯარისათვის; *med.* ვემზადები, ვეწყობი, (მო)ვევარდები (მოგვარდება), *κατασκευάζεσθαι ὥς αὐτοῖν πού οἰκῆσουσας* თითქოს დასასახლებლად (საცხოვრებლად) მომზადება.

**κατασκηνέω** – (და)ვბანაკდები, ბანაკს დაეცემ, ბანაკად დაეღვები.

**κατασκηνόω** – (და)ვბანაკდები, ბანაკს დაეცემ, კარებს ეშლი; *εἰς κῆμας κ.* სოფლებში

განვლაგდები(თ) (მოვეწყობით), დავბანაკდებით.

**κατασκοπῇ, ἢς ἢ** – (σκέπτομαι) გამოკვლევა, გამოძიება, დათვალიერება, დაშვება.

**κατασπᾶω** ძირს ვეწევი, ჩამოვათრევ (*ἀπὸ τοῦ ἰππου*).

**κατάστασις, εὗς ἢ** – (καθίστημι) დადგენილება, მდგომარეობა.

**καταστησόμενος** *partic. fut.* καθίστημι-დან.

**καταστρατοπεδῶ** – სამხედრო ბანაკს განვალაგებ; *med.*

(და)ვბანაკდები; მოვაწყობ.

**καταστρέφω** – (მო)ვაბრუნებ, (მო)ვაგრიალებ; *med.* ვიმორჩილებ, ვიპყრობ.

**κατασφάττω** – ვკლავ.

**κατασχύζω** – ვაპობ, ვხლევ, ვამტვრევ.

**κατατείνω** – ვბაძევ; ძალას ვაგან, ცდას არ ვაკლებ; ვცდილობ, რომ ჩემი გავიგებანო.

**κατατέμνω** – ვყოფ, ვკვეთ; *κατετέμνητο τάφους* არხები იქნა გათხრილი.

**κατατίθημι** – ვადებ; *med.* ვიხსნი, ავიხსნი, ავიყრი (იარაღს); გადავინახავ, გადავადებ (ჩემთვის); ვაძალებ, ვაბარებ; მოვიპოვებ; მოვიხვეჭ.

**κατατιρασκα** – ეჭრი, ჭრილობას მივაყენებ.

**κατατρέχω** – ქვევით ჩაერბივარ.

**καταυλίζομαι** – ვბანაკდები.

**καταφαγείν** *aor. 2 inf.* κατεσθίω-დან – ვჭამ, ვნთქამ.

**καταφανής, ἐς** – ხილული, ცხადი, აშკარა.

**καταφεύγω** – გაერბივარ.

**καταφρονέω** – არ ვაფასებ, პატივს არ ვცემ, უპატიოდ ვყოფ, მეზიზღება.

**καταχαρίζω** – აღვილს მივუჩენ, დავაყენებ, ვათავსებ.

**κατείδον** *aor. 2* καθοράω-დან.

**κάτειμι (εἶμι)** – 1. ძირს ჩავდივარ; 2. ვეშვები, მივდივარ.

**κατεργάζομαι** – აღვასრულებ, მივალწევ; შევიძენ; მივაწოდებ (ვინმეს რამეს).

**κατέρχομαι** – 1. ჩავდივარ, ძირს ვეშვები; 2. სამშობლოში ვბრუნდები.

**κατεσθίω** – ვჭამ, ვნთქამ.

**κατεθέμην** *aor. 2 med.* κατατίθημι-დან.

**κατέχω** – 1. ვიკავებ, ვინარჩუნებ; 2. შევაჩერებ, ხელს ვუშლი (ῥηκοι κατέχουσι ἡμᾶς) ფიცს გვაბრკოლებს; 3. მიჭირავს, მიპყრია; ფულს ვიღებ, ვიპყრობ; 4. ნაპირს მივადგები.

**κατηγορία, ἀς ἡ** – ბრალდება.

**κατηρεμίζω** – ვაწყნარებ, ვამოშმინებ.

**κατιδεῖν** *aor. 2 inf.* κατείδον-იდან; იხ. καθοράω.

**κατοικέω** – ვცხოვრობ, ვბინადრობ.

**κατοικίζω** – დავასახლებ; ქალაქს ვაარსებ.

**κατορῦττω** – ვფლავ; ვმარხავ.

**κάτω** *adv.* – ქვევით, ქვემოთ; οἱ κάτω θλῆσιპირა მცხოვრებნი; τὸ κάτω τοῦ τῆξου მშვილდის ქვემო ნაწილი.

**κάμμα, ατος το (καίω)** – სიცხე, პაპანაქება.

**κάσμιος, ον (καίω)** – დასაწვავი, დასაწველად განკუთვნილი.

**Κάστρος, ου ὅ** – კაისტროსი, მდინარე იონიაში, მცირე აზიაში.

**Καύστρου πεδίον** – კაისტროპელიონი (სიგყვასიგყვით -კაისტროსის დაბლობი), ქალაქი ფრიგიაში.

**κάω** იხ. καίω.

**κέγχρος, ου ὅ, ἡ** – ჟეგვი.

**κείμαι, inf.** κείσθαι, *impf.* ἐκείμην, *fut.* κείσομαι ვწეწარ, ვდეწარ; მკედარი ვგდივარ; τὰ ὄπλα κείσθαι გაჩერება.

**Κελαίναί, ὧν αἱ** – კელენე, ფრიგიის მთავარი ქალაქი.

**κελευσ** – ვაქებებ, მოვეწოდებ; მოვიწვევ; ვთხოვ, ვუბრძანებ.

**κενός, ἡ, ὅν** – დაუკავებელი, ცარიელი, ἄρματα κενὰ ἦν ἰσχυα ორთვალეები მეტელეთა გარეშე; უსაფუძვლო (φῶβος κενός უსაფუძვლო შიში).

**κενοτάφιον, ου τὸ (κενός, τάφος)** – კენოტაფი, ცარიელი საფლავის ყორღანი, აღმართული იმისთვის, ვინც უცხოობაში გარდაიცვალა და სხეული მინ ვერ დააბრუნეს.

**κεντέω** ვჩხვლეტ, ვაწვალებ; ვაწამებ.

**Κεντρίτης, ου ὅ** კენტრიტესი, მდინარე არმენიაში.

**κεράμιον, ου τὸ** თიხის ჭურჭელი, ქოთანა.

**κεράμιος, α, ον** და **κεράμεος, α, ον** თიხისა; πλίνθιοι κεράμιαი აგურები.

**κεραμῶν ἀγορά ἡ** – კერამონაგორა (სიგეყასიტყეთი - სამეთუნეო ბაზარი) ქალაქი მისიის საზღვართან.

**κεράνυσμι, fut.** კერῶ და κεράσῃ · ვურევ, ღვინოს წყლით ვაზავებ.

**κέρας, gen.** κέρατος და κέρως τὸ რქა, რქები; რქა, როგორც სამუსიკო ინსტრუმენტი, κέρατι σημαίνει ბუკის ჩაბერვით სიგნალის მიცემა; ყანწი (κέρατα οἰσῖν); სამხ. ფლანგი, ფრთა; მთის მწვერვალი.

**Κερασούντιοι, αὐ οἱ** – კერასუნტელები, ქ. კერასუნგის მცხოვრებნი.

**Κερασούς, οὐντος** – კერასუნგი, ქალაქი პონტოს სამეფოში.

**κεράτινος, η, ον** – რქისა, რქისგან გაკეთებული.

**Κέρβερος, οὐ ὅ** – ეერბეროსი, მიწისქვეშა სამეფოს მცველი სამთავიანი ძაღლი.

**κερδαίνα, fut.** κερδανῶ, **aor. I inf.** κερδῆναι (κέρδος) სარგებელს ენახულობ, ვიღებ.

**κερδαλέος, α, ον** – სარგებელიანი, სასარგებლო.

**κέρδος, εὸς τὸ** – სარგებელი, მოგება; ჯილდო, გასამრჯელო.

**κεφαλαγής, ἐς** – თავის ამატკიებელი, თავის ტკივილის მომგვრელი.

**κεφαλῇ, ἡς ἡ** – თავი.

**κηδεμών, ὄνος ὅ** (κῆδω) – მზრუნველი, მეურვე.

**κῆδομαι, pass.** κῆδω-დან – საზრუნავი მაქვს; *med.* ვმზრუნავ.

**κηρίον, οὐ τὸ** – ფიჭა.

**κηρύκειον, οὐ τὸ** – ღაუნის ან ზეთისხილის ხისგან დამზადებული მაცნის კვერთხი, რომელსაც ორი გველი ჰქონდა შემოხვეული.

**κῆρυξ, υκος ὅ** – მაცნე, შიკრიკი, ელჩი.

**κηρύττω** – ვაცხადებ, ვაუწყებ; მაცნის პირით გადაეცემ.

**Κηφισόδωρος, οὐ ὅ** – კეფისოდოროსი, ლოხაგოსი ათენიდან.

**Κηφισοφῶν, ὠντος ὅ** – კეფისოფონი, ათენელი კეფისოდოროსის მამა.

**κισῶτιον, οὐ τὸ** – ხის ყუთი, ზარდახშა.

**Κιλικία, ας ἡ** – კილიკია, მცირე აზიაში ზღვისპირა მხარე და სამეფო.

**Κιλικίας πύλαι, αἱ** – კილიკიის ბჰენი, უღელტეხილის გადასასვლელები კილიკიიდან სირიასა და კასადოკიაში.

**Κίλιξ, ικος ὅ** – კილიკიელი.

**Κίλισσα, ἡς ἡ** – კილიკიელი ქალი.

**κινδυνεύω** – საფრთხეში ვეარდები, საფრთხეში ვარ, განსაცდელში ვარ, **κινδυνεύει + nom.** ან *inf.* = **κινδυνός ἐστι** – საფრთხილოა.

**κίνδυνος, οὐ ὅ** – საფრთხე, განსაცდელი, ხიფათი; სახიფათო, სარისკო ქმედება; **κίνδυνός ἐστι** საფრთხილოა.

**κινέω** – ვამოძრავებ, მოძრაობაში მომყავს, ვაიძულებ დაძვრას; **κινεῖν** τὸ στρατόπεδον დაბანაკებული ჯარის აყრა; *pass.* ვმოძრაობ, მიედევარ.

**κιντὸς, οὐ ἡ** – სურო.

**Κλεαγόρας, οὐ ὅ** – კლეაგორასი, ფერმწერი ფლიუნტიდან.

**Κλεαίνετος**, ου ό - კლენეგოსი, ლოხაგოსი.

**Κλέανδρος**, ου ό - კლენდროსი, სპარტელი, ქ. ბიზანგიონის მმართველი.

**Κλεάναρ**, ορος ό - კლენაორი არკადიული ორქომენედან, ჯარის წინამძღოლი, რომელიც აგიასის სიკედილის შემდეგ სარდლობდა არკადიულ პოპლიტებს.

**Κλέαρετος**, ου ό - კლეარეტოსი, ლოხაგოსი.

**Κλέαρχος**, ου ό - კლეარქოსი, ლაქედემონელი, ერთ-ერთი ყველაზე ნიჭიერი და წარმატებული სტრატეგოსი კიროსის ლაშქარში; **Κλέαρχοι** კლეარქოსის ბადალი ვაჟკაცები.

**κλείθρον**, ου τό - საეგეი, კლიტე.

**κλείω** - ვეკბავ.

**κλέπτω**, *fut.* κλέψω, *perf.* κέκλοφα ვიპარავ, მალულად ჩავიგდებ ხელში; გადავმალავ (*τά δημόσια*); ჩუმად გადამაქვს.

**Κλεαυμος**, ου ό - კლეონიმოსი, ლაქედემონელი.

**κλίμαξ**, ακος ή - კიბე.

**κλίμη**, ης ή - სარეცელი, საწოლი; ტახტი, რომელზეც ნადიმობისას იყვნენ წამოწოლილი თანამესუფრენი.

**κλοπή**, ης ή - ქურდობა.

**κλαπέω** - ექურდავ, ვიპარავ, ჩუმად ხელით ვიგდებ, მოგყუებით მოვიპოვებ.

**κλάψ**, **κλαπός** ό - ქურდი, მაროდოორი.

**κνέφας**, ακος და ους τό - წყედიადი, ბინდი.

**κνημίς**, ιδος ή - საბარკული.

**κόγχη**, ης ή - ორბაკნიანი კუ, ორნაწილიანი ნიჟარა.

**κογχυσιάτης**, ου ό - იგულისხ.

λίθος ნიჟარიანი მარმარილო.

**κοίλος**, η, ου - გამოჩორკნილი, ამოღრუგნული, ცარიელი, ღრმა; **κοίλη χώρα** დაბლობი ორ მთას შუა.

**κοιμάω** - საწოლზე ვაწვენ, ვაწყნარებ; *med.* ვწვები, მძინავს, ვისვენებ.

**κοιμή adv.** - ერთად, ერთიანად.

**κοινός**, ή, όν - საერთო, საყოველთაო, საზოგადო; **τό κοινόν** საზოგადოება, თემი; უმენაესი საბჭო; **άπό κοινού** საზოგადო თანხებიდან; ხალხის ნებით.

**κοινός** - (*acc.* - *თან*) საზოგადო ეზლი, ვაცხადებ; *med.* **κοινοῦσθαι τι** რჩევის მისაღებად ვაცხადება ვინმესთან; მოთათბირება.

**κοινωνέω** - ემონაწილეობ (რაიმეში); კავშირს ვამყარებ.

**κοινωνός**, ου ό - მონაწილე, თანამონაწილე, ამხანაგი.

**Κοιρατάδης**, ου ό - კოირატადესი, თებელი, ბეოგიელების მეთაური.

**Κοίται**, ών, οί - კოიტები, ტომი პონტოს სამეფოში.

**κολάζω**, *fut.* κολάσομαι ვაკავებ (გარკვეულ) ფარგლებში, ვაოკებ, ვკიცხავ, ვსჯი.

**κόλασις**, εως ή - გამოსწორება, დასჯა.

**Κολοσσαί**, ών αί - კოლოსე, დიდი და მდიდარი ქალაქი ფრიგიიამი.

**Κόλχις**, ιδος ή - კოლხეთი, ქვეყანა შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე, მცირე აზიამი.

**Κολχοι**, ων οί - კოლხები, კოლხეთის მცხოვრებნი.

**κολωνός**, ου ό - ბორცვი, გორაკი, სასაფლაო ყორღანი.

**Κομανία**, ας ή - კომანია, სიმაგრე მისიაში.

κομίδη, ἥς ἡ – სასურსათო მარაგის  
მიტანა, შეესება, მომარაგება.  
κομίζω – ეზრუნავ, თან მიმაქვს,  
დაეაგარებ; *med.* ემოგზაურობ,  
ზღვაზე ვცურავ (κατὰ θάλατταν).  
κοινατός, η, ον – კირთი  
ლაფარული; λάκκος κοινατός  
(ღვინის მესანახი) სარდაფი, ჭა.  
κοινορτός, οὐ ὅ – მგერის  
ლრუბელი.  
κόπος, οὐ ὅ – დაღლილობა, დაღლა.  
κόπρος, οὐ ἡ – ნაკელი, ნეხვი,  
განაგალი, სკორე; სიბინძურე.  
κόπτω – 1. ეურტყამ, ვეცემ; ვკვეთ,  
ვჭრი; 2. ვაკაქუნებ; (და)ვჭრი,  
ვკლავ.  
κόρη ἡ – გოგონა, ქალწული.  
Κορσική, ἥς ἡ – კორსოგე (დიდი  
დაცარიელებული ქალაქი  
მესოპოტამიაში).  
Κορύλλας, α ὁ – კორილასი,  
პაფლაგონიის დამოუკიდებელი  
მულობელი.  
κορυφή, ἥς ἡ – მთის წვერი, თხემი.  
Κορώνεια, ας ἡ – კორონეა,  
ბეოტიის ქალაქი.  
κοσμέω – ვაგებ, ვაწყობ; ვმართავ,  
ვხელმძღვანელობ; ვამკობ.  
κόσμιος, α, ον – მნებობრივი,  
თავმდაბალი, დამჯერი, წესიერი.  
κόσμος, οὐ ὅ – წესრიგი;  
აგებულება, წყობა, წყობილება;  
სამკაული.  
Κοτῶρα, αὐ τὰ – კოგიორა,  
სავაჭრო ქალაქი პონტოში.  
Κοτῶριτης, οὐ ὅ – კოგიორელი,  
ქ. კოგიორაში მცხოვრები.  
κοῦφος, η, ον – მსუბუქი, არამძიმე.  
κοῦφος *adv.* – მსუბუქად, სწრაფად,  
მარღად, მკვირცხლად.  
κράζω, *fut.* κερράξομαι, *pf.* κέρραγα,  
*aor.* ἔκραγον – ვყვირი, ვჩხავი.

κράνος, εὐς τό – ჩაფხუტი,  
მუზარადი.  
κρατέω – ძლიერი ვარ,  
ძალაუფლებას ველობ; ვიმარჯვებ,  
ვჯობნი; οἱ κρατοῦντες  
გამარჯვებულები; οἱ κρατοῦμενοι  
დამარცხებულები; ვმართავ,  
განვაგებ, ვმრძანებლობ ტινός;  
ვეუფლები; ვიცავ, ვინარჩუნებ ტινά.  
κρατήρ, ἥρος ὁ – კრატერი (თასი,  
რომელშიც ღვინოს აზაგებდნენ).  
κράτιστα *adv.* საუკეთესო; ერთობ  
მამაცურად.  
κράτιστος, η, ον *superl.* ἀγαθός-  
ისათვის – უძლიერესი, საუკეთესო,  
უმაღლესი; οἱ κρᾶτιστοι  
წარჩინებულები.  
κράτος, εὐς τό – ძალა;  
ძალაუფლება; κατὰ κράτος მთელი  
ძალებით; ἀνὰ κράτος ἐλάσσειν  
მთელი ძალით (ოთხით) გაჭენება.  
κραυγή, ἥς ἡ (κράζω) – 1. ყვირილი,  
2. საომარი ყიჟინა, ხმაური.  
κρέας, ας τό – ხორცი, τὰ κρέα *gen.*  
κρέων ხორცის ნაჭრები.  
κρίπτω, ον *compar.* ἀγαθός-  
ისათვის – უკეთესი; უფრო  
სასარგებლო, უფრო ძლიერი;  
ძლევამოსილი, გულადი.  
κρεμάννυμι – ვკიდებ, *pass.*  
მკიდებენ; *med.* ვკიდივარ, ვქანაობ,  
ვირბევი.  
κρηγή, ἥς ἡ – წყარო.  
κρηπίς, ἰδος ἡ – ფეხსაყმელი;  
ფუნდამენტი, საძირკველი.  
Κρής, Κρητός ὁ – კრეტელი, ქ.  
კრეტის მცხოვრები.  
κριθή, ἥς ἡ – ქერი; αἱ κριθαὶ ქერის  
მარაგი.  
κρίθισος, η, ον – ქერისა; κρίθισος  
οἶνος ლუდი.

**κρίνω** – 1. გამოვეყოფ, გამოვარჩევ; გავარჩევ, განვსჯი; 2. ვწყვეტ; მივიჩნევ ვინმეს რამედ; *pass.* სასამართლოში მიძახებენ, მასამართლებენ, კრძნის მსჯავრდადებული.  
**κριός, ὁ ἢ** – ცხვარი.  
**κρίσις, εως ἡ** – სამსჯავრო, სასამართლო; სასჯელი, განაჩენი; სასამართლო განხილვა.  
**κρόμμυον, ον τό** – ხახვი.  
**κρότος, ον τό** – ხმაური; გამოსცემა; მოწონება, თანხმობა.  
**κρούω** – ვურტყამ, ვუკაკუნებ.  
**κρύπτω** – ვმაღავ, ვუმაღავ **τινά τι** ვინმეს რამეს; ფარავ, ვჩქმაღავ.  
**κρυβίλος, ον ὅ** – ქოჩორი; ფაფარი, (მუზარაღზე).  
**κτάομαι, fut. κτήσομαι, pf. κέκτημαι** შევიძენ, მოვიპოვებ; *pf.* ვფლობ, მაქვს; ვინმეს (**τινά**) კეთილ განწყობას მოვიპოვებ; მყავს ვინმე რამედ (**Καρδούχους πολέμους**).  
**κτείνω, fut. κτενῶ, pf. ἔκτονα** – ვკლავ.  
**κτήμα, ατος τό** – ქონება, საკუთრება, სიმდიდრე.  
**κτήνος, εως τό** – ქონება, სიმდიდრე, მამული; საქონელი, *pl.* შინაური პირუტყვი.  
**Κτησίας, ον ὅ** – კტესიასი, ცნობილი ისტორიკოსი და ექიმი არგაქსერქსე მწემონისა.  
**κυβερνήτης, ον ὅ** – მესაჯე.  
**Κύνθος, ον ὅ** – კიდნოსი, მდინარე კილიკიაში.  
**κυκλικός, ον ὅ** – ოქროს მონეტა ქ. კიმიკოსიდან.  
**Κύκλος, ον ἡ** – კიმიკოსი, ქალაქი ფრიგიიაში.  
**κύκλος, ον ὅ** – 1. წრე, გარშემოწერილობა; 2. ქალაქის

კედელი; 3. მოგროვილი ხალხი; ἡ κύκλα χῶρα შემოგარენი; κύκλα πορεύεσθαι წრეზე სიარული (ისე, რომ ფარი ფარს ებჯინება).  
**κυκλόω** – წრეს შემოვარტყამ, გარშემოვერტყმები, *med.* **κυκλοῦσθαι** გარშემო დაყენება.  
**κύκλωσις, εως ἡ** – გარშემოვრტყმა; გარემოცვა.  
**κυσινδῶ** – ვაგორებ; *med.* **ვეგორდები.**  
**κύμα, ατος τό** – გაღლა.  
**Κυνίσκος, ον ὅ** – კინისკოსი, ლაქელემონელი მხედართმთავარი.  
**κυπαρίσσιος ἀρίττινος, η, ον** – კეპაროსისა.  
**κύπτω** – (და)ვიხრები.  
**Κυρεῖος, α, ον** – კიროსისა; τὸ Κυρεῖον στρατόπεδον კიროსის ბანაკი; οἱ Κυρεῖοι კიროსის საკუთარი მეთომრები; τὸ Κυρεῖον στρατεύμα კიროსის ბერძნული ლაშქარი.  
**κύριος, α, ον** – მთავარი, მნიშვნელოვანი, გადაწყვეტი, κύριον εἶναι ძალის, ძალაუფლების ქონა, შეძლება.  
**Κύριος ὁ ἀρχαῖος** ან **ὁ παλαιός** – კიროს უფროსი, კამბისესა და მანდანას ძე, სპარსეთის მონარქიის დამაარსებელი, ძვ.წ. 560-529.  
**Κύριος ὁ νεώτερος** – კიროს უმცროსი, ძე დარიოს II-ისა და პარისაგისისა, არგარქსერქსე მწემონის ძმა.  
**Κυσῶνιον, ον τό** – კიგონიონი, ქალაქი მიზიაში.  
**κύων, κυνός ὁ, ἡ** – ძაღლი.  
**κῶλῶ** – ვაბრკოლებ, ხელს ვუშლი; ვუკრძალებ; **οὐδὲν κῶλῶ** დაბრკოლება არ არსებობს.

**κωμάρχης, ου ό** (κώμη, ἄρχα) –  
სოფლის მსაჯული, მამასახლისი.  
**κώμη, ης ή** – სოფელი.  
**κωμήτης, ου ό** – სოფელი,  
სოფლის მცხოვრები.  
**κώπη, ης ή** – ნიჩაბი.

## Λ

**λαγχάνω, fut.** λήξομαι, **aor.** ἔλαχον,  
*pf.* εἴληχα – ვიღებ, წილად მხვდება.  
**λαμβάνω, fut.** λήψομαι, **aor.2** ἔλαβον,  
*pf.* εἴληφα – ვიღებ, ხელს ვგაყვებ;  
გყვედ ამყავს, ხელში ვიგდებ; τοῖς  
ἄρχουσας; ვიჭერ სტრიმბόν;  
გამოვიჭერ, წავასწრებ  
საქმეზე κλέπτουτα;  
ἀπαρασκέαστον; გამოვართმევ,  
წავართმევ (σῖτον);  
ვიპყრობ (ἄκραν πόλιν);  
დავიქირავებ (ἄνδρας  
Πελοποννησίους), (მი)ვიღებ  
(μισθόν, δῶρα).

**λαμπρός, ά, όν** – ბრწყინვალე,  
ნათელი, მომხიბლავი, მშვენიერი,  
ტურფა, ღიღებული.

**λαμπρότης, ητος, ή** – ბრწყინვა,  
ელვარება, კაშკაში, ღიღებულება,  
მშვენიერება.

**λάμπα და λάμπομαι** – ვანათებ,  
ვბრწყინავ.

**Λαμψακηνός, ου, ό** – ლამფსაკიე-  
ლი.

**Λάμψακος, ου, ή** – ქალაქი ლამფსა-  
კოსი მიდიაში, სახელგანთქმული  
თავისი შესანიშნავი ღვინით.

**λανθάνω, fut.** λήσω და λήσομαι, **aor.**  
2 ἔλαθον, *pf.* ἔλεηθα – ვიმალები,  
ვრჩები შეუმჩნეველი; *მზნიმელით*  
*ითარგმნება როგორც* –  
შეუმჩნეველად, იღუპლად,  
საიდუმლოდ, ფარულად; ἔλαθον

προσελθόντες – შეუმჩნეველად  
მიუახლოდნენ.

**Λάρισσα, ή** – ლარისა, ქალაქი  
ასირიაში, გიგროსის მარცხენა  
ნაპირზე.

**λάσος, а, ου** – ბანკველიანი,  
ხშირი; τὰ λάσια – ბუჩქნარი,  
ჩირვცნარი.

**λαφυροπαλέω** – ვყიდი ალაფს,  
ნადავლს.

**λαφυροπάλης, ου, ό** – 1. ნადავლის,  
ალაფის გამყიდველი, 2. ნადავლის  
ამკრეფი მოხელენი.

**λάχος, εος, τό** – წილი, ხვედრი.

**λαχών, part. aor. 2** – იხ. *λαγχάνω*.

**λέγω, pf.** εἶρηκα, **aor.1.** ἔλεξα, **aor.2.**

εἶπον, *indic. aor. pl.* εἶπατε –  
ვამბობ, ვბრძანებ, ვუბრძანებ;  
ყყეები, ვფიქრობ; ვუწოდებ,  
ვასახელებ; λέγειν εἰς τινα –  
ვინმესთვის თქმა; ἔν τιμι – ვინმეს  
წინაზე; περί τινος – რაზე, რის  
შესახებ; πρὸς τινα – ვის; πρὸς τι –  
რაიმეს წინააღმდეგ ყოფნა; ὑπέρ  
τινος – ვინმესთვის; ἐλπίδας λέγω  
– იმედს ვაძლევ; λέγεται –  
ამბობენ, რომ; ό λεγόμενος –  
ეგრეთ წოდებული.

**λεία, аs, ή** – ნადავლი, ალაფი  
(აღამიანების, საქონლის).

**λειμών, ὠνος, ό** – მდელო, მიწლო-  
რი, სათიბი.

**λείος, а, ου** – სწორი, გლუვი,  
მომიმვლებული.

**λείπω, pf.** ἔλειπα, **aor. 2** ἔλιπον –  
ვტოვებ, ვიშვავ; *pass. დამედ.*  
ვრჩები, ჩამოვრჩები; λείπεσθαι  
ჩამოვრჩები, ვინმეზე სუსტი ვარ.

**λεκτέος, а, ου adj.** *მზნიდან* λέγω,  
λεκτέον ἐστί – სათქმელი.

**Λεοντῖνοι, ὠν, οἱ** – ლეონტინური,  
ლეონტინელი.

**λευκοθώραξ, ακος, ό** - თეთრი  
 ჯავშნის მაგარებელი,  
 გილოსაბჯრიანი.  
**λευκός, ή, όν** - ბრწყინვალე,  
 ნათელი, თეთრი.  
**λήγω** - ვამთავრებ, თავს ვანებებ,  
 ვწყნარდები.  
**λήζω და λήζομαι** - ნადავლისათვის  
 მივიღივარ, ვძარცვავ; **λήζομαι**  
**ζην** - ნაქურდალთა ცხოვრება.  
**λήρος, ου, ό** - 1. ყებლობა; 2.  
 წერილმანი, უმნიშვნელო ამბავი.  
**ληστεία, ας, ή** - გაძარცვა,  
 ყაჩაღობა, თარეში.  
**ληστής, ου, ό** - ყაჩაღი, მძარცველი.  
**λιναν adv.** - საესებით, ძალზედ,  
 ძლიერ.  
**λίθινος, η, ου** - ქვისა.  
**λίθος, ου, ό** - ქვა, **οί λίθοι** - ქვის  
 სროლა.  
**λιμήν, ένος, ό** - ნავსაყუდელი,  
 ზღვის უბე.  
**λιμός, ου, ό** - მიმშილი.  
**ლიνός = λίνεος** - სელისა, გილოსი.  
**λογίζομαι** - ვთვლი, მიმაჩნია,  
 ავწონი, ვფიქრობ, ვმსჯელობ.  
**λόγος, ου, ό** - სიტყვა, მეგყველება,  
 ლაპარაკი; **είς λόγους έρχεσθαι**  
**τινι** - მოსალაპარაკებლად  
 გამგზავრება, ვინმესთან მოლაპა-  
 რაკება; ხმა, ამბავი, წიგნი, **ό έμπρο-**  
**σθεν λόγος** - მოწმობა, საბუთი.  
**λόγχη, ης, ή** - შუბი.  
**λοιδορέω** - ვლანძღავ, ვკიცხავ **τινά**.  
**λοιπός, ή, όν (λείπων)** - დარჩენი-  
 ლი, ცოცხლად დარჩენილი; **τό**  
**λοιπόν** - დარჩენილი ნაწილი; **τό**  
**λοιπόν, τοῦ λοιπού** (χρόνου) -  
 მომავალში, მომავალ დროს;  
**λοιπόν (μοί) έστι** ისლადამრჩენია.

**Λοκρός, ου, ό** - ლოკრელი,  
 ლოკრიდის მცხოვრები  
 (საბერძნეთში).  
**Λουσίδτης, ου და Λουσείας, εως,**  
**ό** - ლუსიელი, ქალაქის (ლუსოსის)  
 მცხოვრები.  
**Λουσοί და Λουσσοί, ών, οί** -  
 ლუსოსი, ქალაქი არკადიაში.  
**λόφος, ου, ό** - კისერი, ქელი,  
 საქონლის კისერი; ბორცვი,  
 გორაკი, მწვერვალი; ფაფარი,  
 ცხენის ფაფრისაგან გაკეთებული  
 თავსამკაული.  
**λοχαγέω** - მიმყავს რაზმი, ვხელ-  
 მძღვანელობ.  
**λοχαγός, ου, ό** - ცალკეული რაზმის  
 ხელმძღვანელი (**λόχος**), ასისტავი.  
**λοχίτης, ου, ό** - თანარაზმელი.  
**λόχος, ου, ό** - რაზმი 80 - 100 კაცის  
 შემადგენლობით, ასეული.  
**Λυδία, ας, ή** - ლიდია, ნაყოფიერი  
 ქვეყანა მცირე აზიაში, მთავარი  
 ქალაქი - სარდე.  
**Λύδιος, η, ου** - ლიდური.  
**Λυδός, ου, ό** - ლიდელი.  
**Λύκαιον, ου, τό** - ლიკეონი, მთა  
 არკადიაში, სადაც ყოველ წელს  
 გარდებოდა ზევსისადმი  
 მიძღვნილი დღესასწაულები.  
**Λύκαια, τά (sc. έρά)** - ზევსისადმი  
 მიძღვნილი დღესასწაული  
 შეჯიბრებებით.  
**Λυκάονες, αν, οί** - ლიკაონელები,  
 ლიკაონის მცხოვრებნი.  
**Λυκαονία, ας, ή** - ლიკაონია, მხარე  
 მცირე აზიაში, კაპადოკიის  
 ჩრდილოეთით.  
**Λύκειον, ου, τό** - ლიკეონი,  
 სამოგადოებრივი ადგილი  
 შეჯიბრებებისათვის ათენში,  
 შესანიშნავი ბალებით ლიკიელი  
 აპოლონის ტაძრის მახლობლად.

Λύκιος, ου, ό - ლიკიოსი, ათენელი.

Λύκος, ου, ό - ლიკოსი, მდინარე  
პაულაგონიაში.

λύκος, ου, ό - მგელი.

Λύκων, ανος, ό - ლიკონი, აქაველი.

λυμαίνομαι - ვაბრაბებს, ვუშავებ;  
ვაწყენინებ, ვაფუჭებ.

λυπέω - გულს ვწყვეტ,  
მევერაყყეფო, ვუშავებ (τυνά);  
მედ. ვნალელობ.

λύπη, ης, ή - სევდა, მწუხარება.

λυπηρός, ή, όν - სევდიანი,

უბედური, მგანჯეელი.

λυσιτελέω - სარგებლობა მომაქვს,  
ვეხმარებ, λυσιτελεί  
სასარგებლოა.

λύττα, ης, ή - მძვინვარება,  
გააფთრება.

λύω - ვხსნი, ვათავისუფლებ  
ბორკილებისგან; ვშლი (γέφυραν),  
ვარღვევ (ῥήκους), ვანადგურებ  
(ῥήρις), ვსპობ (ἀπρόφραξιν), λύειν =  
λυσιτελείν სარგებლობის მოგანა,  
όν δοκεῖ λύειν - გამოუსადეგარი  
ჩანს, med. გამოვისყიდი (ῥῖπον).

λατωφάγοι, αν, οί - ლოტოსის  
მჭამელი ხლხი (ლოტოსი - ტყბილი  
ნაყოფი, რომელმაც მოხიბლა  
ოდიხევისის მეგობრები).

λαφάω და λαφάω - ვისვენებ;  
წყდება; οἱ λίθοι λαφάω - ქვების  
სროლა წყდება.

λῶαν = λῶων gradus comparat.  
ἀγαθός-ისა - უკეთესი.

## M

μά - უკუთქმითი ნაწილაკი (μή),  
გამოიყენება წართქმითი გაგებით  
ფიციის ღროს (საფიცარი ღვთაების

სახელი ღვას acc. -ში), მაგ: μά τόν

Δία - დიახ, ფუციყა მეყს!

μάγαις, ιδας, ή - მაგადისი,  
ლიდიელების ოცსიმიანი  
ინსტრუმენტი.

Μάγνης, ητος, ό - მაგნესიელი,  
თესალიის ქალაქ მაგნესიის  
მცხოვრები.

Μαιάνδρος, ου, ό - მეანდროსი,  
მდინარე იონიასა და ფრიგიაში.

μαίνομαι, fut. માინσμαι, aor. 2  
ἐμάνην, pf. μέμνηα - ცყოფლები,  
ჭკუიდან ეიშლები, ვეიქლები; გიჟი  
ვარ.

Μαισάδης, ου, ό - მესადესი,  
თრაკიელი.

μακαρίζω - ბედნიერად მივიჩნევ.

μακαριστός, ή, όν - ბედნიერი;  
სახარბიელო, სამურველი; πολλοίς  
- ბევრისათვის.

Μακίστιος, ου, ό - მაკისტიელი, ქ.  
მაკისტიის მცხოვრები.

μακράν adv. - შორს; ხანგრძლივად,  
დიდხანს.

μακρός, ή, όν - გრძელი, დიდი;  
μακρῶ gradus comparativus და  
gradus superlativus-თან = ლათ.  
longe, გაცილებით, ბევრად უფრო.

Μάκρων, ανος, ό - მაკრონი.

Μάκρωνες οἱ - კოლხური გომი,  
მაკრონები = მეგრელები, ჭანები:  
პონტოსთან მცხოვრებნი.

μάλα adv. - ძალიან, ძლიერ; οὐ μάλα  
- სრულიად არ; μάλ' ἀντίκα -  
მაშინვე, μάλα καιρός -  
ხელსაყრელი შემთხვევა; καὶ μάλα  
- participium-ის წინ: თუმცა,  
მიუხედავად იმისა.

μαλακίζομαι - ვმარმაცობ,  
μαλακίζομενος - მარმაცი.

μάλιστα (superlat. μάλα-დან)  
ყველაზე მეტად, განსაკუთრებით,

უპირატესად; რიცხვით სახელებთან  
-დაახლოებით.

**μᾶλλον** (*comparat.* μάλα-დან) უფრო  
მეტად, უკეთ, უფრო ძლიერად,  
უფრო სწრაფად; **μᾶλλον ἢ** - უფრო  
მეტად, ვიდრე; **οὐδὲν μᾶλλον** -  
ოდნავ მეტადაც არ; **πολὺν μᾶλλον** -  
გაცილებით მეტად, **μᾶλλον τι** -  
ცოტა მეტად.

**μανθάνω**, *aor.* 2 ἔμαθον, *fut.* μαθή-  
σομαι, *pf.* μεμάθηκα - ვსწავლობ,  
παρά და ἕκ τινος ვინმესგან; ვიგებ,  
ვხვდები, ვიცი, ვინმესგან შევიცყო.

**μαντεία**, *as*, **ἡ** -  
წინასწარმეტყველება, ორაკულის  
პასუხი.

**μαντεύομαι** -  
ვწინასწარმეტყველებ, ვმისნობ;  
ვეკითხები ორაკულს.

**μαντεύομαι**, **ἡ**, **ὅν** -  
ნაწინასწარმეტყველები  
(ორაკულის მიერ).

**μαντινείς ἕως, οἱ** - მანგინელი,  
არკადიის ქალაქმანგინის  
მცხოვრები.

**μάντις**, **ἑως**, **ὁ** -  
წინასწარმეტყველი, მისანი; იგი  
წინასწარმეტყველებდა მომავალს  
ცხოველთა შიგნეულობისა თუ  
ჩიგების ფრენის მიხედვით, კლავდა  
სამსხვერპლო ცხოველებს,  
აღასრულებდა ჯარის განწმენდას.

**Μάρδοι**, **ων**, **οἱ** - მარდების მეომარი  
გომი მიდიასა და არმენიაში.

**Μαριανθοί**, **ων**, **οἱ** -  
მარიანდინები, ხალხი ბითონიაში,  
ევქსინის პონტოს ნაპირებზე;  
მაკრონთა მეგობლები.

**μάριπος**, **ου**, **ὁ** - გომარა.

**ΙΜαρσύας**, **ου**, **ὁ** - მარსიასი,  
სატირი, ოლიმპიასის შვილი; მან  
იპოვა ათენას მიერ გადაგდებული

ფლეიგა, შეეჯიბრა აპოლონს,  
მაგრამ აპოლონმა იგი დაამარცხა  
და სიციფლეს გამოასალმა.

**ΠΜαρσύας**, **ου**, **ὁ** - მარსიასი,

მღინარე ფრიგიაში, მის  
მახლობლად ჩატარდა შეჯიბრი  
მარსიასისა და აპოლონს შორის.

**μαρτυρέω** - ვამოწმებ, ვლაპარაკობ  
(ვინმეს τινί სასარგებლოდ).

**μαρτύριον**, **ου**, **τό** - მოწმობა,  
მტკიცება.

**μάρτυς**, **υρος**, **ὁ** - მოწმე.

**Μαρώνεια**, **ας**, **ἡ** - მარონია,  
ქალაქი თრაკიაში, ცნობილი  
ღვინით.

**Μαρώνιτης**, **ου**, **ὁ** - ქ. მარონიის  
მცხოვრები.

**Μάσκα**, **α**, **ὁ** - მასკასი, მღინარე  
მესოპოტამიაში, ეფრატის შენაკადი.

**μαστέω** - ვეძებ; ვპოულობ,  
აღმოვაჩენ; მივისწრაფვი,  
ვედილობ, მოვისურვებ.

**μαστιγώ** - ვამათრახებ, ვსჯი.

**μάστιξ**, **ιγος**, **ἡ** - მათრახი, ἵππο  
μαστιγῶν - მათრახქვეშ ანუ  
ცემა-გყეპის ქვეშ.

**μαστός**, **ων**, **ὁ** - მკერდი; ბორცი,  
გორაკი.

**μάταιος**, **α**, **ον** - ქარაფშუტა,  
სულელი, მაგყუარა; უსარგებლო,  
აბაო, ფუჭი.

**μάτην** *adv.* აბაო, ფუჭად, ტყუილად,  
ტყუილუბრალოდ.

**μάχαιρα**, **ας**, **ἡ** - დიდი დანა  
მსხვერპლის დასაკლავად; მოკლე  
მახვილი მჭრის განსაგმირად..

**μαχαίριον**, **ου**, **τό** - საშუალო ზო-  
მის დანა; საშუალო ზომის  
მოხრილი ხმალი.

**μάχη**, **ης**, **ἡ** - ბრძოლა, μάχην *νικᾶν*  
- ბრძოლის მოგება.

**μάχιμος, η, ον** – ὁμისათვის გამო-  
სადეგი, მეომარი, მებრძოლი.

**μάχομαι, fut. μαχέσομαι** და **μα-  
χοῦμαι** – ვიბრძვი, **τινί, πρὸς τινα**  
– ვინმეს წინააღმდეგ, **περὶ τίνος**  
რაიმესთვის, ვინმესთვის; ვეჭიშ-  
ებო.

**Μεγάβυζος, ου, ὁ** – არგემისის ქუ-  
რუმი ქ. ეფესოში.

**μεγαλιγορέω (μέγας, ἀγορεύω)** –  
ვგრძაბხობ, თავს ვიჭებ.

**μεγαλοπρεπής, ἑς (μέγας, πρέπω)**  
– ამაღლებული, კეთილშობილი;  
ბრწყინვალე, საუესო.

**μεγαλοπρεπῶς adv.** შესანიშნავად,  
უხედავ, გულუხედავ.

**μεγάλως adv.** ძალიან, ძლიერ.

**Μεγαρεύς, ἑως, ὁ** – მეგარელი,  
ქალაქ მეგარას მცხოვრები.

**μέγας, μεγάλη, μέγα, gen.**  
**μεγάλου, μεγάλης, μεγάλου** –  
დიდი, დიადი (**πόλις**), მაღალი  
(**γυνή**), სახელგანთქმული (**ὄνομα**),  
აღელვებული (**θάλαττα**), ღრმა  
(**βάθρος**), ხმამაღალი (**βοή**), ძლიერი;  
**οἰωνός μέγας** – რაიმე დიდებული  
ამბის მაუწყებელი ფრინველი; **τὰ  
μεγάλα** – დიდი (მნიშვნელოვანი)  
საქმეები; **περὶ τὰ μέγιστα ἐξ-  
άμαρτάνειν** – ყველაზე წმინდა  
მოვალეობების წინაშე შეუოლება;  
**τὸ μέγιστον** – მთავარი, ყველაზე  
მნიშვნელოვანი; **gradus comparat.**

**μείζων, μείζον, superlat. μέγιστος.**  
**Μεγαφέρνης, ου, ὁ** – მეგაფერნესი,  
დიდგვაროვანი სპარსი და მეფის  
კარის წარჩინებული მოხელე.

**μέγεθος, εὖς, τό** – სიდიდე, *მდი-  
ნარის შესახებ* – სიგანე.

**μέγιστος, η, ον gradus superlat.**  
**μέγας-იდან.**

**μέδιμνος, ου, ὁ** – მედიმნოსი,  
ფხვიერი მასალის საზომი  
ერთეული, შედგება 48 **χοίσις** –  
ისგან = 52,53 ლ.

**μεθίημι** – ხელიდან ვუშვებ.

**μεθίστημι** – გადავადგილებ, ვცუ-  
ლი; **med. და intrans.** გამოვდივარ,  
ეცილები, მოვდივარ; **aor. I**  
ვაშორებ.

**Μεθυδριεύς, ἑως, ὁ** –

მეთიდრიელი, არკადიის ქალაქ  
მეთიდრიონის მცხოვრები.

**μεθῶ** – მთვრალი ვარ.

**μείζων, ον gradus comparat.**  
**μέγας-იდან.**

**μειλίχος, η, ον** – მშვიდი, წყნარი,  
თვინიერი, კეთილგანწყობილი,  
მოწყალე; **Ζεὺς μειλίχιος** –  
მოწყალე ღმერთი.

**μειράκιον, ου, τό** – ბიჭი, ყმაწვილი,  
ჭაბუკი (14-დან 20 წლამდე); **εἰς τὸν  
μειράκιον ἄν** – სიყმაწვილის წლე-  
ბიდან, ყმაწვილობიდან.

**μείωμα, ατος, τό (μειώω)** – შემ-  
ცირება, ნაკლებობა.

**μείων, ον** – (**compar.** **μικρός, ὀλίγος** –  
სა: პატარა, მცირე, ცოტა); **χρήματα  
μείονα ποιεῖν** – სახსრების შემცო-  
რება, გალევა; **μείον ἔχειν** – წარუ-  
მაგებლობა (ბრძოლაში), უარეს  
დღეში ყოფნა; **οὐ μείον** – არანაკ-  
ლები; **οὐ μείον ἐθήκοντα σταδίων**  
და **οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας.**

**Μελανδῖται, ὧν, οἱ** – მელანდო-  
გები, ხალხი თრაკიაში.

**μελανία, ας, ἡ** – სიშავე; შავი ღრუ-  
ბელი.

**μέλας, μέλαινα, μέλαν (gen. μέ-  
λανος, μελαίνης, μέλανος)** – შავი,  
მუქი.

**Μέλας, Μέλανος** (*sc.* ποταμός) - შავი მდინარე, მელასი (თესალიაში).

**μελετάω** - ვზრუნავ (τινός), ვვარჯიშობ.

**μελετηρός, ἡ, όν** - მონღომებული, ბეჯითი; გულმოდგინედ რომ ვარჯიშობს.

**μελίνη, ἡς, ἡ** - ჟეგვი (*panicum miliaceum*); *მრ.* რიყეში ჟეგვის მინდვრები.

**Μελισσοφάγοι, αῖ, οἱ** (Θράκες) - მელინოფაგები (ჟეგვის მჭამელნი), თრაკიული ტომი, ბიზანტიონის ჩრდილო-დასავლეთით.

**μέλλω** - ვაპირებ, მინდა; მოვალე ვარ; ვაყოვნებ, ვგოზინობ, τὸ μέλλον - მომავალი.

**μέμνεσθαι** *pf.* μιμνήσκω-დან.

**μέμφομαι** - ვეცხავ, ვგმობ, ვძრახავ, ვსაყვედურობ (τινί τι), ვადაზნაულებ (τινὰ εἰς τι - რაღაცასთან დაკავშირებით).

**μέν (μήν)** - დადასტურებითი ნაწილაკი: ჭეშმარიტად, ნამდვილად, მართლაც, რა თქმა უნდა, რასაკვირველია, უეჭველად, ალბათ, ცხადია, ἔγώ μέν - მე უეჭველად; ἀλλὰ μέν - მაგრამ ნამდვილად, καὶ μέν - და ნამდვილად, μὲν δὲ - ნამდვილად, მართლაც, *δὲ-სთან ერთად* μὲν *აერთებს ორ წინადადებას, რომლებიც უპირისპირდებიან ერთმანეთს*: μὲν... δὲ მართალია, რასაკვირველია... მაგრამ; არა მხოლოდ, ... არამედ, *μ. ὁ μέν - ὁ δὲ* - ერთი - მეორე; *δὲ ნაწილაკის ნაცვლად გვაქვს ხშირად*. μὲν - ἀλλὰ, μέν - ὅμως დასხვა.

**μέντοι** *adv.* - ნამდვილად,, მართლაც, რასაკვირველია,

ჭეშმარიტად; მაგრამ, მაინც, და მაინც.

**μένω, pf.** μεμένηκα - ვრჩები; ველოლები ტინა.

**Μένων, οἶκος, ὁ** - მენონი, კიროსის ერთ-ერთი სტრატეგოსი.

**μερίζω** - ვყოფ, ვანაწილებ; *med.* ვიყოფ ვინმესთან ერთად.

**μέρος, εὖς, τό** - ნაწილი, წილი, ადგილი რიგში, მწყობრში, ἔν τῷ μέρει - თავის ადგილზე, რიგრიგობით, ერთი მეორის შემდეგ; παρὰ τὸ μέρος - რიგის გარეშე, κατὰ μέρος - რიგრიგობით.

**μεσημβρία, ας, ἡ** (μέσος, ἡμέρα) - შუადღე; სამხრეთი.

**μεσόγειος, α, ον** - ქვეყნის შიგნით მდებარე; ἡ μεσογεία - შიდა მხარე, διὰ μεσογείας - ქვეყნის შიგნითან შუაში.

**μέσος, ἡ, ον** - შუა; ἔν μέσῃ τῇ πόλει - ქალაქის შუაში; μέσαι νύκτες - შუალამე; μέσος ἡμέρας - შუადღე; τὸ μέσον - შუალედი; ἔν μέσῳ - შუაში.

**μέσος** - შუაში ვიმყოფები, μεσοῖσα ἡμέρα - შუადღე.

**Μέσπια, ἡς, ἡ** - მესპილა, დიდი ქალაქი ასირიაში.

**μεστός, ἡ, όν** - სავსე, გავსებული (τινός).

**μετά** *praep.* 1. *cum gen.* -თან, -ერთ,

• მორის, შუა (μετὰ τῶν ἄλλων), მეშვეობით (ἐτιμαρσύμην μεθ' ὑμῶν), საშუალებით, მეოხებით; მეτὰ ἀδικίας - უსამართლოდ, არასამართლიანად; μετὰ τινος εἶναι, ἵσται - ვინმეს მხარეზე ყოფნა, ვინმესთვის დახმარება; οἱ μετὰ Κύρου - კიროსის მეგობრები; 2. *cum. acc.* შემდეგ; μετὰ τοὺς θεοὺς, μετὰ τὸ δέιπνον,

μετὰ ταῦτα - ამის შემდეგ; μεθ' ἡμέραν - დღისით.

**μεταβάλλω** - გადავადგებ; მოვადგრივ; μεταβάλλεσθαι τὰ ὅπλα - ჭარის მურგზე გადაება, ზურგის ქსევია, უკან დახევა.

**μεταγινώσκω** - მოგვიანებით შევიცნობ, შევიცნობ; ვიცევი შეხედულებას, ვიცევი გადაწყვეტილებას.

**μεταδίδωμι** - ვარგუნებ, ვუნაწილებ (τινὶ τινος ან τι).

**μεταμέλει μοι** - ვინანიებ.

**μεταξὺ** *adv.* - შორის, შუალედში, შუაში; οὐ πολλοὺς χρόνους μεταξὺ γενομένων - ცოტა მოგვიანებით; μεταξὺ (λέγοντος) ὑπολαβών - ლაპარაკის შეწყვეტინება ვინმესთვის; μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου - მდინარესა და არხს შორის.

**μετάπεμπτος, ον** - მიწვეული, მიპატივებული.

**μεταπέμψω** *ლა* **μεταπέμπομαι** (τινα) - 1. ვინმეს მოსაყვანად ვაგზავნი; 2. ვიწვევ, ვეპატივებ, ვეძახი ჩემთან, ჩემთან მოუხმობ.

**μεταστρέφω** - ვაბრუნებ, ვატრიალებ; μεταστρέφεσθαι πικρὰ - ხშირად მოტრიალება.

**μεταχωρέω** - გადავიფარ, გავცულები.

**μέτειμι (εἰμί)** - - მონაწილეობას ვიღებ; μέτεστί μοι τινος - მონაწილეობ რაიმეში.

**μέτειμι (εἰμι)** - მიყვები, მივსდევ.

**μετέχω (τινός)** - ვმონაწილეობ რაიმეში, ვიღებ ნაწილს, წილს.

**μετέωρος, ον** - გეაწეული, ზემოთ აწეული, აგანილი, μετέωρος δὲ ἔξοκ' ἔκειτο τὰς ἀμάξας - მათ აწიეს ოთხთვალები და ამოიგანეს (ამოათრიეს).

**μετρέω** - ვზომავ, ვაღავზომავ.

**μετρίως** *adv.* - ზომიერად, უბრალოდ, მოკრძალებით.

**μετρόν, ον, τό** - საზომი.

**μέχρι** = *ხმოვნის წინ* μέχρις *adv.*, *მავრამ ხშირად როგორც praep. cum gen.* - თან-მდე; μέχρι τῆς μάχης, μέχρι οὗ - იმ ადგილამდე, სადაც, μέχρι οὗ - მანამდე, სანამ არ; μέχρι τριακόντα ἑτῶν - 30 წლის ასაკამდე; *conj.* მანამ (არ).

**μή** - *უარყოფის ნაწილაკი*: არა, არ; *კავშირი*: რომ, არ.

**μηδμή** *adv.* - არანაირად, არაფრისიღლებით; არსად, არსაით.

**μηδამῶς** *adv.* - არანაირად.

**μηδὲ** *adv.* - ასევე არ, და არ; ...ც არ.

**Μήδεια, ας, ἡ** - მედეა, მიდიელი მეფის ასკიაგოსის მეუღლე.

**Μήδεια** *ლა* **Μηδία, ας, ἡ** - მიდია, ნაყოფიერი ქვეყანა ამიანში, კასპიის ზღვის სამხრეთი.

**μηδεὺς, μηδεμία, μηδέν** - არც ერთი, არავინ, *μηδέν* - საცხებით არ, სულ არ.

**μηδέποτε** *adv.* არასდროს.

**μηδέτερος, α, ον** - არც ერთი ორიდან, არც ერთი, არც მეორე.

**Μηδίας τεῖχος, τό** - მიდიის კედელი, ბაბილონელების მიერ აშენებული მდ. ეფრატისა და გიგროსის შორის, მიდიელთა შეკრისაგან დასაცავად.

**Μῆδι, ας, οἱ** - მიდიელები, მიდიის მცხოვრებნი.

**Μηδοκος, ος, ὁ** - მედოკოსი, თრაკიელების მეფე.

**Μηδὸς** *იხ.* **Μῆδι.**

**Μηδοσάδης, ος, ὁ (Μηδόσαδης)** - მედოსადესი, თრაკიელი.

**μηκέτι** *adv.* – მეტი აღარ, ამიერიდან, ამის იქით აღარ.

**μήκιστος, η, ον** *superlat.* μακρός-იდან.

**μήκος, εος, τό** – სიგრძე, მანძილი;

τὰ μήκη τῶν ὀδῶν – დიდი მანძილები.

**μήν** *adv.* – ღიახ, ცხადია, რასაკვირველია, სწორედ, ზუსტად; ἀλλὰ μήν – მაგრამ მაინც; καὶ μήν – ნამდვილად, მართლაც; მაგრამ; οὐ μήν – რა თქმა უნდა არ, ἢ μήν – აუცილებლად.

**μήν, μηνός, ὁ** – თვე; τοῦ μηνός – ყოველთვიურად.

**μησιειδής, ἐς (μήν, εἰδος)** – (ნახევარ)მთვარისებური.

**μηυσά** – მიეუთითებ, ვამელაგნებ, ვააშკარავებ, მოვახსენებ, შევაგყობინებ.

**μήποτε** *adv.* – არასდროს, არასოდეს.

**μήπω** *adv.* – ჯერ არ.

**μηρός, οὔ, ὁ** – ბარბაყი, წვივი, კანჭი.

**μήτε** *adv.* – და არც; μήτε – μήτε არც – არც; μήτε – τε (ἀν καὶ) არა მარტო არ – არამედ... ც.

**μήτηρ, μητρός, ἡ** – დედა.

**μητρόπολις, εως, ἡ** – მეტროპოლისი, მთავარი ქალაქი.

**μηχανάομαι** – ვიგონებ, ვთხზავ, გამოვიგონებ; ვცდილობ.

**μηχανή, ἡς, ἡ** – იარაღი, საშუალება, μηχανή σατηρίας – გაღარჩენის საშუალება, πᾶσιν τέχνῃ καὶ μηχανῇ – ყველა საშუალებითა და ხერხით.

**μία** *οὐκ εἷς*.

**μίσγναι, μίγνυμι** – ვერევ, შევერევ, შევაზავებ.

**Μίδας, α** და **οὔ, ὁ** – მიდასი, ფრიგიელების მეფე.

**Μισριδάτης, οὔ, ὁ** – 1. მითრიდატე, კაპადოკიისა და ლიკონიის სატრაპი, კიროს უმცროსის მომხრე;

2. პონტოს მეფე.

**μικρός, ὁ, ὅν** – პატარა, სუსტი; μικρὸν ἀργύριον – ცოტაოდენი ფული, μικρὰ ἀμαρτηθέντα – მცირე შეცდომები; μικρόν τι – არც თუ შორს, ცოტა; κατὰ μικρόν – მცირე ნაწილებად; μικρόν *adv.* – ძლიერ (კინაღამ).

**Μιλήσιος** – მილეტური; მილეტელი, მილეტოსის მცხოვრები.

**Μίλητος, οὔ, ὁ** – მილეტოსი, დიდი მღვისპირა და სავაჭრო ქალაქი მცირე აზიაში, იონიაში.

**Μιλτοκύνθη, οὔ, ὁ** – მილტოკითენი, წარჩინებული თრაკიელი, კუნაქსასთან ბრძოლის შემდეგ იგი სპარსელების მეფეს მიემხრო.

**μυέομαι** – ვბაძავ (τυνά).

**μυμήσκω, fut.** μυήσω, *aor.* ἔμυησα, *fut.* μυήσομαι, *pf.* μέμυημαι – ვახსენებ, ვაგონებ; *med.* ვიხსენებ, მახსოვს მოვიგონებ, ვცდილობ.

**μισέω** – მძულს, მძავს, მეზიზღება.

**μισθιοδότης, ας, ἡ (μισθός, δίνωμι)** – ხელფასის გადახდა.

**μισθιοδότης** – ვაძლევ ხელფასს.

**μισθιδότης, οὔ, ὁ** – ხელფასის მიმცემი, გადამხდელი.

**μισθός, οὔ, ὁ** – ჯილდო, ხელფასი, ჯამაგირი, ქირა.

**μισθοφόρος, ας, ἡ** – ქირა.

**μισθοφορία, ας, ἡ** = **μισθοφόρος**.

**μισθοφόρος, οὔ, ὁ** – მოჯამაგირე, დაქირავებული.

**μισθόω** – ვიქირავებ ჩემთვის (საკუთარი თავისთვის).

**μνᾶ, ἄς, ἡ** – მნა, ფულის ერთეული = 100 დრაქმას.

μνημα, ης, ή - ხსოვნა, გახსენება, მოგონება.

μνημονεύω - მოვიგონებ, მახსოვს (τινός).

μνημονικός, ή, όν - კარგი მეხსიერების მქონე, კარგი მახსოვრობის მქონე.

μνησικακέω - გულელდობო, უბედურებისაგან გაბოროტებული ვარ.

μόγισ *adv.* = μόλις - ძნელად, ძლივს; μάλα μόλις - დიდი ჯაფის შედეგად.

μόλυσθις, ίδος, ή - გყვიის ბურთულა, ბურთი; გყვია (ლითონი).

μόλυσθις, ου, ό - გყვია.

μοναρχία, ας, ή - მონარქია; უმენაესი ხელისუფლება; ერთპიროვნული სარდლობა ჯარისა.

μοναρχή *adv.* - მხოლოდ, მარტოდენ.

μονή, ής, ή (μένω) - ყოფნა, შეჩერება, გაჩერება.

μονόξυλος, ου (ξύλος) - ერთი ხისგან გამოთლილი, μονόξυλον πλινον - ერთი ხისგან გამოთლილი ნაგი.

μόνος, η, ου - ერთი, ერთადერთი; მხოლოდ ერთი; μόνον *adv.* - მხოლოდ, მარტოდენ.

μόσσαν, υνος, ό - *dat.* მოσσύνοις - ხის კოშკი.

Μοσσύνοικοι, αυ, οι - მოსინიკები, კოლხური გომი (შავ ზღვასთან).

μόσχειος, ου - ხბოსი, κρέα

μόσχεια - ხბოს ხორცი.

μοχθέω - ვირჯები, ვშრომობ (πείρι τλ).

μοχλός, ου, ό - ურდული, μοχλόν ἐμβάλλειν - ურდულის გადაწევა, ურდულით ჩაკეცვა.

Μυγδύσιοι, αυ, οι - მიგლონიელები, ხალხი მესოპოტამიაში.

μύζω - ეწოვ.

Μυρίασδος, ου, ή - მირიანდოსი, ქალაქი სირიაში.

μυριάς, άδος, ή - ათი ათასი.

μυρίοι - ათი ათასი, მაგრამ: μυρίοι

- აურაცხელი, ძალიან ბევრი,

μύριοι ἴπποις 10 000 მხედარი,

άσπίς μυρία 10 000 პოპლიგი.

μύριον, ου, τό - მურგის წვენი;

სურნელოვანი მალამო,

სურნელოვანი ზეთი, მირონი.

Μυσία, ας, ή - მისია, ქვეყანა მცირე აზიაში.

Μυσός, ου, ό და Μυσοί, αυ, οι - მისიელები, მისიის მცხოვრებნი.

μυχός, ου, ό - სახლის მიუარდნილი კუთხე - კუნჭული, მთის შორეული ადგილები; ხეობა.

μαρός, ή, όν - სულელი, გონება-ჩლუნგი.

μαρώς *adv.* - უამროდ, ბრიყველად, სულელურად, ტუტუკურად.

## N

ναί *partic.* (თანხმობისა და დასტურის) დიახ, სწორედ, ნამდვილად, ჭეშმარიტად.

νάος, ου, ό = νεώς - გაძარი.

νάπη, ης, ή - გყიანი ხეობა, გყიანი ხევი.

νάπος, εος, τό = νάπη.

ναυαρχέω - ემართავ გემს,

ეხელმძღვანელობ, ემეთაურობ გემს, ფლოტს.

**ναύαρχος, ου, ό** – აღმირალი, ფლოტის უფროსი.  
**ναύκληρος, ου, ό** – გემის მფლობელი, რომელსაც ან თვითონ გადაჰყავდა ხალხი და გადაჰქონდა საქონელი, ან აქირავებდა; გემის კაპიტანი.  
**ναύλον, ου, τό** – გადასახადი გემით საქონლის გადაზიდვისათვის.  
**ναυπηγήσιμος, ου (ναύς, πῆγνυμι)** – გემთმშენებლობისათვის გამო-საყენებელი, ვარგისი.  
**ναύς, ἡ** – *gen.* νεώς, *gen. pl.* νεών – გემი, ხომალდი.  
**ναυσίπορος, ου** – სანაოსნო.  
**ναυτικός, ἡ, όν** – ხომალდისა, გემისა, საზღვაო (δύναμις).  
**νεανίσκος, ου, ό** – ჭაბუკი; ახალ-გაზრდა, ძლიერი ადამიანი.  
**νεκρός, ου, ό** – გვამი; მკვდარი, მოკლული, გარდაცვლილი.  
**νέμω, fut.** νεμῶ, *aor.* ἔνειμα, *med. fut.* νεμοῦμαι, *pf.* νενέμηκα; 1. ვყოფ; κρέα νενεμημένα – ნაჭრებად დაჭრილი ხორცი; τὴν ἀξίαν νέμω – მივეზღავდამსახურებისამებრ; 2. ვაძოვებ; *med.* ეძოვ; *pass.* τὸ ὄρος νέμεται αἰξί – მთაზე ძოვენ თხები.  
**νεόδαρτος, ου (νέος, δέρω)** – ახლად გაგყავებული, ახალთახალი.  
**Νέον τεῖχος, τό** – ქალაქი და ციხე-სიმაგრე თრაკიაში, ზღვის მახლობლად.  
**νέος, α, ου** 1. ახალგაზრდა, ყმაწვილი, 2. ახალი, ქორუა; σῆτος – წლევანდელი ხორბალი.  
**νεύμα, ἄς, ἡ** – თავისი კანტური, დათანხმება.  
**νεῦρον, ου, τό** – ძარღვი, სიმი, შურდულის თანამა, ღარი (მშვილდისა).  
**νεφέλη, ἡς, ἡ** – ღრუბელი.

**νέω** – ვაგროვებ, ვასვავებ;  
**νεημέσιος** – მოგროვებული.  
**νέω, fut.** νεύσομαι და νεύσῃμαι, *aor.* ἔνευσα – ვეყურავ, მივეყურავ.  
**νεκρός, ου, ό (νέας, κορέω)** – გაძრის მცველი.  
**Νέων, ατος, ό** – ნეონი, მხედართმთავარი, ქსენოფონტის მოწინააღმდეგე.  
**νεώριον, ου, τό** – ნავსაშენი, საზღვაო არსენალი; ადგილი, სადაც აშენებენ ხომალდებს, ადგილი, სადაც ინახავენ გემის მოწყობილობას.  
**νεώς, ἄς, ό** *nb.* ναός – ტაძარი.  
**ნეωστί adv.** ახლახან, ამას წინათ.  
**νή partic.** – დადასტურებითი, *acc.* -თან, νῆ Δία – ღიახ, ვფიცავ ზეცს; *nb.* ναί და μά.  
**νήστος, ου, ἡ** – კუნძული.  
**Νικανδρος, ου, ό** – ნიკანდროსი, ლაქედემონელი.  
**Νικαρχος, ου, ό** – ნიკარხოსი, არკადიელი.  
**νικάω** – ვიმარჯვებ, მაქვს უპირატესობა, *ó* νικήσας – გამარჯვებული; νικᾶν τὴν μάχην – ბრძოლის მოგება.  
**νίκη, ἡς, ἡ** – გამარჯვება.  
**Νικόμαχος, ου, ό** – ნიკომაქოსი, თესალიელი.  
**νίσω** – ვხედავ, ვამჩნევ, ვფიქრობ, ვაზროვნებ.  
**νίσθος, ἡ, ου** – უკანონოდ მობილი, ბუში, ნაბიჭვარი.  
**νομή, ἡς, ἡ (νέμα)** – 1. საძოვარი; 2. ფარა.  
**νομίζω = νομίσμεν (νόμος)** – ვალიარებ ჩვეულებად; ჩვეულებად მაქვს; ვალიარებ, ვთვლი, მივიჩნევ, ვფიქრობ; νομίζεται – ჩვეულებად დაρწმობა αὐτῶν τοῦς κληθέντας;

*dat.* -თან: ὡς περ νομίζεται ἀνδράσι  
ἀγαθοῖς, τὰ νομιζόμενα – კანონი-  
ერი, სათანადო; ჩვეულებრივი  
ხელუასი.

**νόμιμος, η, ου** – კანონიერი,  
ჩვეულებრივი, ჩვეულებათა  
შესაბამისი, კანონით დადგენილი.  
**νόμος, ου, ό** – 1. ჩვეულება, მნე,  
კანონი; ὁ νόμος ἀντὶς –  
როგორც მათი ჩვეულებათა; 2. გონი,  
მელოდია, პარმონია.

**νόος = νοῦς, gen.** ნიშ და ნიშ, *dat.*  
ნძ და ნძა – გონება, ჭკუა; აზრი;  
νοῦς προσέχειν – ყურადღების  
მიქცევა; ἐν νόῳ ἔχειν –  
განმზახვის ქონა.

**νοσέω** – ავად ვარ, ვიგანჯები, ცუდ  
მდგომარეობაში ვიმყოფები; ვიშ-  
ლები, ვნადგურლები.

**νόσος, ου, ή** – ავადმყოფობა.  
**νότος, ου, ό** – სამხრეთის ქარი.  
**νοσητήν, ας, ή** = νοσητήν (νέος,  
μήν) – ახალი მთვარე.

**νοῦς** *იხ.* ნიშ.

**νυκτερεύω** – ფიზიკად ეგაგრებ  
ღამეს, ეფიზიკობ.

**νυκτοφύλαξ, კოს, ό** – ღამის  
დარაჯი, გუშაგი.

**νύκτωρ** *adv.* – ღამით.

**νῦν** *adv.* – ახლა, ამჟამად, **νῦν** *δὴ* –  
სწორედ ახლა, **τὸ νῦν εἶναι** – ახ-  
ლა, **ὁ νῦν χρόνος** – აწმყო დრო; **ὁ**  
**νῦν βασιλεὺς** – ახლანდელი მეფე;  
**καὶ νῦν** – ასე რომ, ასეთ  
ვითარებაში.

**νῦν** *adv.* *ენკლიტიკ.* – ἵμισυ – პოდა,  
პოდა ახლა.

**νῦν** *adv.* – სწორედ, ახლა, მუსტად.

**νύξ, νυκτός, ή** – ღამე; τῆς νυκτός –  
ამ ღამეს, ამ ღამე, ამ ღამით  
(განსაზღვრული ღამის შესახებ),  
**διὰ νυκτός** – ღამით, ღამის

განმავლობაში; **καὶ νύκτα, καὶ**  
**ἡμέραν** – ღლე და ღამე, **ἡμέραν καὶ**  
**νύκτα** – ერთ ღლეს და ერთ ღამეს,  
ღლე და ღამე; **μέσαι νύκτες** –  
შუაღამე, **περὶ μέσας νύκτας** –  
დაახლოებით შუაღამით.  
**νῶτον, ου, τό** – ზურგი.

## Ξ

**Ξανθικλῆς, έους, ό** – ქსანთიკლესი,  
აქველი, ერთ-ერთი ბერძენი  
სტრატეგოსი.

**Ξενία, ας, ή** –  
სტუმართმოყვარეობა,  
მასპინძლობა, მეგობრობა.

**Ξενίας, ου, ό** – ქსენიას არკადიელი,  
პოპლიტა მეთუარი.

**Ξενίᾱ** – გულითადად ემასპინძლობ,  
ვიღებ, ვუმაპინძლები.

**Ξενικός, ή, όν** – სტუმრის საკუთ-  
რება; **τὸ ξενικόν** = ξέσοι  
მისფიჭორი – დაქირავებული  
ჯარი.

**Ξένιος, α, ου** – სტუმართმოყვარე;  
**Ζεὺς ξένιος** – ზეესი, სტუმართა და  
სტუმართმოყვარეობის მფარველი;  
**τὸ ξένιον** (δᾶρον) – მასპინძლის  
საჩუქარი სტუმრებისათვის; **ἐπὶ**  
**ξενία** (τραπέτῃ) **δέχεσθαι καλεῖν** –  
გულითადად ეამასპინძლება.

**Ξένος, ου, ό** – სტუმარი, მეგობარი  
(τῖνι), **τινός**; დაქირავებული  
მომხმარი.

**Ξενοῖμαι, οῦμαι** – 1. *med.* ეუმას-  
პინძლები ვინმეს, მეგობრობას  
ვამყარებ ვინმესთან; 2. *pass.*  
სტუმართმოყვარედ მიღებენ,  
გულითადად მიმასპინძლებიან.  
**Ξενοφάν, ὠντος, ό** – ქსენოფონტი,  
ცნობილი მხედართმთავარი და  
ისტორიკოსი.

Ξέρεις, ου, ὁ - ქსერქსე,  
სპარსელთა მეფე 486-465.  
Ξεστός, ἡ, ὄν - გაპრიალებული,  
გათლილი.

Ξηραίνω - ვაშრობ.

Ξηρός, ἄ, ὄν - მშრალი.

Ξίφος, εὖς τό დიდი ორღესული  
ხმალღ, რომღღთაღ კვეთღნენ ღა  
ჩხვეღეღნენ.

Ξόανον, ου, τό - 1. ჩუქურთმღ, ხეღე  
კვეთღ; 2. ქანღაღებღ, ღეთღებღთღ გღ-  
მოსღხუღებღ.

Ξύλη, ης, ἡ - ღღკვეღემღნეღების  
მოკღე, მოხრღღღ ხმღღღ.

Ξυλίζομαι - მეღმღს ვღგროვებ /  
ვეზღღებღ.

Ξύλιος, η, ου - ხღსღ.

Ξύλον, ου, τό - 1. ხე, ნღპოზღ, მეღმღ,  
2. სღხღღს კოჭეზღ; 3. შუბღსღგღრღ.  
ξύν ὀξ. სύν.

## O

ὁ, ἡ, τό ለრღგღკღღ; ለთღვეღღღღღღღღღღღღ,  
*pron. demonstrat.*: ὁ μὲν ἄνδρς -  
ხოლო ἰგი, ეს; ἡς კი; οἱ μὲν ἄνδρς -  
ღსღღღ კი; ὁ μὲν - ὁ δὲ ერთი -  
მეორე; τὰ μὲν - τὰ δὲ ნაწი-  
ლოზრღღ - ხოლო ნაწილოზრღღღ.  
როგორღ წინღღღღღღღს წვერღ ለღ-  
ნიშნღვღ ცნოზღღღ, გღნსღღღღღღღ  
სღგღნს; მოგჯერე გღმოხღგღვღს გღ-  
ნაწიღებღს: τοῦ μῆνός - ყოვეღთ-  
ვიურღღ; ὀξმღრღებღ ნღყეღღსღხეღღ-  
თღნ, მეღღსღრთღვ სღხეღღთღნ, მიღ-  
ღეზბღსთღნ ერთღღღ: ὁ βουλόμειος  
- ყოვეღღ მსურვეღღ, *inf.*-თღნ: τὸ  
σὲ ἀπιστεῖν - მეღღ უნღღოზღღღ;  
*adverb.*-თღნ: οἱ ἄντ, οἱ ἔνδენ ღღ  
სხეღ; *gen.*-ში ღღსმულ ለრღებღთ სღ-  
ხეღღთღნ τὰ τῶν στρατῶν, τὰ  
τῶν θείων ღღ სხეღ. ለრღებღთი სღხ-

ელღს წინ წინღღებულღთ: οἱ ἐκ τῆς  
ἀγορᾶς - ვღჭრღზღღ ღღ სხეღ.

ὀβελίσκος, ου, ὁ - *demin.* ὀβελός  
მოზმცრო შუბღ.

ὀβόλος, ὀν, ἡ - ὀზოღღ, მონეღღ,  
უღღღს უმცირეღს ერთეულღ,  
გროზღ.

ὀγδοῖκοντα - ὀთხმოკი.

ὀγδοος, η, ου - მერვე.

ὀνδρ, ἡ, ὄნδρ, ὄნδრ (τοῦნდρ, τῆςნდρ,  
τοῦნდρ) - ეს; ἡ, ὄნδრ ἡ ἡμέρα - ღღე-  
ვღნღღღღ ღღე; τῆნდრ - ለმ ለღღღღღს  
ለნ ለმგვღრღღღ.

ὀνδρ (ὀνδρ) - მივეღღვღრ, გღვეუვეღღ,  
ვემოგზღუროზღ..

ὀνδοιπρέω - მივეღღვღრ, გღვეღღღ,  
ვემოგზღუროზღ..

ὀνδοιπρία - გზღ გღმეღღღს, გზღს  
ვღკეტებღ.

ὀνδρ, ὀნ, ἡ - 1. გზღ; 2. სეღღ, პროყე-  
სღღ; 3. სღშუღღღღღ, ხერხღ.

Ὀδρῖσθ, ου, ὁ *plur.* οἱ Ὀδρῖσαι -  
ოღრღსეზღღ, ძღღღერი ხღღზღ თრღკღღღღ.

Ὀδρῖσθ, ἔω, ὁ - ὀღღსეღღს,  
ღღერგღს ძე, თრღკღღღს მეფე, გროღს  
ომღს ერთ-ერთღ გზღრღღ.

ὀζ, *ful.* ὀζῆσθ, *aor.* ὤζῆσθ, *pf.* II =  
*praes.* ὀζῶσθ - გღმოვეგემ სურნეღს.

ὀθεν *adv.* - სღღღღღ(ღ), ვღსგღღ(ღ).

ὀθενπερ *adv.* - კერძოღ, გუსგღღ  
სღღღღღ(ღ).

οἱ *adv.* - სღღთ(ღ).

οἱκᾶδε *adv.* - სღხღში, სღმშოზღღღში,  
მღშულში; ἡ οἱκᾶδε ὀნდρ - გზღ  
სღხღღსღკენ.

οἰκέις, ἄ, ὀν - შინღური, ნღცნოზღ,  
მოწინღღღღღღ; οἱ οἰκέοι - ნათე-  
სღვეზღღ.

οἰκέως *adv.* - მეგოზრულღღ.

οἰκῆτης, ου, ὁ - შინღური, ὀჯღღღს  
წვერღ; მოსღმსღხერე, მოწინღ, გჟვე.

οἰκᾶ - ვცხოვრობ, ებინადრობ,  
 ეწევარ, ვიმყოფები; οἰκᾶς  
 οἰκισμῆν - დასახლებული,  
 ხალხმრავალი ქალაქი.  
 οἰκῖμα, ατος, τό - საცხოვრებელი,  
 სამყოფელი.  
 οἰκῖσις, εως, ἡ - საცხოვრებელი,  
 სახლი.  
 οἰκία, ας, ἡ - სახლი, საცხოვრე-  
 ბელი.  
 οἰκίζω - სახლს ვაშენებ, ქალაქს  
 ვაარსებ, ვასახლებ (დავასახლებ)  
 (χαρίζο).  
 οἰκοδομέω - ვაშენებ (სახლს,  
 ქალაქს).  
 οἰκοδομῶν adv. - სახლიდან.  
 οἰκοί adv. = ἐν οἰκᾷ - სახლში, სამ-  
 შობლოში, οἱ οἰκοί - თანამეზა-  
 მულები; τὰ οἰκοί - ცხოვრება და  
 მდგომარეობა სამშობლოში.  
 οἰκοισμός, ου, ό (οἰκος, νομέω) -  
 მმართველი, მამასახლისი, მეპა-  
 ტრონი.  
 οἰκος, ου, ό - სახლი, საცხოვრე-  
 ბელი ბინა; პროვინცია, ὄλκι, არე.  
 οἰκτεῖρα - მეცოდება, მებრალება,  
 თანავეგრძნობ.  
 οἰνος, ου, ό - ღვინო; φοινίκων  
 οἶνος - ფინიკის პალმის ნაყოფისა-  
 გან დამზადებული ღვინო; οἶνος  
 κριμνός - ღუდო.  
 οἰνοχοός, ου, ό (χέω) - ღვინის  
 მწღე, მერიქიფე.  
 οἶσαι = οἶμαι, fut. οἰήσομαι, impf.  
 φάμην და φάμην, aor. ἤθην -  
 ვუიქრობ, ვთელი, მიმაჩნია; ἐγώμαι  
 = ἐγώ οἶμαι.  
 οἰσέμεν და οἰσέμεναι - ეკ. inf. fut.  
 φέρω-დან.  
 οἰσθῆς, εἰσα, ἐν part. pass. aor.  
 φέρω-დან.

οἶος, α, ου - როგორი(ც),  
 რანაირი(ც); ἐν οἶοις ἐσμέν -  
 როგორ მდგომარეობაშიც ვი-  
 მოყოფებით; οἶος τῷ εἶμι infin.-თან.  
 შემოძლია (რაიმეს კეთება); οἶος τῷ  
 ἐστί - შესაძლებელია; მოსახერ-  
 ხებელი (რაიმეს საკეთებლად); ἄρα  
 οἶα τὸ πένθις ἄρδεις - მოსარ-  
 წყავად ხელსაყრელი დრო; gradus  
 superlat.- თან. ძალიან, რაც  
 შეიძლება...  
 οἰσπερ - სახელდობრ რომელი(ც),  
 οἷαπερ adv. - მუსგად როგორც.  
 οἷς, ό და ἡ - gen. οἷος - ცხვარი.  
 οἷστος და οἷστος, οἷ, ό (dat. οἷ,  
 acc. οἷν, pl. οἷες, οἷων, οἷσί, οἷς) -  
 ისარი.  
 οἷταιος, α, ου - ოიგეური, არს. სახ.  
 ოიგეელი, თესალიის Ὀντη მთების  
 მცხოვრები.  
 οἰχομαι, fut. οἰχρήσομαι, pf. ᾤχημαι  
 1. მივიღვარ, გავეცელები; ხშირად  
 particip.-თან; οἰχ. πλέω -  
 გაცურვა, გამგზავრება (წყლით),  
 οἰχ. ἀπelaύσω - გამგზავრება;  
 2. ექრები, ეკელები, ვიღუპები.  
 οἷωνός, οἷ, ό - ყოველგვარი გა-  
 რეული ფრინველი (ძერა, ქორი,  
 არწივი), რომელთა ფრენის, ხმის  
 (ყვილის) და მოძრაობის მიხედვი-  
 თაყ მკითხაობდნენ, წინასწარ-  
 მეტყველებდნენ; რაიმეს მომას-  
 წავებელი ნიშანი; ჩიგებზე  
 მკითხაობა.  
 οἷω მოლოდელ fut. οἷω და οἷσμαι  
 φέρω-დან.  
 ὅω = οἷσμαι - ვუიქრობ.  
 ὀκέλλω - 1. ნაპირთან მივეყრავ; გა-  
 მოვირიყები ნაპირზე, 2. ვიმსხერე-  
 ვი, ვიმგვრევი, ვიძირები გემთან  
 ერთად.

ὁκλάζω - მუხლებზე ვდგები, ვეშვები, მუხლს მოვიყრი, ვკადები (ჩაყვადები).

ὁκνῶ - ვზომინობ, ვყოყმანობ, ვერ ვბედავ, ვშიშობ.

ὁκνηρός, ἄ, ὄν - გადაუწყვეტელი, ზომინა.

ὁκνηρῶς adv. - ნელა, უხალისოდ.

ὁκνος, ου, ὅ - სიძნელე, სიზანტე, უხალისობა, მოთენთილობა. სიზარმაცე.

ὀκτακισχίλιοι - რვა ათასი.

ὀκτακόσιοι - რვაასი.

ὀκτώ - რვა.

ὀκτωκαίδεκα - თვრამეტი.

ὀλεθρος, ου, ὅ - დაღუპვა, უბედურება, დამარცხება.

ὀλίγος, η, ου - compar. ὀλιγώτερος, ὀλείζων, μείων, ἐλάσσων; superlat.

ὀλίγιστος, ἐλάχιστος - პატარა, მცირელი; ὀλίγοι - მცირენი; ὀλίγας (πληγὰς) παίειν - ძალიან მცირელი დარცყმის მიყენება; κατ' ὀλίγου - მცირე რაზმებით.

ὀλίγον - adv. მცირედ; ὀλίγον ὕστερον ცოტახნის შემდეგ.

ὀλισθαίνω ან - αἶνω - , ful.

ὀλισθήσω, aor. 2 ἄλισθον - ვსრიალეხ, ჩამოვსრიალდები.

ὀλισθηρός, ἄ, ὄν - სრიალა, გლუვი, სწორი.

ὀλκᾶς, ἄδος, ἡ - საგვირთო გემი.

ὀλοίτροχος, ου, ὅ, ἡ - მრგვალი ქვა, კლდის ნატეხი.

ὀλοκαυτέω და- τῶν (δλος, καίω) - მსხვერპლს მთლიანად ვწვავ.

ὀλος, η, ου - მთელი, მთლიანი.

Ὀλυμπία, ας, ἡ - ოლიმპია (ელიდამი).

Ὀλύμπιος, α, ου - ოლიმპიური.

Ὀλύμπιος, α, ου - ოლინთიური; არს. სახ. ოლინთიელი, მაკედონის ქალაქ Ὀλυνθος მცხოვრები.

ὀμαλής, ἔς - სწორი, გლუვი; ὀμαλῆς ἔναι - სწორგზამე სიარული.

ὀμαλῶς adv. სწორად, თანაბრად, თანაბარი ნაბიჯით.

ὀμηρον, ου, τό - მძევალი, გირაო.

ὀμιλέω - მივმართავ ვინმეს, მაქვს ურთიერთობა, ნაცნობობა, ახლოს ვარ (ვინმესთან τινί).

ὀμίχλη, ης, ἡ - ბურუსი, ჯანდი.

ὀμμα, ατος, τό - თვალი, მზერა.

ὀμμασι და ὀμνῶ - ful. ὀμᾶμαι,

ὀμῶμαι, aor. 2 ὀμοσα, pf. ὀμᾶμοκα - acc. -თან ვფიცავ, θεοὺς πάντας καὶ πάσαν - ვფიცავ ყველა ღმერთსა და ქალღმერთს.

ὀμοιος, α, ου - მსგავსი; τὸ ὅμοιον - ერთნაირი, ერთიანი; οἱ ὅμοιοι τῶν Λακεδαιμονίων - სპარტელები, რომელთაც თანაბარი უფლებები ჰქონდათ მართვა-გამგეობაში მონაწილეობისათვის.

ὀμοίως adv. - მსგავსად; ὀμοίως ᾧσπερ - თითქოსდა.

ὀμολογέω - 1. ვეთანხმები, ვპირდები, ვაღიარებ; ὀμολογεῖται - აღასტურებენ, ცნობენ, აღიარებენ, παρὰ და πρὸς πάντων - ყველასაგან ერთხმად აღიარებით; 2. ვეთანხმდები, ხელშეკრულებას ვდებ.

ὀμολογουμένως adv. - თანახმად; უეჭველად; ὅ. ἐκ πάντων - ყველას აზრით.

ὀμομητριος, α, ου (ὀμός, μήτηρ) - ერთი დედისაგან შობილი, ღვიძლი (და, ძმა და ა. შ.).

ὀμοιοῦν - ერთი აზრის ვარ, ვეთანხმები.

**ὁμοπάτριος, α, ον** (ὁμός, πατήρ) – ერთი მამის მყოფი, ღვიძლი (და, ძმა...).

**ὁμόσσε** *adv.* – ერთი და იმავე ადგილისაკენ, ὁμόσσε *θύν* ან *χορεῖν* – წინააღმდეგ წასვლა, მტერზე თავდასხმა, შეტაკება; ხელჩართულ ბრძოლაში ჩართვა; ერთი მიზნისკენ სწრაფვა.

**ὁμορος, α, ον** – მოსაზღვრე.

**ὁμοτράπεζος, ον** – ერთ სუფრასთან მჯდომი, თანამეინახე; ὁμοτράπεζος *γενομένος* – თანამეინახედ ქექული; სადილზე მოწვეული; ὁμοτράπεζοι – სპარსელ მეფეებთან და საგრაპებთან ერქვით მათ, რომელნიც გამოირჩეოდნენ ერთგულებით და ჰქონდათ პატივი მეფეებთან ერთად სუფრაზე მსხდარიყვნენ; მეფეთა და საგრაპთა ახლო მეგობრები.

**ὁμοῦ** *adv.* – ერთად (ὁμοῦ *γίγνεσθαι* – შეყრა, შეერთება); ერთსა და იმავე დროს; *რიცხვებთან*: თითქმის, დაახლოებით.

**ὁμφαλός, ον, ὁ** – ჭიპი; ფარის ამობურცული ნაწილი.

**ὁμῶς** *adv.* – მაგრამ, მაინც.

**ὄναρ, τό** – სიზმარი; *κατ' ὄναρ* – ძილში.

**ὄνειρατα τὰ nom. pl.** ὄνειρος = ὄναρ – სიზმრები.

**ὄνειρον, ου, τό** და **ὄνειρος, ου, ὁ** – სიზმარი (ὄνειρόλος, ου, ὁ – სიზმრის ამხსნელი).

**ὀνίνημι, impf.** ᾠφέλουσ, *fut.* ὀνήσω, *aor.* ᾠησα – ვეხმარები, სარგებლობა მომაქვს, დახმარებას აღმოვეუჩენ (τὶνά, τινά *tl*); *pass.* ὀνίναμαι – სარგებლობა მაქვს;

ὀνηθῆναι *tl* – სარგებლობას ვიღებ, ვსარგებლობ.

**ὄσιμα, ατος, τό** – 1. სახელი; ὀσίματι და ὄσιμα – სახელად; 2. ღიღები, სახელგანთქმულობა, პატივი.

**ὀσιμάζω** – ვეძახი სახელით, ვუწოდებ.

**ὀσιμαστῖ** *adv.* – სახელად.

**ὄσις, ου, ὁ** – ვირი, სახელარი; ὄσις ἄλκτης – დოლაბი.

**ὄსυξ, ὄსυχος, ὁ** – ბრჭყალი.

**ὄστινασιν** = ὄστισιν, ἦτισιν, ὀτισιν – ესა თუ ის.

**ὄντως** *adv.* – ნამდვილად, მართლაც.

**ὄξος, εος, τό** – ღვინის ძმარი; მეავე სასმელი; ὄξος ἑψητόν ἀπὸ φοινίκων – მომეკავო ღვინო, ფინიკებისაგან დამზადებული, ὀξος φοινίκων – ფინიკისაგან დაწურული გვხილი ღვინო.

**ὄξύς, εῖα, ὅ** – ცხარე, მეავე (φακή, ὀξος).

**ὄρη** *adv.* – სად, საითკენ, როგორ, რანაირად.

**ὀπισθεν** *adv.* – უკან, უკნიდან; ἔκ τοῦ ὀπισθεν – უკნიდან; *ποιεῖσθαι* ὀπισθεν τὸν ποταμόν – მდინარის ზურგს უკან დატოვება; οἱ ὀπισθε – უკანანი, უკან მდგომნი, არიერგარდი; τὸ დაτὰ ὀπ. – ზურგი, არიერგარდი, ბოლო რიგები, *cum. gen.* – უკან, ὀπ. τῶν ὑποδυσγίων.

**ὀπισθοφυλακῶ** – წინ ეუძღვი არიერგარდს; შევადგენ არიერგარდს.

**ὀπισθοφυλακία, ας, ἡ** – არიერგარდის წინამძღოლის თანამდებობა; არიერგარდი.

**ὀπισθοφύλαξ, ακος, ὁ** – არიერგარდის მებრძოლი; οἱ ὀπ. არიერგარდი.

ὀπίσω *adv.* - უკან.

ὀπλίζω - ვაიარალებ; *pass., med.*

ვიარალები, ὀπλισμένους -  
შეიარალებული.

ὀπλισις, εως, ἡ - შეიარალება,  
იარაღი.

ὀπλιτέω - ვმსახურობ მძიმედ  
შეიარალებულთა რიგებში,  
ვმსახურობ ჰოპლიტად.

ὀπλίτης, ου, ὁ - ჰოპლიტი, მძიმედ  
შეიარალებული (მისი იარაღებია:  
ფარი ἀσπίς, მუზარაღი κρᾶνος,  
ჯავშანი θώραξ, საბარკული  
κνημίδες, შუბი δόρυ და მახვილი  
ξίφος).

ὀπλιτικός, ου - ჰოპლიტებისგან  
შემდგარი, τὸ ὀπλιτικόν -  
ჰოპლიტთა ჯარი, ჰოპლიტები.

ὀπλομαχία, ας, ἡ - ბრძოლა მძიმე  
შეიარალებით; მძიმე შეიარაღებით  
ბრძოლის ხელოვნება; სამხედრო  
ხელოვნება, ტაქტიკა.

ὀπλον, ου, τό *pl.* ὀπλα - იარაღი; τὰ  
ὀπλα = ὀπλῖται; πρὸ τῶν ὀπλων -  
ბანაკის წინ, ἐπὶ τὰ ὀπλα ἔλθειν -  
ბანაკში გამგზავრება; εἰς τὰς τὰ  
ὀπλα τίθεσθαι - საბრძოლო წესით  
მოწყობა.

ὀπόθεν *adv.* - საიდან(აც).

ὅποι - სად(აც), საითკენ(აც).

ὅποις, α, ου - როგორიც კი; ὅποιον  
τί ἔστιν - რაც ნიშნავს; οὐκ  
αἰσθάνομαι σὺν ὅποιον νόμιμον  
λέγεις - მე არ მესმის შენი, რომელ  
წესდებაზე ლაპარაკობ.

ὀπότεν *conj.* - როცა კი; ყოველთვის,  
როდესაც; როგორც კი.

ὀπότε *conj.* - როცა, იმ დროს  
როდესაც; ἢν ὀπότε - ზოგჯერ;  
ὀπότε - 1. ყოველთვის, როცა; 2.  
რადგან.

ὀπότερος, α, ου - *relat.* ორიდან  
რომელი.

ὅπου *adv.* - *relat.* სადაც; *დროის მე-*  
*სახებ:* როცა; ὅπου τις λόγος  
γένοιτο περὶ Σπαρτιανῶν - როცა  
სიგევა სპარტელების შესახებ  
იწყებოდა; ὅπου ἄν - სადა არ.

ὅπουπερ *adv.* - ყველგან.

ὀπτάω - ეწევ, ვაყვებ (ἀρτους,  
κρέα).

ὀπτός, ἡ, ὅν - შემწვარი, დამწვარი;  
გამომწვარი: ὀπτῇ πλίνθος -  
აგური.

ὀπας *adv.* - *relat. ეპ. ეოლ.* ὀπᾶς,  
*იონ.* ὄκας - როგორც,  
რანაირადაც; οὐκ ἔσθ' ὀπας -  
არანაირად, არასდროს; οὐκ ἔσθ'  
ὀπας οὐ - შეუძლებელია, რომ არ,  
ყოველი შემთხვევისათვის; *conj.* -  
რომ, რათა.

ὀράω = ὀρᾶ = ὀρόω = ὀρέω - *impf.*  
ἔωρων, *pf.* ἔωρακα, *fut.* ὄψομαι, *ეპ.*  
*იონ.* ὄπαπα, *aor. 1* ὤφην, *aor. 2*  
εἶδον - ვხედავ, კვლავ ვხედავ;  
ვპოულობ; ვცნობ.

ὀργή, ἡς, ἡ - მრისხანება,  
გულისწყრომა, რისხვა, ბრამბი.

ὀργῇ *adv.* - მრისხანებით.

ὀργίζομαι - ვბრამბები (τινί).

ὀργισιά, ἄς, ἡ - ორგია, სიგრძის  
ერთეული; შეესაბამება გაშლილ  
ხელებს შორის მონაკვეთის  
სიგრძეს.

ὀρέω - ვაწვდი, ვაწოდებ; ვაძლევ,  
მივართმევ (αὐτῷ κέρως).

ὀρειος, ου = ὀρεινός.

ὀρεινός, ἡ, ὅν - მთიანი; მთიელი,  
მთაში მცხოვრები.

ὀρθιός, α, ου - ციყაბო, სწორი;  
ὀρθιον ἵκναι - მთაზე ასვლა; ὀρθιοι  
λόχοι - კოლონებად დაწყობილი  
რაზმები, კოლონები.

ბრძა - ვასწორებ.

ბრძა, ἡ, ὅν - სწორი, სწორად, გამართულად მდგომი; მაღალი.  
ბრძა, ὅς, ὅ - განთიადი, დილის ბინდი.

ბრძა *adv.* - სწორად, მართლად, სამართლიანად; ბრძა ἔχει - სამართლიანია, სწორია.

ბრძა (ბრძა) - შემოეფარვლა, განესამღვრა, სამღვრეს ეუღეს, ვნიშნავ; *med.* სამღვრეს ეუღეს სასარგებლოდ, შემოეფარვლა, ვითვისებ; ὅτι ἄρα ბრძა - ცალკეული ბოძებით სამღვრის დაღება.

ბრძა, ὅς, ὅ - სამღვარი.

ბრძა, ὅς, ὅ - ფიც; ბრძა ἔχει - ღმერთების დაფიცება.

ბრძა, *fut.* ბრძა, *lor.* ბრძა, *aor.* ἄρῃ - ვამოძრავებ, აღძვრავ, ვიქარავ, მივსწრაფი; თავს ვესხმი ბრძა ὅნ - გვას გადგომა; *inf.* - თან: ვიწყებ. *med.* მივემგზავრები, გამოვლივარ.

ბრძა - ღუზაზე ედგავარ; ნაპირთან ედგები; ნავმისაბმელით ვამაგრებ, ვაბამ.

ბრძა, ἡ, ὅ - მოძრაობა; სწრაფვა; ლაშქრობა, თავდასხმა (ἐπὶ τινά); მიზანსწრაფვა; მიღ ბრძა - ერთხმად, ერთი მოძრაობით, ერთიანად.

ბრძა - ღუზას ეუშვებ, ნავსაყუდელში შემოეყავს; ნავმისაბმელით ვამაგრებ, ვაბამ ნაპირთან.

ბრძა, ὅς, ὅ - ფრინველი.

ბრძა, ὅς, ὅ - ფრინველისა, κρέα ბრძა - ქათმის ხორცი.

ბრძა, ὅς, ὅ - ფრინველი, უპირატესად, მამალი, ქათამი; აἰ

ბრძა - ქათმები, შინაური ფრინველი.

ὄρις, ὅς, ὅ - 1. ორონგასი, საგრაპი, მეფე არგაქსერქსეს სიძე; 2. წარჩინებული სპარსელი, რომელმაც კიროსს 3-ჯერ უღალატა და ამიგომ სიკედილით დაისაჯა.

ბრძა, ὅς, ὅ - მთა.

ბრძა, ὅς, ὅ - სახურავი.

ბრძა, ἡ, ὅ - ამოთხრილი, ბრძა τὰ φρος - ორმო.

ბრძა, ὅς, ὅ - ვთხრი, ამოვთხრი.

ბრძა, ἡ, ὅ - ობოლი.

ბრძა, ὅς, ὅ - ეცეკვა; პანგომიმით წარმოვადგენ.

ბრძა, ὅς, ὅ - ეცეკვა.

ბრძა, ὅς, ὅ - მოეცეკვა ქალი.

ὄρις, ὅς, ὅ - ორქომე-  
ნული, ორქომენელი.

ὄρις, ὅς, ὅ - ორქომენოსი, ქალაქი ბეოგიაში.

ბრძა, ὅς, ὅ - რომელიც; καὶ ὅς - ესეც, ისიც; ἀφ' ὅς - მას შემდეგ, (რაც); ἔξ ὅς - იმ დროიდან, (რაც); ἄχρις ὅς - იმ დრომდე, იქამდე, მანამდე, (სანამ); ἔν ᾧ - ამ დროს, (როცა); ἐν ᾧ - ამიგომ, რატომაც.

ბრძა, ὅς, ὅ - საღმრთო კანონით განსაზღვრული; წმინდა, ღვთისმომში, კეთილმსახური, პატიოსანი.

ბრძა, ὅς, ὅ - როგორიც, რამდენად ხანგრძლივიც; ბრძა - ყველა, ვინც; ბრძა ἢν ἀντὶ σπράττεται - მთელი ჯარი, რომელიც; πάντα ბრძა - ყვე-  
ლაფერი, რაც; ბრძა *adv.* - რამდენად შორსა, რამდენიც, რამდენად ბევრიც, რამდენ ხანსა; რიცხვით სახელთან: დაახლოებით, თითქმის, (ბრძა ὅτις σπράττεται); ბრძა ὅς

ἦδη - მალე, ἔφ' ὅτι - იმდენად, რამდენადაც; ὅσῳ - ὅσοιςτῳ რამდენადაც - იმდენად.  
 ὅσοιπερ - სახელდობრ რომელიც, რომელიც არ, რამდენიც ალარ;  
 ὅσοιῳπερ - ყველა, რომლებიც.  
 ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ - სწორედ ის, რომელიც; ვინც არ.  
 ὅσπριον, οὐ, τό - პარკოსანი მცენარის ნაყოფი.  
 ὅστις, ἥτις, ὅτι - რომელიც; ვინც კი; *gen.* ὅστινος = ὅτου, *dat.* ὅτῳ = ὅτῳ; ἔξ ὅτου - მას შემდეგ, რაც.  
 ὁσφραίνομαι, *fut.* ὁσφρήσομαι, *aor.* ὁσφρήσῃ - ვყნოსავ, ვიყნოსავ, ვგარბნობ.  
 ὅταν *conj.* - როცა; იმდროს, როცა; ყოველთვის, როცა; ἔσθ' ὅτε - ზოგჯერ.  
 ὅτι *conj.* - რომ; იმიტომ, რომ; ὅτι τάχιστα - რაც შეიძლება სწრაფად; ὅτι μὴ - გარდა;  
 ὅτου = ὅστινος, *gen.* ὅστις-იდან.  
 ὅς τανხმოვნის წინ, ὅς - სუსტი ფშვინის მქონე ხმოვნის წინ, ὅς - ხმოვნის წინ, ძლიერ ფშვინეასთან - არ, არა; ὅς μὲν γὰρ - რა თქმა უნდა, არ.  
 ὅς, ὅς, ἔ *pron.* - (*მხ. რ. აქვს მხოლოდ ირიბი ბრუნვები*) მისი, მას, ის; *pl.* σφῆς, σφῆα - ისინი; σφῶν, σφῖσι(ν), σφῆς (σφῆα).  
 ὅς *adv.* ἔφ' ὅς ὅτι - სად(აც).  
 ὅςδამῆ *adv.* - არსად; არანაირად.  
 ὅςδამῶθεν *adv.* - არსაიდან.  
 ὅςδამοῦ *adv.* - არსად, არსაითკენ.  
 ὅსδὲ *conj.* - არც; მაგრამ არ; და არც, ასევე არ; არც კი.  
 ὅსδὲς, ὅსδεμία, ὅსδὲν - *gen.* ὅსδενός, ὅსδεμίας, ὅსδενός - არც ერთი, არავინ; ὅსδὲν - სულაც არ,

ცოტათითაც არ; ὅსδὲν τι - არანაირად.  
 ὅსδὲποτε *adv.* - არასდროს.  
 ὅსδὲπω *adv.* - ჯერ არ.  
 ὅსκέτι *adv.* - მეტი ალარ.  
 ὅსκους *adv.* *კითხვისას:* მართლა არ? *კითხვის გარეშე:* მაშ, არა; რა თქმა უნდა, არა; სულაც არ.  
 ὅსკის ასე არ არის? ასე რომ, ამგვარად.  
 ὅს *adv.* - მართლაც, ჭეშმარიტად, ნამდვილად, რა თქმა უნდა, ყოველი შემთხვევისათვის; ამიტომ, ასე რომ, ამგვარად, καὶ γὰρ ὅს - და ამიტომ.  
 ὅსπερ *adv.* - სად(აც), სახელდობრ სად(აც).  
 ὅსποτε *adv.* - არასდროს.  
 ὅსπω *adv.* - ჯერ არ; ὅსπω δὲ πολλοὶ χρίουσιν - უკვე დიდი ხანია არ.  
 ὅსπάνποτε *adv.* - არასდროს.  
 ὅსρὰ, ἄς, ἥ - კული; სამხედრო მწყობრში: ბოლო ასეული; არიერგარდი, ზურგი.  
 ὅსραγός, ὅს, ὅ (ὅსრა, ἄγῳ) - ადგილის მიხედვით ბოლო ჯარისკაცი τοῦ λόχου, მწყობრში ბოლო; ყველა ὅსრაγὸς ერთად ქმნის τῆν ὅსრὰν - არიერგარდს.  
 ὅსρανός, ὅს, ὅ - ცა.  
 ὅსς, ὅსός, τό - ყური.  
 ὅსτε *adv.* - და არც; ὅსτε - ὅსთე არც - არც; ὅსთე - ὅსდὲ არ - და არც.  
 ὅსτοι *adv.* - სულაც არ, არანაირად.  
 ὅსτος, αὐτή, τοῦτο *gen.* τοῦτου, ταύτης, τούτου - ეს; *ხშირად აქვს adverbium-ის მნიშვნელობა:* πολλὰ δὲ ὅρῳ ταῦτα πῶς - აქ მრავალ ცხვარს ვხედავ; καὶ ταῦτα - გარდა ამისა, ამასთან.  
 ὅსτοσιν, αὐτῇν, τοῦτῃν - აი ეს.

οὐτῶς და οὐτως *adv.* - ასე, ამგვარად;  
*intens.* οὐτως(ν).

οὐτῶσι *adv.* = οὐτως.

οὐχί *adv.* - არ, არა.

ὀφείλω - მოვალე ვარ, მმართველს;  
ὀφείλεται მიσθὸς τοῖς  
στρατιώταις - ჯარისკაცების  
მართებდათ; ვალდებული ვარ;  
*aor.* 2 ἄφελον - ოჰ, ნეტავ! (ვა-  
მოხატავს სურვილს).

ὀφελος, εὖς, τό - (*მხოლოდ nom.,  
acc. sing*) მოგება, სარგებლობა.

ὀφθαλμός, ὄν, ὅ - თვალი; ἔν  
ὀφθαλμοῖς ἔχειν - თვალის ჭერა,  
თვალთახედიდან არ გაშვება;  
ὀφθαλμοῖς βασιλέως - მეუის მრჩევე-  
ლნი.

ὀφθῆναι *aor. inf.* ὀράω - დაბ.

ὀφλισκάνω - *fut.* ὀφλήσω, *pf.*  
ἠφληκα, *aor.* 2 ἠφλον - დამნაშავე  
ვარ, იძულებული ვარ გადავიხადო.  
Ὀφρύσιον, ὄν, τό - თვინიონი,  
ქალაქი გროადაში.

ὀχέτος, ὄν, ὅ - არხი, ღარი.

ὀχέω - მომაქვს; ὀχέομαι - მოვლი-  
ვარ, მოვექრივარ; ἵππας, ἔφ' ἵππου -  
ცხენით ვმგზავრობ.

ὀχῆμα, ἄτος, τό (ὀχέω) - ყვე-  
ლაფერი, რაც ატარებს გვირგვინს,  
გვირგვინის მაგარებელი =  
ოთხთვალა, გემი; ἔφ' ἄσφαλεστέ-  
ρου ὀχῆματος ἔσμεν - უფრო  
მყარად ვდგავართ.

ὀχῆσις, εὖς, ἡ - გადაგანა.

ὀχθη, ἡς, ἡ - მთა, ამალდებული აღ-  
გილი.

ὀχλος, ὄν, ὅ - ბრბო, ხალხი; ἔν ὄχλῳ  
- ყველას თანდასწრებით; (*ჯარის  
შესახებ*) ალალი; წუხილი, სიმძიმე,  
სიბნელე, ὄχλον παρέχειν - დატ-  
ვითება, დამძიმება (τὴν).

ὀχυρός, ἡ, ὄν (ἐχῶ) - მაგარი,  
ძლიერი, τὰ ὀχυρά -  
მიუწელომელი, გამატრებული  
აღვილები.

ὀψέ *adv.* - გვიან; გვიან საღამოს.

ὀψέσθαι *inf. fut.* ὀράω-დან.

ὀψιζω - გვიან მოვდივარ, ვივლიანებ.

ὀψις, εὖς, ἡ - 1. თვალის სინათლე,  
მხედველობა, 2. გარეგნობა, შესა-  
ხელობა, სანახაობა.

ὀψομαι *fut.* ὀράω-დან.

## Π

παγκρατής, ἔς - უძლიერესი, ყოვე-  
ლის შემძლე.

παγκράτιον, ὄν, τό - პანკრატონი  
ანუ ორთაბრძოლა, რომელიც  
აერთიანებს ჭილაობას და კრივს.

παγχάλεπος, ὄν - საკმაოდ მძიმე,  
ძნელი.

παγχαλέπας *adv.* - მძიმედ, ძნელად;  
παγχαλέπας ἔχειν - ძალიან  
გაბრაზება.

πάθημα, ἄτος, τό - უბედურება,  
განჯავ, ვნება.

πάθος, εὖς, τό - 1. უბედურება,  
2. მოვლენა, 3. თავგადასაუვალი.

παθών *aor. 2 part.* πάσχω-დან.

παιανίζω (παιάν) - ვმღერო  
საბრძოლო სიმღერას ან ჰიმნს  
ღმერთების პატივსაცემად (παιάνῳ  
ποιεῖσθαι).

παιδεία, ἄς, ἡ - აღზრდა, განათ-  
ლება, კულტურა.

παιδεραστής, ὄν, ὅ - ბიჭების მოყ-  
ვარული, პედერასტი.

παιδένω - ვზრდი, (აღ)ვზრდი, ვას-  
წავლი (παιδευτής, ὄν, ὅ - მას-  
წავლებელი, აღმზრდელი).

παιδικά, ἄν, τὰ - (*pl. = sing.*) საყ-  
ვარული.

**παιδίον, ου, τό** - ბავშვი, ბიჭი, გოგონა.  
**παιδισκη, ης ή** - გოგონა, ქალიშვილი, ახალგაზრდა ქალი.  
**παῖς, παιδός, ό, ή** - ვაჟიშვილი, ქალიშვილი; **έκ παιδων** - ბავშვობიდან, ადრეული ასაკიდან.  
**παίω, ful. παίσω** = **παίησα** - ვეშ, ვარჯყამ, ვჭრი.  
**πάλαι adv.** - ადრე, ძველად; **καί παλαι** - უკვე დიდი ხნის წინ, ადრე.  
**παλαιός, ά, όν** - ძველი, ძველებური; **τό παλαιόν adv.** - ძველად, ადრე.  
**παλαιά** - ვიბრძვი.  
**πάλη, ης, ή** - ორთაბრძოლა, ჭილაობა.  
**πάλιν adv.** - უკან (**ἀγειν, ἔρχεσθαι, θείν**), კვლავ, ისევ (**συνελθεῖν, ἄρχεσθαι, λαμβάνειν**).  
**παλλακίς, ίδος, ή** = **παλλακή, ής** - ხარჭა, მხევალი.  
**παλτόν τό** - შუბი.  
**παμπληθής, ές** - მრავალრიცხოვანი, ყველა (**παμπληθεις' Αρκάδες**).  
**πάμπολυς** (**παμ - β, μ, π, φ-სთან** = **παν**), **πόλλη, πολυ** - მრავალრიცხოვანი, დიდი რაოდენობით რამე, **γέρρα πάπολλα** - ძალიან შორი, **έπί πάμπολυ** - ძალიან შორს, დიდ მანძილზე. *compar.* **παμπλείων**.  
**παμπόνηρος, α, ον** - ძალიან ბილწი, ყველაზე გამოუსადეგარი.  
**πανουργία, ας, ή** - სიუშმაკე, ცბიერება, ვერაგობა.  
**πανουργος, ον** - ყველაფრის ჩამღენი, ვერაგი, ცბიერი, მზაკვარი, ეშმაკი.  
**παντάπασιν adv.** - მთლიანად, სრულად, სამოგადოდ; განსაკუთრებით, რასაკვირველია (**παντάπασιν γε**).

**πανταχή adv.** - ყველგან.  
**πανταχοῦ adv.** - ყველგან; ყოველგვარად.  
**παντελώς adv.** - საბოლოოდ, მთლიანად.  
**πάντη adv.** - (სად? საითკენ?) ყველგან, ყოველი მხრიდან; მთლიანად, სრულიად, საესებით.  
**παντοδαπός, ή, όν** - სხვადასხვაგვარი, ყოველგვარი.  
**παντοθεν adv.** - ყოველი მხრიდან.  
**παντοίος, α, ον** - ყოველგვარი, სხვადასხვაგვარი.  
**πάντοσε adv.** - ყოველ მხარეს, ყველგან.  
**πάντως** - სრულიად, საესებით, ყოველ შემთხვევაში.  
**πάνυ adv.** - საესებით, სრულიად, მართლაც.  
**πάομαι** - ვიძენ (*inf. aor.* **πάσασθαι**); *pf.* **πέπαμαι** - ვფლობ.  
**παρά praep.** 1. *cum gen.* - დან, -გან: **ό παρά τινος** - ვინმესგან წარგზავნილი; **τά παρά βασιλέως** - მეფის წინადადება ან მოთხოვნა; **τά παρά τών' Ελλήνων** - ბერძენთა პასუხი ან წინადადება; *აღების, მიღების, თხოვნის აღმნიშვნელ მშენებთან* (**τυγχάνειν, αἰτεῖν**), *ასევე გაგების, სწავლის, ცნობის აღმნიშვნელ მშენებთან* (**μαυθάνει, πυσθάνεσθαι**); *ენებით გვართან:* **παρά πάντων όμολογείται** - ყველა ერთხმად აღიარებს; 2. *cum dat.* ახლოს, გვერდით, -თან: **παρ' έαυτῷ** - თავისთან, თავის ქვეყანაში, **τά παρ' έμοί** - ჩემი საქმეები, მღვთმარეობა, **οί παρ' ήμιν άνθρωποι** - ჩვენი თანამედროვენი; 3. *acc.* -თან, გასწვრივ, -კენ, წინააღმდეგ (**παρά τόν ποταμόν, παρά τήν όδόν**); *ღროსთან დაკავშირებით:*

განმავლობაში (παρά βίον), παρ' ἑκάστων ἡμέραν - დღიდან დღემდე.

**παραβαίνω** - გავდივარ, გადმოვადიჯებ; ვარდევ, ვშლი (ῥκονος, σπονδός).

**παράβασις, εως, ἡ** - გადასვლა.

**παραβοηθῶ** - მოვლივარ საშველად, ვშველი, ვეხმარები.

**παραγγέλλω** - ვაუწყებ, ვაცხადებ (τί τινα), ვბრძანებ; εἰς τὰ ὄπλα παραγγέλλειν - მოწოდება იარაღისკენ; κατὰ τὰ παρηγελέμενα - ბრძანების თანახმად, შესაბამისად.

**παράγγελλσις, εως, ἡ** - ბრძანება, განკარგულება, მოწოდება; ἀπὸ παραγγέλλσεως - ზეპირი ბრძანების მიხედვით;

**παραγίγνομαι** - მივდივარ საშველად, ვცხადდები, ვიმყოფები (ἐν τῇ μάχῃ).

**παράγω** - ვაიცილებ, მიმყავს, მომყავს, გამყავს, მოვაცილებ; ხაზზე ვაყენებ, ვაწყობ (τοὺς λόχους).

**παραγινώσκω = παραγινώσκω** - ვაგყუბ, ვაბნევ (ὑπὲρ τινος).

**παραγαγῆ, ἡς, ἡ** - მარშირება; ნაპირის გასწვრივ ცურვა.

**παράδειςος, ου, ὁ** - ბალი, პარკი, სამხეცე, ნაკრძალი.

**παράδινδωμι** - გადავცემ, ვიძლევი, ვუშვებ, ვაუწყებ (პრიდნაჲ - გავცემ, ვლაღატობ).

**παραδόντες part. aor.**

παραδινδω-დან

**παραδέχομαι** - ვიღებ.

**παραθαρρύνω** - ვაქებებ, ვამხნევებ (τοὺς στρατιώτας).

**παραθῶ** - გვერდზე ჩავეურბენ ვინმეს, ვასწრებ (τινα).

**παραινῶ** - ვარწმუნებ, ვურჩევ, ვამხნევებ, παρῆναι θαρρύνων τοῖσδε - ის ლაპარაკობდა, რათა ისინი გაემხნეებინა.

**παραιτέομαι (impr. παρητούμην)** გამოვიტხოვ, ვშვამდგომლობ ვინმესთვის, περὶ τινος ვითხოვ ვინმეს გამო, τινὰ τι მოვიტხოვ ვინმესგან რამეს.

**παρακαλέω** - მოვეწოდებ, მოვეხმობ საშველად, ვეპატივები ἐπὶ τι, შევავრცობ, ვამხნევებ ტინა.

**παρακαταθήκη, ἡς, ἡ** - ვინმესთვის ჩაბარებული ფული.

**παράκειμαι** - გვერდზე, მახლობლად ვწევარ (τινί).

**παρακελεύομαι** - ვამხნევებ, ვაქებებ, ვურჩევ.

**παρακέλευσις, εως, ἡ** - წაქებება, წახალისება, დარწმუნება, შეგონება.

**παρακολουθῶ (τινί)** - ვინმესთან ერთად მივდივარ, თან ვახლავარ, მიყვები.

**παραλαμβάνω, fut. παραλήψομαι, ior. παραλάμψομαι, aor.**

παρέλαβον - ვიღებ, ვღებულობ (τὰ χρήματα), თან მიმყავს (τοὺς ἄλλους στρατηγούς); ეისაკუთრებ.

**παραλείπω, pf. παραλέλοιπα** - ვუშვებ, ყურადღების გარეშე ვტოვებ.

**παραλυσῶ** - ვაწყენინებ, ხელს ვუშლი, ვაბრკოლებ.

**παραλύνω** - ვხსნი; ვითვისებ; ვუშვებ (κύνα).

**παραμείβω** - ვეცლი, სხვა ადგილას გადამაქვს; გადავდივარ, გვერდს ვუვლი.

**παραμελέω** - არ ვმრუნავ, გული არ შემტკივია, უგულებელვყოფ (τινός).

**παραμένω** - ვრჩები, ვიმყოფები ვინმესთან ერთად.

**παραμυρίδιος, ον** (παρά, μυρός) - თემოს რომ ეხება; τὰ παραμυρίδια - აბჯარი, რომელიც ფარავს თემოებს.

**παραπέμπα** - ვგზავნი; ეგზავნი (τινὰ εἰς τι).

**παραπλέω** - მივეყურავ რაიმეს გასწვრივ (εἰς τι).

**παραπλήσιος, ον** - მსგავსი.

**παραρῥέω** - მივედინები რაიმეს გვერდით, ჩამოვედინები, ვუერთლები, ვერთვი.

**παρασάγγης, ου, ὁ** - პარასანგი, სპარსული სივრძის ერთეული = 3750 ნაბიჯს, დაახლოებით 5,5 კმ. = 30 სტადიონს.

**παρασκεύαζω** - ვამზადებ, ვაიარა-ლებ; *med.* ვიმზადებ (χίλδον, ἀμάξας); რაიმესათვის ვემზადები (εἰς τὴν ἀφοδίον, θυσίαν), ვიარაღები (ἐπὶ πολέμους, εἰς μάχην), ვითვისებ (τὴν γυνάμην).

**παρασκευή, ἥς, ἡ** - მომზადება, შეიარაღება.

**παρασκευάω = παρασκευάζω** - ბანაკს დავცემ ვინმეს მახლობლად (τινί).

**παράσχοιμι** *optat. aor. 2* πα-ρέχω-დან.

**παράταξις, εως, ἡ** - წყობა, საბრძოლო სამზადისი.

**παρτείνω** - ვიწვლი; გავწვლავ, გავმლი (φάλαγγα), რაიმეს გასწვრივ (παρά τι), *pass.* განვეუფლები.

**παρτίθμι** - ვთავაზობ, მივართმევ; წინ ვიყენებ, ახლოს ვიღებ.

**παρτρέχω** - სწრაფად მოვირბენ; εἰς და ἐπὶ τί გვერდით მივებრბივარ, ჩავეურბენ.

**παραχρήμα** *adv.* - მაშინვე; παραχρήμα διδόναι - ნაღდი ფულით გადახდა.

**παρεγγύα** - გადაცემ, ვაუწყებ; წაებალისებ.

**παρεγγυή, ἥς, ἡ** - უწყება, ბრძანება, მოწოდება.

**πάριμι (εἰμί)** - 1. ევსწრები; 2. და-სახმარებლად მოვდივარ, ევხმარები, ეცხადები, მოვდივარ (εἰς τι); *πάρεστί μοι* - ჩემზეა დამოკიდებული; τὰ παρόντα *παράματα* - საქმეთა ნამდვილი ვითარება; *ἐν τῷ παρόντι* - ამჟამად, *part.* *παρόν* - ისე, როგორც ნებადართულია, შესაძლებელია.

**πάριμι (εἰμί)** - 1. მოვდივარ, ეუ-ხლოვები; 2. მივდივარ, გვერდს ვუვლი, მივდივარ რაიმეს გასწვრივ.

**παρελαύσω** - გავდივარ, გვერდით (გა)ვაჭვებ, გვერდზე (ჩა)ვუვლი.

**παρέρχομαι** - 1. გვერდზე მივდივარ, ვუვლი, გავივლი, მივედინები, ეუსწრებ, დავწინაურდები, 2. მოვდივარ, გამოვდივარ, ვარ.

**παρέχω** - მომაქვს, ვამძლევ; *παρέχω* *φόνον* - შიშს ვგერი; აღვძრავ (*ὑποψιν*); *παρέχειν* *τινὰ ταπεινόν* - ვაჭყევევ, ვიმორჩილებ ვინმეს.

**Παρθέσιον, ου, τό** - პართენიონი, ქალაქი მისიაში, პერგამონის მახლობლად; ადგილი ექქინის პონტოსთან.

**Παρθένιος, ου, ὁ** - პართენიონის, მდ. პაულაგონიაში, რომელიც შავ ზღვაში ჩაედინება.

**παρθένος, ου, ἡ** - ქალწული.

**Παριαυοί, ὧν, οἱ** - პარიანელები, პარიონის მცხოვრები.

**παρίμι** - ვუშვებ, ნებას ვრთავ.

**Πάριον, ου, τό** – პარიონი, ქ.  
მისიაში.

**παρίστημι** – ახლოს, მახლობლად,  
ელგამ; ჩემს მახლობლად ელგამ (τὰ  
ἐρείδα); παρασθῆναι და  
პარასთჲნაი – თანდასწრება,  
მახლობლად ღმრთა.

**παρόδιος, ου, ἡ** – გასასვლელი.

**παροινῶ** – მთერალ  
მღვთმარეობაში ვაწყენინებ  
ვინმეს, ცუდად ვიქცევი.

**παροίχομαι** – გვერდით ჩაეუვლი;  
τὰ παροίχόμενα წარსული.

**Παρασία, ας, ἡ** – პარასია, ქალაქი  
არკადიაში.

**Παρασίσιος, α, ου** – პარასიული;  
პარასიელი.

**Παρύστατις, ιδος, ἡ** – პარისაგისი,  
არგაქსერქსე I-ის ქალიშვილი,  
არგაქსერქსე II-ისა და კიროს  
უმცროსის დედა.

**πάς, πάσα, πάν** – *gen.* παντός,  
πάσης, παντός – მთელი,  
მთლიანი, ყოველი; *plur.* πάντες –  
ყველა; πάσα ἡ ὀბός – მთელი გზა;  
ἐν παντί ὁδός – ყოველგვარი გზა; ἐν  
παντί ἀφθόνιος – მთელი სიუხვით;  
τὸ πᾶν – მთელი; ἡ ἀρχὴ τοῦ  
παντός – უმენაესი მმართველობა,  
მთავრობა; οἱ πάντες ὀπίλται –  
ყველა პოპლიგი ერთად, οἱ πάντες  
ἀσθραποί – მთელი კაცობრიობა;  
διὰ παντὸς πολέμου ἵνα –  
ყოველგვარი ომის გამოვლად;  
ὅσπρια πάντα – ყველა ჯიშის,  
ყოველგვარი პარკოსანი; ἐπὶ πᾶν  
ἔρχεσθαι – ყოველგვარი საშუა-  
ლების ხმარება; πάντα = πάντας –  
მთლიანად; διὰ παντός – მუდამ,  
ყოველთვის.

**Πασίαν, ανος, ὁ** – პასიონი, 700  
პოპლიგის წინამძღოლი.

**πάσχω, fut.** πείσομαι, *aor.* 2 ἔπαθον,  
*pf.* πέπονθα – 1. განვიცდი,  
ვიტანჯები, ვითმენ; 2. ვკვდები,  
ვიღუპები; ἐν πάσχω – ვიღებ  
წყალობას; κακῶς πάσχω ὑπὸ τινος  
– უსამართლობას განვიცდი  
(ვინმესგან); οὐδὲν ἄν δέη πείσομαι –  
რაც არ უნდა იყოს, ყველაფერს  
მოვითმენ.

**πατάσσω** – განევმირავ, ვჭრი.

**Πατηγύας, α, ὁ** – პატეგეასი,  
წარჩინებული სპარსელი, კიროსის  
მეგობარი.

**πατήρ, πατρός, ὁ** – მამა, მშობელი.

**πάτριος, α, ου** – მამისეული,  
მამათაგან დაგოვებული,  
ბუნებრივი, πατριον φέρσημα –  
თანდაყოლილი სიმამაცე.

**πατρίς, ιδος, ἡ** – სამშობლო,  
მამული.

**πατρῴος, ᾱ, ᾱν** – მამისეული,  
წინაპართაგან დაგოვებული  
(χώρα).

**παῦλα, ἡς, ἡ** – ღამთავრება,  
დასასრული.

**παῦα** – 1. ვწყვეტ, ვანადგურებ,  
ღაფლი (τὴν φάλαγγα); ლაპარაკს  
თავს ვანებებ; ვწყვეტ (τίνος),  
2. *med.* ვწყნარდები, ვისვენებ; 3.  
ვიჭერ, ვაფერხებ, ხელს ვუშლი.

**Παφλαγονία, ας, ἡ** – პაფლაგონია,  
ქვეყანა მცირე აზიაში.

**Παφλαγονικός, ἡ, ὄν** –  
პაფლაგონური.

**Παφλαγᾶν, ὄνος, ὁ** –  
პაფლაგონელი.

**πάχος, εος, τό** – სისქე.

**παχύς, εἰς, ὅ** – სქელი, მკერივი.

**πέδη, ἡς, ἡ** – ბორკილი.

**πεδῖον, ου, τό** – ველი, მინდორი,  
ბარი, ვაკე.

**πεδῖνος, ἡ, ὄν** – სწორი, გლუვი.

πεζεύω - ფეხით მიედივარ, ხმელეთზე ვმოგზაურობ.

πεζή *adv.* ფეხით, ხმელეთით.

πεζός, ή, όν - ქვეითი, οἱ πεζοί და πεζή δύναις - ქვეითი ჯარი, ქვეითი რაზმი (ძალა).

πειθαρχέω (πείθω, ἀρχή) - უფროსობასთან ვალიარებ, გამოგყდები.

πείθω - ვარწმუნებ, *med.* ვაჯერებ; გულს მოვეუბნებ (βασιλέα), ვრწმუნდები, ვმორჩილდები, მივეყვები, მივდე, მჯერა, ენდობი.

πεινάω, *imf.* πεινῆν - ვშიმშილობ.

πείρα, ας, ή - ცდა, გამოცდა, πείραν τινος λαμβάνειν - ცდის ჩატარება, ვინმეს გამოცდა; πείραν λαβείν ἐν ἑαυτῷ - ცოდნა საკუთარი გამოცდილებით; πείραν ἔχειν τινός - გამოცდილებით ცოდნა; ἐν πείρα τινός γενέσθαι - ვინმესთან ნაცნობობა.

πειράω და πειράομαι - ვცდილობ; ხელს ვკიდებ, წამოვიწყებ, გამოვეცი, ცდას ვატარებ (τινός), გამოვიკვლევ.

πείσομαι *fut.* πάσχω-დან.

πείσομαι *fut.* πείθομαι-დან.

πειστέος (πείθω-დან); πειστέον - უნდა დამორჩილდეს.

πελάζω - ვუახლოვდები.

Πελοποννήσιος, α, όν - პელოპონესური, პელოპონესელი.

Πελληνεύς, έως, ό - პელენელი, აქაიის ქალაქ პელენეს (Πελλήνη) მცხოვრები.

Πελοπόννησος, ου, ή - პელოპონესი, საბერძნეთის სამხრეთი ნაწილი, პელასგთა ოდინდელი სამკვიდრებელი.

πελάζω - მსუბუქად შეიარაღებული მეომარი ვარ, პელტასტი ვარ = πελταστής εἰμι.

Πέλται, όυν, αἱ - პელტე, ქალაქი ფრიგიიში.

Πელταστής, ός, ό - პელტასტი, მსუბუქად შეიარაღებული მეომარი. *კერძოდ*, შეიარაღებული მსუბუქი ფარით (πέλτη), მოკლე შუბით (ἀκόντιον) და აგრეთვე მახვილით;

Πελταστικόν, ός, τό - მსუბუქად შეიარაღებულთა ჯარი, პელტასტთა რაზმი.

πέλτη, ης, ή - სამუქლო ზომის მსუბუქი ფარი, წნელით დაწნილი და გყავდაკრული.

πεμπταίος, α, όν - ხუთდღიანი.

πέμπτος - მეხუთე.

πέμπω, *fut.* πέμψω, *aor.* ἔπεμψα - ვაგზავნი; βέλος πέμπειν - ისრის სროლა; πέμπομαί τινα - ვიწვევ, ვეკავიყვები.

πέντης, ητος, ό - ღარიბი.

πενία, ας, ή - სიღარიბე.

πένιομαι (*მხოლოდ praes.* და *imprf.*) - ღარიბი ვარ, გაჭირვებული ვარ, ვმუშაობ.

πεντακόσιοι - ხუთასი.

πέντε - ხუთი.

πεντεκαίδεκα - თხუთმეტი.

πεντήκοντα - ორმოცდაათი.

πεντηκοντήρ, ήρος, ό - ორმოცდაათკაციანი რაზმის ხელმძღვანელი.

πεντηκόντορος, ου, ή (ναύς) - ორმოცდაათნიჩბიანი ხომალდი.

πεντηκοστής, ύος, ό - ორმოცდაათი ჯარისკაცისაგან შემდგარი რაზმი = 1/2 του λόχου.

πεπαμένος *οἱ* πάομαι.

πέπανται *οἱ* πάομαι.

**πέρ** = **περ** *particul.* – ენკლიტიკური ნაწილაკი. სიტყვას, რომელსაც ახლავს, ანიჭებს განსაკუთრებულ გამომხატველობას, მაგ.: **καίπερ**, **ώσπερ**, **εἰπερ**, **ἐάνπερ**, **ὅσπερ**, **οἷσπερ**.

**πέρα** *adv.* შემდეგ, მერე, იქით, იმის იქით, მეორე მხარეს; **οὐκέτι πέρα** – მეტი აღარ; *praep. cum gen.* **πέρα** **μεσοῦσης ἡμέρας** – შუადღის შემდეგ.

**περαίνω** – ვასრულებ, ვამთავრებ, შევასრულებ.

**περαιῶ**, (**πέραν**), *fut.* **περανέω** = **περανῶ**, *aor.* **ἐπέρανα** – მდინარის გაღმა გამყავს, ზღვით გადაწყავს; *pass.* ვაიძულებ მდინარის გაღმა გადაყენას; გადავდივარ.

**πέραν** *adv.* გაღალმა; **τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ** – მდინარის მეორე ნაპირი.

**περάω** – გადავდივარ (τὸ ὤδω).

**Πέργamos**, **οὐ**, **ἡ**  
**Πέργamon**, **οὐ**, **τό** – პერგამონი.  
**πέρδιξ**, **ικος**, **ὁ**, **ἡ** – კაკაბი.

**περί** *praep.* 1. *cum gen.* მახლობლად, გარშემო, გამო (μάχασθαι **περί** **τινος**), ფიხის მხარე (μαχεῖσθαι **περί** **τινος**); მიმი ვინმეს გამო; ποιεῖσθαι **περί** **πολλῶν** – მაღალი შეფასების მიცემა; *თქმის, მოწოდების, ფიქრის აღმნიშვნელ მზნებითან* (λέγειν, ἀπαγγέλλειν, βουλεύειν); **περί** **τινος** – ვინმეს შესახებ; πέμπειν **περί** **τινος** – რაიმე მიმზღობთ, რაღაცის გამო გაგზავნა; *გამოთყენება იმ საგნის გამოსახატავად, რომლის გამოც რაიმე კეთდება*: **περί** Ὁρόντα – ორონტესთან დაკავშირებით; 2. *cum dat.* გარშემო, თან; 3. *cum acc.* ირგვლივ, მახლობლად, თან (**περί**

**τὴν σκηνήν**), **οἱ περὶ Κῆρον ἄριστοι** – კიროსის ამაღლა, მიმდევარნი, ერთგულნი; **οἱ περὶ Ξεινοφῶντα** – ქსენოფონტი და მისი ლაშქარი; **περί** **τι εἶναι**, **ἔχειν** – რაიმეზე ვრუნება; *დროისა და სივრცის შესახებ* – დაახლოებით, **περί** **μέσας νύκτας** – შუალამისას.

**περιβάλλω** – გარს ვევლები, ვეხვევი, ვეკერი; გარს ვერცხვი, ვიპყრობ, ვეულები; **πολλὰ πρόβατα περιεβόλοντο** – მათ ალაფად მრავალი ცხვარი წაიყვანეს; **περιβάλλεσθαι ὅπισθεν** – ზურგზე გადაგდება, გადაიკლება.

**περιγίγνομαι** – ვკობივარ, ალევმატები, (ვინმეზე) ვიმარჯვებ (**τινός** **τινι**).

**περιεῖλω** – ვახვევ, ვკრავ **τὴν** **περί** **τι**.

**περίειμι** (**εἶμι**) – ალევმატები (**τινός** **τινι** ვინმეს რაიმეთი), ვიმარჯვებ (ვინმეზე ან რაიმეზე).

**περιέω** (**εἶμι**) – გარს ვუვლი, შემოვუვლი, შემოვლაზე ვარ.

**περιέλκω**, *fut.* **περιέλξω** – აქეთ-იქით ვეწევი, წინ და უკან დამყავს.

**περιέρχομαι**, *fut.* **περιελεύσομαι**, *aor.* 2 **περιήλθον**, *pf.* **περιελήκθην** – გარშემოვუვლი (**τινὰ**); – გარს ვერცხვი; **περιήλθεν ὁ ἑαυτός** – ღრო გადის.

**περιέχω**, *fut.* **περισχῆσω**, *aor.* 2 **περίεσχον** – გარს ვერცხვი, ვევლები.

**περίσθηναι**, *aor.* 1 **περίεσθην** – გარშემო ვაყენებ, გარს ვარცხავ; **περιστήναι** – გარშემო დგომა, დადგომა, **οἱ περιεσθῶτες** – გარს მომდგარნი, გარს შემოვრცხულნი.

**περικυκλῶ** (**κύκλος**) – გარს შემოვევლები, ვერცხვი (**τινα**).

**περιλαμβάνω**, *ful.* περιλήψομαι - გულში ვიკრავ (τὸν παῖδα).  
**περιμένω** - ველოდები τινά, იმავე ადგილას ვრჩები.  
**Περὶσθιος**, *ov*, *ó* - პერინთოსელი, ქალაქ Πέρσθιος-ის მცხოვრები.  
**Πέρσθιος**, *ov*, *ó* - პერინთოსი, ქალაქი თრაკიაში.  
**πέριξ** 1. *praep. cum gen.* გარშემო; 2. *adv.* მახლობლად, გარშემო (οἱ πέριξ οἰκισνῦτες - მემოზლები, მახლობლად მცხოვრებნი).  
**περίοδος**, *ov*, *ó* - პერიოდი, გარშემოწერილობა, პერიმეტრი.  
**περιοικέω** - გარშემო ვცხოვრობ, მახლობლად ვცხოვრობ.  
**περίοικος**, *ov* *adj.* მემოზელი, οἱ περίοικοι - პერიოიკები, ლაკედემონიის ქალაქთა ძველი მცხოვრებნი, რომელთაც არ პქონდათ პოლიტიკური უფლებები, მაგრამ იყვნენ პიროვნულად თავისუფალნი, ეწეოდნენ ვაჭრობასა და მიწათმოქმედებას; ომში ისინი პოპლიგებისა და მსუბუქად აღჭურვილების როლში გამოდიოდნენ.  
**περιοράω** - ყურადღებას არ ვაქცევ, უგულებელვყოფ; ვუშვებ, უფლებას ვაძლევ.  
**περιοίω**, *ful.* περιφέρω-დან.  
**περιουσία** *ή* - სიჭარბე (ἐκ περιουσίας).  
**περιπατέω** - ვსეირნობ (ὁλυν τὴν ἡμέραν).  
**περίπατος**, *ov*, *ó* - გასეირნება, სასეირნო ადგილი.  
**περιπέτομαι** - გარშემო ვფრენ, გარს ვუფრენ.  
**περιπήγυμαι** - მივეყინები, მთლიანად ვიყინები.

**περιπίπτω**, *ful.* περιπεσῖν - ვეარდები რაიმეზე; ვინმეს ვეცემი, მივეარდები, თავს ვესხმი τινί.  
**περισπλάω** - გარს შემოვუვლი (τὴν χῆραν).  
**περιπλέω** - ვცურავ, გარშემო ვუვლი გემით.  
**περιπτύσσω** - გარს შემოვარტყამ.  
**περιρρέω** - მივედინები, გარს შემოვუვლი; *pass. (act.- ის მნიშვნელობით)* ვეარდები, ვეშვები.  
**περισταυρόω** - მესერს ვამაგრებ, ირგვლივ ვამაგრებ.  
**περιστέρα**, *ας*, *ή* - მტრელი.  
**περιπτεῖν** - რიცხვით აღევამაგები (τῖνος), ვჯობნი.  
**περιπτός**, *ή*, *όν* - ზომავი მეტი, რაოდენობრივად მეტი, მედმეტი; τὸ περιπτόν - დანარჩენი; მედმეტი.  
**περιτυγχάνω** - შემთხვევით მოვლივარ, ვხვდები (τῖνι).  
**περιφανῶς** *adv.* სრულიად ნათლად, ამკარად.  
**περιφέρω** - გარშემო ვატარებ, ირგვლივ ვატარებ, ყველგან ვატარებ.  
**περίφοβος**, *ov* - ფრიად შემინებული.  
**Πέρσης**, *ov*, *ó* - სპარსი.  
**περσίζω** - ვლაპარაკობ სპარსულად; სპარსელთა მხარეზე ვარ.  
**περσινός**, *ή*, *όν* - წინა წლისა.  
**πεσεῖν** *inf. aor.* 2 *πίπτω*-დან.  
**πέταλον**, *ov*, *τό* - ფოთოლი.  
**πέτομαι** - ვფრენ.  
**πέτρα**, *ας*, *ή* - კლდე, ფრიალო კლდე, კლდის ნამსხვრევი, დიდი ქვა.  
**πετροβλία**, *ας*, *ή* - ქვების სროლა.  
**πεφύλαγμένως** - 1. ფრთხილად, 2. უსაფრთხოდ.

πή = πή (დორ. *πά*) *particul.*

როგორმე, სადმე.

πηγή, ἦς, ἡ – წყარო.

πήγυσσι, *fut.* πήξω, *pf.* 2 πέπηγα –

1. ვამაგრებ; 2. ვყინავ, სიცივით  
კვლავ; πήγυσμαι – ვიყინები.

πηδάλιον, ου, τό – საჭე.

πηλός, οὔ, ὁ – ჭაობი, ტალახი,  
ლაჟი.

πήχυσ, εως, ὁ – იდაყვი, სიგრძის  
ერთეული.

Πίγρης, ητος, ὁ – პიგრესი,  
კიროსის თარჯიმანი.

πιέζω – ეუჭერ, ვავიწროვებ,  
ვთვნივ; *pass.* თავს მესხმინან,  
მავიწროვებენ, ვითრვნივ.

πικρός, ἄ, ὅν – ცხარე, მწარე.

πίμπλημι, *fut.* πλήσω, *pf.* επέπλησμαι,  
*aor.* ἐπλήσθην – ვავსებ (τί τινος).

πίνω, *fut.* πίομαι, *aor.* 2 ἔπιον, *pf.*  
πέπωκα, *pf. pass.* πέπομαι, *aor.* 1  
*pass.* ἐπόθην – ვესვამ.

πιπράσκω, *pf.* πέπρακα, *pf. pass.*  
πέπραμαι, *aor.* 1 *pass.* ἐπράθην,  
*fut.* 3 πεπράσομαι – ვყიდ.

πίπτω, *fut.* πεσοῦμαι, *aor.* 2 ἔπεσον,  
*pf.* πέπτωκα – 1. ვეცემა, ბრძოლაში  
ვეცემა; 2. მიმშლისაგან ვვარდები;  
ვვარდები, ჩავვარდები, εἰς πολλά  
καὶ ἀμήχανα πέπτωκα – მრავალი  
გადაულახავი დაბრკოლება  
მეხმვდა; *მეხის შესახებ*: ეცემა.

Πισίδαι, ὧν, οἱ – პისიდიელები,  
გულადი და მებრძოლი ხალხი  
მცირე აზიაში.

πιστεύω – მწამს, მჯერა, ვენდობი  
τινί τι ვინმეს რამეში; *pass.*  
ნდობას ეიმსახურებ ὑπό τινος.

πίστις, εως, ἡ – ერთგულება;  
ნდობა; რწმენა; πίστεις ἔνεκα –  
მისი ერთგულებისათვის (ანუ მასზე  
დაკვირვებისათვის); πίστεις –

ერთგულების საწინდარი,  
თავდებობა.

πιστός, ἦ, ὅν – სანდო, ერთგული;  
οἱ πιστοί – ერთგული მეგობრები;  
τὰ πιστά – თავდებობა, τὰ πιστά  
διδόναι καὶ λαμβάνειν –

ურთიერთისთვის ერთგულების  
ფიცის მიცემა; τὰ πιστά ἐγένετο –  
მეთანხმება დადებულ იქნა.

πιστότης, ητος, ἡ – ერთგულება,  
სამართლიანობა, პატიოსნება.

πίτυς, υος, ἡ – ფიჭვი.

πλάγιοι, α, ου – გარდიაგარდმო,  
განხი, ირინი; τὰ πλάγια –  
ფლანგები; εἰς τὰ πλάγια –  
მარცხნივ და მარჯვნივ, εἰς τὰ  
πλάγια παραγαγεῖν – ორივე  
ფლანგისაკენ მისვლის იძულება.

πλαῖσιον, ου, τό – ქვეითი ჯარის  
საბრძოლო წყობა, მართკუთხედის  
ფორმით, ἰσὸπλευρον πλαῖσιον  
(*საშბ*) კარე; πλαῖσιον τῶν ὀπλιτῶν –  
პოპლიტებისაგან შემდგარი  
კოლონა.

πλανάομαι – 1. ვხეგიალობ, 2. მიზანს  
ვერ ვაღწევ.

πλάτος, εως, τό – სიგანე.

πλάττομαι – ვიგონებ (πλάττω,  
πλάσσω-დან), ვებრწავ.

πλατύς, εἰα, ὅ – განიერი, ბრგყელი.

πλεθρίαῖος, α, ου – ერთი პლეთრის  
სიდიდისა.

πλέθριον, ου, τό – პლეთრი, სიგრძის  
ერთეული.

πλείστος, η, ου – *superl.*

πολύς-იდან; ყველაზე დიდი,  
მრავალრიცხოვანი (τὰ πλείστα –  
ყველაზე მეტად; πλείστοι – ძალიან  
ბევრი, οἱ πλείστοι – უმეტესი  
ნაწილი, მრავალნი.

πλείων და πλεόν – *comparat.*

πόλυσ-დან: უფრო მეტი, უმრავლესი.

πλέκω - ვწნავ, ვქსოვ, ვხლართავ, ამოვახვევ, ვახვევ.

πλέον - მეტად.

πλεονεκτέω = πλέον ἔχω - მაქვს მეტი, მაქვს მეტი წილი, მაქვს უპირატესობა, აღვემატები (τινός τινι).

πλευρά, ἄς, ἡ - გვერდი, მხარე.

πλέω, *ful.* πλέσσομαι და πλευσσομαι, *aor.* ἔπλευσα, *aor. pass.* ἐπλεύσθην, *pf.* ἐπέπλευσαι - მივეურავ, გემით მივემგზავრები.

πληγή, ἥς, ἡ - ღარგყმა, ჭრილობა.

πληθός, εὖς, τό - ბრბო, რაოდენობა (ἀνθρῶπαν, βέλων), სიმრავლე, რიცხვი (τῶν ἐξισόντων), უმეტესობა (τῶν ὀπλιτῶν), უბრალო ჯარისკაცები; სივრცე, სიფართოვე (τῆς χώρας), გზის სიგრძე, ღროის სიღიღე.

πληθῶ (*pf.* = *praes.* ἐπλήθη) ვივსები (πλήθυσσα ἀγορά, ἡ - ღროდის 9-დან 12 სთ.-მდე; ბერძნები ღღეს 4 ნაწილად ჰყოფდნენ: *πρωί*, *πληθυσσα ἀγορά*, *μεσημβρία* და *δείλη*).

πλήν - *praep. cum gen.* გარდა; *adv.* გამოკლებით.

πλήρης, ἐς - სავსე, ავსებული (τινός).

πλησιάζω - ევახლოვდება (τινί).

πλησιός, α, ὄν - მახლობელი; ὁ πλησίον (ᾧ) გვერდით მდგომი, მეზობელი; ὁ πλησιαίντατος - ყველაზე მახლობელი.

πλήττω, *ful.* πλήζω, *pass. aor.* 2 ἐπλήγην - ვეებ, ვურგყამ, (და)ეკრავ, ვემირავ, ვჯახბნი, ვჭრი.

πλίνθινος, η, ὄν - აგურისა, აგურისაგან აშენებული.

πλίνθος, ὄν, ἡ - აგური.

πλοῖον, ὄν, τό - გემი, ხომალდი, საგვიროთო გემი; μακρὰ πλοῖα - საბრძოლო გემები.

πλόος, ὄν, ὅ = πλοῦς - ცურვა; ნაოსნობა; πλοῦς ἔστιν - მღვაოსნობისათვის ხელსაყრელი ღროა; მურგის ქარიბა.

πλοῦς *nb.* πλόος.

πλοῦσιος, α, ὄν - მდიდარი.

πλουσίως *adv.* მდიდრულად.

πλουτέω - მდიდარი ვარ (τινός).

πλουτίζω - ვამდიდრებ (τινά).

πνεῦμα, ατος, τό - 1. სული; სუნთქვა; 2. ქარი, ჰაერი; καλὸν πνεῦμα - მურგის ქარი.

πνέω, *ful.* πνεύσομαι და πνευσσομαι, *aor.* ἔπνευσα, *aor. pass.* ἐπνεύσθην - ვუბერავ.

πνίγω - ვახრზობ, ვეყლებ; *pass.* ვიხრზობი (წყალში).

ποδαπός, ἡ, ὄν - რომელი

ქვეყნიდან? საიდან?

ποδηγής, ἐς (ποῦς, ἄρω) -

ფეხებამდე დამეხებული, გრძელი (ἀσπίς); *nb.* χιτῶν - შოლირი, გრძელი ჩასაცემელი.

ποδίζω - ფეხებს ვუკრავ (πεποδισμένοι ἱπποί).

πόθεν *adv.* საიდან?

ποθέν *adv.* საიდანმე.

ποθέω - მსურს, ვნატრობ, მწადიბა.

πόθος, ὄν, ὅ - სურვილი, წადილი, მონატრება.

ποί - *enkli.* სადმე.

ποιέω - ვაკეთებ, ვამზადებ; ვქმნი, ვადიდებ (მოცულობით), ვაწვობ (δρόμον, θυσίαν); შევაკეთებ (δῖνος ἀλέτας); ვდგამ, აღვმართავ (βῆμα); ვუნერგავ (φίβον τινί); ვღებ (σπουδὰς); ვნიშნავ ვინმეს რამედ (σὲ βασιλέα), ვიტყვი: μαρῶτατον ძალიან სულელურად;

σχολαίως ποιέω ვაყოვნებ; ჩემთვის ვიკეთებ; ვიძენ (τινὰ φίλον, σύμμαχον); πορεύαν ποιεῖσθαι = πορεύεσθαι, μάχην π. = μάχεσθαι, ποιέω κατηγορίαν τινός – ვინმესთვის ბრალის დადება; δόγμα π. დადგენილების გამოგანა; ვთვლი, ვაფასებ, περί παντός π. ყველაზე მაღალი შეფასება, περί πολλοῦ, περί πλείονος, περί πλείστου π. ძალიან, უფრო მეტად, ყველაზე ძალიან დაფასება, δεινὰ ποιεῖσθαι – გაკვირვება; εἴρημα π. – მიგნებად, მონაპოვრად მიჩნევა.

**ποιητέος, έα, έον – adj. verb.**  
 ποιέω-*დახ*; ποιητέον έστι – უნდა გაკეთდეს, გასაკეთებელია.

**ποικίλος, η, ον – ჭრელი,**  
 მრავალფერი; ποικίλοι τὰ νῶτα – აჭრელებული ზურგით.

**ποίος, α, ον – როგორი.**

**πολεμέω, fut. med. πολεμήσομαι და fut. 3 πεπολεμήσομαι – ომს წარმართავ, ვიბრძვი, ვეომები** (τινί, επί და πρός τινα, περί τινος).

**πολεμικός, ή, όν – საბრძოლო საქმეში გაწაფული; საომარი, მტრული; τὸ πολεμικόν – საბრძოლო შეძახილი; ნიშანი ბრძოლისა (ბრძოლის მაუწყებელი ნიშანი); τὰ πολεμικά – საომარი საქმე, ომი; πολεμικῶτατα έχειν – გადაამტკრება.**

**πολέμιος, α, ον – მტრული,**  
 არაკეთილგანწყობილი; ή πολεμία (χώρα) – მტრის მიწა; τὰ πολέμια – საომარი საქმენი.

**πόλεμος, ου, ό – ომი; πόλεμος μεῶν – ლმერთთა რისხვა; διὰ παντός**

πολέμου ίναι αὐτοῖς – ყველა ხერხით ბრძოლა მათ წინააღმდეგ.  
**πολιζά – დასახლებებს ვაშენებ,**  
 ვაარსებ კოლონიებს.

**πολιορκέω – გარს ვერგყმი, ალყაში ვაქცევ (ქალაქს).**

**πόλις, εως, ή – ქალაქ-სახელმწიფო, მოქალაქენი; ἀκρόπολις – ციხესიმაგრე.**

**πόλισμα, ατος, τό – ქალაქი, დაბა.**

**πολιτεύω – ვცხოვრობ, ვიქცევი როგორც მოქალაქე; οἱ πολιτεύοντες – მოქალაქენი.**

**πολιτεία, ας ή – სახელმწიფო წყობა, სახელმწიფო.**

**πολίτης, ου, ό – მოქალაქე.**

**πολλάκις adv. ხშირად.**

**πολλαπλάσιος, α, ον – გაყილებით მეტი, უფრო მეტი.**

**πολλαχί adv. ბევრგან, ხშირად.**

**πολλαχού adv. ბევრ ადგილას, ხშირად, ბევრჯერ.**

**ποლύνθρωπος, ον – ხალხმრავალი, დასახლებული.**

**πολυαρχία, ας, ή – მრავალხელის უფლებიანობა, მრავალთა მმართველობა, მრავალთა უფროსობა.**

**Πολυκράτης, ους, ό – პოლიკრატესი, ათენელი.**

**πολυκρατής, ές – გაბეღული, ძლიერი.**

**Πολύτικος, ου, ό – პოლინიკე, ლაქედემონელი.**

**πολυπραγμονέω – ბევრი საქმით ვარ დაკავებული, სხვის საქმეებში ვერევი, ყველაფერში ვერევი.**

**πολύς, πολλή, πολύ – gen. πολλοῦ, ής, ον – ბევრი,**  
 მრავალრიცხოვანი, დიდი (χώρα, όδός, φόβος); ხანგრძლივი (χρόνος); οἱ πολλοί – ბრძო,

უმრავლესობა; τὸ πολὺ - დიდი  
ნაწილი, მთავარი ჯარი; ὥς τὸ πολὺ  
- უმეტესწილად; ἐκ πολλοῦ - შორს  
(წინ); πολλὸν, πολλὰ *adv.* - ბევრჯერ,  
ხშირად, ძლიერ; πολλὺν და πολλὰ  
*grad. compar.* - თან გაცილებით; ἐπὶ  
πολὺν - შორს, დიდხანს, ხშირად; ὥς  
ἐπὶ πολὺν, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺν -  
უმეტესწილად.

**Πολύστρατος, ου, ὁ** - პოლის-

ტრატი, ათენელი.

**πολυτελής, ες** - ძვირფასი,  
შესანიშნავი, მდიდრული  
(*παρασκευαί*).

**πόμα, ατος, τό** - სასმელი (*αἶμα*;  
*πῶμα, ατος, τό*) (*πίω-ღამ*).

**πομπή, ἡς, ἡ** - საშვიმოსვლა,  
პროცესია.

**πονέω** - ვეშვობ, ვირჯები; **πονέιν**  
**χρήματα** - ფულის გამოუმუშავება  
შრომით; τὰ πειπονημένα -  
გადატანილი ჯაფა.

**πονηρός, ἄ, ὄν-** არამზადა, ბოროტი,  
ავი.

**πονηρῶς *adv.*** - ცუდად, უკუენურად,  
ძნელად.

**πόνος, ου, ὁ** - შრომა, გარჯა, ძნე-  
ლი სამუშაო, სიმძიმე, სიძნელე,  
ტანჯვა; შრომის ნაყოფი, შრომის  
გასამრჯელო.

**πόντος, ου, ὁ** **Εὐξείνους** - შავი  
ზღვა, ევქსინის პონტო.

**πόντος, ἡ** - პონტო, ქვეყანა მცირე  
აზიაში, შავი ზღვის სამხრეთ  
სანაპიროზე.

**πορεία, ας, ἡ** - მოგზაურობა,  
ლაშქრობა, გზა.

**πορευτέον *adj. verb.*** **πορεύω** - დან;  
წასასვლელია.

**πορεύω** - მიმაქვს, **πορεύομαι**  
მივდივარ, მივემგზავრები, ვმოგ-  
ზაურობ; **πορεύεσθαι ἐπὶ τινα** -

ვინმეს წინააღმდეგ მოძრაობა, წას-  
ვლა; ἀπὸ τινος - ვინმესგან  
დაბრუნება (მოსვლა).

**πορθέω** - ეანგრევ, ეაოხრებ, ეანად-  
გურებ.

**πορίζω** - მომაქვს, ვშოულობ; ***med.***  
ვშოულობ ჩემთვის, ვიძენ.

**πόρος, ου, ὁ** - გასასვლელი (მდი-  
ნარეზე), ფონი; საშუალება.

**πόρρω *adv.*** წინ, შორს, მოშორებით,  
**πόρρω τινός** - რაიმესგან შორს.

**πορφύρεος, ἑα, ου = πορφυρεῖν, ἄ,**  
**οἶν** - მეწამული.

**πόσος, η, ου** - რამდენად დიდი,  
როგორი, რამხელა? **πόσον** - რამ-  
დენად შორს, რამდენი?

**ποταμός, οἶν, ὁ** - მდინარე.

**ποτέ** - *encli* ოდესღაც, ერთხელ;  
(*წარსულსა და მომავალში*).

**πότερος, α, ου** - ორიდან რომელი?  
**πότερον (πότερα)** - ἡ ეს თუ ის?

**ποτέρως *adv.*** როგორ?

**ποτήριον, ου, τό** - თასი.

**ποτόν, οἶν, τό** - სმა, ღრეობა.

**ποῦ *adv.*** სად?

**ποῦ *encli adv.*** სადმე, როგორმე;  
იქნებ; მახლობლად.

**πούς, ποδός, ὁ** - 1. ფეხი; 2. ფუტი; τὰ  
πρὸ ποδῶν უახლოესი; ἐπὶ πόδα  
**ἀναχωρεῖν** - ზურგშეუქცევლად  
უკან დახევა.

**πράγμα, ατος, τό** - საქმე, საქმიან-  
ობა, სამუშაო; τὰ πράγματα -  
სახელმწიფო საქმეები, სახელმწი-  
ფოს მდგომარეობა; მნიშვნელოვან  
საქმე, ძნელი საქმეები, გაძნე-  
ლებული ვითარება; **πράγμα ἔστι** -  
ბევრს ნიშნავს; **οὐδέν ἔστι πρᾶγμα** -  
არაფერს ნიშნავს; **πράγμα** - წი-  
ნააღმდეგობა; **σὺν πράγμασι** - ძნე-  
ლად; **ἀνευ πραγμάτων** - წინა-  
აღმდეგობის გარეშე; **πράγματα**

παρέχειν - სამრუნავის გაჩენა, დაბრკოლების წამოჭრა; πράγματα  
παρέχειν τῇ χάρᾳ - თავდასხმების მოწყობა, ქვეყნის განადგურება.  
**πραγματεύομαι** - საქმეებით ვარ დაკავებული, ვსაქმიანობ.  
**πρανῆς, ἔς** - წინ დახრილი, ციცაბო; κατὰ τοὺς πραινούς ბორცვის ქვემოთ, მთის ქვეშ, εἰς τὸ πρანές პირდაპირ ქვემოთ.  
**πράξις, εἰς, ἡ** - საქმე, საქმიანობა.  
**πράττω, pf. πέπραχα, pf. 2 πέπραγα, pass. fut. 1** πραχθήσομαι, *fut. 2* प्राγήσομαι, *aor. 1* έπραχθην, *aor. 2* έπράγην - ვაკეთებ, ვმოქმედებ, ვასრულებ; πρᾶττειν τινὰ χρήματα - ფულს ვახდევინებ ვინმეს; πρᾶττειν τινί τι ვინმესთვის მიყენება (καλόν τι), εὖ, καλῶς πρᾶττειν - ჯანმრთელად, ბედნიერად ყოფნა, კარგ მდგომარეობაში ყოფნა; καλῶς πράξας გეგმის წარმატებით შემსრულებელი; πολλὰ καὶ ἀγαθὰ πρᾶττειν - დიდი ქონების შეძენა; πρ. περί τινος - ვინმეზე ზრუნვა.  
**πραῦς, εἰς, ὅ** - ასევე: πρᾶος, πρᾶεις, πρᾶον - წყნარი, მშვიდი, მომინაურებული.  
**πράως adv.** მშვიდად, წყნარად, აუღელვებლად.  
**πρέπει** - შეფერის.  
**πρεσβεία, ας, ἡ** - საელჩო, ელჩობა.  
**πρεσβεύω** - ელჩად ვარ წარგზავნილი, ელჩად მივმგზავრები, πρεσβεύειν παρὰ βασιλέως - მეფისგან ელჩად წარგზავნა; ὁ πρεσβεύων - უფროსი.  
**πρεσβυτής, ὁ** - ელჩი.  
**πρέσβυς, οὗς** და **εἰς, ὁ** - ძველი; მოხუცი.

**πρέσβυς, εἰς ὁ** - ელჩი; οἱ πρέσβεις - ელჩები.  
**πρεσβύτατος, ἡ, οὗ** - ყველაზე უფროსი.  
**πρεσβύτερος, οὗ, ὁ** - მოხუცი, πρεσβύτερος - უფრო მოხუცი.  
**πριασθαι, aor. έπριάμην** - ეცილავ (*praes. ἀνέισθαι* - ყიღავ).  
**πρίν adv.** ადრე; *conj.* მანამდე, სანამ.  
**πρό praep. cum gen.** 1. უწინ, წინ; 2. წინააღმდეგ; 3. დასაყუად; 4. ადრე; მღე; πρό τῆς ἡμέρας - გათენებადღე; 5. -თვის, რაიმეს სასარგებლოდ.  
**προαγορεύω** - ვაქვეყნებ, ვაუწყებ, ვაცხადებ.  
**προαγορεύω** - ვინმეს სახელით ვლაპარაკობ.  
**προάγω** - წინ მიყავს (τὸ στράτευμα), ἑαυτὸν წინ მივდივარ, წინ მივუძღვები.  
**προαιρέω** - ვირჩევ, უპირატესობას ვანიჭებ, ვამჯობინებ.  
**προαισθάνομαι** - მანამდე ვამჩნევ; წინასწარ ვგრძნობ, წინასწარ ეჭვრეც.  
**προαποτρέπω** - წინასწარ ვიცილებ; *med.* წინასწარ ვერიალდები (*προαπειράποντο δῶκοντες*).  
**προάρχομαι** - ვიწყებ.  
**προβαίνω, fut. προβήσομαι** - წინ მივდივარ, წინ გამოვიდვარ.  
**προβάλλω** - 1. ვაგდებ წინ; 2. *med.* მიჭირავს წინ (τῇ δόμῃ); τὰ ὄπλα - იარაღის მომარჯვება ანუ თავდასაცავად ფარის მომარჯვება, ხოლო თავდასასხმელად - მახვილის; 3. არჩევანისთვის ვთავაზობ.  
**πρόβατον, οὗ, τό** = τὰ πρόβατα - საქონელი, ჯოგი, უპირატესად, წვრილფეხა საქონელი, ცხვარი.

**προβίολή, ἦς, ἡ** – მოძრაობა იარაღის მოსამარჯვებლად.  
**προβούλεω** – წინასწარ ვთათბირობ; საბჭოთა პირველი ხმის უფლება მაქვს; ვინმემე ვზრუნავ (τινός).  
**πρόγονος, ου, ό** – წინაპარი, იმ πρόγονοι – წინაპრები.  
**προδίδωμι** – წინასწარ გავცემ, გადავცემ, ეძლე; ვალაგობ.  
**προδίδωκα** – დაველევენი.  
**προδότης, ου, ό** – მოლაღაბე.  
**προδრიμή, ἦς, ἡ** – წინ სირბილი, წინ გამოხტომა.  
**προδίδωμι aor. 2** προοράω-დან.  
**πρόειμι (εἶμι)** – წინ მივდივარ, წინ მივიწევი, გავდივარ.  
**προείπον aor. 2** προαγορεύω-დან, ვაცხადებ, ვბრძანებ.  
**προελάσσω** – წინ მივერეკები, ვაჭენებ; მივემგზავრები.  
**προεργάζομαι** – წინასწარ ვაკეთებ, ვასრულებ მანამდე, ვიძენ; *pass.*-ის მნიშვნელობით: **προεργασμένη** დნჯა – აღრე შეძენილი დიდება.  
**προερέω** – ვაცხადებ.  
**προέρχομαι** – წინ მივდივარ, მივიწევი, მივემართები, გამოვდივარ.  
**προέχω** – უპირატესობა მაქვს, აღვემატები (τινά τινι).  
**προηγέομαι** – წინ მივეძღვი და გზას ვუჩვენებ (δόνον).  
**προηγόρεω** – სხვისი სახელით ვლაპარაკობ, ვიცავ.  
**προιθά** – წინ მივბრუნდები, წინ მივდივარ.  
**προιθμύομαι** – მზად ვარ, დიდი სურვილი მაქვს, გულით მსურს, ვცდილობ, ვირჯები.  
**προιθμία, ας, ἡ** – გულმოდგინება, მზაობა (მზადყოფნა),

ეეთილგანწყობილება, ერთგულება (περί τινος – ვინმესადმი).  
**πρόθυμος, ου** – მონდომებული, ბეჯითი, გულმოდგინე, ხალისიანი, ბრძოლისუნარიანი, ვაჟკაცი.  
**προιθμᾶς adv.** გულმოდგინედ, მონდომებით, ბეჯითად; გაბედულად.  
**προίημι** – წინ ვაგზავნი; ნებას ვრთავ (τινί); *med.* ვაძლევ, გადავცემ (καὶ χρήματα καὶ πόνεις); ვინმეს ვბარდები; თავიდან ვიშორებ; ვალაგობ, გავცემ; **προίεσθαι ἐνεργείαν** – ეთილის ქმნა, დახმარების გაწევა.  
**προίστημι** – წინ ვაყენებ; მოქმედებას წარვმართავ, ვხელმძღვანელობ.  
**προκαλέω** – გამოვუხმობ, ვუხმობ ჩემთან, ვეპატივები, ვეძახი.  
**προκαταθῆ** – წინ მივიჩქარი.  
**προκατακαίω** – წინასწარ ვწვავ.  
**προκαταλαμβάνω** – წინასწარ ვიპყრობ, მანამდე ვისაკუთრებ.  
**προκαταληψόμενος** – *fut. -ის particip.* **προκαταλαμβάνω-დან.**  
**πρόκειμαι** – რაიმეს წინ ვწევარ, განვეფინები, მოთავსებული ვარ.  
**προκινδυνεύω** – საფრთხეში ვიგდებ თავს (ὑπὲρ τινος – ვინმეს გამო); ვიცავ.  
**Προκλῆς, εἰς, ό** – პროკლე, სპარტელი მეფე. მან პირველმა აუწყა ბერძნებს კიროს უმცროსის გარდაცვალების შესახებ.  
**προκρίνω** – ვამჯობინებ, ვარჩევ; ვირჩევ (ἀρχοντα), წინასწარ განვსჯი.  
**προκλέω** – ვაცხადებ, ვბრძანებ (τινὶ ἀπείναι).  
**προμαχεῖν, ὤνος, ό** – გამაგრება, ბასტიონი, მიწაყრილი.

**προμεταπίδισον, ου, τό** - შუბლის  
 ზედანაწილი; საშუბლე,  
 ცხენებისათვის განკუთვნილი  
 საშუბლე ჯავშანი.

**προμασίμαι** - ვითხოვ ვინმეს გამო.  
**προσιᾶσθαι** - ვმრუნავ (τυνός).

**πρόσιον, ας, ἡ** - წინდახედულება,  
 მრუნველობა, მრუნვა.

**προσιόμῃ, ἡς, ἡ** - ალაფის მოპოვება;  
 ნადავლი.

**προξένᾱ** - ვესმარები,  
 ემონაწილეობ; პროξენᾱ κινδυνόν  
 τυν - საფრთხეს ეექმნი ვინმეს.

**Πρόξενος, ου, ὁ** - პროქსენოსი,  
 თებდან, კიროსისა და  
 ქსენოფონტის მეგობარი,  
 პოპლიგთა ჯარის უფროსი.

**πρόξενος, ου, ὁ** - ამა თუ იმ  
 სახელმწიფოს რწმუნებული,  
 მრჩეველი, რომელიც საკუთარ  
 ქვეყანაში იცავს მის ინტერესებს  
 (კონსული).

**προοράω** - წინასწარ განვკვრეც;  
 შორიდან ვხედავ; *med.* მეშინია,  
 ევევობ.

**προορέμω** - წინ ვაგზავნი, ვამგზავ-  
 რებ, ვაცილებ; *med.* - ჩემგან ვგზავ-  
 ნი, ეუშვებ.

**προπίω** - საღლეგრძელის ვსვამ,  
 სმის დროს ვასაჩუქრებ.

**προπορεύω** - ვმუშაობ, ვმრომობ  
 ვინმეზე მეტად (τυνός) - πορεύειν πρό  
 τυνός.

**πρός praep. 1. cum gen.** რაიმე  
 მიმართულებით, პირდაპირ,  
 ἐκφεύγει πρὸς τὴν Ἑλλάδα  
 ბერძენებისაგან გაქცევა, *intrans.* და  
*pass.* მძნებთან = ὑπὸ: ὁμολογεῖται  
 ὑπὸ πάντων ἡγευელასაგან  
 აღიარებული; მხრივ: πρὸς ἡμᾶς -  
 თქვენგან; თანახმად, შესაბამისად:  
 πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου - კიროსის

ხასიათის შესაბამისად; წინაშე:  
 πρὸς θεὸν καὶ ἀνθρώπων -  
 ღმერთთა და ხალხთა წინაშე;  
*ფიციის, თხოვნისა და*  
*ღარწმუნებისა*: πρὸς θεὸν -  
 ვფიცავ ღმერთებს, ღმერთების  
 გულისათვის; - თან, მასლობლად:  
 πρὸς ποταμὸν - მდინარისკენ,  
 მდინარის მახლობლად,  
 მდინარესთან; 2. *cum dat.* -თან, -ზე,  
 - მახლობლად; πρὸς τούτοις -  
 ამას გარდა; 3. *cum acc.* -თან, -ში, -ზე:  
 πρὸς ἡμέραν - განთიადისას  
 (მახლობლად); შესაბამისად,  
 თანახმად, მიხედვით: πρὸς φίλιν -  
 მეგობრულად, πρὸς αὐτὸν - ფლეი-  
 გის ხმის თანხლებით; წინააღმდეგ:  
 ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίους -  
 მტერთა წინააღმდეგ წასვლა;  
 რაიმესთან კავშირში, რაც შეეხება:  
 τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, -რაც შეეხება  
 ὁμს, πρὸς τοῦτο - ამ მიზნით, πρὸς  
 τὸ ἐπιδραμεῖν - თავდასხმები-  
 სათვის; *რიცხვით სახელთან:*  
 დაახლოებით, თითქმის.

**προσάγω, fut.** προσάξω, *aor. 1*  
 προσήξα, *aor. 2* προσήγαγον -  
 მომყავს, ვინმეს წინააღმდეგ  
 მიმყავს (τὸ στράτευμα),  
 გამოვიყენებ ვინმეს წინააღმდეგ  
 (φίβους); *intrans.* ეუახლოვდება.

**προσαίτω** - კვლავ ვითხოვ, კვლავ  
 მოვითხოვ (τί τινα), μισმბ  
 პროსაიტეῖν - ხელუფასის გაზრდის  
 თხოვნა.

**προσαναλίσκω** - ასევე ვფლანგავ,  
 ვხარჯავ (χρήματα).

**προσαναίτειν inf. aor. 2** მძნისა  
 προσαναγορεύω - ვამაგებ, უფრო  
 მეტს ვლაპარაკობ.

**προσβάλλω (ἐμαυτόν)** - თავს ვესხ-  
 მი.

**προσβατός, ἡ, ὅν** - ხელმისაწვდომი, მისაღწევი.

**προσβολή, ἡς, ἡ** (προσβάλλω) - თავდასხმა: εἰς προσβολὴν καθίσταται - თავდასასხმელად მომზადება.

**προσγίγνομαι** - მოვლივარ, ვუერთლები (τινί).

**προσθαινεῖζω** - დამატებით ეძლევი სესხს; *med.* კელავ ესესხულთ.

**προσθῆναι** - კელავ საჭიროა.

**προσθῆομαι** - ამასთანავე ესაჭიროებ რამეს (τινός); ვითხოვ, ვისურვებ, ვესწრაფი (ἀρχῆς).

**προσθιῆμαι** - კელავ ვაძლევ, ვუმატებ (πλεῖω).

**προσθικᾶ** - მოველი, დავუშვებ, ვიმედოვნებ, ვმიზნობ.

**πρόσιμι** (εἰμι) - ვუახლოვდები, მივლივარ (τινί, πρὸς τινα - ვინმესთან).

**προσελᾶναι** - ვუახლოვდები, მივემართები ამხედრებული.

**προσέρχομαι** - მოვლივარ, მოვეახლოვდები (τινί, δεῖς τι); მაგ.: εἰς ἐπήκοον - იმხელა მანძილზე, საიდანაც ხმის გაგება შეიძლება.

**προσεύχομαι** - ელოცულობ, ვევედრები (θεοῖς).

**προσέχω** (σὺν) τινί - რაიმეს ვაქცევ ყურადღებას; προσέχειν τῇ μυνῇ - ვფიქრობ დარჩენას; ἡ τὸν τινι προσέχειν - ნაკლებად ვძრუნავ რაიმეზე, ნაკლებად ვცემ პატივს; ὁλίγους προσέχειν - ცოტას ვირჩევები ვინმესთვის.

**προσῆκα** - მოვლივარ.

**προσῆκει** - საჭიროება მოითხოვს, მიღებულია ასე, საჭიროა; οὐδὲν μοι προσῆκει τινός - ეს მე არ

მეხება, არაფერი მაქვს საერთო; γένει προσῆκων - ნათესავი.

**πρόσθεν** *adv.* - წინ, უწინ; τὸ (τὰ) πρόσθεν - ფრონტი, პირველი რიგი; εἰς τὸ πρόσθεν - წინ, εἰς τὸ πρόσθεν τὴν ὄπλαν - ბანაკის წინ; ὁ πρόσθεν λόγος - წინა ამბავი.

**προσθῆ** - მივრბივარ, მივირბენ.

**προσίημι** - ვუშვებ, *med.* ვიღებ, ვლებულთ; μὴ προσίσθαι τινα εἰς ταῦτ' ἡμῖν αὐτοῖς - ჩვენთან ვინმეს არ მოშვება.

**προσκαλέω** - მოვიხმობ; *med.* ჩემთან მოვიხმობ.

**προσκτάομαι** - *dep.* შევიძენ (ჩემს მფლობელობაში).

**προσκυνέω** - თავყვანს ვცემ (τὸν θεόν).

**προσλαμβάνω**, *ful.* προσλήψομαι, *aor.* 2 προσέλαβον - ვლებულობ, მივიღებ მისგან, ვიმხრობ, ვიძენ სჰმაχონ, ვეხმარები.

**πύριος, ἡ, ὄν** - ხორბლისა.

**πυρός, ὅν, ὁ** - ხორბალი.

**Πυρρίας, ὄν, ὁ** - პირიასი, რაგმის უფროსი (არკადიიდან).

**πυρρίχη, ἡς, ἡ** - საომარი ცეკვა, ცეკვა იარაღით.

**πυρσεύω** - ვაძლევ ნიშანს ცეცხლით.

**πῶ** *encli* კიდე, ოღესმე, როგორმე.

**παῖς** - ვყიდი.

**πῶλος, ὄν, ὁ** - კვიცი.

**Πῶλος, ὄν, ὁ** - ლაკედემონის ფლოგის უფროსი.

**πῶμα, ατος, τό** - სასმელი.

**πᾶποτε** *adv.* - ოღესმე.

**πᾶς** *adv.* როგორ, რაზნაირად?

**πᾶς** *encli adv.* როგორმე; τεχνικῶς

πᾶς - რომელიმე ხელობით;

ἄλλως πᾶς - რომელიმე სხვა სახით;

κατὰ μέσον πᾶς - თითქმის შუაში;

ᾤδ᾽ πᾶς - დაახლოებით ასე.

## P

**ῥᾱδιος, α, ου** – მსუბუქი; ადვილი.  
*compar.* ῥᾱν, ῥᾱον, *superlat.* ῥᾱσ-  
τος, ῥᾱσთη, ῥᾱστων, *adv.* ᾠς ῥᾱστα  
– რაც შეიძლება მსუბუქად.

**ῥᾱδίας *adv.*** – ადვილად,  
ძალდაგანების, შრომის გარეშე.  
**ῥαθίνης, ου, ὁ** – რათინესი (ჯარის  
უფროსი).

**ῥᾱθυμέα** – არ დავებებ, არ ვზრუნავ,  
უცხოვრობ უზრუნველად.

**ῥᾱθυμία, ας, ἡ** – ქარაფშეგობა,  
უზრუნველობა, უმოქმედობა.

**ῥᾱον *adv.*** ადვილად.

**ῥᾱστος, η, ου *superl.*** ῥᾱδιος-იდან.

**ῥᾱστώνη, ης, ἡ** (ῥᾱδιος, ῥᾱστος) –  
სიმსუბუქე; უმოქმედობა, სიზარმა-  
ცე, სიმშვიდის სურვილი, დიὰ ῥᾱστώ-  
νην – დასვენებისათვის.

**ῥᾱω, *fut.*** ῥᾱσσομαι, *aor.* ἔρρευσα, *aor.*  
2 *pass.* ἔρρην, *fut. pass.* ῥᾱσσομαι –  
მიველინები.

**ῥήτρα, ας, ἡ** – დადგენილება,  
გადაწყვეტილება.

**ῥήγος, εος, τό** – სიცივე.

**ῥίπτᾱ** – ვაგდებ, განვაგდებ.

**ῥίπτω, *aor. pass.*** ἔρριφην და  
ἔρριφθην – ვისვრი, ვიხდი, ვიძრობ  
(τοὺς πάντας).

**ῥίς, ῥινός, ἡ** – ცხვირი.

**ῥόδιος, α, ου** – როდოსელი;  
როდოსის მცხოვრები.

**ῥοφέα** – ვხვრეპ, ვყლაპავ.

**ῥσθμός, ον, ὁ** – რიგში, გაქტი; ἔν  
ῥσθμῷ, ῥσθμοὺς **σαλπίζεις.**

**ῥῆμα, ατος, τό** – ლარი, ἔκ τόξου  
ῥῆματος – გასროლის მანძილზე,  
ისრის გაფრენის მანძილზე.

**ῥάμη, ης, ἡ** – ღონე, სიძლიერე;  
საომარი ძალები.

**ῥάνυσμι, *fut.*** ῥᾱσω – ვამაგრებ,  
ვაძლიერებ; ἔρρωμαι – ძლიერი  
ვარ; τὸ ἔρρωμένον – ეპყაყობა.  
**ῥωπάρης, α, ὁ** – როპარასი,  
ბაბილონის ნაცვალე.

## Σ

**σάγαρις, εως, ἡ** – ორპირა,  
ორღესული საბრძოლო ცული,  
სკივთების იარაღი.

**σακίον, ου, τό** – მომცრო გომარა.

**Σαλμνησός, ου, ὁ** – სალმიდესი,  
ქალაქი თრაკიაში.

**σαλπικτής და σαλπικτής, ον, ὁ** –  
მესაყვირე, მებუქე.

**σάλπιγξ, ιγγος, ἡ** – საყვირი, ბუკი.

**σαλπίζ** – ვუკრაე საყვირზე,  
ვაძლევ ნიშანს საყვირით; ἔπει  
ἔσάλπιγγε – როცა (მესაყვირემ)  
ჩაბერა, ანუ როცა მიცემული იყო  
ნიშანი საყვირით.

**Σάμιος, α, ου** – 1. სამიოსი,  
სპარტელი ნაეარქოსი; 2.  
სამოსელი; კუნძულ სამოსზე  
მცხოვრები.

**Σαμόλας, α, ὁ** – სამოლასი,  
აქაველი, ჯარის უფროსი.

**Σάρδεις, εων, αἱ** – სარდე, ლიდიის  
მთავარი ქალაქი.

**σατραπεύω** – ვარ საგრაპი,  
ვმართავ როგორც საგრაპი (τινός  
αντί) ანუ მხარის მმართველი.

**σατράπης, ου, ὁ** – საგრაპი ანუ  
მხარის მთავარმმართველი, მეფის  
ნაცვალე.

**Σάτυρος, ου, ὁ** – სატიროსი, ათენე-  
ლი ოცდაათ გირანთაგან ერთ-ერ-  
თი.

**σαυτοῦ = σεαυτοῦ** – თვითონ შენი.  
**σαφής, ἑς** – ნათელი, σαφές ἑστί –  
ნათელია, გასაგებია.

σαφῶς *adv.* ნათლად, ნამდვილად,

უეჭველად.

σεαυτοῦ = σαυτοῦ.

Σελινούς, οὐντος, ὁ - მდინარე სელინუნგი, იონიაში.

Σελινούς ἡ - ქალაქი სიცილიასთან.

Σεῦθης, οὐ, ὁ - სევთე, თრაკიის მეფე.

Σηλυβρία, ας, ἡ - სელიბრია, ქალაქი თრაკიაში.

σημαίνω - 1. ვამძლე ნიშანს, სიგნალს: τῇ σάλπιγγι σαυειριτο, τῷ κέραι - რქით; τὸ πολεμικόν - მეტევის ნიშნის მიცემა; *ლუთაებაზე*: მივანიშნებ, ვაცხადებ; 2. ვბრძანებ.

σημεῖον, οὐ, τὸ - ნიშანი, ნაკვეთი, (τῆς καταβάσεως); სიგნალი (ἀπὸ τοῦ σημεῖου); ალაბი (τὸ βασίλειον σημεῖον).

σησάμινος, η, οὐ - გაკეთებული სესამისაგან.

σήσαμον, οὐ, τὸ - სესამი, ქუნჯუთი (*sesamum orientale*), პარკოსანი მცენარე, რომლის ყვითელ თესლს იყენებენ საკვებად; მისგან მზადდება მეთი, რომელიც გემოთი ნუშის მეთის მსგავსია.

σιγάζω - ვაიძულებ ღუმელს.

σιγά - ვლუმვარ.

σιγή, ἡς, ἡ - ღუმელი, სიჩუმე; სიγῆ - ღუმელით, სიჩუმეში.

σίγλος, οὐ, ὁ - სიგლი, სპარსული მონეტა = 7,5 აგიკურ ობოლს.

σιδηρεία, ας, ἡ - რკინის საბადოების დამუშავება.

σιδηρεὺς, α, οὐ (σιδηροῦς, ἄ, οὐν) - რკინის, ფოლადისა.

Σικωνίος, α, οὐ - სიკიონელი, ქალაქ სიკიონის (პელოპონესში) მცხოვრები.

Σιλανός, οὐ, ὁ (Ἀμβρακιάτης) - სილანოსი, წინასწარმეტყველი ამბრაკიიდან.

Σιλανός, οὐ, ὁ (Μακέστιος) - სილანოსი, ჭაბუკი პელოპონესის მაკესტიიდან, რომელმაც თრაკიელთა ღამეული თავდასხმის დროს გადაარჩინა ქსენოფონი.

σίσομαι - ვვებ, მიანს ვაყენებ.

Σισοπέυς, ἑως, ὁ - სინოპელი, ქალაქ სინოპის მცხოვრები.

Σισώπη, ἡς, ἡ - სინოპე, ქალაქი პაფლაგონიაში, ევქსინის პონტოს სამხრეთ სანაპიროზე.

σίος = θέος *ლაკონ.* ναὶ τὰ σὺ - ვუცხადოთ სკურებს, ე. ი. სპარგის მფარველებს.

σιταγωγός, ὅν - პურის მომგანი.

Σιτάκη და Συττάκη, ἡς, ἡ - სიტაკე, ქალაქი ბაბილონში.

Συτάκας, οὐ, ὁ - სიტაკასი, თრაკიის მეფე; სიმღერა სიტაკასის სადიდებლად.

σιτεურός, ἡ, ὅν - გამოკვებილი.

σιτεურσιον, οὐ, τὸ - ჯარისკაცის ყოველდღიური ულუფა, მენახვის ფული, საკვები ფული.

σιτίον, οὐ, τὸ - საჭმელი პური; საკვები მარაგი.

σίτος, οὐ, ὁ - ხორბალი, პური, მარცვალი; გამომცხვარი პური; საკვები, *მრ.* σῖτα - სურსათი.

σιωπάω - ვლუმვარ.

σκεδάνυσαι, *fut.* σκεδάσω და σκεδῶ, *aor.* ἐσκέδασα, *pf.* ἐσκέδασμαι - ვუანგავ, ვყრი (ვაგდებ); *med.* ვიფანტები.

σκέλος, εὸς, τὸ - წივი.

σκέπασμα, ατος, τὸ - გადასაფარებელი, საბანი.

σκεπτέον *adiect. verb.* გადასასინჯი; საჭიროა გადახედვა, მოფიქრება.

σκέπτομαι - ვუყურებ, განვიხილავ, აეწონ-დაეწონი, ვიძიებ, ვიკვლევ.  
 σκευάζω - ვამზადებ, ვამზარებ; ვრ-  
 თავ.  
 σκευή, ἥς, ἡ - ტანსაცმელი, მორთულობა.  
 σκευός, εὐς, τό - ჭურჭელი, იარა-  
 ღი, τὰ σκεύη - სამხედრო ბარგი, აღალი.  
 σκευοφορέω - მიმაქვს ბარგი.  
 σκευφόρος, ον - ბარგის მზიდველი, მებარგული, ὁ σκευοφόρος - მზიდავი; τὰ σκευοφόρα - საპალნიანი საქონელი, ურემი.  
 σκηνάω და σκηνέω - ეცხოვრობ კარავში, ეეწყობი ბანაკად; ენადიმობ.  
 σκηπή, ἥς, ἡ - კარავი, ბარაკი ბანაკში, ბანაკი, სახლი, თავშესაფარი სოფლად.  
 σκηπία - ვაგებ კარავს, დავეებ ბანაკს; ეცხოვრობ ბანაკში, ღამეს ვათევ.  
 σκήψαμα, ατος, τό - კარავი, საცხოვრებელი.  
 σκηπτός, ον, ὁ - ელვა.  
 σκηπτοῦχος, ον, ὁ - სკიპტრისმფლობელი, მბრძანებელი, მნიშვნელოვანი პირი სპარსეთის სამეფო კარზე.  
 Σκιλλισ, οντος, ὁ - სკილუნგი ქალაქი ელიდაში.  
 σκίμπους, ποδის, ὁ - გასამლევი, საელებე სკამი; დაბალი საწოლი, გახტი.  
 σκληρός, ἄ, ὁν - მშრალი, მაგარი, მკაცრი; დაუნდობელი, σκληρῶς - მკაცრად.  
 σκόσιψ, οπος, ὁ - მესერი, მარგილი.  
 σκοπέω - ვუყუქვრი, ვუთვალთვალებ; med. ვიამრებ, განესჯი,

მოვიფიქრებ; მხედველობაში ვიღებ (πρὸς τι).  
 σκοπός, ον, ὁ - მსგოვარი, მხვერავე, ჯამუში.  
 σκόροδον, ον, τό - ნიორი.  
 σκοταῖος, α, ον - ბნელი, σκοταῖοι προσίσιντες - სიბნელეში მოსვლა; σκοταῖους διελθεῖν - გავლა სიბნელეში.  
 σκότος, ον, ὁ და σκότος, εὐς, τό - სიბნელე, უკუნი; დაფარული აღვილი.  
 Σκυθιοί, ἄν, οἱ - სკეითინები.  
 Σκύθης, ον, ὁ სკეითი, Σκύθαι - ჩრდილოეთ შავიზღვისპირეთის მომთაბარე ხალხების საერთო სახელი.  
 σκυλεύω - განვებარებ (ვხდი აბჯარს).  
 σκύταλον, ον, τό - ჯოხი.  
 σκύτινος, η, ον - გყავის.  
 σμήνος, εὐς, τό - სკა.  
 Σμίρκης, ητος, ὁ - სმიკრესი, არკადიის მხედართმთავარი.  
 Σόλοι, ἄν - ზღვისპირა ქალაქი კილიკიაში.  
 σός, ἡ, ὁν - შენი; τὰ σά - შენი საქმეები, შენი მდგომარეობა.  
 Σοῦσα, ἄν, τὰ - სუსა, ძველი სპარსეთის პროვინციის, სუსიანეს (Σουσιανῆ) მთავარი ქალაქი, სპარსთა მეფის მამთრის რეზიდენცია. მღებარეობს თანამედროვე ერაყში.  
 Σοφάνετος, ον, ὁ Στυμφάλιος - სოფანინეტოსი სტიმფალისიდან (არკადიაში), 1000 ჰომპიგის მეთაური.  
 σοφία, ας, ἡ - ცოდნა, სიბრძნე; მუსიკა.  
 σοφός, ἡ, ὁν - ჭკვიანი, ბრძენი.

**σπανίζω** – მაკლია, ნაკლებობას განვიცი (τινός).  
**σπάνιος, α, ον** – იშვიათი, მცირერიცხოვანი.  
**σπάνις, εως, ή** – ნაკლებობა.  
**Σπάρτη, ης, ή** – სპარტა, ლაკედემონელთა მთავარი ქალაქი პელოპონესში.  
**Σπαρτιάτης, ου, ό** – სპარტელი.  
**σπάρτον, ου, τό** – თოკი.  
**σπάω** – ვათრევ, ამოვათრევ, ვამიშვლებ; **ἐσπασμένοι τὰ ξίφη** – მიშველი მახვილებით.  
**σπείρω, fut. σπερώ, pf. ἔσπαρμαι, aor. pass. ἐσπάρην** – ვთესავ.  
**σπένδω, fut. σπείσω** – ვღერო ზედაშეს; **med. ვღებ** ხელშეკრულებას (πρός τινα ვინმესთან; **τινί** – ვილაცისათვის); **σπονδὰς σπένδειν** – ზავის დადება.  
**σπένδω** – ვაჩქარებ; სწრაფად გავივლი; მივისწრაფვი; ვჩქარობ, ვეშურები; დროზე ადრე ვასრულებ (δόν).  
**Σπιθριδάτης, ου,, ό** – სპითრიდატესი, მხედართმთავარი.  
**σπολάς, άδος, ή** – რკინის აბჯარი.  
**σπονδή, ης, ή** – ზედაშეს დაღვრა, აქ **σπονδαί** – ზედაშეს დაღვრის რიტუალის აღსრულებისას დაღებული სამშვიდობო ხელშეკრულება, მოლაპარაკება, კავშირი, შერიგება.  
**σπονδάζω** – ვემშაობ გულმოდგინედ, ცდილობ.  
**σπονδαιολογέομαι** ვსაუბრობ (ვესაუბრები) მნიშვნელოვან საქმეებზე.  
**σπονδαίος, α ον** – ბეჯითი.

**σπουδή, ης, ή** – სიჩქარე; გულმოდგინება; **σπουδή, κατά σπουδήν** – სწრაფად.  
**στάδιον, ου, τό pl. τὰ στάδια** დაიძა **στάδιοι**, სიგრძის საზომი ერთეული = 600 ბერძნულ ფუტს = 125 ნაბიჯს, დაახლოებით 185 მეტრს; ასპარეზი, სარბიელი; **στάδιον ἀγασίζεσθαι** – მეჯიბრება სირბილში.  
**σταθμός, ου, ό** (στάμ) – გასაჩერებელი ადგილი, ბინა, სადგური; მგზავრობის დღე, ერთი დღის სავალი.  
**στασιάζω** – აღევდები, ვუჯანყდები, აღვშოთდები (πρός ἀρχοντα); არ ვარ თანახმა, არ ვეთანხმები (**τινί**).  
**στάσις, εως, ή** – შფოთი, ჯანყი, უთანხმოება, ჩხუბი.  
**σταυρός, ου, ό** – მარგილი, მესერი.  
**σταύρωμα, ατος, τό** – მესრით, მარგილით გამაგრებული ადგილი, სანგარი, საფარი.  
**στέαρ, ατος, τό** – ქონი, ცხიმი, კარაქი.  
**στέγασμα, ατος, τό** – გადასაფარებელი; გყავი კარავთა გადასაფარებლად.  
**στέγη, ης, ή** – სახურავი, სახლი, საცხოვრებელი.  
**στείρω** – ვქელავ, **στειρόμεναι** იბნის – გადაქელილი სავალი გზები.  
**στέλλα, fut. στελῶ, aor. ἔστοιλα, pf. ἔσταλα** – მწყობრში ვაყენებ, მომყავს წესრიგში, ვამზადებ, ვაგზავნი; **pass. ვემზადები; med. ვიარაღდები; მივემგზავრები, მივცურავ.**  
**στενός, ή, όν** – ვიწრო; **τὰ στενά** – ვიწრო გასასვლელი, ვიწრობები.  
**στενοχωρία, ας, ή** – ვიწრო გასასვლელი, ვიწრობი.

**στέργω**, *fut.* στέρξω, *aor.* ἔστερξα, *pf.* ἔστοργα – 1. მიყვარს, 2. ვითმენ.

**στερέω**, *ful.* στερήσομαι, *aor.* ἔστερήθην – ვაკლებ, ვართმევ (τινά τινος), *pass.* ვეკარგავ, მაკლდება, მერთმევა.

**στέριον**, *ov*, *τό* – მკერდი.

**στέρομαι** – მაკლდება, მაკლია, წამერთვა (τινός).

**στερρῶς** *adv.* მაგრად, მტკივნეულ.

**στέφανος**, *ov*, *ὁ* – გვირგვინი.

**στεφανῶ** – ვეულები, ვრთავ გვირგვინით; *med.* ვირთვები გვირგვინით.

**στήλη**, *ης*, *ἡ* – სვეტი, სტელა კანონთა გამონათქვამებლად.

**στῆβος**, *ov*, *ὁ* (στείβω) – გათელილი ბილიკი; ნაკვალევი.

**στήζω**, *inf.* στήζειν, *aor.* στίξω – დაეჩხვლეტ, სვირინგს ვაკეთებ.

**στιγμή** *ἡ* – წერტილი.

**στίφος**, *eos*, *τό* – მეომართა, მხედართა რაზმი.

**στλεγγίς**, *ίδος*, *ἡ* – საფხეკი, სახეხი, რომლითაც სუფთავდებოდნენ აბანოში და საჭიდაო ასპარეზზე მჭერისაგან, ოფლისაგან ან მეთისაგან; მოოქროვილი ბალთა, თავის მოსართავი.

**στολή**, *ης*, *ἡ* – კაბა.

**στόλος**, *ov*, *ὁ* – მზადება ლაშქრობისათვის, ლაშქრობა, გზა, მგზავრობა, ლაშქარი.

**στόμα**, *ατος*, *τό* – 1. პირი, ხერელი, შესასვლელი, 2. მდინარის შესართავი, 3. ჯარის წინა ხაზი; *οἱ κατὰ στόμα* – მოწინააღმდეგე, პირისპირმყოფი.

**στρατεία**, *as*, *ἡ* – ლაშქარი, ჯარი.

**στράτευμα**, *ατος*, *τό* – ლაშქარი, ბანაკი.

**στρατεύω** – მივიღივარ ლაშქრობაში, მივიღივარ ომით, ვიბრძვი, ემონა-წილებ ლაშქრობაში.

**στρατηγία** = **στρατηγός** εἰμι – ვხელმძღვანელობ, ვწინამძღვრობ, (τῶν ξένων), **στρατηγίαν** **στρατηγέιν** – წინამძღოლობა, უფროსობა ლაშქრობაში; მიმყავს, ვმართავ, მივმართავ.

**στρατηγία**, *as*, *ἡ* – ჯარის უფროსობა, მხედართმთავრის გეგმა, მხედართმთავრის თანამდებობა.

**στρατηγιά** – მსურს მხედართმთავრობა, ველტვი მხედართმთავრის თანამდებობას, მივისწრაფვი სტრატეგოსობისაკენ.

**στρατηγός**, *ov*, *ὁ* – სტრატეგოსი, სარდალი, მხედართმთავარი, წინამძღოლი; პროვინციის უფროსი სპარსელებთან.

**στρατιά**, *as*, *ἡ* – ჯარი, არმია (ლაშქრობისას); მოპლიტთა ლაშქარი (საპირისპიროდ მხედრობისას).

**στρατιώτης**, *ov*, *ὁ* – რიგითი მებრძოლი, უბრალო ჯარისკაცი.

**στρατοκλῆς**, *εύς*, *ὁ* – სტრაგოკლე, მემურდულების უფროსი.

**στρατοπεδεύω** – ვბანაკდები, ვცხოვრობ ბანაკში; **στρατοπεδεύεσθαι** **παρά** **τινι** – გადასვლა ვინმესთან.

**στρατόπεδον**, *ov*, *τό* – სამხედრო ბანაკი; ჯარი.

**στρατός**, *ov*, *ὁ* – ჯარი.

**στρεπτός**, *ov*, *ὁ* (κύκλος) – ყელსაბაზი.

**στρέφω** – ვაბრუნებ, ვატრიალებ, *intrans.* ვტრიალდები ვინმესკენ (πρὸς τινά).

**στρουθός, οὔ, ὁ μέγας** და **ἡ μεγάλη** – სირაქელმა; ὁ στρουθός (μέγας-ის გარეშე) ბელურა.  
**στραματόδεσμος, ου, ὁ** (στῤῃμα) – ქვეშაგების შესანახი ტყავის ან გილოს გომარა.  
**στυσγός, ἡ, ὅν** – საძაგელი; მტრული; პირქუში; ὅρᾱν στυσγός – პირქუშად მშერა.  
**Στυμφάλος, η, ον** – სტიმფალოსური, სტიმფალოსელი, ქალაქ Στύμφα-ლოს-ის მცხოვრები, არკადიაში.  
**სῦ** – შენ.  
**συγγένεια, ας, ἡ** – ნათესაობა.  
**συγγενής, ἑς** – ნათესაური; მონათესავე.  
**συγγίγνομαι** – ვიმყოფები ვინმესთან; მოვდივარ ვინმესთან; მაქვს კავშირი, ურთიერთობა ვინმესთან; ვუერთდები.  
**συγκάθημαι** – ვესწრები; ვზივარ (ვინმესთან ერთად).  
**συγκαλέω** – მოვუხმობ, ვკრებ.  
**συγκάμπτω** – ვხრბ, ვლუხავ.  
**συγκατακαίω** – ერთად ვწვავ.  
**συγκαταστρέφομαι** – ვინმესთან ერთად (τινί) ვიპყრობ, ვეხმარები დაპყრობაში.  
**σύγκειμαι** – ვინმესთან ვწევარ; დევს რაიმესთან; (როგორც *pass.* συστήμι-სა), κατὰ τὰ συγκείμενα – მოლაპარაკების თანახმად; τὸ συγκείμενον χορίον დათქმული ადგილი.  
**συγκλείω** – ვკეტავ.  
**συγκομίζω** – ვკრებ; ერთ ადგილას მომაქვს; *med.* ვაგროვებ ჩემთვის, ვშოულობ ჩემთვის (σῖτον).  
**συγκύπτω** – ვიხრები, ვვიწროვლები, გადავაადგილდები.  
**συγχαίρω** – ვუერთდები; ვუთმობ, ვეთანხმები.

**σύειος, α, ον (σῦς)** – ღორისა.  
**Σύννευσις, εως და ἰος, ὁ** – კილოკიელი მუჟის სახელი.  
**σύνκον, ου, τό** – ლელვი.  
**συλλαμβάνω** – ვიღებ, ვტაცებ (ხელს), ვაჭყვევებ.  
**συλλέγω** – ვაგროვებ, ვუხმობ კრებაზე; *med.* ვგროვებ(თ).  
**συλλόγη, ἡς, ἡ** – მოგროვება, *συλλογὴν ποιεῖσθαι* – ჯარის მოგროვება.  
**σύνλογος, ου, ὁ** – კრება, ყრილობა, თავყრილობა.  
**συμβαίνει** – ვხვდება; აღმოვჩნდები; τὰ συμβάντα – მომხდარი შემთხვევა. *med.* συμβαίνει ხდება.  
**συμβάλλω** – ვაგროვებ; *med.* შემაქვს *χρήματα τινι*; ვუთანხმდები, ვუნიშნავ *τί, ვამყარებ* კავშირს; განვსჯი, ვსაუბრობ.  
**συμβάς partic. aor. 2** *συμβάλλω-დან.*  
**συμβεβλημένος part. pf.** *συβάλλω-დან.*  
**συμβοάω** – ვეძახი, ვუხმობ; *συμβοᾶν ἀλλήλους.*  
**συμβοιθῶ** – სხვებთან ერთად მოვდივარ საშველად, ვეშველები.  
**συμβολή, ἡς, ἡ** – შეხვედრა, შეტაკება.  
**συμβουλεύω τινί** – ეურჩევ, ეთათბირობ ვილაყასთან, რჩევას ვეკითხები ვინმეს.  
**συμβουλή, ἡς, ἡ** – რჩევა.  
**σύμβουλος, ου, ὁ** – მრჩეველი.  
**συμμασθάνω** – ვინმესთან ერთად ვსწავლობ; *partic. aor. 2* *συμμασθάν* – მიჩვეული.  
**συμμαχέω და συμμαχομαι dep.** ვიბრძვი; ვეშველები ომში, მოკავშირე ვარ.  
**συμμαχία, ας, ἡ** – დახმარება ომში, საომარი კავშირი.

**σύμμαχος, ον** – მოკავშირე,  
დახმარე ბრძოლაში; οἱ σύμμαχοι  
– მოკავშირენი; τὰ σύμμαχα –  
დახმარე საშუალებები.

**συμμίγνυμι** – ეურე; ვხვდები, ვეკუ-  
რობი (ვინმეს), ეურთდები;  
ურთიერთობას ვამყარებ;  
ბრძოლაში ევბმები.

**συμπαρασκευάζω** – ვინმესთან  
ერთად ვამზადებ, ვიმარაგებ;  
მოვიპოვებ.

**συμπαρέχω** – ვინმესთან ერთად  
მომაქვს, συμπαρέχω φόβον – ამავე  
დროს ვაშინებ.

**σύνπας, πασα, παν** – მთლიანად;  
τὸ σύνπαν – საერთოდ.

**συνέμπαω** – ვინმესთან ერთად  
ეგზავნი.

**συνίπτω** – ვეცემი, ვიშლები,  
ვინგრევი.

**συνπλεωσ, ων** – ბოლომდე  
ავსებული, გავსებული τινός.

**συνποδίζω** – ეუკრავე ფეხებს;  
თოვლზე ვაშეშებ, ვყინავ.

**συνπολεμέω** – ვეხმარები ომში  
(τινί).

**συνπορεύομαι** – მივემგზავრები.

**συνποσίσταρχος, ος, ὁ** – ლხინის  
განმგებელი.

**συνπράττω** – ვეხმარები, ხელს  
ეუწყობ (τινί τι).

**συνπρεσβυς, εως, ὁ** – მონაწილე  
ელჩობაში.

**συνπροθυμέομαι** – ხელს ეუწყობ,  
გულმოდგინებას ვიჩენ; ვცდილობ.

**συνπέρω** – ვაგროვებ ერთ ადგილას  
(τοὺς νεκρούς), გადამაქვს, ხელს  
ეუწყობ, მომაქვს სარგებლობა.

**συνφέρει μοι** – ჩემთვის სასარგებ-  
ლოა, συμφέρον ἔστί – სასარგებ-  
ლოა.

**σύμφημι, fut.** συμφήσω, **aor. 1**  
συνέφησα, **aor. 2** συνέφην –  
ვეთანხმები, ვამტკიცებ, ვამოწმებ.

**σύμφορος, ον** – სასარგებლო.

**σύν prae. cum dat.** – თან, ერთად; οἱ  
σύν τινι – ვილაყის ამხანაგები;  
Μέναν καὶ οἱ σύν ἀντ' – მენონი  
და მისი ხელქვეითები; σύν μενις –  
ღმერთთა დახმარებით; σύν τῷ  
δικαίῳ καὶ καλῷ – მშვენიერად  
და სამართლიანად.

**συναγείρω** – ვერებ, ვაგროვებ.

**συνάγω** – ვაგროვებ (τοὺς  
στρατιώτας), ვუხმობ (ἐκκλησίαν),  
თავს ეუყრი.

**συναδικέω** – წყენას ვაყენებ,  
ვაწყენინებ, უსამართლოდ ვიქცევი.

**συναθροίζω** – ვაგროვებ; *med.*

ვგროვდები(თ); ეურთდები.

**συναίνεω** ვაქებ; ვეთანხმები,  
ეპირდები.

**συναίρω** – ვამოკლებ; ἄς συελόντι  
εἰπεῖν – მოკლედ რომ ვთქვათ.

**συνακολουθέω** – მიყევები, თან  
ვახლავარ (τινί).

**συνακοῦω** – მესმის.

**συναλίζω** – ვაგროვებ.

**συναλλάττω** – ვარიგებ; *med.*

ეურიგდები (πρὸς τινα).

**συναναβαίνω** – ავდივარ,  
მივემგზავრები ვინმესთან ერთად  
(τινί).

**συναναπράττω** – ვეშველები  
ამოვლბაში τὴν παρὰ τινος.

**συνανίστημι** – ვაყენებ ერთად.

**συναντάω** – ვხვდები (τινί),  
პირისპირ ვეგებები.

**συνάπειμι (εἶμι)** – მივდივარ  
ვინმესთან ერთად, ვმორდები.

**συναπολαμβάνω** – ვიღებ ვინმესთან  
ერთად (τὸν μισθόν).

**συνάπτω** - ეკრებ; **μάχην**  
**συνάπτειν** - ბრძოლის დაწყება.  
**συνάρχα** - ემართავ, ეხელმძღვა-  
 ნელობ.  
**σύνδειπνος, ου, ό** - თანამეინახე,  
 σύνδειπνον ποιείσθαι τινα -  
 ვინმეს მოწვევა სადილად.  
**συνδιαβαίνω** - გადავდივარ.  
**συνδιαπράττομαι** *med.* ვაწარმოებ  
 მოლაპარაკებას, ვეხმარები  
 მოლაპარაკებაში.  
**συνδοκέω** - ვეთანხმები; **συνδοκέι**  
**μοι** - მომწონს, მგონია, თანახმა  
 ვარ.  
**σύνδου** - ორ-ორად.  
**συνείληφα** *იხ.* **συλλαμβάνω**.  
**σύνειμι** (**εἰμί**) - ვიმყოფები  
 ვინმესთან, მაქვს კავშირი, **οἱ**  
**συνόντες** - ხელქვეითები,  
 ნაცნობები.  
**σύνειμι** (**εἰμί**) - შევდივარ,  
 ვუერთდები.  
**συνεισέρχομαι** - შევდივარ  
 ვინმესთან ერთად.  
**συνεισπίντω** - ვვარდები, ვიჭრები.  
**συνεκβαίνω** - გამოვდივარ,  
 ამოვდივარ (**ἐπὶ τὸ ὄρος**).  
**συνεκβιβάζω** - ვეხმარები  
 გამოტანაში.  
**συνεκκόπτω** - ვეხმარები ჩვენებაში.  
**συνεκπίνω** - ვსვამ ვინმესთან  
 ერთად.  
**συνεκπορίζω** - მომაქვს, ვეხმარები  
 მიტანაში.  
**συνελέησθα** *იხ.* **συνέρχομαι**.  
**συνελών** *particip. aor. 2*  
**συσαιρέω-დან.**  
**συνενηγεγμαι** - შეგროვებული *იხ.*  
**συμφέρειν**.  
**συνεξέρχομαι** - გამოვდივარ  
 (ვინმესთან ერთად).  
**συνεπαίνεω** - ვაქებ, ვიწონებ.

**συνεπεύχομαι** - *dep.* ვინმესთან  
 ერთად ვლოცულობ; აღვუთქვამ  
 (სხვა ღმერთებსაც).  
**συνεπιμελείομαι** - *dep.* სხვებთან  
 ერთად ვმრუნავ.  
**συνεπισπένδω** - ვაჩქარებ,  
 ვეშველები.  
**συνεπιτρίβω** - ვანაღვრებ.  
**συνέποιαι** - მიყვები, ვახლავარ  
 (**τινί**).  
**συνεπόμενυμι** - ვიფიცები, ვამოწმებ  
 ან ვამგოცნებ ფიციტ (ვინმესთან  
 ერთად).  
**συνεργός, όν** - დამხმარე,  
 თანამონაწილე.  
**συνέρχομαι** - ვინმესთან ერთად  
 მივდივარ; ვეწყობი, ვუერთდები;  
 ვიკრიბები(თ) სათათბიროდ.  
**συνεφέρομαι** - მიყვები,  
 ვახლავარ.  
**συνέχω** - ვაყოვნებ, ვიჭერ, ვაერთებ,  
 ვიცავ (**τὸν ὄλον κόσμον**).  
**συνήγαγον** *aor. 2* **συνάγω** - *დან.*  
**συνήδμομαι** - მიხარია, ვულოცავ  
 (**τινὶ ὄντι**).  
**συνθεάομαι** - *dep.* ეყუარები,  
 ვათვალისწინებ (ვინმესთან ერთად).  
**συνθημα, ατος, τό** (**συντιθημι**) -  
 შეთანხმებული სიტყვა, პირობა,  
 შეთანხმება.  
**συνθηράω** - ვნადირობ მასთან  
 ერთად.  
**συνιδεῖν** *aor. იხ.* **συνιοράω**.  
**συνίημι** - მესმის.  
**συνίστημι** - ერთად ვაყენებ;  
 ვაერთებ, ვაცნობ, ვარვეულებ. *med.*  
 ვიკრიბები(თ).  
**σύνοδος, ου, ή** - კრება,  
 თავყრილობა; შეხვედრა, შეგაკება.  
**συστολίσζω, fut.** - ღიამი - ვგოლებ,  
 ვყვირი.

**συνομιολογία** – ვეთანხმები **τινί**  
 ვინმეს, **τί** რამეში; ეპირღები.  
**συνορά** – 1. ვხელავ; **ἄλληλος** –  
 სხედრას – ისინი ერთმანეთს  
 უქვერდნენ; სხედრას **ἄλληλος** –  
 მათ ერთმანეთს ნიშანი მისცეს;  
 2. ვამრნევ, ვცნობ, მესმის.  
**συνουσία, ας, ή (σύνειμι)** –  
 ურთიერთობა, თანხმობა, საუბარი,  
 გაცნობა.  
**συντάττω** – ვაყენებ, ვაწყობ,  
 ვაწესრიგებ.  
**συντίθημι** – ვადგენ, ვაერთებ;  
 ეუკავშირდები; **φίλιν**  
 ეუმეგობრდები; ეუთანხმდები.  
**συντομος, ον** – მოკლე (ბნძს).  
**συντράπεζος, ον** – თანამეინახე,  
 სტუმარი.  
**συντριβή** – ვამგვრევ; **ἀνθρακοί**  
 სუნტერიუმნის პლესრძ –  
 ადამიანები დამგვრეული  
 ნეკნებით.  
**συντρυχάω** – ვხედები (**τίνι**).  
**συνωφελός** – მომაქეს სარგებლობა,  
 ვეხმარები (**εἰς τι**).  
**Συρακόσιος** და **Συρακούσιος** –  
 სირაკუზელი.  
**Συρία, ας, ή** – სირია.  
**Σύριος, α, ον** – სირიული.  
**Σύρος, ον, ό** – სირიელი.  
**συρρέω** – ჩამოვედინები.  
**σὺς, συός, ό, ή** – ღორი, ტახი.  
**συσκευάζομαι** – *med.* ვალაგებ  
 ბარგს, ვემზადებ  
 (გასამგზავრებლად).  
**σύσκηπος, ον** – მცხოვრები ერთ  
 კარავში ვინმესთან ერთად, **οἱ**  
**σύσκηπος** – კარვის მეგობარი.  
**συσπία** – ვჭიმავე, ვეკრავ.  
**συσπειράω** – ვამჭიდროვებ;  
**συνεσκειραμένῃ ἰππέων τάξις** –

ცხენოსანთა შემჭიდროებული  
 რაზმი.  
**συσπινάω** – თავგამოვლებით  
 ვეხმარები.  
**συστρατεύομαι** – *dep.* მივიღივარ  
 ომში (ვინმესთან ერთად),  
 ემონაწილეობ ლაშქრობაში.  
**συστρατηγός, ον, ό** – ამხანაგი,  
 დამხმარე (**τοῦ στρατηγοῦ**).  
**συστρατιώτης, ον, ό** – თანამებრ-  
 ძოლი.  
**συστρατοπεδεύομαι** – *dep.*  
 ებანაკლები ვინმესთან ერთად.  
**συχνός, ή, όν** – 1. ხშირი,  
 მრავალრიცხოვანი; **συχνός**  
 მრავალნი; 2. გრძელი, **χρῖσθ** **συχνῶ**  
**ὑστερον** – დიდი ხნის შემდეგ;  
**συχνόν** *adv.* შორს; დიდ მანძილზე.  
**σφαγιάζομαι** *med.* მსხვერპლს  
 ეწირავ; დავკლავ საქონელს.  
**σφάγιον, ον, τό** – მსხვერპლი,  
 გვარაჟი.  
**σφαιροειδής, ές** – მრგვალი,  
 ბურთისებრი.  
**σφάλλω, aor. pass.** **έσφαλῃ** –  
 დავაგდებ, დავუცემ;  
 უხედურებას შეევამთხვევ; *pass.*  
 ვეარდები უხედურებაში.  
**σφάττω, aor. pass.** **έσφάγη** –  
 ეკლავ; **σφάττω** **εἰς ἀσπίδα** –  
 ცხოველს ყელს ვლადრავ და ფარით  
 მივიღებ მის სისხლს.  
**σφείς, σφέα** – ისინი.  
**σφεινδονά** – ვისერი შურდულით.  
**σφεινδότης, ης, ή** – შურდული;  
 შურდულით ნასროლი ქვა.  
**σφεινδοιήτης, ον, ό** – მეშურდულე.  
**σφόνδρα** *adv.* – საკმაოდ, მაგრად;  
 გულმოდგინედ, სიამოვნებით.  
**σφιδιός, ά, όν** – ძლიერი, მძიმე,  
 დიდი (**ένδεια**).

**σχεδία, ας, ἡ** – პატარა გივი, ნავიკიტი: *σχεδίαι* დიფთერის – გივეები თხისა და ცხერის გაყაებისაგან.  
**σχεδόν** *adv.* – თითქმის.  
**σχέτιος, α, ον** – საშინელი.  
**σχῆμα, ατος, τό (σχεῖν)** – გარეგნობა, შეხედულება, წყობა.  
**σχίζω** – ვჩეხავ, ვაპობ; *ვყოფ; pass.* ვიყოფი.  
**σχοιάζω** – უქმად ვარ, მოცლილი ვარ; არ ვსაქმიანობ, ვისვენებ.  
**σχολαῖος, α, ον** – მშვიდი, ნელი, *σχολαῖαν ἐποίουν* *τὴν πορείαν* – ისინი ნელა ასრულებდნენ გზას.  
**σχολαίως** *adv.* – ნელა.  
**σχολή, ἡς, ἡ** – მოცლა, მოცალებობის ეამი.  
**σχολή** *adv.* – ნელა, ზომინით.  
**σῶζω** – გადავარჩენ, ვიხსნის. *med.* თავს ვშველი. *pass.* გადავრჩები.  
**Σωκράτης, ους, ό** – სოკრატე, ცნობილი ათენელი ფილოსოფოსი.  
**Σωκράτης, ους, ό Ἀχαιός** – აქაველი სოკრატესი, სარდალი, კიროს უმცროსის მეგობარი.  
**σῶμα, ατος, τό** – სხეული; *τὰ ἑαυτῶν σῶματα* – მათი სიცოცხლე; *σῶματα (ἀνδρῶν) = ἄνδρες*.  
**σῶος, η, ον = σῶς და σῶν** – ჯანმრთელი, უვნებელი, ხელუხლებელი.  
**Σῶσις, ιος, ό** – სოსისი, პოპლიგთა უფროსი.  
**σωτήρ, ἥρος, ό** – მხსნელი, მფარველი.  
**σωτηρία, ας, ἡ** – გადარჩენა, ხსნა, შენახვა; ბედნიერად დაბრუნება, სიკეთე.  
**Σωτηρίδας, α, ό** – სოგერიდასი სიკიონიდან, შეუპოვარი მეომარი.

**σωτήριος, ον** – გადამრჩენი, მხსნელი; *τὰ σωτήρια (ἐσρά)* – სამაღლობელი შესაწირი გადარჩენისათვის.  
**σωφρονέω** – საღად ვაზროვნებ, გონიერულად ვიქცევი.  
**σωφροσύνη, ἡς, ἡ** – კეთილგონიერება, საღი აზროვნება; მომიერება, თავმდაბლობა.

## T

**τάλαντον, ου, τό** – ტალანტი, ფულის ერთეული.  
**ταμῖς** *med.* განვაგებ; განეკარგავ ჩემი შეხედულებებისამებრ.  
**Ταμῶς, ὅ, ό** – გამოსი, ეგვიპტელი, კიროსის ფლოტის უფროსი.  
**τάναντία** *ob. ἐναντίας*.  
**ταξίαρχος** = *ταξίαρχος* *είμι*.  
**ταξίαρχος, ου, ό** – წინამძღოლი *τῆς τάξεως* – 200 კაციანი რაზმის უფროსი.  
**τάξις, εως, ἡ** – წესრიგი, წყობა; *τὰ περὶ τὰς τάξεις* – ტაქტიკა; თითოეულის განსაზღვრული ადგილი; მებრძოლთა რაზმი.  
**Τάοχοι, ας, οἱ** – გაოხები (გაოს ქვეყნის მცხოვრებნი, თანამედროვე ოლთისის მხარე, ურარტული წყაროები გაოხებს დიაუხის სახელით იცნობენ, ასურულ წყაროებში დიაიანის უწოდებენ).  
**ταπεινός, ἡ, όν** – დაბალი; მორჩილი.  
**ταπεινός** – ვამცირებ, ვიმორჩილებ.  
**τάπης, ιδος, ἡ** – ხალიჩა, გადასაფარებელი.  
**τάπιτῆδεια** *ob. ἐπιτῆδειος*.

**ταράττω** – ეძლევა, ვაშუოთებ, ალვაშუოთებ.  
**τάραχος**, **ου**, **ό** – უწესრიგობა, შუოთი.  
**ταριχέω** – ვამარილებ.  
**Ταρσοί**, **ών**, **οί** – გარსოსი, დიდი და ხალხმრავალი ქალაქი კილიკიაში.  
**τάττω**, *fut.* **τάξω**, *aor.* **ἔταξα** – ვაყენებ მწყობრში, საბრძოლოდ; ეუბრძანებ, ენიშნავ; *med.* მწყობრში ვდგები.  
**ταύρος**, **ου**, **ό** – კამეჩი, ხარი.  
**ταύτη** (**ὅδε**) – ამ გზით, ამ სახით; აქ, იქ; **οἱ ταύτη** – ამ ქვეყანაში მცხოვრებნი.  
**τάφος**, **ου**, **ό** – საფლავი.  
**τάφρος**, **ου**, **ό** – თხრილი.  
**τάχα** *adv.* – სწრაფად, ჩქარა, მაშინვე; იქნებ.  
**ταχέως** *adv.* – სწრაფად.  
**τάχος**, **εος**, **τό** – სისწრაფე, **ἀπὸ τάχους ἀποφύγειν** – გაქცევა მთელი სისწრაფით.  
**ταχύς**, **εἰς**, **ύ** – სწრაფი, ჩქარი.  
**ταχύ** *adv.* – სწრაფად, მაშინვე; **βᾶδην ταχύ** – სწრაფი ნაბიჯით; **διὰ ταχέως** – სწრაფად; **ὅτι δαῖς ταχιστα** – რაჟ შეიძლება სწრაფად, როგორც კი; **τῆς ταχίστης** – ძალიან სწრაფად; **τῆς ταχίστης ὁδόν** – უმოკლესი გზით.  
**τέ** *encl. conj.* და; **τέ** – **τέ ხან** – ხან, **τέ** – **καὶ** არამხოლოდ – არამედ -ც.  
**τέθριππον**, **ου**, **τό** – (ἄρμα) ოთხცხენშებმული ეგლი, სამიდარი.  
**τεῖνω** – ვწელავ; ვჭიმავ; **τεῖνω ἄνω** – მივდივარ, ვჩქარობ, მივიჩქარი.  
**τεινίζω** – კედელს ვაგებ, ვამაგრებ.  
**τείχος**, **εος**, **τό** – კედელი, ქალაქის კედელი; სიმაგრე, ქალაქი.

**τεκμαίρομαι**, *fut.* **τεκμαιροῦμαι**, *aor.* **ἔτεκμηράμην** – განვსჯი, ვფიქრობ, ვასკენი, ვეარაუდობ.  
**τεκμήριον**, **ου**, **τό** – ნიშანი, მტკიცებულება.  
**τέκνον**, **ου**, **τό** – ბავშვი, შვილი.  
**τελέθω** – ვხვდები, წარმოვდგები = **γίγνεσθαι**; **ἐκ τῶν παρόντων ἀνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν** – არსებული მდგომარეობიდან მამაც ვაქცევებად გამოსვლა.  
**τελευταῖος**, **α**, **ον** – საბოლოო, რიგით უკანასკნელი; **τελευταῖοι λόγοι** და **τελ. τάξεις** – რეზერვი.  
**τελευταῖα** – ვასრულებ, ვამთავრებ, *intr.* ვკვდები; **τελευταῖαν** (**βίον**) – სიკვდილი.  
**τελευτή**, **ῆς**, **ῆ** – 1. ბოლო, დასასრული; 2. სიკვდილი, აღსრულება.  
**τελευτῶν** *adv.* – საბოლოოდ.  
**τέλεω**, *aor.* – **γ.β.** **τέλεσσα** – ვასრულებ, აღვასრულებ; ვიხილ.  
**τέλεισις**, **εως**, **ῆ** – დასასრული, აღსასრული, აღსრულება.  
**τέλος**, **εος**, **τό** – 1. დასასრული, ბოლო, გამოსავალი; **τέλος ἔχειν** – დამთავრება, **τέλος** *adv.* – საბოლოოდ; **διὰ τέλους** – ბოლომდე, დასასრულამდე, მუდამ; 2. მაღალი მდგომარეობა; **οἱ ἐν τέλει ὄντες** – ხელისუფლება, ხელისუფლებად მიყოფნი; **τὰ τέλη** – უფროსობა, ხელისუფლება.  
**τέμαχος**, **εος**, **τό** (**τέμνω**) – დამარილებული თევზის ნაჭერი; დამარილებული თევზი.  
**τέμνω**, *fut.* **τέμω**, *aor.* 2 **ἔτεμον** და **ἔταμον**, *pf.* **τέμηκα**, *pf. pass.* **τέμηνμαι**, *aor. pass.* **ἐτέμην** – ვკვეთ, ვჭრი, (გა)ვკვეთ.



τλήμων, ονος, ό, ή (τλάω) -  
 უბედური, საცოდავი, (გა)განჯული.  
 τοί *ენკლ. partic.* ამიგომ, ნამდვი-  
 ლად, რა თქმა უნდა.  
 τοί = σοί - მე.  
 τοιγαρούν *adv.* - ასე, რომ; ამიგომ.  
 τοιούτος, α, ον - ასეთი; ამგვარი;  
 τοιούτον οὐδέν - არაფერი ამის  
 მსგავსი; ἐν τῷ τοιούτῳ - ასეთ  
 მდგომარეობაში; ἐν τοιούτῳ τοῦ  
 κινδύνου εἶναι - ასეთ საფრთხეში  
 ყოფნა; τὰ τοιαῦτα - ამგვარი  
 საქმენი.  
 τοῖχος, ου, ό - კედელი (კოშკი).  
 τομάα - ვებდავ.  
 Τολμίδης, ου, ό - გოლმიდესი.  
 τόξευμα, ατος, τό - ისარი.  
 τοξεύω - ისარს ვისვრი, ვკლავ  
 ისრიით.  
 τοξική, ἥς, ή ანუ τέχνη - მშვილდ-  
 ისრის სროლის ხელოვნება,  
 მშვილდოსნობა.  
 τόξον, ου, τό - სასროლი, მშვილდი.  
 τόσότης, ου, ό - მოისარი,  
 მშვილდოსანი.  
 τόμος, ου, ό - ტემა-დან: ნაგები,  
 ნაჭერი, ნაწილი.  
 τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε - ასე  
 დიდი; იმდენი; მრავალფეროვანი.  
 τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(ν)  
 ამოღენა, ამხელა; τοσοῦτος ὁπόσον  
 - იმდენად - რამდენადაც;  
 τοσοῦτος - რამდენად.  
 τότε *adv.* - მაშინ.  
 τότε *adv.* - ზოგჯერ, τότε μέν -  
 τότε δέ - ხან - ხან.  
 τοῦλάχιστον = ὁ. ἐλάχιστος.  
 τοῖπισθεν = τὸ ὀπισθεν.  
 τράγημα, ατος, τό - პირის  
 ჩასაგებარუნებელი, ნუგბარი  
 საჭმელი (ფინიკი, ნუში, ქიშმიში).

Τράλλεις, εως, αί - გრალისი,  
 ქალაქი კარიამში.  
 Τρανίψαι, ὦν, οί - თრაკიული  
 წარმოშობის ხალხი.  
 τράπεζα, ἥς, ή - მაგიდა.  
 Τραπεζὸς, οὔτων, ή -  
 გრაპეზონი = გრაპიზონი,  
 ცნობილი სავაჭრო ქალაქი  
 პონტოში.  
 τραῦμα, ατος, τό - ჭრილობა.  
 τράχλος, ου, ό - კისერი, კეფა.  
 τραχὺς, εἰα, ύ - 1. ხოროკლიანი,  
 უსწორმასწორო, 2. ქვიანი, მკაცრი,  
 ბასრი, პირქუში; τραχὺς τῇ φωνῇ -  
 უხეში ხმით.  
 τρεῖς, τρία - სამი.  
 τρέπω - ვაბრუნებ, ვაგრიავებ,  
 მივმართავ; εἰς φυγὴν τρέπειν -  
 გავაქეევ (*სიგეყენიგეყით*:  
 მივმართავ გასაქეევად); τὰς  
 γυνάμας τρέπειν - აზრის შეცვლა,  
 სხვა მიმართულების მიცემა; *pass.*  
 Τετραμαι - მიბრუნებული ვარ;  
*med.* ვეძლევ (ἐπὶ τῇ ραθυμίαν);  
 მივუბრუნებ, მივემართავ  
 (ვინმეს); ეკუთვნის.  
 τρέφω, *ful.* θρέψω, *pf.* τέτροφα, *pass.*  
 τέτραμαι, *aor.* 2 ἔτράφη -  
 ვკვებავ, ვინახავ.  
 τρέχω, *ful.* θρέξιμαι დაδრაμίσμαι,  
*aor.* 1 ἔθρεξα, *aor.* 2 ἔδραμον -  
 მივიჩქარი, დაერბივარ.  
 τρέω, *ful.* τρέσω - ვეანკალებ,  
 ვეაგაგებ, მეშინია, შეშინებული  
 ვავრბივარ.  
 τριάκοντα - ოცდაათი.  
 τριακόντορος, ου, ή -  
 ოცდათნიჩიანი სამხედრო გემი.  
 τριακόσιοι - სამასი.  
 τριβή, ἥς, ή (τρίβω) - სავარჯიშო.  
 τριήρης, εως, ή ანუ ναὺς -  
 სამწყება, სამიარუსიანი ნიჩბიანი

გემი, სამხედრო ხომალდი  
(ტრიერა).  
**τριηρίτης, ου, ή** - მებღეაური  
 ტრიერაზე, *οι τριηριται* -  
 ხომალდის ეკიპაჟი.  
**τριπληχυσ, υ, εος** - სიგრძით სამი  
 წყრთა.  
**τριπλεθρος, ου** - სიგრძით 3 πλέθρα  
 = 300 ბერძ. ფუტო.  
**τριπους, οδος, ο, ή** - სამფეხა  
 მაგიდა.  
**τρις** - სამჯერ, სამგზის.  
**τρισασμένος, η, ου** - *adv.* - *ის*  
*მნიშვნელობით*, დიდი  
 სიამოვნებით, გასამკეცებელი  
 სიამოვნებით.  
**τρισκαίδεκα** - ცამეტი.  
**τρισμύριοι** - ოცდაათი ათასი.  
**τριταίος** - მესამე დღეს.  
**τρίτος** - მესამე, *τὸ τρίτον* მესამედ;  
*τρίτη* - მესამე დღე.  
**τρίχα** *adv.* - სამნაწილად.  
**τριχῇ** *adv.* - სამგვარად; სამ  
 ნაწილად; სამად; *τριχῇ ποιεῖσθαι* -  
 სამ ნაწილად გაყოფა.  
**τρίχλιος, η, ου (მრიξ)** - თმისაგან,  
 ბეწვისგან დამზადებული, თმიანი  
 (χιτώνες).  
**τριχοίνικος** - სამი ხოინიკის  
 შემცველი = 33 ლ.  
**τρόπαιον, ου, τό** - ალაფი,  
 ნაღავლი.  
**τροπή, ἡς, ή (τρέπω)** - გაქცევა,  
 დამარცხება.  
**τρόπος, ου, ό** - საშუალება,  
 ჩვეულება, ნირი, ხერხი; სახე; *τῷ*  
*αὐτῷ τρόπῳ* - ამგვარადვე; *κατὰ*  
*πάντα τρόπον, ἐκ παντὸς τρόπου* -  
 ყველანაირად; *τρόπῳ τινί* -  
 რაღაცნაირად, ძლივს,  
 ძლიეძლიობით.  
**τροφή, ἡς, ή** - საკვები, საზრდო.

**τροχάζω** - მიერბივარ, მივიჩქარი.  
**τρυσάω** - ვხვრეტ, *τὰ ἄτα*  
*τετρυπημένος* - გახვრეტილი  
 ყურებით.  
**Τρῶας, ἄδος, ή (γῆ)** - ტროადა,  
 ტროას მხარე.  
**τρωκτός, ή, όν (τρώω)** - საკვებად  
 გამოსადეგი, *τὰ τρωκτά* - მწიფე  
 ნაყოფი (კაკალი, ნუში, ვაშლი).  
**τρωτός (τιτρώσκω)** - დაჭრილი  
 (τετραμένος).  
**τυγχάνω, pf. τεύξομαι, aor. 2**  
*ἐτύχον, pf. τετύχηκα* - (მიზანში)  
 ვახვედრებ; ვხვდები; *part.* - *თან*  
*ითარგმნება როგორც*: ხდება,  
 აღმოჩნდება.  
**τυράειον, ου, τό** - ქალაქი მცირე  
 აზიამში.  
**τύρος, ος, ό** - ყველი.  
**τύρσις, ιος და εως, ή** - კოშკი.  
**τύχη, ης, ή** - შემთხვევა, ხვედრი,  
 ბედი (კარგი ან ცუდი).  
**τυχόν, part. aor. 2 τυγχάνω-დან; adv.**  
 შემთხვევით, იქნებ.

## Υ

**ύβριζα** - 1. ექედმაღლობა, 2. შეუ-  
 რაცხყოფ, ვაწყენინებ (*τινὰ*) *δεινὰ*  
*τινὰ ύβριζειν* - დაუნდობლად  
 მოქცევა ვინმესთან, (გა) წვალება,  
 თვითნებობა.  
**ύβρις, εως, ή** - ქედმაღლობა,  
 ძალაღობა, კალნიერება,  
 შეურაცხყოფა, თავხედობა.  
**ύβριστός, ή, όν** - თავხედი, ზვიადი,  
 ქედმაღალი.  
**ύβρις** - ჯანმრთელი ვარ (*ύγιειν* *ή*  
 - ჯანმრთელობა).  
**ύγρότης, ητος, ή** - სისველე,  
 სინოგივე, სირბილე, მოქნილობა.  
**ύνειφορέω** - მომაქვს წყალი.

**ὑδροφόρος, ου** - წყლის მომგანი, მერწყული.  
**ὑδωρ, ὑδατος, τό** - წყალი; ὑδარ ἔξ ὕδαν - წვიმა.  
**ὑίδουσ, ὡν, ὅ** - შვილიშვილი, შთამომავალი.  
**ὑίός, ὡν, ὅ** - ვატიშვილი.  
**ὑλή, ης, ἡ** - ტყე, ბუჩქნარი.  
**ὑμέτερος, α, ου** - თქვენი; τὰ ὑμέτερα - თქვენი საქმენი, თქვენი მდგომარეობა.  
**ὑπάγω (ἐαυτὸν)** - ხელა ვუტევ, წინ მივდივარ; *med.* ვიტყუებ, (შე)ვიტყუებ, მზაკერულად ვარწმუნებ.  
**ὑπαίθριος, ὡν (αἰθρία)** - ღია ცის ქვეშ მყოფი.  
**ὑπακούω** - ვისმენ, ὑπακούειν καλοῦνται - მოწვევის მიღება, ვისმენ, ვემორჩილები.  
**ὑπαντάω** - ვეგებები, ვხვდები.  
**ὑπαντιζάω** - ვეგებები.  
**ὑπαρχος, ὡν, ὅ** - საგრაპი, საგრაპიის რაღაც ნაწილის მმართველი; კიროსის ლევატი.  
**ὑπάρχω** - ვიწყებ, შევუდგები (რაიმეს კეთებას); მზად ვარ; ვიმყოფები; გამოვირჩევი.  
**ὑπασπιστής, ὡν, ὅ** - ღარის მტარებელი, იარაღის მქონე.  
**ὑπείκω** - ვუთმობ, ვემორჩილები.  
**ὑπειμι (εἰμί)** - ქვეშ ვიმყოფები.  
**ὑπελαύνω** - მივეარდეები, მივაჭენებ.  
**ὑπέρ *praep.* 1. cum gen.** -ზე, მაღლა (ὅ ὑπέρ τῆς κώμης γήλοφος), იქით, იმ მხარეს (τὰ ὑπέρ τοῦ λόφου); თვის, გამო (ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος); მაგიერად, სახელით, ნაცვლად; 2. *cum. acc.* რაიმეზე აღმაგებით.  
**ὑπεράλλομαι** - (გადა)ვახტები (τοὺς σταυρούς).

**ὑπερβαίνω** - გადავდივარ, (გადა)ვაბიჯებ (τὰ ὄρη, εἰς τὴν πόλιν).  
**ὑπερβάλλω** - გადავდივარ (τὸ ὄρος); τὸ ὑπέρβαλλον τοῦ στρατεύματος - ჯარის ის ნაწილი, რომელიც მთით გადადის.  
**ὑπερβολή, ἡς, ἡ** - გადასასვლელი, გადასვლა; სიმაღლე, მთებზე გადასასვლელი; უღელტეხილი; ἔν τῇ ὑπερβολῇ - სიმაღლეზე.  
**ὑπερβένξις, ὡν** - ხელმარჯვნივ მაღლა მდებარე, τὰ ἔρμυνά ὑπερβένξις - გამაგრებული სიმაღლეები.  
**ὑπερέρχομαι** - გადავდივარ, მივდივარ, რაიმეს იქით (გზას ვაგრძელებ).  
**ὑπερέχω** - გამოვირჩევი, აღევმაგები; ვმაღლდები.  
**ὑπερθεῖν *adv.*** ზემოდან, ზემოთ, -ზე.  
**ὑπερπαιθέω** - ძალიან განვიცდი, სასოწარკვეთილი ვარ.  
**ὑπερόριος, ὡν (ὄρος)** - სამღერებს იქით, სხვა ქვეყნის, უცხო: ἡ ὑπερορία (γῆ) ქვეყანა, ატიკის სამღერებს იქით, უცხო მხარე.  
**ὑπερψήλος, ὡν** - უმაღლესი (ὄρη).  
**ὑπέρχομαι** - (შე)მოვდივარ, შეუმჩნევლად გადავდივარ, მივდივარ, *pf. inf.* ὑπελησθῆναι.  
**ὑπέχω** - ვუძლებ; ὑπέχω δίκην ვისკები, ვზღავ.  
**ὑπήκοος, ὡν** - დამჯერე, მორჩილი; ხელქვეითი (τὴν ἑλ. და τὴν ὡν), ქვეშევრდომი.  
**ὑπηρέτης, ὡν, ὅ** - მსახური, დამხმარე.  
**ὑπισχνέομαι, *aor.* 2 ὑπείσχομαι, *pf.*** ὑπέσχημαι - ეპირდები.  
**ὑπνος, ὡν, ὅ** - 1. ძილი, 2. სიზმარი.

**ὑπό** *praep.* 1. *cum gen.* ქვემოდან, ქვეშიდან, -დან; მიერ, -გან, -ზე, იქით, თვის, მიზეზით; 2. *cum.* *dat.* ქვეშ, ახლოს, მახლობლად, თან (*αἱ ὑπὸ τὸ ὄρος κῶμαι*); 3. *cum acc.* ქვეშ, ქვევით (*ὑπὸ τὰ δένδρα*); *ქვეის შესახებ*: დაახლოვებით.  
**ὑποδέρξ**, **ἔς** - პატარა, დაბალი; **ὑποδέρστερος** **τινος** - ეინმევე უფრო დაბალი წარმოშობის.  
**ὑποδένκυσμι** - აღმოვაჩენ, აღენიშნავ, შევამჩნევ.  
**ὑποδέρχομαι** - ვიღებ.  
**ὑποδένω** - ვიბამ, ვიკრავ, იწ **ὑποδένειν** - ფეხზე ჩაიქმული.  
**ὑπόδημα**, **ατος**, **τό** - ლანჩა, ფეხსაცმელი, სანდალი.  
**ὑποδύειν**, **οὔ**, **τό** - საუღლე, სასაპალნე საქონელი, სიმძიმეთა გადასაშიდად (ვირები, ცხენები, ხარები).  
**ὑποκαταβαίνω** - ნელ-ნელა ჩამოვდივარ.  
**ὑπολαμβάνω** - (მი)ვიღებ (მფლობელობაში ან მფარველობაში); **ὑπολαμβάνειν τὸν λόγον** ვპასუხობ; **μεταξὺ ὑπολαμβάνειν (τὸν λόγον)** სიტყვას შევაწყვეტინებ.  
**ὑπολείπω** - ვტოვებ, *pass.* ჩამოვრჩები რაღაც მანძილზე.  
**ὑπολόχατος**, **οὔ**, **τό** - დამხმარე, ლოხაგოსი.  
**ὑπολίσω** - ვხსნი, *med.* მოვიხსნი, ვიხლი სანდლებს.  
**ὑπομαλακίζομαι** - ვრბილდები, ვლბები, **ὑπομαλακίζομαι** **λέγω** - ვსაუბრობ უფრო რბილად.  
**ὑπομένω** - ეღვავარ მტკიცედ, ვრჩები, ველოდები.  
**ὑπόμνημα**, **ατος**, **τό** - მოგონება, გახსენება.

**ὑπόπεμπτος**, **οὔ**, **τό** - მოგზავნილი, მსტოვარი.  
**ὑποπέμνω** - (შე)ვეუგზავნი, მივეუგზავნი (ჩუმაღ).  
**ὑποπίνω** - ცოტას ესვამ, ვთვრები; **ὑποπινάσκω** - ცოტაოდენ ნასვამი.  
**ὑποπτείνω** - ვეჭვობ, ვეარაუდობ; წინათგრძნობა მაქვს.  
**ὑποστῆναι** *იხ.* **ὑπὸ** **στῆναι**.  
**ὑποστρατηγία** = **ὑποστράτης** **εἰμι** - ჯარის უფროსის თანამემწე ვარ.  
**ὑποστράτης**, **οὔ**, **τό** - ჯარის უფროსის დამხმარე.  
**ὑποστρέφω** - ვაბრუნებ; *intrans.* ვბრუნდები; ვტრიალდები.  
**ὑποურγός**, **οὔ** - დამხმარე.  
**ὑποφαίνω** - შეუმჩნევლად ვჩნდები; **ἡμέρα ὑποφαίνει** - თენდება.  
**ὑποφθίνω** - ცოცათი, ვუფროსილდები, დავინდობ.  
**ὑποχείριος**, **οὔ** - ხელქვეითი, დამორჩილებული.  
**ὑποχός**, **οὔ** (**ἔχω**) - ხელქვეითი.  
**ὑποχωρῶ** - ვუთმობ, ვემორჩილები, ვიხევ, მივდივარ, შეუმჩნევლად წინ ვიწევ.  
**ὑποψία**, **ας**, **ἡ** - ეჭვი, უნდობლობა, *plur.* **ὑποψίαι** - ეჭვის აღმძვრელი მდგომარეობანი, პირობები.  
**Ἵρκανιος**, **οὔ**, **τό** - პირკანიელი, მცირე აზიში, პირკანიის მცხოვრები.  
**ὑς**, **σὺς**, **ὅ**, **ἡ** = **σὺς** - ღორი.  
**ὑστεραίος**, **α**, **οὔ** - შემდგომი, მომდევნო, **ἡ ὑστεραία** (ἡμέρα) შემდეგი დღე; **τῇ ὑστεραία** - მომდევნო დღეს.  
**ὑστερέω** - ვიგვიანებ.  
**ὑστερίζω** = **ὑστερέω**.  
**ὑστερον** *adv.* მერე, შემდეგ.

ὑστερος, α, ον – მოგვიანო, შემდე-  
გო.

ὑφαιμένως (ὑφίημι) – *adv.*

მორჩილად, თავმდაბლად, ჩუმად.

ὑφίγγομαι – მივიღივარ წინ; მიმყავს  
წინ.

ὑφίημι – (და)ვეუშვებ; *med.* ეტოვებ,  
ესუსტლები, სულით ვეცემი,  
ვემორჩილები.

ὑφίστημι – 1. უყენებ; ვდგები (ქვეშ,  
ვიღებ ჩემს თავზე ἀρχήν); განცდა,  
2. ხელს ვკიდებ, 3.

ვეწინააღმდეგები, 4. ვჩერდები.

ὑφοράω – ვუცქერი ეჭვით, ეჭვი  
მაქვს.

ὑψηλός, ή, όν – მაღალი,  
ამაღლებული; τὸ ὑψηλόν –  
სიმაღლე; *adv.* ὑψηλά, ὑψηλῶς –  
მაღლა.

ὑψος, εος, τό – სიმაღლე,  
მწვერვალი.

## Φ

φαγεῖν – *aor. inf.* (έσθω – ეჭამ)  
ჭამა.

φαιδρός, ή, όν – სუფთა, ნათელი,  
მანათობელი; მბრწყინავი,  
მხიარული.

φαῖνω – 1. ვანათებ, ვაჩენ, ვაჩვენებ,  
წარმოვადგენ; 2. *pass.* ცხებადები,  
(აღმო)ჩენილბი, ვხდები ხილული;  
φαῖνομαι – ვჩანვარ (ვეჩვენები),  
ἐφάνθη – ვეჩვენები; *aor.* 2  
ἐφάνη, *part.* - *თან* ნათელია.

φάλαγξ, αγγος, ή – ფალანგი,  
საბრძოლო ხაზი, საბრძოლო  
წყობა; ჯარი (დანაკად).

φάναι *sb.* ფიამი.

φανερός, ά, όν – ხილული, ნათელი,  
ამკარა; *ხშირად part.* - *თან*:  
φανερός εἰμι πειρώμενός τι –

ცხადია, რომ მივიღტევი; *φανερός*  
εἰμι παρασκευάζμενος – ცხადია,  
კარგად ვარ შეიარაღებული; τὸ  
φανερόν – თეალსაჩინო, მაღალი  
ადგილი; εἰς τὸ φανερὸν  
καθίσταναι – მაღალ პოსტზე  
დასმა; ἐν τῷ φανερῷ – საჯაროდ.

φανερῶς *adv.* – ნათლად, ღიად.

φάρετρα, ας, ή – კაპარჭი.

φάρμακον, ος, τό – 1. საშუალება,  
2. წამალი, შხამი.

φαρμακοποιεία, ας, ή – წამლის,  
საწამლაგის მიღება; ἐκ  
φαρμακοποιείας – წამლის მიღების  
შემდეგ.

Φαρνάβαζος, ος, ό – საგრაპი.

Φάσις, ιδος და ιος, ό – ფაზისი,  
მდინარე კოლხეთში.

φάσκω = φημι – ვამტკიცებ, ვამბობ.

φάσλος, η, ος – ცული, უმნიშვნელო.

φέρω, *fut.* οἶσω, *aor.* 1 ἔνεγκα, *aor.* 2  
ἔνεγκον, *pf.* ἐνήνοχα, *pass.*

ἐνήνεμαι, *aor. pass.* ἔνεγκον

1. ვატარებ (ὄπλα, δῶπνδα);

2. ვაღამაქვს, ვიტან (πόνους);  
βαρέως φέρω, χαλεπῶς φέρω –  
უკმაყოფილო ვარ, 3. მომაქვს,  
ვაძლევ (τιμὴν), მიმაქვს.

φέρω, *fut.* φέρεσθαι და φερεσθῆναι,  
*aor.* 2 ἔφευγον, *pf.* πέφευγα – 1. მიე-  
რბივარ, გავრბივარ, 2. ვცხოვრობ  
გადასახლებაში; ὁ φέρων –  
განდევნილი, ლტოლვილი.

φημι – 1. ვლაპარაკობ, ვყვები;  
ვამბობ; 2. ვამტკიცებ, ვირწმუნები  
(ან ვარწმუნებ), 3. ვფიქრობ; ὁ  
φημι – უარყოფო, ვამბობ, რომ არ.

φθάνω, *fut.* φθήσομαι, *aor.* 2 ἔφθην,  
*pf.* ἔφθακα – ვასწრებ.

φθάω – φθάνω – ღან.

φθέγγομαι – ვლაპარაკობ, ვყვირი,  
ხმას გამოვყვებ.

**φθείρω**, *φθ.* **φθέρω**, *pf.* **ἔφθαρκα** –  
 ვაზიანებ, ვლუპავ, ვანადგურებ.  
**φθινέω** – მშურს (**τινί τινος**).  
**φθίνος**, **ου**, **ό** – შური.  
**φάλη**, *ης*, **ή** – ჟილა.  
**φιλανθρωπία**, **ή** – კაცთმოყვარეობა.  
**φιλέω** – მიყვარს, ეფუერები.  
**Φιλήσιος**, **ου**, **ό** – ფილესიოსის,  
 სარდალი.  
**φίλια**, **ας**, **ή** – სიყვარული,  
 მეგობრობა, **πρὸς φίλιαν** –  
 მეგობრობით, **φίλῃ τῇ σῇ** –  
 შენთან მეგობრობით; **διδά φίλιας**  
**ἰέναι** – მეგობრობის გზით  
 სიარული.  
**φιλικός**, **ή**, **όν** – მეგობრული,  
 სამეგობრო.  
**φιλικῶς** *adv.* – მეგობრულად.  
**φίλιος**, **α**, **ον** – მეგობრული; **φίλια**  
 (**χώρα**) – მეგობრული ქვეყანა.  
**φίλιππος**, **ον** – ცხენების  
 მოყვარული, ცხენოსნობის  
 მოყვარული.  
**φιλότητος**, **ον** – ნადირობის  
 მოყვარული.  
**φίλοκερδῆς** – ანგარებიანი ვარ.  
**φίλοκλινδυνος**, **ον** – საფრთხის  
 მოყვარული, გაბედული.  
**φιλομάθης**, **ες** – ცნობისმოყვარე.  
**φιλομυκία**, **ας**, **ή** – შეჯიბრება.  
**φιλόξενος**, **ου**, **ό** –  
 სტუმართმოყვარე.  
**φίλος**, **η**, **ον** – 1. საყვარელი;  
 2. კეთილგანწყობილი,  
 თავდადებული; ძვირფასი; **ό φίλος**  
 – მეგობარი, საყვარელი.  
**φίλοσοφος**, **ου**, **ό** – ფილოსოფოსი.  
**φιλοστρατίτης**, **ου**, **ό** –  
 ჯარისკაცთა მოყვარული.  
**φιλοτιμέομαι** – პატივმოყვარე ვარ;  
**φιλότημος** – პატივმოყვარე.

**φιλοφρονέομαι** – კეთილგანწყობას  
 ვაძლენ; მეგობრულად ვხვდები,  
 (მი)ვიღებ, (მი)ვესალმები.  
**Φίλιαστος**, **α**, **ον** – ფლიასელი.  
**φლარῶς** – ვხუმრობ, ვლაყბობ.  
**φლარία**, **ας**, **ή** – ლაყბობა,  
 სისულელის როშვა.  
**φοβερὸς**, **ά**, **όν** – საშინელი,  
 საზარელი.  
**φοβέω** – ვაშინებ, შევაშინებ; *pass.*  
 მეშინია (**τινά**); **φοβείσθαι περὶ**  
**τινος**.  
**φόβος**, **ου**, **ό** – შიში.  
**φοινίκεος** *ισ.* **φοινικεύς**.  
**Φοινίκη**, *ης*, **ή** – ფინიკია (*ღორ.*  
**Φοινικα** **ή**).  
**φοινικιστής**, **ου**, **ό** – წარჩინებულ  
 სპარსი მეწამული ფერის სამოსით  
 მოსილი.  
**φοινικεύς**, **σῖα**, **οῖν** = **Φοινίκεος** –  
 წითელი, მეწამული (**χρῖταις**).  
**Ι φοίνιξ**, **ικος**, **ό** – ფინიკის პალმა;  
**οἶνος** **φοινίκων** – ღვინო.  
**II φοίνιξ**, **ικος**, **ό** – პორფირი,  
 მეწამული საღებავი.  
**Φολότη**, *ης*, **ή** – ფოლოე, მთა  
 არკადიასთან.  
**φόνος**, **ό** – მკვლელობა.  
**φορέω** = **φέρω** – ვატარებ.  
**φόρος**, **ου**, **τό** – 1. გვირგვინი, 2. გადა-  
 სახადი.  
**φορτίον**, **ου**, **τό** – სიმძიმე, ტა  
 ფორტია სავაჭრო საქონელი.  
**φράζω**, *aor.* **ἔφρασα**, *γ.* **φράσα**, *pf.*  
**πέρφρακα** – მივეუთითებ (**τῇν ὁδόν**),  
 ვაცნობებ, ვუბრძანებ, ვამბობ,  
 ვსაუბრობ.  
**φρέαρ**, **ατος**, **τό** – ჭა.  
**φρονέω** – ვაზროვნებ, მესმის, ვიგებ,  
 ვფიქრობ; **μέγα φρονεῖν** ვამაყობ  
 (**ἐπὶ τινι** – რაიმეთი).

**φρόνημα, ατος, τό** – ეპეკაობა, გაბედულება, სიამაყე.  
**φρόνιμος, ου** – გონიერი, მახვილგონიერი, შორსმჭვრეტელი (περί τινος).  
**φρονιζέω** – ვწუხვარ, ვზრუნავ.  
**φρουράρχος, ου, ό** – მცველთა უფროსი, გარნიზონის კომენდანტი = **φρουράρχης, ου, ό**.  
**φρουρέω** – ვიცავ, ვდარაჯობ; **φρουρούμενόν τινα ἔχειν** – ვინმეს მძევლად ყოლა.  
**φρούριον, ου, τό** – ციხე, სიმაგრე, გარნიზონი.  
**φρουρός, ου, ό** – ღარაჯი, მცველი; **οί φρουροί** – გარნიზონი.  
**φρύγανον, ου, τό** – ჟიფხი.  
**φρυγία, ας, ή** – ფრიგიია, მცირე აზიის მხარე.  
**φρύξ, ιγός, ό** – ფრიგიელი = გროელი.  
**φυγάς, άδος, ό (φεύγω)** – გაქცეული, განდევნილი.  
**φύλαξ, ακος, ό** – მცველი, ღარაჯი; გარნიზონი.  
**φυλάττω** – ვდარაჯობ, ვდგავარ საღარაჯოზე, ვიცავ, თვალს ვადევნებ, ვუთვალთვალებ.  
**φυσάω** – ვუბერავ, ვებერავ.  
**φύσκος, ου, ό** – ფისკოსი, ტიგროსის შენაკალი.  
**φοκαίς, ιδος, ή** – ფოკეელი.  
**φωή ής, ή** – ბგერა, ხმა; სიგყვა, საუბარი, ყვირილი; დიალექტი.  
**φώς, φωτός, τό** – სინათლე; **φώς γίγνεται** – ნათდება.

## X

**χαίρω, fut. χαίρησθαι, aor. ἔχαρην, pf. κεχαρήκα** – ეხარობ; კმაყოფილი ვარ, ბედნიერი ვარ; **χαίρων** – გახარებული, ბედნიერი;

სიხარულით; **οὐ χαίρων** – სიამოვნების გარეშე.  
**Χαλδαῖσι, αν, οί** – ქალღის მცხოვრებნი, ჭანების ერთ-ერთი ტომი; ქალღები – სანნებსა და ციხარენებს შორის მოსახლე ტომი, აღმოსავლეთი ხალიბები; **μισθιόφοροι** – დაქირავებულინი.  
**χαλεπαίνω** – უკმაყოფილო ვარ, ვზრამობ; **χαλεπανθῆναι** – სიზრამე, გაჯავრება.  
**χαλεπός, ή, όν** – მძიმე; ძნელი (**πορεία**), საშიში (**πρόσθετος**); შეუქალი (**χαρῖς**); დაუნდობელი (**ἐχθρός**); ავი (**κύων**); **τά χαλεπώτατα** – ყველაზე მძიმე განჯვანი; **τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος** – ქარის სიმძაფრე.  
**χαλεπῶς adv.** – ძნელად, მძიმედ; **χαλεπῶς ἔχειν πρὸς τινα** – გაუცხვლება ვინმეზე, **χαλεπῶς φέρειν** – უკმაყოფილება რითიმე.  
**χαλινός** – ლაგამის ველები (**τὸν ἵππον**).  
**χαλκός, ου, ό** – ბრინჯაო, სპილენძისა და კალის ნაერთი; სპილენძი; სპილენძის იარაღი.  
**χάλκωμα, ατος, τό** – სპილენძის ჭურჭელი.  
**Χάλος, ου, ό** – მღინარე ხალოსი (სირიამი).  
**Χάλυβες, αν, οί (sing. Χάλυξ)** – ხალიბები, მეტალურგიით სახელგანთქმული პელასგურ-კოლხური ტომი; მომეროსის პალიბები, პალიბონები, ალიბეს მკვიდრნი; სტრაბონის დროინდელი ქალღები; ჭანური ტომი, რომლის კეალი ჩანს მღინარე ფაზისის აუმიდან ჭოროხამდე ძვ. წ. I ათასწლეულში.  
**χαράδρα, ας, ή** – ხრამი, ხევი.

χαρίεις, ιεσσα, ιεν – სასიამოვნო, საყვარელი, მშვენიერი, გონებაშეხილი; χαρίεν ἐνθύμημα – გონებაშეხილური აზრი.

χαρίζομαι – ექვეყი კეთილგანწყობილად, მეგობრულად; ეუქეთებ სიკეთეს, ეაამებ, ეასიამოვნებ; χαρίζεσθαι τῷ θυσμῷ – გააცეცლება.

χάρις, ιτος, ἡ – მშვენიერება, სიკეთე, მაღლიერება, χάρις ἀποδιδόναι – მაღლობის გადახდა.

Χαρμάνδη, ης, ἡ – ხარმანდე, დიდი, აყვავებული ქალაქი ეფერაგის მარჯვენა ნაპირზე.

Χαρμίνος, ου, ὁ – ხარმინოსი, ლაქედემონელი.

χειμῶν, ὄνος, ὁ – წვიმიანი ამინდი, ქარიშხალი, სიცივე, ზამთარი.

χείρ, χειρός, ἡ – ხელი; ἐκ χειρός ახლოს, სიახლოვეს; ἐκ χειρός λίθοι ხელით ნასროლი ქვები (და არა შურდულით); οἱ ἐκ χειρός βάλλοντες – შუბის მგყორცნელი.

Χειρίσοφος, ου, ὁ – ქეირისოფოსი, სპარტელი, კიროსის ერთი სტრატეგოსთაგანი.

χειροπληθής, ἔς – ხელში დასაჭერი; λίθος ქვები, რომელთა ჭერაც შეიძლება ხელში.

χειροποίητος, ου – ხელით ნაკეთები.

χειρῶν – ვიმორჩილებ, ეიპყრობ, ეამარცხებ, ვიმარჯვებ.

χειρῶν, ου – grad. compar. κακός-იდან.

Χερρόνησος, ου, ὁ – ნახევარკუნძული ჰელესპონგთან.

χήν, χηνός, ὁ და ἡ – ბაგი.

χθές adv. – გუშინ.

χλίσιοι – ათასი.

χιλός, ὄν, ὁ – ბალახი; χιλός ξηρός – თივა.

χιλῶ – ვერეკები საძოვარზე, ვმწყემსავ.

ΧΙΤᾶν, ὄνος, ὁ – ქიგონი, მაგყლის ან სელის, გრძელი პერანგი ძველ საბერძნეთში.

χῖον, ὄνος, ἡ – თოვლი.

χλαμύς, ὄნος, ἡ – ქლაშიდი, საბრძოლო მოსასხამი.

χοῖνις, ικος, ἡ – ქოინიქსი, მარცველულის საწყაო, რაც ბერძნების დღიურ ულუფას შეადგენდა, ადამიანის დღიური სამყოფი.

χοίρειος, α, ου – ღორისა, κρέα χοίρεια – ღორის ხორცი.

χοῖρος, ου, ὁ – გოჭი.

χορεῖν – ვეყევა.

χορός, ὄნ, ὁ – ფერხული.

χράομαι, fut. χρήσομαι, impf. ἐχράμην, aor. ἐχρησάμην, pf. κέχρημαι, inf. χρῆσθαι – ვიყენებ, ვხმარობ, ვსაჭიროებ.

χρῆ – საჭიროა, უნდა (impers. χράα-დან).

χρήζω – მიხდა, მსურს, მჭირდება, მაქვს საჭიროება (τινός).

χρήμα, ατος, τό – მონაგარი, ქონება, განძი; ფარა, მონაგები; ფული, ჯამაგირი, სიმდიდრე.

χρηματιστικός, ἡ, ὄν – სიმდიდრის მომასწავებელი (οἰσός).

χρήσιμος, η, ου – სასარგებლო, გამოსადეგი.

χρῖσμα, ατος, τό – ზეთი, საცხებელი; χρῖσμα σύειον – ღორის ქონი.

χρίω – ვცხებ, ზეთით ვმელ; med. ვიცხებ.

χρόνος, ου, ὁ – დრო; ἡμίσει χρόνῳ – ნახევარ დროში, ორჯერ

სწრაფად; πολλοὺς χρόνους - დიდი ხნის წინ; χρόνος συχνὴ ὕστερον - დიდი ხნის შემდეგ; χρόνους τινὰ - რაღაც დროის განმავლობაში; πάντα χρόνους - უმეტესად.

**χρῖστος, α, ον** (χρυσσιν) - ოქროსი, მოოქროვილი.

**χρυσίον, ου, τό** - ოქროს მონეტა, ფული.

**Χρυστόπολις, εως, ἡ** - ქრისთპოლისი, გამაგრებული ადგილი ბოსფორთან.

**χρυσός, οῦ, ὁ** - ოქრო.

**χρυσσὺς = χρῖστος.**

**χρυσσοχάλινος, ου** - ოქროს ლაგამიანი, ადვირიანი.

**χώρα, ας, ἡ** - სივრცე, ადგილი, მცირე ალაგი; აღნიშნული, განსაზღვრული ადგილი; ἐκ τῆς χώρας ἀρχαῖν - გამოსვლა გამაგრებული ადგილიდან; მიწა, ქვეყანა; მდგომარეობა.

**χωρῶ** - ვიგე, მოვიცავ; გავდივარ, (შე)ვალწევ, მივდივარ, ვჩქარობ, მივრბივარ.

**χωρίζω** - ვაყალკეებ; κεχωρισμένος - გამოყოფილი ვარ, განვსხვავდები (τινός).

**χωρίον, ου, τό** - 1. სივრცე, ადგილი; ἐν ὁλίγῃ χωρίῳ მცირე ადგილზე; 2. მთის წვერი, 3. მამული, დაბა, გამაგრებული ადგილი, სიმაგრე, დასახლება.

**χωρῖς adv.** - ცალკე; *praepr. cum gen.* - თან, გარეშე, განცალკევებულად.

**χῶρος, ου, ὁ** - ადგილი, ალაგი, ნაკვეთი მიწისა.

## Ψ

**Ψάρος = Σάρος, ου, ὁ** - მდინარე კილიკიაში.

**ψέγῃ** - ეგმობ, ეკიცხავ.

**ψέλιον, ου, τό** - მაჯა, სამაჯური.

**ψευδενέδρα, ας, ἡ** (ψέσδῃ, ἐνέδρα) - ცრუ ალყა.

**ψευδής, ἑς** - მაგყურა, ცრუ; τὰ ψευδῇ - გყუილი, სიცრუე.

**ψέσδῃ** - ვიგყუები, ვაგყუებ; *pass.* ეგყუელები, ცელები.

**ψηφίζομαι** - ვაძლევ ხმას, კენჭს ვუყრი, ვაღებ, ვწყეებ.

**ψηφός, ου, ἡ** - კენჭი, ქვა; ხმა, გადაწყვეტილება.

**ψιλός, ἡ, ὅν** - შიშველი, გახდილი, ღაუცველი; οἱ ψιλοὶ - მსუბუქად შეიარაღებული ჯარი (σφενδονῆται, τοξοὶ და ἄκοντισται).

**ψιλὸν** - ვაშიშვლებ, ვართმევ; *pass.* ვშიშვლდები, ვთავისუფლდები.

**ψιόφῃ** - ვხმაურობ, ხმას გამოვცემ.

**ψιόφος, ου, ὁ** - ხმაური, ხმა.

**ψυχῇ, ἡς, ἡ** - სუნთქვა; სიცოცხლე, სული; ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος - გულითადი მეგობარი.

**ψύχος, εως, τό** - სიცივე.

## Ω

**ᾤ** - *interj.* ὦ! ὦი, ὦჰ.

**ᾤδῃ att. intens. ᾤδι adv.** ამგვარად, ასე, ᾤδῃ πάς - თითქმის ასე.

**ᾤδῃ, ἡς, ἡ** - სიმაღლა, მღერა.

**ᾤσῃ, fut. ᾤσῃ და ᾤσῃ, aor. ᾤσῃ, impf. ᾤσῃ** - ხელს ვერავ, ხელის კვრით (გა)ვაგდებ.

**ᾤσισμός, οῦ, ὁ** - ჭყლეტა.

**ᾤσισμός, α, ον** - ნელი, ღაუმუშაველები ხარის გყავიანი.

**ᾤσισμός, ἡ, ον** = ᾤσισμός.

ἄμος, ου, ό - მხარი.

ἄμός, ή, όν - ნეღლი,

დაუმწიფებელი; ἄμδν καταφαγεῖν

τινα - ვინმეს ცოცხლად შეჭმა,

გადაყლაპვა; მკაცრი,

დაუნდობელი.

ἀνέομαι - ვყიდულობ.

ῥοπις, ιδος, ή - ოპისი, ქალაქი

სირიაში.

ἄρα, ας, ή - გარკვეული დრო,

საათი, წლის დრო, მოსახერხებელი

დრო.

ἄραιος, α, ου - დროული; მწიფე; τὰ

ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἄραια - მიწის

ნაყოფი; ἄραια τρακτά - ხის მწიფე

ნაყოფი.

ᾤς - *adv.* როგორც, რანაირადაც და

სხვ; *partic.* - *თან:* თითქოს, იმიტომ,

რომ; *grad. superl.* - *თან:* ᾤς τάχιστα

- რაც შეიძლება სწარაჟად;

*რიცხვით სახელთან:* ᾤς διςχίλιοι -

დაახლოებით ორი ათასი; ᾤς ἐπὶ τὸ

πολὺ - მეტწილად.

ᾤς - *adv.* = οὕτως ასე, ამგევარადე.

ᾤσαιτως *adv.* - ასევე, მუსგად ასე.

ᾤσεῖν *adv.* - თითქოს, დაახლოებით.

ᾤσπερ - როგორც; ისე, როგორც;

თითქოს; ᾤσπερ ἐξόν - თითქოს

ნებადართულია.

ᾤστε *conj.* ასე რომ, ამიტომ;

იმისთვის, რომ.

ᾤτειλή, ής, ή - ჳრილობა, იარა.

ᾤφελῶ - 1. ვეხმარები, მომაქვს

სარგებლობა; 2. *pass.* ვიღებ

სარგებლობას, დახმარებას.

ᾤφέλιμος, η, ου - სასარგებლო.

# ქსენოფონტის ენა

## ატიკური დიალექტი

ატიკური დიალექტი იონიურთან, დორიურთან და ეოლიურთან ერთად ბერძნული კულტურის კლასიკურ პერიოდში (ძვ. წ. IX-IV საუკუნეებში) უმთავრეს დიალექტს წარმოადგენდა. იგი იონიური დიალექტიდან მომდინარეობს და ძველი წელთაღრიცხვის V საუკუნიდან დამკვიდრდა ატიკაში. ამ დიალექტზეა დაწერილი ესქილეს, სოფოკლეს, ქსენოფონტის, თუკიდიდეს, დემოსთენეს ნაწარმოებები, და საერთოდ, ატიკური მწერლობის ძველთა უდიდესი ნაწილი. რაც მთავარია, ატიკური დიალექტის საფუძველზე ჩამოყალიბდა ელინური კოინე და შემდეგ კი ბიზანტიური ხანის ბერძნულიც.

ამ ნაწილში თანმიმდევრობითაა წარმოდგენილი ფონეტიკა და მორფოლოგია.

## ბგერათა კლასიფიკაცია

ძველ ბერძნულ ენაში მოქმედებდა კვანტიტეტის კანონი ანუ: განირჩეოდა გრძელი და მოკლე ხმოვნები.  $\epsilon$  და  $\circ$  მოკლე ხმოვნებია,  $\eta$  და  $\alpha$  გრძელი ხმოვნებია, ხოლო  $\alpha$ ,  $\iota$ ,  $\upsilon$  – დიქრონებია ანუ ხან გრძელია და ხან მოკლე; მამასადამე, სულ შვიდი მარტივი ხმოვანი ანუ მონოფთონგია. მარტივი ხმოვნების გარდა ძველ ბერძნულში რთული ხმოვნები ანუ დიფთონგებია. ისინი მახვილისათვის და ფშვინისათვის ერთ მარცვლად ითვლება.

გვაქვს საკუთრივ დიფთონგები და შეკუმშული დიფთონგები. საკუთრივ დიფთონგების მიღებაში  $\alpha$ ,  $\epsilon$ ,  $\circ$ ,  $\iota$ ,  $\upsilon$  მონაწილეობენ, ანუ ხდება მავარი და რბილი ხმოვნების შეხვედრა. საკუთრივ დიფთონგს ქმნის მოკლე მარტივი ხმოვანი +  $\iota$  ან  $\upsilon$ . ესენია:  $\alpha\iota$  – აი,  $\epsilon\iota$  – ეი,  $\circ\iota$  – ოი,  $\alpha\upsilon$  – აუ (აუ),  $\epsilon\upsilon$  – ეუ (ეუ),  $\circ\upsilon$  – უ. ბერძნული ენის დიალექტში გვხვდება ე. წ. გრძელხმოვნიანი დიფთონგები –  $\eta\upsilon$  (ეუ),  $\alpha\upsilon$  (ოუ) და ასევე გვაქვს  $\upsilon\iota$ , რომელიც მხოლოდ ხმოვნის წინაა მოსალოდნელი. მაგ.  $\eta\upsilon\lambda\omicron\varsigma$ ,  $\alpha\upsilon\tau\omicron\varsigma$  =  $\alpha\upsilon\tau\omicron\varsigma$ ,  $\mu\upsilon\sigma\alpha$ . დიფთონგები  $\alpha\iota$  და  $\circ\iota$  ზოგჯერ მოკლე ხმოვნებად ითვლება. თუ  $\iota$  და  $\upsilon$  დიფთონგს ვერ ქმნის წინამდებარე ხმოვანთან, მათ დაესმის ორი გამყოფი წერტილი ანუ *puncta diaeresis*:  $\delta\mu\upsilon\iota\omicron\varsigma$  – უძილო (აიპნოს),  $\delta\iota\varsigma$  – ცხვარი (ოის).

**შეკუმშული ანუ არასაკუთრივ დიფთონგებია:**  $\alpha\iota$ ,  $\eta\iota$ ,  $\circ\iota$  – დიდ ასოს, მთავრულს, გვერდით დაესმის იოგა (*iota adscriptum*),  $\alpha$ ,  $\eta$ ,  $\circ$  – პატარა ასოს, ნუსხურს, ქვეშ მიეწერება იოგა (*iota subscriptum*). მამასადამე, შეკუმშულ დიფთონგს ქმნიან გრძელი ხმოვნები  $\alpha$ ,  $\eta$ ,  $\alpha$  იოგასთან პოზიციით. არც *iota subscriptum*-ი და არც *iota adscriptum*-ი არ გამოითქმის, ის შეკუმშულია:  $\phi\acute{\alpha}\nu\eta\tau\iota$  – სიმღერა (ოდე) =  $\phi\acute{\alpha}\nu\eta\tau\iota$  (ოდე).

## ხმოვანთა მონაცვლეობა

1. მოკლე ხმოვანი გრძელდება ანუ იცვლება ხმოვნის რაოდენობა:  $\tau\iota\mu\acute{\alpha}$ ძა პატივს ვცემ (ახლა) –  $\tau\iota\mu\acute{\alpha}\tau\alpha$  პატივს მივაგებ (მომავალში);  $\pi\omicron\iota\epsilon\acute{\alpha}$  ვაკეთებ (ახლა) –  $\pi\omicron\iota\epsilon\acute{\alpha}\tau\alpha$  ვავაკეთებ (მომავალში).

2. ხმოვნის თვისობრიობის ცვლა, იგივე აბლაუტი. ხმოვნები  $\alpha$ ,  $\epsilon$ ,  $\sigma$  ხშირად ენაცვლებიან ერთნაირი წარმომავლობის სიგყვებში; ძირითად ხმოვნად ითვლება:  $\tau\rho\acute{\epsilon}\pi\alpha$  – ვაბრუნებ,  $\acute{\epsilon}\tau\rho\alpha\pi\sigma\upsilon$  – მოვაბრუნე;  $\tau\rho\acute{o}\pi\omicron\varsigma$  – სახე.

3. შენაცვლებითი დაგრძელება (მეტათემის კვანტიტატის) – სიგყვაში თანხმოვანი ამოვარდა, სანაცვლოდ – ხმოვანი დაგრძელდა:  $\acute{\epsilon}\sigma\mu\acute{\iota}$  >  $\acute{\epsilon}\iota\mu\acute{\iota}$ .

4. რედუქცია მოკლე ხმოვნის ამოვარდნა სიგყვის შიგნით:  $\gamma\upsilon\gamma\acute{\epsilon}\sigma\iota\mu\alpha\iota$  >  $\gamma\acute{\iota}\gamma\iota\sigma\iota\mu\alpha\iota$  – ვიქმნები.

### თანხმოვანთა შეხვედრა

1. ასიმილაცია, 2. დისიმილაცია, 3. თანხმოვანთა ამოვარდნა (რედუქცია).

|                                    |                                |
|------------------------------------|--------------------------------|
| $\gamma + \tau\{\}$                | $\beta + \tau\{\}$             |
| $\kappa + \tau\{ = \kappa\tau$     | $\pi + \tau\{ = \pi\tau$       |
| $\chi + \tau\{\}$                  | $\phi + \tau\{\}$              |
| $\gamma + \delta\{\}$              | $\beta + \delta\{\}$           |
| $\kappa + \delta\{ = \gamma\delta$ | $\pi + \delta\{ = \beta\delta$ |
| $\chi + \delta\{\}$                | $\phi + \delta\{\}$            |
| $\gamma + \theta\{\}$              | $\beta + \theta\{\}$           |
| $\kappa + \theta\{ = \chi\theta$   | $\pi + \theta\{ = \phi\theta$  |
| $\chi + \theta\{\}$                | $\phi + \theta\{\}$            |
| $\gamma + \sigma\{\}$              | $\beta + \varsigma\{\}$        |
| $\kappa + \sigma\{ = \xi$          | $\pi + \varsigma\{ = \psi$     |
| $\chi + \sigma\{\}$                | $\phi + \varsigma\{\}$         |
| $\gamma + \mu\{\}$                 | $\beta + \mu\{\}$              |
| $\kappa + \mu\{ = \gamma\mu$       | $\pi + \mu\{ = \mu\mu$         |
| $\chi + \mu\{\}$                   | $\phi + \mu\{\}$               |
| $\delta + \mu\{\}$                 |                                |
| $\tau + \mu\{ = \sigma\mu$         |                                |
| $\theta + \mu\{\}$                 |                                |

$\varsigma$ -ისა და  $\kappa$ -ს წინ დენტალები  $\delta$ ,  $\theta$ ,  $\tau$  ელიდირდება (მაგ.  $\lambda\alpha\mu\pi\alpha\delta + \varsigma > \lambda\alpha\mu\pi\alpha\varsigma$ ,  $\pi\epsilon\acute{\iota}\theta\alpha > \pi\epsilon\pi\epsilon\iota\theta + \kappa\alpha > \pi\acute{\epsilon}\pi\epsilon\iota\kappa\alpha$ ).

$\delta$ ,  $\theta$ ,  $\tau$  ანუ დენტალები დენტალებთან გვაძლევს  $\sigma$ -ს. მაგ.  $\omicron\delta + \theta\alpha > \omicron\sigma\theta\alpha$ ,  $\pi\epsilon\acute{\iota}\theta\alpha > \pi\epsilon\pi\epsilon\iota\theta + \tau\alpha\iota > \pi\acute{\epsilon}\pi\epsilon\iota\sigma\tau\alpha\iota$ ,  $\acute{\epsilon}\pi\epsilon\iota\theta + \theta\eta\gamma > \acute{\epsilon}\pi\epsilon\iota\sigma\theta\eta\gamma$ . ხდება  $\sigma$ -ს ამოვარდნა, გამარტივება. მაგ:  $\tau\epsilon\acute{\iota}\chi\omicron\varsigma > \tau\epsilon\acute{\iota}\chi\epsilon\sigma + \sigma\iota > \tau\epsilon\acute{\iota}\chi\epsilon\sigma\iota$ ,  $\acute{\epsilon}\sigma + \sigma\omicron\mu\alpha\iota > \acute{\epsilon}\sigma\omicron\mu\alpha\iota$ .

ინტერეოკალურ პოზიციაში ამოვარდება სიგმა:  $\tau\delta \gamma\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$  ( $\gamma\epsilon\upsilon\epsilon\sigma + \omicron\varsigma > \gamma\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$ ), მაგრამ მეორეული წარმოშობის სიგმა არ ამოვარდება. მაგ:  $\pi\alpha\iota\delta\epsilon\sigma\alpha$ .

$\nu$ -სთან და  $\rho$ -სთან სიგმა ამოვარდება, ხოლო მის წინ მდებარე ხმოვანი დაგრძელდება. მაგ:  $\phi\theta\epsilon\acute{\iota}\rho\alpha > \acute{\epsilon}\phi\theta\epsilon\rho\sigma\alpha > \acute{\epsilon}\phi\theta\epsilon\iota\rho\alpha$ . სიგყვის დასაწყისში სიგმა ზოგჯერ ძლიერ ასპირაციაში გადადის ხმოვნის წინ. მაგ:  $\sigma\acute{\epsilon}\pi\omicron\mu\alpha\iota > \acute{\epsilon}\pi\omicron\mu\alpha\iota$ .

ν თანხმოვანი ბაგისმიერთა წინ გვაძლევს μ-ს: ἔν + πειρος > ἔμπειρος.

ν თანხმოვანი λ, ρ, μ თანხმოვნების წინ სრულ ასიმილაციას განიცდის: σπν + ἄλγω > σπλλῆγω.

ხშირად σ-ს წინ ν ამოვარდება წინმდებარე ხმოვნის დაგრძელების გარეშე, მაგრამ დაგრძელება ხდება ზოგიერთ სიტყვაში. მაგ: ἔν - σ>ἐίς (ერთი). εὐνδς, εὐმς, εὐτς კომპლექსები გვაძლევენ εις (τιμεις > τιმεις), οὐτς კომპლექსი > οὐς (ὀδοντς > ὀδὸς), αὐტς კომპლექსი > ας (γυγαιτς > γύγας).

სიტყვის ბოლოს მეკეთრი თანხმოვანი ფშვინიერად იქცევა, თუ მომდევნო სიტყვა ძლიერი ასპირაციის მქონე ხმოვნით იწყება: κατ' ἥμραυ > καθ' ἥμραυ.

გაორმაგების (რედუპლიკაციის) დროს ფშვინიერი თანხმოვანი მეკეთრად იქცევა: მს + მη + μს > τῆμιμ. ზოგჯერ ძლიერი ასპირაცია, იმის გამო, რომ მომდევნო მარცვლი ფშვინიერი თანხმოვნით იწყება, სუსტად იქცევა, ანუ: ნაცულად spiritus asper-ისა, გვაქვს spiritus lenis-ი: σε + χω > ἔ + χω > ἔχω.

ბერძნულში სიტყვას თანხმოვანთაგან ბოლოში შეიძლება პქონდეს ν, ρ, σ, ξ, ψ ანუ, დანარჩენ შემთხვევებში გვაქვს მარტივ ხმოვნებზე ან ღიფთონებზე დაბოლოებული სახელები. გამონაკლისია ἰσῆκ, ὀσῆκ და ἔκ.

### მოკლე და გრძელი მარცვლები

ბუნებით (φύσει) მოკლეა: ε, ο, ἄ, ἱ, ῥ, გრძელია: η, ω, ᾶ, ῖ, ῡ. მდებარეობით (θέσει) გრძელია: 1. თუ მოკლე ხმოვანს ორი ან მეტი თანხმოვანი მოსდევს, ან რთული თანხმოვნები (ζ, ξ, ψ). 2. თუ მოკლე ხმოვანს ორი ისეთი თანხმოვანი მოსდევს, რომელთაგან ერთი ხშულია, მეორე ნარნარა (λ, ρ, μ. ν), ასეთი ხმოვნის შემცველი მარცვალი შეიძლება მოკლედ იყოს და გრძელიც (syllaba anceps). 3. რთულ სიტყვებში თუ ხშული თანხმოვანი პირველი სიტყვის ბოლოკიდურია, ხოლო ნარნარა – მეორე სიტყვის თავკიდური, მარცვალი უთუოდ გრძელია: ἔκ-ἔγω. ასევე, გრძელია მარცვალი ისეთ შემთხვევებში, როცა β, γ, δ თანხმოვნებს მოსდევს λ, μ, ν თანხმოვნები (βῆλως).

### მახვილი

ბერძნულ ენაში სამი სახის მახვილია: **მეკეთრი**, **ბლაგვი** და **შემოსილი** (ყირკუშულექსი). **მეკეთრი** მახვილი ბოლოდან პირველ, მეორე ან მესამე მარცვალზეა. სიტყვას ბოლოდან პირველზე მეკეთრი მახვილით ეწოდება ოქსიგონონი, ბოლოდან მეორეზე მეკეთრი მახვილით ეწოდება პაროქსიგონონი, მესამეზე – პროპაროქსიგონონი. **შემოსილი** მახვილი სიტყვას აქვს ბოლოდან პირველ ან მეორე მარცვალზე. პირველს ეწოდება პერისპომენონი, მეორეს – პროპერისპომენონი. **ბლაგვი** მახვილი სიტყვას დაესმის ბოლოდან პირველ მარცვალზე მეკეთრი მახვილის ნაცვლად, თუ ამ სიტყვას მოსდევს სხვა სიტყვა კავშირის გარეშე, უშუალოდ. გამონაკლისია კითხვითი ნაცვალსახელები τίς და τί. ისინი ყოველთვის ინარჩუნებენ მეკეთრ მახვილს. რთულ სიტყვებში, რამდენადაც შესაძლებელია, მახვილი ბოლოდან დამორებული მარცვალზეა. ისეთ

სიგყვას, რომელსაც მახვილი ბოლოდან პირველ მარცვალზე არა აქვს, ბარიტონონი ჰქვია. გვაქვს უმახვილო სიგყვები: **ენკლიტიკები და პროკლიტიკები.**

**უნდა გვახსოვდეს:** 1. ენკლიტიკური სიგყვა კარგავს თავის მახვილს, თუ წინამდებარე სიგყვას მკვეთრი მახვილი აქვს ბოლოდან პირველ მარცვალზე, ე. ი. ოქსიტონონია – მკვეთრი მახვილი ბლაგვით არ შეიცვლება:  $\sigma\iota\phi\acute{o}\varsigma$   $\acute{\epsilon}\sigma\tau\iota\nu$  – ბრძენია. 2. თუ წინამდებარე სიგყვა პერისპომენონია, ენკლიტიკური სიგყვა უკვალოდ კარგავს თავის მახვილს:  $\epsilon\acute{\iota}\varsigma$   $\acute{\epsilon}\sigma\tau\iota\nu$  – კარგია. 3. ერთმარცვლიანი ენკლიტიკები კარგავენ თავიანთ მახვილს, თუ წინამდებარე სიგყვა პაროქსიტონონია, ხოლო ორმარცვლიანები ინარჩუნებენ:  $\phi\acute{\iota}\lambda\omicron\varsigma$   $\mu\omicron\iota\varsigma$  – ჩემი მეგობარი;  $\lambda\acute{o}\gamma\omicron\iota$   $\tau\iota\nu\acute{\epsilon}\varsigma$  – რომელიღაც სიგყვები. 4. ენკლიტიკური სიგყვა თავის მახვილს გადასცემს წინამდებარეს, თუ არის პაროქსიტონონი ან პროპერისპომენონი. წინამდებარე სიგყვას ექმნება ორი მახვილი – ერთი საკუთარი, მეორე – ენკლიტიკური სიგყვისაგან შეძენილი მკვეთრი. არსისი, ხმის ამაღლება შეძენილ-მახვილზე:  $\beta\acute{\epsilon}\beta\alpha\iota\omicron\iota$   $\epsilon\acute{\iota}\sigma\tau\iota\nu$  – მტკიცენი არიან;  $\delta\acute{\alpha}\rho\iota\upsilon$   $\tau\iota$  – რაიმე საჩუქარი. თუ წინამდებარე სიგყვა პროპერისპომენონია და ბოლოვდება  $\acute{\epsilon}$  ან  $\phi$  თანხმოვნებზე, მომდევნო ერთმარცვლიანი ენკლიტიკური სიგყვა მას თავის მახვილს გადასცემს, ორმარცვლიანი კი – არა:  $\kappa\eta\rho\alpha\acute{\zeta}$   $\acute{\epsilon}\sigma\tau\acute{\iota}$  – მაცნეა;  $\kappa\lambda\acute{\iota}\mu\alpha\acute{\zeta}$   $\tau\iota$  – რაიმე კიბე. 5. ენკლიტიკური სიგყვა გადასცემს წინამდებარე ატონა (უმახვილო სიგყვას) თავის მახვილს:  $\omicron\upsilon$   $\phi\iota\sigma\tau\iota\nu$  – არ ამბობს. 6. თუ ენკლიტიკური სიგყვა წინადადების თავშია, მაშინ ის ინარჩუნებს მახვილს:  $\acute{\epsilon}\sigma\tau\iota$   $\theta\epsilon\acute{o}\varsigma$  – ღმერთი არსებობს. 7. თუ ენკლიტიკურ სიგყვაზე ლოგიკური მახვილია, შენარჩუნებული იქნება მახვილი:  $\sigma\acute{\epsilon}$   $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omega$  – შენზე ვამბობ. 8. თუ ენკლიტიკური სიგყვა ელიდირებულ სიგყვას მოსდევს, ასევე შეინარჩუნებს თავის მახვილს:  $\kappa\alpha\lambda\delta\epsilon$   $\delta'$   $\acute{\epsilon}\sigma\tau\iota\nu$  =  $\kappa\alpha\lambda\delta\epsilon$   $\delta\acute{\epsilon}$   $\acute{\epsilon}\sigma\tau\iota\nu$  – მშვენიერი არის. 9. ენკლიტიკური  $\acute{\epsilon}\sigma\tau\acute{\iota}(\nu)$  მახვილს მიიღებს ბოლოდან II მარცვალზე, ანუ ოქსიტონონი პაროქსიტონონი ხდება წინადადების დასაწყისში, თუ წინ უძღვის სიგყვები  $\omicron\upsilon\kappa$ ,  $\mu\eta$ ,  $\kappa\alpha\acute{\iota}$   $\epsilon\acute{\iota}$  ( $\omicron\upsilon\kappa$   $\acute{\epsilon}\sigma\tau\iota\nu$ ,  $\epsilon\acute{\iota}$   $\acute{\epsilon}\sigma\tau\iota\nu$ ).

**პროკლიტიკები** ისეთი ერთმარცვლიანი სიგყვებია, რომლებსაც საკუთარი მახვილი არ გააჩნიათ. ესენია: არტიკლები, წინდებულები ( $\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ ,  $\acute{\epsilon}\nu$ ,  $\acute{\epsilon}\kappa$ ( $\acute{\epsilon}\zeta$ ),  $\kappa\alpha\epsilon\mu\iota\rho\epsilon\beta\iota$  ( $\acute{\epsilon}\iota$ ,  $\acute{\omega}\varsigma$ ), უარყოფითი ნაწილაკი ( $\omicron\upsilon\beta$ ,  $\omicron\upsilon\kappa$ ,  $\omicron\upsilon\chi$ ).

### მთავარი ფონეტიკური კანონები

ბერძნული ენის ატიკური დიალექტი გაურბის პიატუსს, ღიაობას. ანუ: სიგყვის ბოლო ხმოვანმა და მომდევნო სიგყვის თავკიდურმა ხმოვანმა რომ არ გამოიწვიოს პირის ღიაობა გარკვეული დროის მანძილზე, ატიკურში შემუშავდა ამის თავიდან ასაცილებელი საშუალებები. ასეთებია: 1. **კონტრაქცია** ანუ **შეკუმშვა**, 2. **ელიზია**, რომლის დროსაც ელიდირებული, ამოვარდნილი ხმოვნის ადგილზე დაისმის აპოსტროფი; 3. **კრასისი** ანუ **შერევა**. კრასისის ნიშანია **კორონისი** [ ' ]; 4. **აფერესისი** ანუ **elision inverse** – მებრუნებული ელიზიაა. აქ მომდევნო სიგყვის თავკიდური მოკლე ხმოვანი იკარგება წინმდებარე სიგყვის ბოლოკიდურ გრძელ ხმოვანთან, მაშინ, როცა ელიზმის დროს იკარგება წინმდებარე სიგყვის ბოლოკიდური მოკლე ხმოვანი მომდევნო სიგყვის თავკიდურ

ხმოვანთან; 5. **ეფფონიური თანხმოვანი** ანუ კეთილხმოვანებისათვის სიგყვის ბოლოს ე. წ. „მოთრეული“.

**ასპირაცია** ანუ **ფშვინვა**. ხმოვანით დაწყებულ ყოველ სიგყვას ბერძნულში აქვს ასპირაციის ნიშანი. ასპირაცია შეიძლება იყოს ძლიერი – ე. წ. spiritus asper ['] და სუსტი – ე. წ. spiritus lenis ['], ანუ: თუ ხმოვანს ძლიერი ფშვინვის ნიშანი აქვს, ის გამოითქმის გაძლიერებულად, გაფშვინვიერებულად, რაც ქართულ პ-ს უტოლდება. ხოლო თუ ხმოვანს სუსტი ფშვინვის ნიშანი აქვს, ის წაკითხვაში იგ-ნორირებულია, ე. ი. იწერება ნიშანი, მაგრამ ის ხმოვანი ჩვეულებრივ იკითხება;

**სასვენი ნიშნები**: სასვენ ნიშანთაგან აღსანიშნავია: 1. წერტილი ზემოთ ['] ე. წ. კოლონი. მნიშვნელობით უდრის წერტილ-მძიმეს ან ორ წერტილს; 2. წერტილ-მძიმე ბერძნულში [;] კითხვის ნიშანია.

### არსებითი სახელი

არსებითი სახელი (იგივე ὄνομα ὑποστατικόν ბერძნულად და ლათინურად nomen substantivum) ბერძნულ ენაში სამი სქესის შეიძლება იყოს: **მამრობითი** – γένος ἀρσενικόν, იგივე genus masculinum, **მდედრობითი** – γένος θηλυκόν, იგივე genus femininum და **საშუალო** – γένος ὀνόματι, იგივე genus neutrum.

მამრობითი სქესისაა როგორც მამრობითი სქესის ცოცხალ არსებათა სახელები, ასევე: მდინარეთა, ქართა და თვეთა სახელები.

მდედრობითი სქესისაა როგორც მდედრობითი სქესის ცოცხალ არსებათა სახელები, ასევე: ხეების, ქვეყნების, კუნძულების, ქალაქთა სახელები.

საშუალო სქესისაა კნინობითი სახელები, აბსტრაქტულ სახელთა გარკვეული ნაწილი.

არტიკლი ანუ ართრონი დაერთვის განსაზღვრულ სახელებს.

ბრუნვა ანუ πᾶσις = casus ხუთია. ესენია:

|            |             |             |
|------------|-------------|-------------|
| ὀνομαστική | nominativus | სახელობითი  |
| γενική     | genetivus   | ნათესაობითი |
| δοτική     | dativus     | მიცემითი    |
| ἀιτιατική  | accusativus | ბრალდებითი  |
| κλητική    | vocativus   | წოდებითი    |

რიცხვი ანუ ἀριθμός = numerus სამია:

|             |            |            |
|-------------|------------|------------|
| ἑνικός      | singularis | მხოლოდითი  |
| δυσικός     | dualis     | ორობითი    |
| πληθυντικός | pluralis   | მრავლობითი |

## არტიკლის ბრუნება

### singularis

|      | მამრ. სქესი | მდედრ. სქესი | საშ. სქესი |
|------|-------------|--------------|------------|
| nom. | ὁ (ჰო)      | ἡ (ჰე)       | τό (ტო)    |
| gen. | τοῦ         | τῆς          | τοῦ        |
| dat. | τῷ          | τῇ           | τῷ         |
| acc. | τόν         | τήν          | τό         |
| voc. | ὦ           | ὦ            | ὦ          |

### dualis

|      |      |             |      |
|------|------|-------------|------|
| nom. | τῶ   | τῶ (τά)     | τῶ   |
| gen. | τοῖν | τοῖν (ταῖν) | τοῖν |
| dat. | τοῖν | τοῖν (ταῖν) | τοῖν |
| acc. | τῶ   | τῶ          | τῶ   |
| voc. | ὦ    | ὦ           | ὦ    |

### pluralis

|      |      |      |      |
|------|------|------|------|
| nom. | οἱ   | αἱ   | τά   |
| gen. | τῶν  | τῶν  | τῶν  |
| dat. | τοῖς | ταῖς | τοῖς |
| acc. | τούς | τάς  | τά   |
| voc. | ὦ    | ὦ    | ὦ    |

## სახელთა ბრუნება

სახელთა ბრუნების სამი ჯგუფი ანუ სამი კანკლედობაა ფუძეთა მიხედვით. I კანკლედობას განეკუთვნებიან α-ფუძიანი სახელები ანუ ის სახელები, რომელთა ფუძის ბოლოკიდურია α (გრძელი ან მოკლე). II კანკლედობას განეკუთვნებიან ის სახელები, რომელთა ფუძეც ბოლოვდება ὀ-ზე, ანუ ὀ მიკრონზე დაბოლოებული სახელები; III კანკლედობა კი აერთიანებს თანხმოვანფუძიან, მარტივ ხმოვნებზე დაბოლოებულ სახელებსა და დიფთონგებზე დაბოლოებულებს. ვინაიდან სახელის ფუძე ხშირად შეცვლილი სახითაა, რასაც სხვადასხვა ახსნა აქვს, ამიტომ აუცილებელია ვიცოდეთ სახელის ნომინატივი და გენეტივი. ძველი ბერძნულის ატიკურ დიალექტში თითოეული ფუძისათვის, იქნება ეს α ფუძიანი, ὀ – (ὀ მიკრონზე) – ზე დაბოლოებული თუ თანხმოვანფუძიანები, ჩამოყალიბდა ბრუნებათა თავისებური დაბოლოებები.

## I კანკლედობა

I კანკლედობას განეკუთვნებიან მდედრობითი და მამრობითი სქესის ის სახელები, რომელთა ფუძეც ბოლოვდება α-ზე. α purum-ია, წმინდაა, სუფთაა ანუ ძლიერია, თუ მას წინ უძღვის ε, ι, ρ, დანარჩენ შემთხვევაში α impurum-ია, ანუ არასუფთაა, არაწმინდაა, სუსტია. თუ სუსტ α-ს წინ უძღვის σ, σσ (ττ), λλ, ζ, ξ, ψ,

აღ - ასეთი ა უცვლელი იქნება მხოლოდითი რიცხვის ნომინატივში, აკუზატივსა და ვოკატივში. რაც შეეხება გენეტივსა და დაცივს, ამ ბრუნებში ა გრძელდება და გეაძლევს ე-ს (ა > ე). სხვა შემთხვევაში ფუძისეული ა მხოლოდითი რიცხვის ნომინატივშივე დაგრძელდება და გეაძლევს ე-ს, რაც გაპყევება ყველა ბრუნვაში მხოლოდითი რიცხვისა. მრავლობითსა და ორობით რიცხვში I კანკელდობის ყველა სახელი, იქნება ის ა purum-იანი თუ ა impurum-იანი, ერთნაირად იბრუნვის.

ქვემოთ წარმოვადგენთ I კანკელდობის სახელთა ყველა გიჟს, როგორც დაბოლოების თვალსაზრისით, ასევე მახვილის თვალსაზრისითაც.

ა purum-იანი მდ. სქესის სახელები:

### singularis

|           | ქალღმერთი | ღლე    | ქეკიანა | მახვილი  | ბურთი   |
|-----------|-----------|--------|---------|----------|---------|
| nom. voc. | მეა       | ჰმერა  | ჯარა    | მაჯაირა  | სფაირა  |
| gen.      | მეას      | ჰმერას | ჯარას   | მაჯაირას | სფაირას |
| dat.      | მეად      | ჰმერად | ჯარად   | მაჯაირად | სფაირად |
| acc.      | მეან      | ჰმერან | ჯარან   | მაჯაირან | სფაირან |

### pluralis

|           |       |         |        |           |          |
|-----------|-------|---------|--------|-----------|----------|
| nom. voc. | მეაი  | ჰმერაი  | ჯარაი  | მაჯაირაი  | სფაირაი  |
| gen.      | მეან  | ჰმერან  | ჯარან  | მაჯაირან  | სფაირან  |
| dat.      | მეაის | ჰმერაის | ჯარაის | მაჯაირაის | სფაირაის |
| acc.      | მეას  | ჰმერას  | ჯარას  | მაჯაირას  | სფაირას  |

### dualis

|                |       |         |        |           |          |
|----------------|-------|---------|--------|-----------|----------|
| nom. acc. voc. | მეა   | ჰმერა   | ჯარა   | მაჯაირა   | სფაირა   |
| gen. dat.      | მეანი | ჰმერაის | ჯარაის | მაჯაირაის | სფაირაის |

ა impurum-იანი მდ. სქესის სახელები:

### singularis

|           | საფუძველი | ზღვა    | მუზა   |
|-----------|-----------|---------|--------|
| nom. voc. | რეჯა      | მალატა  | მოუსა  |
| gen.      | რეჯის     | მალატის | მოუსის |
| dat.      | რეჯი      | მალატი  | მოუსი  |
| acc.      | რეჯან     | მალატან | მოუსან |

### pluralis

|           |        |          |         |
|-----------|--------|----------|---------|
| nom. voc. | რეჯაი  | მალატაი  | მოუსაი  |
| gen.      | რეჯან  | მალატან  | მოუსან  |
| dat.      | რეჯაის | მალატაის | მოუსაის |
| acc.      | რეჯას  | მალატას  | მოუსას  |

**dualis**

|                |        |           |         |
|----------------|--------|-----------|---------|
| nom. acc. voc. | ρίζ̄α  | θαλάττα   | Μούσα   |
| gen. dat.      | ρίζαιν | θαλάτταιν | Μούσαιν |

**singularis**

|           |        |           |          |
|-----------|--------|-----------|----------|
|           | და     | ხელოვნება | სარგყელი |
| nom. voc. | ადელჰ  | ტέχუ      | ჯანი     |
| gen.      | ადელჰს | ტέხუს     | ჯანუს    |
| dat.      | ადელჰი | ტέხუ      | ჯანი     |
| acc.      | ადელჰს | ტέხუს     | ჯანუს    |

**pluralis**

|           |          |         |        |
|-----------|----------|---------|--------|
| nom. voc. | ადელჰაი  | ტეხუაი  | ჯანაი  |
| gen.      | ადელჰონ  | ტეხონ   | ჯანონ  |
| dat.      | ადელჰაის | ტეხუაის | ჯანაის |
| acc.      | ადელჰას  | ტეხუას  | ჯანას  |

**dualis**

|                |          |         |        |
|----------------|----------|---------|--------|
| nom. acc. voc. | ადელჰა   | ტეხნ̄ა  | ჯან̄ა  |
| gen. dat.      | ადელჰაინ | ტეხნაინ | ჯანაინ |

მამრობითი სქესის სახელები:

**singularis**

|      |         |          |             |
|------|---------|----------|-------------|
|      | ჰადუკი  | პოეტი    | მშვილდოსანი |
| nom. | ნეანას  | პოიეტის  | თოქოტის     |
| gen. | ნეანის  | პოიეტოს  | თოქოტოს     |
| dat. | ნეანი   | პოიეტი   | თოქოტი      |
| acc. | ნეანიან | პოიეტის  | თოქოტის     |
| voc. | ნეანი̄ა | პოიეტი̄ა | თოქოტა      |

**pluralis**

|           |         |         |          |
|-----------|---------|---------|----------|
| nom. voc. | ნეანაი  | პოიეტი  | თოქოტაი  |
| gen.      | ნეანიონ | პოიეტონ | თოქოტონ  |
| dat.      | ნეანაის | პოიეტი  | თოქოტაის |
| acc.      | ნეანას  | პოიეტას | თოქოტას  |

**dualis**

|                |          |            |          |
|----------------|----------|------------|----------|
| nom. acc. voc. | ნეანი̄ა  | პოიეტი̄ა   | თოქოტა̄ა |
| gen. dat.      | ნეანიაინ | პოიეტი̄აინ | თოქოტაინ |

**singularis**

|      |           |                     |
|------|-----------|---------------------|
|      | ჯარისკაცი | ატრევის ძე (ატრილი) |
| nom. | სტრათიტის | 'ატრეიდის           |
| gen. | სტრათიტოს | 'ატრეიდოს           |

|      |            |           |
|------|------------|-----------|
| dat. | στρατιῶτη  | 'Ατρείδῃ  |
| acc. | στρατιῶταν | 'Ατρείδῃς |
| voc. | στρατιῶτᾶ  | 'Ατρείδη  |

### pluralis

|           |             |            |
|-----------|-------------|------------|
| nom. voc. | στρατιῶται  | 'Ατρείδαι  |
| gen.      | στρατιῶτῶν  | 'Ατρείδων  |
| dat.      | στρατιῶταις | 'Ατρείδαις |
| acc.      | στρατιῶτας  | 'Ατρείδας  |

### dualis

|                |             |            |
|----------------|-------------|------------|
| nom. acc. voc. | στρατιῶτᾶ   | 'Ατρείδᾶ   |
| gen. dat.      | στρατιῶταις | 'Ατρείδαις |

**I შერწყმული კანკელღობა** (დაბოლოებები: aa > ᾶ, ea > ῥ, eas > ῥς).  
ამ სახელებს მხოლოდ მხოლოდითი აქვთ.

### singularis

|      | ათენა             | მიწა       | პერმესი |
|------|-------------------|------------|---------|
| nom. | 'Αθηνᾶ > 'Αθηνᾶ   | γῆα > γῆ   | 'Ερμῆς  |
| gen. | 'Αθηνᾶς > 'Αθηνᾶς | γῆας > γῆς | 'Ερμῶς  |
| dat. | 'Αθηνᾶ > 'Αθηνᾶ   | γῆα > γῆ   | 'Ερμῇ   |
| acc. | 'Αθηνᾶν > 'Αθηνᾶν | γῆαν > γῆν | 'Ερμῆν  |
| voc. | 'Αθηνᾶν > 'Αθηνᾶ  | γῆα > γῆ   | 'Ερμῆ   |

## II კანკელღობა

ამ კანკელღობას განეკუთვნებიან მამრობითი სქესის სახელები (უმეტესწილად), მღელღობითისა (მცირე რიცხვი) და საშუალო სქესის სახელები, რომელთაც ნომინატივში აქვთ ou, მამრობითსა და მღელღობითს აქვთ os. მრავლობითი რიცხვის ნომინატივში ou დაბოლოება მოკლეა, ასევე ვოკატივშიც. ქვემოთ წარმოვადგენთ II კანკელღობის სახელთა ყველა ტიპს, მახვილისა და დაბოლოებების გათვალისწინებით.

### singularis

|      | ძმა     | მეგობარი | აღამიანი | კუნძული |
|------|---------|----------|----------|---------|
| nom. | δῆελφος | φίλος    | ἀσθρᾶνος | νήσιος  |
| gen. | δῆελφου | φίλου    | ἀσθρᾶνου | νήσιου  |
| dat. | δῆελφῷ  | φίλῳ     | ἀσθρᾶνῳ  | νήσῳ    |
| acc. | δῆελφόν | φίλον    | ἀσθρᾶνον | νήσιον  |
| voc. | δῆελφέ  | φίλε     | ἀσθρᾶνε  | νήσε    |

**pluralis**

|           |          |        |           |        |
|-----------|----------|--------|-----------|--------|
| nom. voc. | ἀδελφοί  | φίλοι  | ἄνθρωποι  | νῆσοι  |
| gen.      | ἀδελφῶν  | φίλων  | ἀνθρώπων  | νήσων  |
| dat.      | ἀδελφοῖς | φίλοις | ἀνθρώποις | νήσοις |
| acc.      | ἀδελφούς | φίλους | ἀνθρώπους | νήσους |

**dualis**

|                |         |       |          |       |
|----------------|---------|-------|----------|-------|
| nom. acc. voc. | ἀδελφῶ  | φίλῳ  | ἀνθρώπῳ  | νήσῳ  |
| gen. dat.      | ἀδελφῶν | φίλων | ἀνθρώπων | νήσων |

**singularis**

|                |        |        |         |          |
|----------------|--------|--------|---------|----------|
|                | ἕρτα   | შვილი  | თეატრი  | საჩუქარი |
| nom. acc. voc. | πτερόν | τέκνον | θέατρον | δῶρον    |
| gen.           | πτεροῦ | τέκνου | θεάτρου | δώρου    |
| dat.           | πτερῶ  | τέκνῳ  | θεάτρῳ  | δώρῳ     |

**pluralis**

|                |         |         |          |        |
|----------------|---------|---------|----------|--------|
| nom. acc. voc. | πτερὰ   | τέκνα   | θέατρα   | δῶρα   |
| gen.           | πτερῶν  | τέκνων  | θεάτρων  | δώρων  |
| dat.           | πτεροῖς | τέκνοις | θεάτροις | δώροις |

**dualis**

|                |         |         |          |        |
|----------------|---------|---------|----------|--------|
| nom. acc. voc. | πτερῶ   | τέκνω   | θεάτρῳ   | δώρῳ   |
| gen. dat.      | πτεροῖν | τέκνοις | θεάτροις | δώροις |

II კანკელობას განეკუთვნება შერწყმული სახელები მამრ. სქესისათვის  
 ოს დაბოლოებით, ხოლო საშუალო სქესის სახელები ოს დაბოლოებით,  
 პირველის ფუძე ბოლოდება -ო-ზე, მეორისა -ე-ზე.

შერწყმული ბრუნების მაგალითები:

**singularis**

|      |               |                 |
|------|---------------|-----------------|
|      | ნაოსნობა      | ბვალი           |
| nom. | πλόος > πλοῦς | ὁστέον > ὁστοῦν |
| gen. | πλόου > πλοῦ  | ὁστέ-ου > ὁστού |
| dat. | πλόῳ > πλῶ    | ὁστέῳ > ὁστῶ    |
| acc. | πλόον > πλοῦν | ὁστέον > ὁστούν |
| voc. | πλόε > πλοῦ   | ὁστέον > ὁστούν |

**pluralis**

|      |                |                  |
|------|----------------|------------------|
| nom. | πλό-οι > πλοῖ  | ὁστέα > ὁστᾶ     |
| gen. | πλόων > πλῶν   | ὁστέων > ὁστών   |
| dat. | πλόοις > πλοῖς | ὁστέοις > ὁστοῖς |
| acc. | πλόους > πλοῦς | ὁστέα > ὁστᾶ     |
| voc. | πλόοι > πλοῖ   | ὁστέα > ὁστᾶ     |

## **dualis**

nom. acc. voc.

πλὼ > πλῶ

ῥστέω > ῥστώ

gen. dat.

πλῶν > πλῶν

ῥστέων > ῥστών

**მენიშენა:** მარტივ შერწყმულ სახელებს პერისპომენონი აქვთ შერწყმის მედეგად მიღებული ხმოვანზე, გარდა ღუალისის ნომინატივის, აკუზატივისა და ვოკატივისა; რთულ სიტყვებს კი მახვილი არა აქვთ შემოსილი; მკვეთრი აქვთ ბოლოდან II მარცვალზე (πῆρι-πλῶν გარშემოცურება).

II კანკელდობას განეკუთვნებიან აგრეთვე ძირითადად მამრობითი სქესის სახელები აფ-ით, ანუ: აფ-ზე დაბოლოებული სახელები წინმდებარე ე-ით. ეს კომ-პლექსი ეა მახვილისათვის ერთ მარცვლად ითვლება; ამ გიპის სახელები ატი-კური კანკელდობით იბრუნვის:

## **singularis**

|           |        |           |
|-----------|--------|-----------|
|           | გაძარი | მენელაოსი |
| nom. voc. | νῆς    | Μενέλαος  |
| gen.      | νῆ     | Μενέλαω   |
| dat.      | νῆ     | Μενέλαω   |
| acc.      | νῆν    | Μενέλαον  |

## **pluralis**

|           |     |
|-----------|-----|
| nom. voc. | νῆ  |
| gen.      | νῆν |
| dat.      | νῆς |
| acc.      | νῆς |

## **I და II კანკელდობის ზედსართავი სახელები**

მამრობითი სქესის ზედსართავი სახელები ოფ-ით არიან წარმოდგენილი, მდებრობითი სქესის სახელები ა-თი (თუ წინ უძღვის ე, ი, ρ) ან ო-თი (დანარჩენ შემთხვევებში), ხოლო საშუალო სქესის სახელები ოფ-ით. მახვილის წესი ზედ-სართავ სახელებში იგივეა, რაც არსებითებში, იმ განსხვავებით, რომ ზედსართავ სახელებს, მდებრობითი სქესში, მრავლობითი რიცხვის ნომინატივისა, გენეტივისა და ვოკატივი მახვილი ექნებათ იმავე მარცვალზე, რომელზედაც აქვთ მამრო-ბითი სქესის სახელებს. მამრობითი და საშუალო სქესის სახელთა ბრუნება II კანკელდობით წავა, მდებრობითი სქესის სახელები კი იბრუნვის I კანკელდო-ბით. მაგალითები:

## **singularis**

|      |         |         |         |             |
|------|---------|---------|---------|-------------|
|      | მამრ.   | მდებრ.  | საშუალო |             |
| nom. | δίκαιος | δικαία  | δίκαιον | სამართლიანი |
| gen. | δικαίου | δικαίας | δικαίου |             |
| dat. | δικαίῳ  | δικαίῃ  | δικαίῳ  |             |

|      |         |         |         |
|------|---------|---------|---------|
| acc. | δίκαιον | δικαῖαν | δίκαιον |
| voc. | δίκαιε  | δικαῖά  | δίκαιον |

### pluralis

|           |          |          |          |
|-----------|----------|----------|----------|
| nom. voc. | δίκαιοι  | δίκαια   | δίκαια   |
| gen.      | δικαίων  | δικαίων  | δικαίων  |
| dat.      | δικαίοις | δικαίαις | δικαίαις |
| acc.      | δικαίους | δικαῖας  | δίκαια   |

### dualis

|                |          |          |          |
|----------------|----------|----------|----------|
| nom. acc. voc. | δικαίω   | δικαῖά   | δικαίω   |
| gen. dat.      | δικαίοιν | δικαίαιν | δικαίοιν |

ასევე:

### singularis

|      |       |       |       |        |
|------|-------|-------|-------|--------|
| nom. | καλός | καλή  | καλόν | ლამაზი |
| gen. | καλοῦ | καλῆς | καλοῦ |        |
| dat. | καλῷ  | καλῇ  | καλῷ  |        |
| acc. | καλόν | καλήν | καλόν |        |

### pluralis

|      |        |        |        |  |
|------|--------|--------|--------|--|
| nom. | καλοί  | καλαί  | καλά   |  |
| gen. | καλῶν  | καλῶν  | καλῶν  |  |
| dat. | καλοῖς | καλαῖς | καλαῖς |  |
| acc. | καλούς | καλάς  | καλά   |  |
| voc. | καλοί  | καλαί  | καλά   |  |

### dualis

|                |        |        |        |
|----------------|--------|--------|--------|
| nom. acc. voc. | καλῶ   | καλά   | καλῶ   |
| gen. dat.      | καλοῖν | καλαῖν | καλοῖν |

ზოგიერთ მელსართავ სახელს მამრობითი და მდედრობითი სქესის ფორმები საზიარო აქვთ; ასეთი სახელებია: ἄθανατος (მამრ; მდელრ.) – უკვდავი, ἄθανατον (სამ. სქ.); ἄτεκνος, ἄτεκνον – უშვილო; βάρβαρος, βάρβαρον – უცხოელი; λάλος, λάλον – მოლაპარაკე და ა. შ.

თუ მელსართავი სახელის ფუძე ბოლოვდება εο-ზე ან οο-ზე, ბრუნების დროს ხდება მათი შერწყმა და მამრობითი სქესის მელსართავი სახელები ნომინატივში წარმოდგენილნი არიან ὅς დაბოლოებით, მდედრობითი შესაბამისად α-თი ან η-თი და საშუალო სქესის სახელები ὅσιν-ით.

### singularis

|      |         |         |                |
|------|---------|---------|----------------|
|      | მამრ.   | მდედრ.  | საშუალო        |
| nom. | χρυσσὺς | χρυστή  | χρυσσὺν ὀქროსι |
| gen. | χρυσσὺν | χρυστῆς | χρυσσὺν        |

|      |         |        |         |
|------|---------|--------|---------|
| dat. | χρυσῶ   | χρυσῇ  | χρυσῶ   |
| acc. | χρυσοῖν | χρυσήν | χρυσοῖς |

### pluralis

|      |         |         |         |
|------|---------|---------|---------|
| nom. | χρυσοῖν | χρυσαῖν | χρυσᾶν  |
| gen. | χρυσῶν  | χρυσῶν  | χρυσῶν  |
| dat. | χρυσοῖς | χρυσαῖς | χρυσοῖς |
| acc. | χρυσοῖς | χρυσᾶς  | χρυσᾶς  |

**მენიშენა:** დუალისი შერწყმულ სახელებში შესაძლებელი ფორმაა და არა აუცილებელი.

მოგიერთი ზედსართავი სახელი ატიკური ბრუნებით (კანკლედობით) იბრუნეს. მაგალითად:

### singularis

|      | მამრ. – მდედრ. | საშუალო |         |
|------|----------------|---------|---------|
| nom. | ἵλεω           | ἵλεω    | მოწყალე |
| gen. | ἵλεω           | ἵλεω    |         |
| dat. | ἵλεω           | ἵλεω    |         |
| acc. | ἵλεω           | ἵλεω    |         |

### pluralis

|      |      |      |
|------|------|------|
| nom. | ἵλεω | ἵλεα |
| gen. | ἵλεω | ἵλεω |
| dat. | ἵλεω | ἵλεω |
| acc. | ἵλεω | ἵλεα |

## III კანკლედობა

### 1. არსებითი სახელები

მესამე კანკლედობით იბრუნვის სამივე სქესის არსებითი სახელები, როგორც თანხმოვანფუძიანები, ასევე მარტივ ხმოვნებზე და დიფთონგებზე დაბოლოებული. ამ სახელებს **სუფთა ფუძე აქვთ მხ. რ. გენეტივში**, რამდენადაც ნომინატივი უმეტესწილად შეცვლილია ფონეტიკური პროცესის შედეგად. მხოლოდითი რიცხვის ნომინატივი შემდეგი დაბოლოებებითაა წარმოდგენილი: ρ, ν, σ, ξ, ψ, α, ι, υ, ω.

### ბრუნვის ნიშნები

#### singularis

|           | მამრ. – მდედრ. | საშუალო                |
|-----------|----------------|------------------------|
| nom. voc. | -ς             | სუფთა ფუძე ან შეცვლილი |
| gen.      | -ος            | -ος                    |

|      |         |                   |
|------|---------|-------------------|
| dat. | -l      | -l                |
| acc. | -ა ან ν | როგორც ნომინატივი |

### pluralis

|           |        |        |
|-----------|--------|--------|
| nom. voc. | -ες    | -ᾶ     |
| gen.      | -ων    | -ων    |
| dat.      | -σι(ν) | -σι(ν) |
| acc.      | -ᾷς    | -ᾶ     |

### dualis

|                |      |      |
|----------------|------|------|
| nom. acc. voc. | -ε   | -ε   |
| gen. dat.      | -οις | -οις |

თუ სახელის ფუძე ბოლოვდება გუგურალურ თანხმოვნებზე (γ, κ, χ) ან ლაბიალურზე (β, π, φ), ასეთი სიტყვების ნომინატივი სიგმატური წარმოებისაა ანუ: ნომინატივში γ, κ, χ + s = ξ, β, π, φ + s = ψ.

დენტალფუძიანებს ნომინატივში ექნებათ სიგმა. დენტალი სიგმასთან ამოეარდება. აქედან გამომდინარე, მრავლობითი რიცხვის დატივში ხორხის-მიერებთან ანუ გუგურალურზე დაბოლოებულებთან გვექნება – ξι, ლაბიალურზე ანუ ბაგისმიერზე დაბოლოებულებთან გვექნება – ψι, ხოლო დენტალებთან ანუ კბილისმიერებთან – σι.

III კანკელდობის სახელები ცდილობენ მახვილი დაიტოვონ იმ მარცვალზე, რომელზედაც ჰქონდათ მხ. რიცხვის ნომინატივში, რამდენადაც ეს შესაძლებელია კვანტიტეტის კანონით – მარცვლის სიგრძე-სიმოკლით. რაც შეეხება ერთ-მარცვიან სიტყვებს, მათ ყველა რიცხვის გენეტივსა და დატივში მახვილი აქვთ ბოლოდან I მარცვალზე; მოკლე მარცვალზე – მკვეთრი, გრძელზე – შემოსილი (პერისპომენონი).

### გუგურალურფუძიანი

#### singularis

|           |          |        |            |
|-----------|----------|--------|------------|
|           | მცველი   | თხა    | თმა, ბეწვი |
| nom. voc. | φύλαξ    | αἴξ    | θρίξ       |
| gen.      | φύλακ-ος | αἰγ-ός | τριχ-ός    |
| dat.      | φύλακ-ι  | αἰγ-ι  | τριχ-ι     |
| acc.      | φύλακ-ᾶ  | αἰγ-ᾶ  | τριχ-ᾶ     |

#### pluralis

|           |           |         |          |
|-----------|-----------|---------|----------|
| nom. voc. | φύλακ-ες  | αἰγ-ες  | τριχ-ες  |
| gen.      | φύλακ-ων  | αἰγ-ων  | τριχ-ων  |
| dat.      | φύλαξι(ν) | αἰξι(ν) | τριξι(ν) |
| acc.      | φύλακας   | αἰγ-ας  | τριχ-ας  |

## **dualis**

|                |           |         |          |
|----------------|-----------|---------|----------|
| nom. acc. voc. | φύλακ-ε   | αἰγ-ε   | τρίχ-ε   |
| gen. dat.      | φυλάκ-οιν | αἰγ-οῖν | τριχ-οῖν |

**შენიშვნა:** მხ. რიცხვის ნომინატივში და მრავლობითი რიცხვის დატივში *χ-ზე* დაბოლოებული სახელი ბრუნვის ნიშან *ς*-სთან გვაძლევს *ξ-ს*, ხოლო თაქილური *τ*დისმილატიით გვაძლევს *θ-ს*. იხ. მრჩ.

## **ლაბიალურ ფუძიანი:**

### **singularis**

|           |        |          |
|-----------|--------|----------|
|           | ძერა   | არაბი    |
| nom. voc. | γῆρᾱ   | *Αραβ    |
| gen.      | γυπ-ός | *Αραβ-ος |
| dat.      | γυπ-ῖ  | *Αραβ-ῖ  |
| acc.      | γυπ-ᾶ  | *Αραβ-ᾶ  |

### **pluralis**

|           |         |           |
|-----------|---------|-----------|
| nom. voc. | γυπ-ες  | *Αραβ-ες  |
| gen.      | γυπ-ῶν  | *Αράβ-ων  |
| dat.      | γυπῖ(ν) | *Αραβι(ν) |
| acc.      | γυπ-ᾶς  | *Αραβ-ᾶς  |

## **dualis**

|                |         |           |
|----------------|---------|-----------|
| nom. acc. voc. | γυπ-ε   | *Αραβ-έ   |
| gen. dat.      | γυπ-οῖν | *Αράβ-οιν |

## **დენტალურ ფუძიანი:**

### **singularis**

|           |           |          |             |
|-----------|-----------|----------|-------------|
|           | ჩირალდანი | ჟარი     | განსაცემელი |
| nom. voc. | λαμπάς    | ἄσπις    | έσθης       |
| gen.      | λαμπάδ-ος | ἄσπιδ-ος | έσθητ-ος    |
| dat.      | λαμπάδ-ι  | ἄσπιδ-ι  | έσθητ-ι     |
| acc.      | λαμπάδ-α  | ἄσπιδ-ᾶ  | έσθητ-α     |
| voc.      |           | ἄσπί*    |             |

### **pluralis**

|           |            |           |           |
|-----------|------------|-----------|-----------|
| nom. voc. | λαμπάδ-ες  | ἄσπιδ-ες  | έσθητ-ες  |
| gen.      | λαμπάδ-ων  | ἄσπιδ-ων  | έσθητ-ων  |
| dat.      | λαμπάσι(ν) | ἄσπίσι(ν) | έσθησι(ν) |
| acc.      | λαμπάδ-ας  | ἄσπιδ-ᾶς  | έσθητ-ας  |

## **dualis**

|                |            |           |           |
|----------------|------------|-----------|-----------|
| nom. acc. voc. | λαμπάδ-ε   | ἄσπιδ-ε   | έσθητε    |
| gen. dat.      | λαμπάδ-οιν | ἄσπιδ-οιν | έσθητ-οιν |

\* **შენიშვნა:** ძოძ-ის voc. იქნებაძოძ იმიტომ,რომ ენ ფუძიანია.

### singularis

|      | ფრინველი | შური | ფეხი | ღამე |
|------|----------|------|------|------|
| nom. | ბრის     | ჭრის | პოს  | სწ   |
| gen. | ბრის     | ჭრის | პოს  | სსტ  |
| dat. | ბრის     | ჭრის | პოს  | სსტ  |
| acc. | ბრის*    | ჭრის | პოს  | სსტ  |
| voc. | ბრის     | ჭრის | პოს  | სწ   |

### pluralis

|      |         |         |         |         |
|------|---------|---------|---------|---------|
| nom. | ბრის    | ჭრის    | პოს     | სსტ     |
| gen. | ბრის    | ჭრის    | პოს     | სსტ     |
| dat. | ბრის(ს) | ჭრის(ს) | პოს(ს)* | სსწ(ს)* |
| acc. | ბრის    | ჭრის    | პოს     | სსტ     |
| voc. | ბრის    | ჭრის    | პოს     | სსტ     |

### dualis

|                |      |      |     |     |
|----------------|------|------|-----|-----|
| nom. acc. voc. | ბრის | ჭრის | პოს | სსტ |
| gen. dat.      | ბრის | ჭრის | პოს | სსტ |

**შენიშვნა:** \*ზ. რისხვის აკუზაციები ე-ზე და ს-ზე დაბოლოებულ სახელებს აქვთ -ს იმ შემთხვევაში, თუ მახვილი არ მოუღოთ ბოლოდან პირველ მარცხელზე (სხვა შემთხვევაში აქვთ).

\*ფუძიდან პოს ნომინატივი ნაწარმოებია სიგმატურად და ფუძისეული ხმოვნის დაგრძელებით (o > ou): პოს + ს = პოს „ფეხი“, მაგრამ ეს დაგრძელება არ ხდება მრავლობითის დაკვირვებით: პოს-ს(ს) > პოსს (მხოლოდ დენტალი ამოვარდება).

\* რაც შეეხება სწ-ს, აქ ფუძეა სსტ, ჯერ ამოვარდა ტ და შემდეგ კ-მ სიგმასთან მოგვს, ანუ: სსტ + ს = სწ.

### singularis

|      | ბავშვი, შვილი | არგემისი  |
|------|---------------|-----------|
| nom. | პაის          | ἄρτεμις   |
| gen. | პაის          | ἄρτεμιδος |
| dat. | პაის          | ἄρτεμιδι  |
| acc. | პაის          | ἄρτεμιν   |
| voc. | პაი           | ἄρτεμι    |

### pluralis

|           |         |
|-----------|---------|
| nom. voc. | პაის    |
| gen.      | პაის    |
| dat.      | პაის(ს) |
| acc.      | პაის    |

### dualis

|                |      |
|----------------|------|
| nom. acc. voc. | პაის |
| gen. dat.      | პაის |

**მენიშენა:**  $\pi\alpha\iota\varsigma$  ერთმარცვლიანი სიტყვაა, მაგრამ მრავლობითი რიცხვის გენეტივში და ორობითის გენეტივსა და დატივში მახვილი არ გადმოიწეეს I მარცვალზე (რაჲ, წე-სისამებრ უნდა მომხდარიყო) და ბოლოდან II-ზე აქვს მკეეთრი მახვილი.

საშუალო სქესის სახელები:

### singularis

|                | სხეული   | ჯარი          |
|----------------|----------|---------------|
| nom. acc. voc. | σάμα*    | στράτεσμα     |
| gen.           | σάματ-ος | στρατέσματ-ος |
| dat.           | σάματ-ι  | στρατέσματ-ι  |

### pluralis

|                |           |                |
|----------------|-----------|----------------|
| nom. acc. voc. | σάματ-α   | στρατέσματ-ᾶ   |
| gen.           | σάματ-ων  | στρατέσματ-ων  |
| dat.           | σάμασι(ν) | στρατέσμασι(ν) |

### dualis

|                |           |                |
|----------------|-----------|----------------|
| nom. acc. voc. | σάματ-ε   | στρατέσματ-ε   |
| gen. dat.      | σάματ-οισ | στρατέσματ-οισ |

**მენიშენა:** \* საშუალო სქესისაა ის სახელები, რომელთაც მხ. რიცხვის ნომინატივში აქვთ –  $\mu\alpha$ , გენეტივში –  $\mu\alpha\tau$ .

### ν ფუძიანები

ეს სახელები უმეტესად მამრობითი სქესისაა. ნომინატივს ასიგმატურად აწარმოებს და  $\nu$ -ს წინმდებარე მოკლე ხმოვანი გრძელდება, ხოლო თუ გრძელია, მაშინ ასეთი სახელების ნომინატივი სუფთა ფუძით წარმოგვიდგება. მრავლობითი რიცხვის დატივში ფუძისეული  $\nu$  იკარგება.

### singularis

|      | წინამძღოლი | თვე    | შეჯიბრება, აგონი |
|------|------------|--------|------------------|
| nom. | ἥγεμας     | μηρ    | ἄγων             |
| gen. | ἥγεμας-ος  | μηρ-ός | ἄγων-ος          |
| dat. | ἥγεμας-ι   | μηρ-ι  | ἄγων-ι           |
| acc. | ἥγεμας-α   | μηρ-ᾶ  | ἄγων-ᾶ           |
| voc. | ἥγεμας     | μηρ    | ἄγων             |

### pluralis

|           |           |          |           |
|-----------|-----------|----------|-----------|
| nom. voc. | ἥγεμας-ες | μηρ-ες   | ἄγων-ες   |
| gen.      | ἥγεμας-ων | μηρ-ων   | ἄγων-ων   |
| dat.      | ἥγεμασι   | μηρσι(ν) | ἄγωνσι(ν) |
| acc.      | ἥγεμας-ᾶς | μηρ-ᾶς   | ἄγων-ᾶς   |

### dualis

|                |            |         |          |
|----------------|------------|---------|----------|
| nom. acc. voc. | ἥγεμας-ε   | μηρ-ε   | ἄγων-ε   |
| gen. dat.      | ἥγεμας-οισ | μηρ-οισ | ἄγων-οισ |

## რ ფუძიანები

რ ფუძიანები უმეტესად მამრობითი სქესისაა. ნომინატივს ასიგმატურად აწარმოებენ და რ-ს წინმდებარე მოკლე ხმოვანი გრძელდება. თუ გრძელია, მაშინ ნომინატივი სუფთა ფუძეს წარმოადგენს. ამ სახელთა ეოკატივი უღრის ფუძეს, თუ სიტყვას მახვილი არა აქვს ბოლოდან პირველ მარცვალზე ანუ თუ ბარიტონია; ხოლო თუ სიტყვა ოქსიტონონია, მაშინ ეოკატივი უღრის ნომინატივს. არის ამ წესიდან გადახვევებიც.

### singularis

|      | ორატორი  | გაბაფხული |                   |
|------|----------|-----------|-------------------|
| nom. | რრტარ    | რარ       |                   |
| gen. | რრტორ-ოს | რარ-ოს    |                   |
| dat. | რრტორ-ი  | რარ-ი     | singularia tantum |
| acc. | რრტორ-ა  | რარ       |                   |
| voc. | რრტორ    | რარ       |                   |

### pluralis

|      |             |
|------|-------------|
| nom. | რრტორ-რს    |
| gen. | რრტრ-არ     |
| dat. | რრტორ-სი(რ) |
| acc. | რრტორ-არ    |
| voc. | რრტორ-რს    |

### dualis

|                |            |
|----------------|------------|
| nom. acc. voc. | რრტორ-რ    |
| gen. dat.      | რრტრ-სი(რ) |

რ ფუძიანი სახელები მრავლობითი რიცხვის ღატივში ფუძისეულ რ-ს ინარჩუნებენ.

## რ ფუძიანი სახელები

### singularis

|      | მოხუცი   | გიგანტი  | ქანდაკება |
|------|----------|----------|-----------|
| nom. | რრრარ    | რრრარ    | არბრარ    |
| gen. | რრრორ-ოს | რრრარ-ოს | არბრარ-ოს |
| dat. | რრრორ-ი  | რრრარ-ი  | არბრარ-ი  |
| acc. | რრრორ-ა  | რრრარ-ა  | არბრარ-ა  |
| voc. | რრრორ    | რრრარ    | არბრარ    |

### pluralis

|           |          |          |           |
|-----------|----------|----------|-----------|
| nom. voc. | რრრორ-რს | რრრარ-რს | არბრარ-რს |
| gen.      | რრრრ-არ  | რრრარ-არ | არბრარ-არ |

|      |             |            |              |
|------|-------------|------------|--------------|
| dat. | γέρουσιν(ν) | γίγασιν(ν) | ἀνδριᾶσιν(ν) |
| acc. | γέροντ-ας   | γίγαντ-ας  | ἀνδριᾶντ-ας  |

ντ – ფუძიანი სახელები, რომელთაც მახვილი ბოლოდან I მარცვალზე არ მოუდით, ე. ი. ბარიტონა სიტყვები, ეოკატივში წარმოადგენენ სუფთა ფუძეს τ-ს მოკვეცილობა თუ მახვილი ბოლოდან პირველ მარცვალზეა, მაშინ მისი ნომინატივი უდრის ეოკატივს.

თუ ფუძეში ντ კომპლექსს წინ უძღვის გრძელი ხმოვანი ა, მაშინ ნომინატივში τ მოიკვეცება. მაგალითად:

|      |                     |
|------|---------------------|
| nom. | Ξεινοφῶν ქსენოფონტი |
| gen. | Ξεινοφῶντος         |
| dat. | Ξεινοφῶντι          |
| acc. | Ξεινοφῶντα          |
| voc. | Ξεινοφῶν            |

### ι ფუძიანი სახელები

#### singularis

|      |         |           |
|------|---------|-----------|
|      | ქალაქი  | ძალა      |
| nom. | πόλις-ς | δύναμις-ς |
| gen. | πόλεως  | δυναμείως |
| dat. | πόλει   | δυναμει   |
| acc. | πόλιν-ν | δύναμιν-ν |
| voc. | πόλι    | δύναμι    |

#### pluralis

|                |            |               |
|----------------|------------|---------------|
| nom. acc. voc. | πόλεις     | δυναμεις      |
| gen.           | πόλεων     | δυναμείων     |
| dat.           | πόλεσιν(ν) | δυναμεισιν(ν) |

#### dualis

|                |         |           |
|----------------|---------|-----------|
| nom. acc. voc. | πόλει   | δυναμει   |
| gen. dat.      | πολέοιν | δυναμέοιν |

### υ ფუძიანი სახელები

#### singularis

|      |         |         |       |
|------|---------|---------|-------|
|      | თევზი   | ფიჭვი   | ღორი  |
| nom. | ἰχθύς   | πίτῦς   | σῦς   |
| gen. | ἰχθύος  | πίτῦος  | σῦός  |
| dat. | ἰχθύϊ   | πίτῦϊ   | σὺϊ   |
| acc. | ἰχθύν-ν | πίτῦν-ν | σύν-ν |
| voc. | ἰχθῦ    | πίτῦ    | σῦ    |

**pluralis**

|           |           |           |          |
|-----------|-----------|-----------|----------|
| nom. voc. | იჭმ-ეს    | პიტ-ეს    | სმ-ეს    |
| gen.      | იჭმ-ან    | პიტ-ან    | სმ-ან    |
| dat.      | იჭმ-სი(ν) | პიტ-სი(ν) | სმ-სი(ν) |
| acc.      | იჭმ-ს     | პიტ-ს     | სმ-ს     |

**dualis**

|                |        |        |       |
|----------------|--------|--------|-------|
| nom. acc. voc. | იჭმ-ე  | პიტ-ე  | სმ-ე  |
| gen. dat.      | იჭმ-ის | პიტ-ის | სმ-ის |

**singularis**

|      |        |
|------|--------|
|      | ქალაქი |
| nom. | მტუ    |
| gen. | მტუ-ან |
| dat. | მტუ-სი |
| acc. | მტუ    |
| voc. | მტუ    |

**pluralis**

|                |           |
|----------------|-----------|
| nom. acc. voc. | მტუ       |
| gen.           | მტუ-ან    |
| dat.           | მტუ-სი(ν) |

*მრავლობითის ნომინატივში  $\epsilon + a = \eta$ .*

**dualis**

|                |        |
|----------------|--------|
| nom. acc. voc. | მტუ-ე  |
| gen. dat.      | მტუ-ის |

**ო და ფ ვუბიანი სახელები****singularis**

|      |            |              |          |
|------|------------|--------------|----------|
|      | ღარწმუნება | გმირი        | განთიადი |
| nom. | მეიშ       | მეიშ-ა       | მეა      |
| gen. | მეიშ-ან    | მეიშ-ან      | მეა      |
| dat. | მეიშ-სი    | მეიშ-სი      | მეა-სი   |
| acc. | მეიშ       | მეიშ-ა, მეიშ | მეა      |
| voc. | მეიშ       | მეიშ-ა       |          |

**pluralis**

|           |               |
|-----------|---------------|
| nom. voc. | მეიშ-ან       |
| gen.      | მეიშ-ან       |
| dat.      | მეიშ-სი(ν)    |
| acc.      | მეიშ-ან, მეიშ |

**dualis**

nom. acc. voc.

ἥρα-ε

gen. dat.

ἡρώ-οις

**ეს, ავ, ოვ ფუძიანი სახელები****singularis**

|      | ბასილევსი (მეფე) | მოხუცი ქალი | ხარი   |
|------|------------------|-------------|--------|
| nom. | βασιλεῦ-ς        | γρᾱν-ς      | βον-ς  |
| gen. | βασιλέ-ως        | γρᾱ-ός      | βον-ός |
| dat. | βασιλεῖ          | γρᾱ-ῖ       | βον-ῖ  |
| acc. | βασιλέ-ᾱ         | γρᾱν-ν      | βον-ν  |
| voc. | βασιλ-εῖν        | γρᾱν        | βον    |

**pluralis**

|           |                |                  |           |
|-----------|----------------|------------------|-----------|
| nom. voc. | βασιλεῖς       | γρᾱν-ες > γρᾱ-ες | βόν-ες    |
| gen       | βασιλέ-ων      | γρᾱ-ῶν           | βον-ῶν    |
| dat.      | βασιλεῖν-σι(ν) | γρᾱν-σῖν         | βον-σῖ(ν) |
| acc.      | βασιλέ-ας      | γρᾱν-ς           | βόν-ς     |

**dualis**

|                |                 |         |         |
|----------------|-----------------|---------|---------|
| nom. acc. voc. | τὼ βασιλέ-ε     | γρᾱ-ε   | βόν-ε   |
| gen. dat.      | τοῖν βασιλέ-οις | γρᾱ-οῖν | βον-οῖς |

**მენიშენები:** ფუძეა βασιλεῦ, უძველეს ატიკურ დიალექტში მრავლობითი რიცხვის ნომინატივის დაბოლოებაა ἥς (βασιλής). დუალისის ნომინატივში, აკუზატივისა და ეოკატივში = βασιλεῖ.

ov და av ფუძიან სახელებში ხმოვანთა წინ ს-ს ჯერ დიგამა F შეენაცვლა, ხოლო შემდეგ ამოვარდა. მაგ. βον > βονF და ამგვარადვე მივიღეთ: γρᾱν < γρᾱF-ός.

**ეს ფუძიანი არსებითი სახელები**

ეს სახელები სამშუალო სქესისაა. აბლაუტის შედეგად ფუძის დაბოლოება ეს შეცვლილია ὄς-ით.

**singularis**

|                | გვარი, ჯიში | კედელი  |
|----------------|-------------|---------|
| nom. acc. voc. | γένος       | τείχος  |
| gen.           | γένους      | τείχους |
| dat.           | γένει       | τείχει  |

**pluralis**

|                |           |           |
|----------------|-----------|-----------|
| nom. voc. acc. | γένη      | τείχη     |
| gen.           | γενῶν     | τείχῶν    |
| dat.           | γένεσῖ(ν) | τείχεσ(ν) |

## **dualis**

|                |        |         |
|----------------|--------|---------|
| nom. acc. voc. | γένει  | τείχει  |
| gen. dat.      | γενσιν | τειχοῖν |

ბრუნების დროს ფუძისეული  $\sigma$  ორ ხმოვანს შორის (ინტერვოკალურ პოზიცი-  
აში) ამოვარდება და ხდება შერწყმა:  $\epsilon + o = ou$ ,  $\epsilon + i = ei$ ,  $\epsilon + a = \eta$ ,  $\epsilon + \omega = \omega$ ,  
 $\epsilon + \epsilon = ei$ ,  $\epsilon + oi = oi$ .

## **ეს დაბოლოებული საკუთარი სახელები**

### **singularis**

|      |                        |                   |
|------|------------------------|-------------------|
| nom. | Περικλῆς > Περικλῆς*   | Σωκράτης          |
| gen. | Περικλεος > Περικλέους | Σωκράτους         |
| dat. | Περικλέεσι > Περικλεῖ  | Σωκράτει          |
| acc. | Περικλέεσα > Περικλέα  | Σωκράτη, Σωκράτην |
| voc. | Περικλεες > Περικλεις  | Σώκρατης          |

**შენიშვნა:** ფუძე Περικλεες.

## **III კანკლედობის თავისებურად ბრუნებადი სახელები**

### **singularis**

|      | მამა    | დედა    | ქალიშვილი | კუჭი     | დეშტერე   |
|------|---------|---------|-----------|----------|-----------|
| nom. | πατήρ   | μήτηρ   | θυγάτηρ   | γαστήρ   | Δημήτηρ   |
| gen. | πατρ-ός | μητρ-ός | θυγατρ-ός | γαστρ-ός | Δήμητρ-ος |
| dat. | πατρ-ῖ  | μητρ-ῖ  | θυγατρ-ῖ  | γαστρ-ῖ  | Δήμητρ-ι  |
| acc. | πατέρ-α | μητέρ-α | θυγατέρα  | γαστέρα  | Δήμητρ-α  |
| voc. | πάτερ   | μήτερ   | θύγατερ   | —        | Δήμητερ   |

### **pluralis**

|           |             |             |               |              |
|-----------|-------------|-------------|---------------|--------------|
| nom. voc. | πατέρ-ες    | μητέρ-ες    | θυγατέρ-ες    | γαστέρ-ες    |
| gen.      | πατέρ-ων    | μητέρ-ων    | θυγατέρ-ων    | γαστέρ-ων    |
| dat.      | πατρά-σι(ν) | μητρά-σι(ν) | θυγατρά-σι(ν) | γαστρά-σι(ν) |
| acc.      | πατέρ-ας    | μητέρ-ας    | θυγατέρ-ας    | γαστέρ-ας    |

### **dualis**

|                |           |           |             |
|----------------|-----------|-----------|-------------|
| nom. acc. voc. | πατέρ-ε   | μητέρ-ε   | θυγατέρ-ε   |
| gen. dat.      | πατέρ-οιν | μητέρ-οιν | θυγατέρ-οιν |

### **singularis**

|      | (ვაე)კაცი | ქალი      | ხომალდი | ხელი    |
|------|-----------|-----------|---------|---------|
| nom. | άνήρ      | γυνή      | ναῦ-ς   | χείρ    |
| gen. | άνδρ-ός   | γυναικ-ός | νε-ώς   | χείρ-ός |
| dat. | άνδρ-ῖ    | γυναικ-ῖ  | νη-ῖ    | χείρ-ῖ  |

|                 |                    |                    |                   |                    |
|-----------------|--------------------|--------------------|-------------------|--------------------|
| acc.            | άνδρ- <i>ā</i>     | γυναικ- <i>ā</i>   | ναυ- <i>ν</i>     | χείρ- <i>α</i>     |
| voc.            | άνερ               | γύναι              | —                 | —                  |
| <b>pluralis</b> |                    |                    |                   |                    |
| nom. voc.       | άνδρ- <i>ες</i>    | γυναικ- <i>ες</i>  | νη- <i>ες</i>     | χείρ- <i>ες</i>    |
| gen.            | άνδρ- <i>ων</i>    | γυναικ- <i>ων</i>  | νε- <i>ων</i>     | χείρ- <i>ων</i>    |
| dat.            | άνδρ <i>άσι(ν)</i> | γυναι <i>ξι(ν)</i> | ναυ- <i>σι(ν)</i> | χείρ- <i>σι(ν)</i> |
| acc.            | άνδρ- <i>ας</i>    | γυναικ- <i>ας</i>  | ναυ- <i>ς</i>     | χείρ- <i>ας</i>    |

### **dualis**

|                |                  |                    |                |                  |
|----------------|------------------|--------------------|----------------|------------------|
| nom. acc. voc. | άνδρ- <i>ε</i>   | γυναικ- <i>ε</i>   | —              | χείρ- <i>ε</i>   |
| gen. dat.      | άνδρ- <i>οιν</i> | γυναικ- <i>οιν</i> | νε- <i>οιν</i> | χείρ- <i>οιν</i> |

### **singularis**

|      |                           |                |                              |
|------|---------------------------|----------------|------------------------------|
|      | αἰολωνι                   | ἀρησι          | ἰοσειδωνι                    |
| nom. | Ἄπολλων                   | Ἄρης           | Ποσειδῶν                     |
| gen. | Ἄπολλων- <i>ος</i>        | Ἄρε- <i>ως</i> | Ποσειδῶν- <i>ος</i>          |
| dat. | Ἄπολλων- <i>ι</i>         | Ἄρει           | Ποσειδῶν- <i>ι</i>           |
| acc. | Ἄπολλων <i>ᾱ</i> , Ἄπολλω | Ἄρη            | Ποσειδῶν- <i>ᾱ</i> , Ποσειδῶ |
| voc. | Ἄπολλον                   | Ἄρης           | Πόσειδον                     |

### **singularis**

|                |                   |                    |                     |               |
|----------------|-------------------|--------------------|---------------------|---------------|
|                | μυθλι             | σιθμარი            | წყალი               | ყური          |
| nom. acc. voc. | γόνυ              | ὄναρ               | მნარ                | ისჯ           |
| gen.           | γόνυ <i>ατ-ος</i> | ὄνείρ <i>ατ-ος</i> | მნ <i>ατ-ος</i>     | ᾠ <i>τ-ός</i> |
| dat.           | γόνυ <i>ατ-ι</i>  | ὄνείρ <i>ατ-ι</i>  | მნ <i>ατ-ι ᾠτ-ι</i> |               |

### **pluralis**

|                |                     |                     |                  |                |
|----------------|---------------------|---------------------|------------------|----------------|
| nom. acc. voc. | γόνυ <i>ατ-ᾱ</i>    | ὄνείρ <i>ατᾱ</i>    | მნ <i>ατ-ᾱ</i>   | ᾠ <i>τ-α</i>   |
| gen.           | γόνυ <i>άτ-ων</i>   | ὄνείρ <i>άτων</i>   | მნ <i>άτ-ων</i>  | ᾠ <i>τ-ων</i>  |
| dat.           | γόνυ <i>α-σι(ν)</i> | ὄνείρ <i>ασι(ν)</i> | მნ <i>ασι(ν)</i> | ᾠ <i>σι(ν)</i> |

### **dualis**

|                |   |   |   |                |
|----------------|---|---|---|----------------|
| nom. acc. voc. | — | — | — | ᾠ <i>τ-ε</i>   |
| gen. dat.      | — | — | — | ᾠ <i>τ-οιν</i> |

დასახელებული მაგალითებიდან ἢ γυνή „ქალი“ თავისებურებას ამჟღავნებს იმით, რომ მხოლოდითი რიცხვის ნომინატივის გარდა, ყველა ბრუნვაში ფუძელ აქვს γυναικ, ეოკატივი უდრის ფუძეს, სადაც κ ჩამომორებული აქვს და მახვილი გადმოტანილია რაც შეიძლება შორს ბოლოდან; ხოლო გენეტივისა და ლატივში მახვილი ბრუნვის ნიშნებზეა, ანუ ბოლოდან პირველ მარცვალზეა, შესაბამისად – გრძელზე პერისპომენონი, მოკლეზე – ὀψιგონონი.

### singularis

|      | ზეესი | ძალლი  | ვაჟი         | შუბი     |
|------|-------|--------|--------------|----------|
| nom. | Ζεύς  | κῶν    | νῖός         | δóρϋ     |
| gen. | Δι-ός | κυν-ός | νῖον, νῖέ-ος | δóρϋτ-ος |
| dat. | Δι-ῖ  | κύν-ι  | νῖῳ, νῖεῖ    | δóρϋτ-ι  |
| acc. | Δί-ᾱ  | κύν-ᾱ  | νῖόν         | δóρϋ     |
| voc. | Ζεῦ   | κύνο   | νῖέ          | δóρϋ     |

### pluralis

|      |   |           |                  |           |
|------|---|-----------|------------------|-----------|
| nom. | — | κύν-ες    | νῖοί, νῖεῖς      | δóρϋτ-ᾱ   |
| gen. | — | κυν-ῶν    | νῖῶν, νῖέων      | δóρϋτ-ων  |
| dat. | — | κυν-σῖ(ν) | νῖοῖς, νῖέ-σι(ν) | δóρϋσῖ(ν) |
| acc. | — | κύν-ας    | νῖοὺς, νῖεῖς     | δóρϋτᾱ    |
| voc. | — | κύνες     | νῖοί, νῖεῖς      | δóρϋτᾱ    |

### dualis

|                |   |         |
|----------------|---|---------|
| nom. acc. voc. | — | νῖεῖ    |
| gen. dat.      | — | νῖέ-οιν |

## III კანკელდობის ზედსართავი სახელები

III კანკელდობის ზედსართავი სახელები ბოლოელებიან:

| მამრ. | მდედრ. | საშუალო |
|-------|--------|---------|
| -უს   | -εῖα   | -υ      |
| -ας   | -αινα  | -αν     |
| -εις  | -εσσα  | -εν     |
| -ας   | -ασα   | -αν     |
| -ων   | -ουσα  | -ον     |

მდედრობითი სქესის ზედსართავი სახელები იბრუნვის I კანკელდობით.

### singularis

|      | მამრ.    | მდედრ.   | საშუალო  | ტკბილი |
|------|----------|----------|----------|--------|
| nom. | γλυκύ-ς  | γλυκεῖᾱ  | γλυκύ    |        |
| gen. | γλυκέ-ος | γλυκεῖᾱς | γλυκέ-ος |        |
| dat. | γλυκεῖ   | γλυκεῖᾳ  | γλυκεῖ   |        |
| acc. | γλυκύ-ν  | γλυκεῖᾱν | γλυκύ    |        |
| voc. | γλυκύ    | γλυκεῖα  | γλυκύ    |        |

### pluralis

|           |             |           |             |
|-----------|-------------|-----------|-------------|
| nom. voc. | γλυκεῖς     | γλυκεῖαι  | γλυκέ-ᾱ     |
| gen.      | γλυκέ-ων    | γλυκειῶν  | γλυκέ-ων    |
| dat.      | γλυκέ-σῖ(ν) | γλυκείαις | γλυκέ-σῖ(ν) |
| acc.      | γλυκεῖς     | γλυκεῖᾱς  | γλυκέ-α     |

**dualis**

|                |           |           |           |
|----------------|-----------|-----------|-----------|
| nom. acc. voc. | γλυκεῖ    | γλυκεῖα   | γλυκεῖ    |
| gen. dat.      | γλυκέ-οιν | γλυκεῖαιν | γλυκέ-οιν |

მამრობითი სქესის სახელები მხ. რიცხვის ნომინატივს სივამგურად აწარმოებენ; მამრობითი და საშუალო სქესის უ ფუძიანი გედსართავი სახელები ოქსიტონონებია; ანუ: მკვეთრი მახვილი აქვთ ბოლოდან პირველ მარცხალზე, ხოლო მდედრობითი სქესის გედსართავი სახელები პროპერისპომენონებია, ანუ: შემოსილი მახვილი აქვთ ბოლოდან მეორეზე.

**singularis**

|      |          |           |            |
|------|----------|-----------|------------|
|      | მამრ.    | მდედრ.    | საშუალო    |
| nom. | μέλας    | μέλαιν-ᾱ  | μέλαν θავი |
| gen. | μέλαν-ος | μελαίν-ης | μέλαν-ος   |
| dat. | μέλαν-ι  | μελαίν-η  | μέλαν-ι    |
| acc. | μέλαν-ᾱ  | μέλαιν-ᾱν | μέλαν      |
| voc. | μέλαν    | μέλαιν-ᾱ  | μέλαν      |

**pluralis**

|           |            |            |            |
|-----------|------------|------------|------------|
| nom. voc. | μέλαν-ες   | μέλαιν-αι  | μέλαν-ᾶ    |
| gen.      | μελάν-ων   | μελαίν-ων  | μελάν-ων   |
| dat.      | μέλασσι(ν) | μελαίν-αις | μέλασσι(ν) |
| acc.      | μέλαν-ας   | μελαίν-ας  | μέλαν-ᾶ    |

**dualis**

|                |           |            |           |
|----------------|-----------|------------|-----------|
| nom. acc. voc. | μέλαν-ε   | μελαίν-ᾱ   | μέλαν-ε   |
| gen. dat.      | μελάν-οιν | μελαίν-αις | μελάν-οιν |

**singularis**

|      |            |            |                       |
|------|------------|------------|-----------------------|
|      | მამრ.      | მდედრ.     | საშუალო               |
| nom. | χαρίεις    | χαρίεσσ-ᾱ  | χαρίεν მშენიერი,      |
| gen. | χαρίენტ-ος | χαριέσσ-ης | χαρίენტ-ος სასიამოვნო |
| dat. | χαρίენტ-ι  | χαριέσσ-η  | χαρίენტ-ι             |
| acc. | χαρίენტ-ᾱ  | χαρίεσσ-ᾱν | χαρίεν                |
| voc. | χαρίεν     | χαρίεσσ-α  | χαρίεν                |

**pluralis**

|           |            |             |            |
|-----------|------------|-------------|------------|
| nom. voc. | χαρίენტ-ες | χαριέσσ-αι  | χαρίენტ-α  |
| gen.      | χαρίენტ-ων | χαριέσσ-ων  | χαρίენტ-ων |
| dat.      | χαρίεσι(ν) | χαριέσσ-αις | χαρίεσι(ν) |
| acc.      | χαρίენტ-ας | χαριέσσ-ας  | χαρίენტ-ᾶ  |

**dualis**

|                |             |             |             |
|----------------|-------------|-------------|-------------|
| nom. acc. voc. | χαρίεντ-ε   | χαρίεσσ-ᾶ   | χαρίεντ-ε   |
| gen. dat.      | χαρίენტ-οις | χαρίεσσ-αις | χαρίენტ-οις |

**singularis**

|      |         |        |         |                      |
|------|---------|--------|---------|----------------------|
|      | მამრ.   | მდედრ. | საშუალო |                      |
| nom. | πᾶς     | πᾶς-ᾶ  | πᾶς     | მთელი, ყველა, ყოველი |
| gen. | παντ-ός | πᾶς-ης | παντ-ός |                      |
| dat. | παντ-ῖ  | πᾶς-ῃ  | παντ-ῖ  |                      |
| acc. | πάντ-ᾶ  | πᾶς-ας | πᾶς     |                      |

**pluralis**

|      |         |         |         |
|------|---------|---------|---------|
| nom. | πάντ-ες | πᾶς-αι  | πάντ-ᾶ  |
| gen. | πάντ-ων | πᾶς-ῶν  | πάντ-ων |
| dat. | πᾶσι(ν) | πᾶς-αις | πᾶσι(ν) |
| acc. | πάντ-ας | πᾶς-ας  | πάντ-ᾶ  |

**singularis**

|      |          |         |          |               |
|------|----------|---------|----------|---------------|
|      | მამრ.    | მდედრ.  | საშუალო  |               |
| nom. | ἕκᾱς     | ἕκῃς-ᾶ  | ἕκῃς     | ნებაყოფლობითი |
| gen. | ἑκόντ-ος | ἑκῃς-ης | ἑκόντ-ος |               |
| dat. | ἑκόντ-ῖ  | ἑκῃς-ῃ  | ἑκόντ-ῖ  |               |
| acc. | ἑκόντ-ᾶ  | ἑκῃς-ας | ἑκῃς     |               |

**pluralis**

|      |            |          |            |
|------|------------|----------|------------|
| nom. | ἑκόντ-ες   | ἑκῃς-αι  | ἑκόντ-ᾶ    |
| gen. | ἑκόντ-ων   | ἑκῃς-ῶν  | ἑκόντ-ων   |
| dat. | ἑκῃς-σι(ν) | ἑκῃς-αις | ἑκῃς-σι(ν) |
| acc. | ἑκόντ-ας   | ἑκῃς-ας  | ἑκόντ-ᾶ    |

**ორდაბოლოებიანი მელსართავები****singularis**

|      |                 |                    |
|------|-----------------|--------------------|
|      | მამრ. და მდედრ. | საშუალო            |
| nom. | ἐνδαίμας        | ἐνδαίμοις ბედნიერი |
| gen. | ἐνδαίμου-ος     | ἐνδαίμου-ος        |
| dat. | ἐνδαίμου-ῖ      | ἐνδαίμου-ῖ         |
| acc. | ἐνδαίμου-ᾶ      | ἐνδαίμοις          |
| voc. | ἐνδαίμον        | ἐνδαίμοις          |

**pluralis**

|           |              |              |
|-----------|--------------|--------------|
| nom. voc. | ἐνδαίμου-ες  | ἐνδαίμου-ᾶ   |
| gen.      | ἐνδαίμων-ων  | ἐνδαίμων-ων  |
| dat.      | ἐνδαίμοσι(ν) | ἐνδαίμοσι(ν) |
| acc.      | ἐνδαίμων-ας  | ἐνδαίμου-ᾶ   |

**dualis**

|                |               |               |
|----------------|---------------|---------------|
| nom. acc. voc. | ἐνδαίμον-ε    | ἐνδαίμον-ε    |
| gen. dat.      | ἐνδαίμον-οισν | ἐνδαίμον-οισν |

**singularis**

|      |                 |           |             |
|------|-----------------|-----------|-------------|
|      | მამრ. ღა მდედრ. | საშუალო   |             |
| nom. | ἐγγεν-ής        | ἐγγεν-ές  | კეთილშობილი |
| gen. | ἐγγεν-οῦς       | ἐγγεν-οῦς |             |
| dat. | ἐγγεν-εῖ        | ἐγγεν-εῖ  |             |
| acc. | ἐγγεν-ῇ         | ἐγγεν-ές  |             |
| voc. | ἐγγεν-ές        | ἐγγεν-ές  |             |

**pluralis**

|                |               |               |
|----------------|---------------|---------------|
| nom. acc. voc. | ἐγγεν-εῖς     | ἐγγεν-ῇ       |
| gen.           | ἐγγεν-ῶν      | ἐγγεν-ῶν      |
| dat.           | ἐγγενέ-σιν(ν) | ἐγγενέ-σιν(ν) |

**dualis**

|                |           |           |
|----------------|-----------|-----------|
| nom. acc. voc. | ἐγγεν-εἰ  | ἐγγεν-εἰ  |
| gen. dat.      | ἐγγεν-οῖν | ἐγγεν-οῖν |

**ერთადბოლოებიანი ზედსართავები****singularis**

|           |          |         |          |          |
|-----------|----------|---------|----------|----------|
| nom. voc. | πέντης   | საწყალი | φυγάς    | ლტოლვილი |
| gen.      | πέντη-ος |         | φυγάδ-ος |          |
| dat.      | πέντη-ῖ  |         | φυγάδ-ι  |          |
| acc.      | πέντη-ᾱ  |         | φυγάς    |          |

**pluralis**

|           |              |              |
|-----------|--------------|--------------|
| nom. voc. | πέντη-ες     | φυγάδ-ες     |
| gen.      | πέντη-ων     | φυγάδ-ων     |
| dat.      | πέντη-σιν(ν) | φυγάδ-σιν(ν) |
| acc.      | πέντη-ας     | φυγάδ-ας     |

**dualis**

|                |            |            |
|----------------|------------|------------|
| nom. acc. voc. | πέντη-ε    | φυγάδ-ε    |
| gen. dat.      | πέντη-οισν | φυγάδ-οισν |

ერთადბოლოებიანი ზედსართავი სახელების ნომინატივია: *ας, ῆς, ἰς, υς, ὤς, ξ, ῖς, ρ*. ესენია: *συμαχίς, συμμαχίδος-მოკავშირე; γυμνής, γυμνήτ-ος მსუბუქად შეიარაღებული, გიმნეტი; Ἑλληνίς, Ἑλληνίδ-ος – ელინური, ბერძნული; ἀγυῶς, ἀγυῶτος – უცნობი; უგუნური; ἄρπας, ἄρπαγ-ος – მგაცემელი და ა. შ.*

## თავისებური ზედსართავები

### singularis

|      | მამრ.         | მდედრ.  | საშუალო   |
|------|---------------|---------|-----------|
| nom. | μέγας         | μεγάλη  | μέγα დიდი |
| gen. | μεγάλου       | μεγάλης | μεγάλου   |
| dat. | μεγάλῳ        | μεγάλῃ  | μεγάλῳ    |
| acc. | μέγαν         | μεγάλην | μέγα      |
| voc. | μέγαλε, μέγας | μεγάλη  | μέγα      |

### pluralis

|           |          |          |          |
|-----------|----------|----------|----------|
| nom. voc. | μαγάλοι  | μεγάλοι  | μεγάλᾱ   |
| gen.      | μεγάλων  | μεγάλων  | μεγάλων  |
| dat.      | μεγάλοις | μεγάλοις | μεγάλοις |
| acc.      | μεγάλους | μεγάλᾱς  | μεγάλα   |

### dualis

|                |          |          |          |
|----------------|----------|----------|----------|
| nom. acc. voc. | μεγάλω   | μεγάλᾱ   | μεγάλω   |
| gen. dat.      | μεγάλοιν | μεγάλειν | μεγάλοιν |

### singularis

|      | მამრ.  | მდედრ. | საშუალო             |
|------|--------|--------|---------------------|
| nom. | πολύς  | πολλή  | πολύ ბევრი, მრავალი |
| gen. | πολλοῦ | πολλῆς | πολλοῦ              |
| dat. | πολλῷ  | πολλῇ  | πολλῷ               |
| acc. | πολύν  | πολλήν | πολύ                |

### pluralis

|      |         |         |         |
|------|---------|---------|---------|
| nom. | πολλοί  | πολλαί  | πολλᾱ   |
| gen. | πολλῶν  | πολλῶν  | πολλῶν  |
| dat. | πολλοῖς | πολλαῖς | πολλοῖς |
| acc. | πολλούς | πολλᾱς  | πολλᾱ   |

## III კანკლედობის ზედსართავ სახელთა ხარისხები

ზედსართავ სახელთა სამი ხარისხია: gradus positivus ანუ დაწყებითი, gradus comparativus ანუ შედარებითი და gradus superlativus ანუ აღმატებითი (უფრო-ბითი).

### დაწყებითი(posit.)

πονηρός (ყუდი)  
πικρός (მწარე)  
ἐνδοξος(სახელოვანი)  
σοφός (ბრძენი)

### შედარებითი(comp.)

πονηρό-τερος  
πικρό-τερος  
ἐνδοξό-τερος  
σοφώ-τερος

### აღმატებითი(superlat.)

πονηρό-τατος  
πικρό-τατος  
ἐνδοξό-τατος  
σοφώ-τατος

|                       |               |               |
|-----------------------|---------------|---------------|
| μέλας (შავი)          | μελάν-τερος   | μελάν-τατος   |
| γλυκός (გაბილი)       | γλυκύ-τερος   | γλυκύ-τατος   |
| ἐγγενής (კეთილშობილი) | ἐγγενέσ-τερος | ἐγγενέσ-τατος |

ხარისხთა მაწარმოებელი სუფიქსების (-τερ, -τατ) დართვისას ფუძისეული ო უცვლელი რჩება, თუ მისი წინმდებარე მარცვალი გრძელია წარმოშავლობით ან მდებარეობით (წარმოშავლობით გრძელია მარცვალი, თუ ის შეიცავს ღიფთონგს ან მარტივ გრძელ ხმოვნებს, ხოლო მდებარეობით გრძელია მარცვალი, თუ მის შემადგენელ მოკლე ხმოვანს მოსდევს ორი ან მეტი თანხმოვანი, ან, რთული თანხმოვნები: ζ, ξ, ψ). თუ ფუძისეული ო-ს წინმდებარე მარცვალი მოკლეა, ის დაგრძელდება და გვაძლევს ა-ს. ასეთებია: ἄλῖος > ἄλῖω-τερος, ἄλῖω-τατος ღირსეული; τίμιος > τιμῶ-τερος, τιμῶ-τατος პატივსაცემი; πολέμικός > πολέμικα-τερος, πολέμικα-τατος.

III კანკელელობის სახელები, ან-ზე დაბოლოებულები, -έστερος და -έστατος სუფიქსებით აწარმოებენ ხარისხებს: ἐνδαίμων – ბედნიერი, აქედან: ἐνδαίμων-έστερος, ἐνδαίμων-έστατος.

-ων და -ων სუფიქსებით და -ιστ-ος, -ιστ-η და -ιστ-ον სუფიქსებით ნაწარმოები სახელებია:

| <b>დაწყებითი</b>     | <b>შედარებითი</b>  | <b>აღმაგებითი (უფროობითი)</b> |
|----------------------|--------------------|-------------------------------|
| καλός (მშვენიერი)    | καλλίαν, ἰον       | κάλλ-ιστος, -ιστη, -ιστον     |
| ταχύς (სწრაფი)       | θάτταν, θάττον     | τάχ-ιστος „——“                |
| μέγας (დიდი)         | μείζαν, μείζον     | μέγ-ιστος „——“                |
| αἰσχρός (სამარცხენო) | αἰσχ-ίαν, αἰσχ-ιον | αἰσχ-ιστος „——“               |
| ἐχθρός (მტრული)      | ἐχθ-ίαν, ἐχθ-ιον   | ἐχθ-ιστος „——“                |
| ῥάδιος (აღვილი)      | ῥάαν, ῥάον         | ῥάστος, ῥάστη, ῥάστων         |

გვაქვს ზღესართავეები, რომლებიც ხარისხებს აწარმოებენ სხვადასხვა ფუძე-ბიდან. ესენია:

| <b>დაწყებითი</b>       | <b>შედარებითი</b>                                          | <b>აღმაგებითი (უფროობითი)</b>                        |
|------------------------|------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| ἀγαθός (კარგი)         | ἀμείναν, ἀμεινον<br>βέλτιον, βέλτιον<br>κρείτταν, κρείττον | ἄριστος, -η, -ον<br>βέλτιστος<br>κράτιστος<br>λῆστος |
| κακός (ცუდი)           | κακίαν, κάκιον<br>χείρων, χείρον<br>ἥτταν, ἥττον           | κάκιστος<br>χείριστος<br>(ἡκιστα-შმნიშვლა).          |
| μικρός (პატარა)        | μικρότερος, -α, -ον<br>μείων, μείον                        | μικρότατος                                           |
| ὀλίγος (მცირე)         | ἐλάττων, ἐλαττον<br>ὀλίζαν, ὀλιζον                         | ὀλίγιστος<br>ἐλάχιστος                               |
| πολύς (ბევრი, მრავალი) | πλείων, πλείον<br>πλέων, πλέον                             | πλείστος                                             |

**შედარებითი ხარისხის მოგიერთი გელსართავი სახელი თავისებურად იბრუნვის.**

### **singularis**

|      | მამრ. მდედრ.  | საშუალო  |
|------|---------------|----------|
| nom. | მეწაჲ         | მეწიჲ    |
| gen. | მეწიჲ-ის      | მეწიჲ-ის |
| dat. | მეწიჲ-ს       | მეწიჲ-ს  |
| acc. | მეწიჲ-ა, მეწა | მეწიჲ    |
| voc. | მეწა          | მეწი     |

### **pluralis**

|           |                  |               |
|-----------|------------------|---------------|
| nom. voc. | მეწიჲ-ეჲ, მეწიჲს | მეწიჲ-ა       |
| gen.      | მეწიჲ-ის         | მეწიჲ-ის      |
| dat.      | მეწიჲ-ს(ს)       | მეწიჲ-ს(ს)    |
| acc.      | მეწიჲ-აჲ, მეწიჲს | მეწიჲ-ა, მეწა |

### **dualis**

|                |          |          |
|----------------|----------|----------|
| nom. acc. voc. | მეწიჲ-ე  | მეწიჲ-ე  |
| gen. dat.      | მეწიჲ-ის | მეწიჲ-ის |

### **გელსართავ სახელთაგან ნაწარმოები მშენიშედეგი.**

ესენი არიან ვითარების მშენიშედეგი. მათ აქვთ ან დაბოლოება: ალექსანდრე, მარკოლონი, რიკოპოლი, გენეტიკის ფორმა ან და შეცვლილია იგი ან-ით.

სიქონი (ბრძენი) – სიქონი (*gen. pl.*) – სიქონი (*მშენიშ.*) ბრძენულად.

δικαιος (სამართლიანი) – δικαίως – δικαίως სამართლიანად.

μέγας (დიდი) – μεγάλως – μεγάλως დიდად.

χαρίεις (მშვენიერი) – χαρίεντως – χαρίεντως მშვენიერად.

σαφής (ცხადი) – σαφώς – σαφώς ცხადად.

## **ნაცვალსახელი**

### **პირისა:**

### **singularis**

|      | მე        | შენ | ის             |
|------|-----------|-----|----------------|
| nom. | ἐγώ       | σύ  |                |
| gen. | ἐμοῦ, μοῦ | σοῦ | αὐτοῦ, αὐτῆς   |
| dat. | ἐμοί, μοί | σοί | αὐτῷ, -ῇ       |
| acc. | ἐμέ, μέ   | σέ  | αὐτόν, -ήν, -ό |

## pluralis

|      | ჩვენ   | თქვენ   | ისინი  |
|------|--------|---------|--------|
| nom. | ჩვენ   | თქვენ   | ისინი  |
| gen. | ჩვენის | თქვენის | ისინის |
| dat. | ჩვენს  | თქვენს  | ისინის |
| acc. | ჩვენს  | თქვენს  | ისინის |

## dualis

|                |     |      |
|----------------|-----|------|
| nom. acc. voc. | ნა  | თქ   |
| gen. dat.      | ნათ | თქათ |

მესამე პირის ნაცვალსახელის მაგივრობას ატიკურ დიალექტში ითავსებს განსამღვრებითი ნაცვალსახელის ატრის-ის ირიბი ბრუნვები – გენეტივი, ღატივი და აკუმბატივი.

**მნიშვნელობა:** 1. მიწ, მიწ, მიწ, მიწ, მიწ, მიწ ენელიტიკები ანუ მიკელდებული სიტყვები მახვილს გადასცემენ წინა სიტყვას.

2. ნომინატივი პირის ნაცვალსახელების გამოიყენება იმ შემთხვევაში, როცა ლოგიკური მახვილი მასზეა.

**განსამღვრებითი ნაცვალსახელები** ატრის, ატრ, ატრ იბრუნვის როგორც აკუმბატივი იმ განსხვავებით, რომ საშუალო სქესის ნომინატივისა და აკუმბატივში აქვს დაბოლოება *o*. ატრის-ის მნიშვნელობებია: 1. თვით, თვითონ (ატრის *o* *πατήρ*), 2. მისი, იმისი (ატრის, ატრის), 3. ირიბი ბრუნვებში III პირის ნაცვალსახელის მნიშვნელობა აქვს (ბრ *ატრის*), 4. არტიკლით ნიშნავს „იგივე“-ს (ი ატრის იგივე კაცი); შეიძლება შერწყმა კრასისის თანახმად:

ბ ატრის > ატრის, ბ ატრ > ატრ.

**აკუმბატივითი ნაცვალსახელები:** ეს ნაცვალსახელები მიღებულია პირის ნაცვალსახელების შეერთებით ნაცვალსახელთან ატრის. მას აქვს მხოლოდ ირიბი ბრუნვები. მხოლოდით რიცხვში გვაქვს ე. წ. შეერთული ფორმები, მრავლობითში – განცალკევებული.

## singularis

|      | I პირი     | II პირი     | III პირი   |
|------|------------|-------------|------------|
| gen. | ჩვენის, -ჩ | თქვენის, -ჩ | ისინის, -ჩ |
| dat. | ჩვენს, -ჩ  | თქვენს, -ჩ  | ისინის, -ჩ |
| acc. | ჩვენს, -ჩ  | თქვენს, -ჩ  | ისინის, -ჩ |

## pluralis

|      |             |                  |            |
|------|-------------|------------------|------------|
| gen. | ჩვენს ატრის | თქვენს ატრის     | ისინის     |
| dat. | ჩვენს ატრის | თქვენს ატრის, -ჩ | ისინის, -ჩ |
| acc. | ჩვენს ატრის | თქვენს ატრის, -ჩ | ისინის, -ჩ |

ეს ნაცვალსახელი იხმარება იქ, სადაც ობიექტი სუბიექტთან ერთად ერთსა და იმავე პირს აღნიშნავს. მნიშვნელობით არის „ჩემი თავი“.

σάζα ἔμαυτον – ვიცავ (ჩემს) თავს.  
 σάζεις σεαυτον – იცავ (შენს) თავს.  
 σῶζει ἑαυτον – იცავს (თავის) თავს.

### **კუთვნილებითი ნაცვალსახელებია:**

|                        |                                      |
|------------------------|--------------------------------------|
| ἑμός, ἑμέ, ἑμός – ჩემი | ἡμέτερος, ἡμέτερα, ἡμέτερον – ჩვენი  |
| σός, σή, σόν – შენი    | ὑμέτερος, ὑμέτερα, ὑμέτερον – თქვენი |
| ὄς, ἡ, ὄν – მისი       | σφέτερος, σφέτερα, σφέτερον – მათი   |

კუთვნილებითი ნაცვალსახელები პირის ნაცვალსახელთა ფუძეებისაგან არ-  
 იან წარმოებულნი და იბრუნვიან I და II კანკელდობის ზედსართავ სახელთა  
 ანალოგიურად.

### **ჩვენებითი ნაცვალსახელები:**

ესენია: ὄν, ἦν, τόν – ეს  
 ὁντος, αὐτη, τούτο – ეგ  
 ἐκείνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο – ის, იგი

ὄნ შედგება ὀ არტიკლისა და ὄნ ნაწილაკისაგან. იბრუნვის როგორც არ-  
 ტიკლი, ὄნ ნაწილაკის მიმატებით: γεν. τόνδε, τῇσδε და ა. შ.

ნაცვალსახელი ὁντος, αὐτη, τούτο იბრუნვის როგორც არტიკლი.

### **singularis**

|      | მამრ.  | მდედრ. | საშ.   |
|------|--------|--------|--------|
| nom. | ὁντος  | αὐτη   | τούτο  |
| gen. | τοντου | ταύτης | τούτου |
| dat. | τύντα  | ταύτη  | τύντα  |
| acc. | τόντον | ταύτην | τόντο  |

### **pluralis**

|      |         |         |         |
|------|---------|---------|---------|
| nom. | ὄντοι   | αὐται   | ταῦτα   |
| gen. | τούντων | τούντων | τούντων |
| dat. | τόντοις | ταύταις | τούτοις |
| acc. | τόντους | ταύτᾱς  | ταῦτα   |

### **dualis**

|           |         |          |          |
|-----------|---------|----------|----------|
| nom. acc. | τούντα  | ταύτᾱ    | τούντα   |
| gen. dat. | τόντοις | τούντοις | τούντοις |

ჩვენებით ნაცვალსახელთა რიგს განეკუთვნებიან τόντος „ამდენი“, τόνος „ასეთი“, τηλικός „ამ ხნისა“, ესენი ὁντος ნაცვალსახელებთან ერთად ან ὄნ ნაწილაკთან ერთად იხმარებიან.

τοσόντος, τοσαύτη, τοσόντο(ν) „ამდენი, ასე ბევრი“; τηλικόντος, τελικαύτη, τηλικόντο „ამ ხნისა“; τοσόνδε, τοσῆδε, τοσόνδε „ამდენი“ და ა. შ.

**ჩვენებითია:** ἦν ἢ γυνή „ეგ ქალი“, ὁντοσίν, τούτῃ „აი ეგ“ (ღ მითითების ნაწილაკია მახვილით).

**მიმართებითი ნაცვალსახელები:**

ὄς, ἦ, ὅ – ვინც, რომელიც.

ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ – ვინც კი, სახელდობრ რომელიც.

ὅστις, ἥτις, ὅ τι – ვინც კი, რომელიც კი (*შეადარეთ: ὅτι – „რომ“* „კავშირის დაწერილობით“).

**მიმართებითი ნაცვალსახელებია აგრეთვე:**

ὅσος, ὅση, ὅσον – რამხელაჲ.

οἷος, οἷα, οἷον – როგორიც.

ἥλικος – რა ხნისაჲ.

**ურთიერთობის ნაცვალსახელები:****pluralis**

|      | მამრ.    | მდედრ. საშ. |                   |
|------|----------|-------------|-------------------|
| gen. | ἀλλήλων  | ἀλλήλων     | ἀλλήλων ერთმანეთი |
| dat. | ἀλλήλοις | ἀλλήλοις    | ἀλλήλοις          |
| acc. | ἀλλήλους | ἀλλήλας     | ἀλλήλα            |

**dualis**

|           |         |         |         |
|-----------|---------|---------|---------|
| gen. dat. | ἀλλήλων | ἀλλήλων | ἀλλήλων |
| acc.      | ἀλλήλων | ἀλλήλων | ἀλλήλων |

აქ ἄλλος „სხვა“ განსაზღვრებითი ნაცვალსახელის ფუძის გაორკეცებით და α-ს დაგრძელებით (α > η) ვღებულობთ: ἄλλ + ἄλλ > ἄλλ + ηλο > ἄλλήλων „ერთმანეთი, ურთიერთი“. ამ ნაცვალსახელს მნიშვნელობის გამო არ აქვს ნომინატივი და მხოლოდითი რიცხვი.

**კითხვითი ნაცვ.****განუსაზღვრელობითი ნაცვ.****singularis**

|      | მამრ./მდედრ.     | საშ.       |                     |
|------|------------------|------------|---------------------|
| nom. | τίς ვინ, რომელი? | τί რა?     | τίς ვინმე, რომელიმე |
| gen. | τίνος, τοῦ       | τίνος, τοῦ | τίνος               |
| dat. | τίνι, τῷ         | τίνι, τῷ   | τίνι, τῷ            |
| acc. | τίνα             | τί         | τίνα                |

**pluralis**

|      |          |          |          |            |
|------|----------|----------|----------|------------|
| nom. | τίνες    | τίνα     | τινές    | τινά, ἄττα |
| gen. | τίνων    | τίνων    | τίνων    | τίνων      |
| dat. | τίσιν(ν) | τίσιν(ν) | τίσιν(ν) | τίσιν      |
| acc. | τίνας    | τίνα     | τινάς    | τινά, ἄττα |

**dualis**

|           |        |        |        |        |
|-----------|--------|--------|--------|--------|
| nom. acc. | τίνε   | τίνε   | τινέ   | τινέ   |
| gen. dat. | τίνοις | τίνοις | τινοῖς | τινοῖς |

\* განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელი კითხვითისაგან განსხვავდება მახვილით; ნომინატივში მას ბლაგვი მახვილი აქვს და გენეტივში, დატივსა და აკუზატივში – ოქსიტონონია (მკვეთრი ბოლოდან ს-ზე). სინგაქსური წყობის თვალსაზრისითაც არის განსხვავება: იგი სიტყვას მოსდევს, კითხვითი ნაცვალსახელი კი წინადადების თავშია.

### უარყოფითი ნაცვალსახელები:

ესენია: ὀνδέρως, ᾧ, ὄν ან μὐδέρως, ᾧ, ὄν „არც ერთი“ (ორიდან). იბრუნვის პირველი და მეორე კანკელდობით.

ὀντς (მამრ. მღღღრ. სქესისათვის), ὀντ (საშუალო სქესისათვის) „არაფერი“, „არაფერი“. μῆτς, μῆτ „ნურაინ“, „ნურაფერი“. იბრუნვის როგორც τς, τ (μῆτς, μῆτ...).

ὀნდς, ὀნდμ, ὀნდ, μῆდς, μῆდμ, μῆდ „არაფერი“, „არც ერთი“.

### რიცხვითი სახელი

ძველი ბერძნები რიცხვებს გამოხატავდნენ ასოებით ანუ გამოყენებული იყო ანბანი და რამდენიმე ისეთი ასო, რომლებიც უკვე ატიკურ დიალექტში (V საუკუნეში ჩვენს ერამდე) არ გამოიყენებოდა. ესენი იყო: Ϛ' (სტიგმა) = σ; ϙ' (კოპა) = 90; Ϙ' (სამპი) = 900 ანუ: ერთიდან ათასამდე ასოებს მარჯვნივ ეწერებოდათ რიცხვის აღმნიშვნელი ხაზი (κεφαλα), ხოლო ათასიდან დაწყებული რიცხვის მაუწყებელი ხაზი იწერებოდა ასოს მარცხნივ, ქვემოთ. ათასიდან ათელა იწყებოდა თავიდან. ასე რომ: μϚ' (43), β(2000), α(1000) და ა. შ.

გვაქვს რაოდენობითი და რიგობითი რიცხვითი სახელები. ასევე ჯერობითი რიცხვითი სახელები.

| რიცხვი. | რაოდენობითი                 | რიგობითი             | მშნიმ.ჯერობ.რ.სახ.  |
|---------|-----------------------------|----------------------|---------------------|
| 1 α'    | εἷς, μία, ἓν                | πρῶτος, -η, -ον      | ἄπλ- ერთგის, ერთხელ |
| 2 β'    | δύο                         | δεύτερος             | δς – ორგის, ორჯერ   |
| 3 γ'    | τρεις, τρία                 | τρίτος               | τς – სამგის, სამჯერ |
| 4 δ'    | τέτταρες, -α                | τέταρτος             | τετράκς             |
| 5 ε'    | πέντε                       | πέμπος               | πεντάκς             |
| 6 Ϛ'    | ἕξ                          | ἕκτος                | ἑξάκς               |
| 7 ζ'    | ἑπτά                        | ἑβδομος              | ἑπτάκς              |
| 8 η'    | ὀκτώ                        | ὀγδοος               | ὀκτάκς              |
| 9 θ'    | ἐννέα                       | ἐνατος               | ἐνάκς               |
| 10 ι'   | δέκα                        | δέκατος              | δεκάκς              |
| 11 ια'  | ἑνδεκα                      | ἐνδέκατος            | ἐνδεκάκς            |
| 12 ιβ'  | δωδεκα                      | δωδέκατος            | δωδεκάκς            |
| 13 ιγ'  | τρεις(τρία)και δεκα         | τρίτος καὶ δέκατος   |                     |
| 14 ιδ   | τέτταρες (τέτταρα) και δεκα | τέταρτος καὶ δέκατος |                     |
| 15 ιε'  | πέντε και δεκα              | πέμπος καὶ δέκατος   |                     |
| 16 ις'  | ἑκκαίδεκα                   | ἕκτος καὶ δέκατος    |                     |
| 17 ιζ'  | ἑπτά και δεκα               | ἑβδομος καὶ δέκατος  |                     |

|            |                      |                    |                 |
|------------|----------------------|--------------------|-----------------|
| 18 ιη'     | ὀκτὼ καὶ δέκα        | ὄγδοος καὶ δέκατος |                 |
| 19 ιθ'     | ἐννέα καὶ δέκα       | ἐνάτος καὶ δέκατος |                 |
| 20 κ'      | εἴκοσι(ν)            | εἰκοστός           | εἰκοσάκις       |
| 30 λ'      | τριακόντα            | τριακοστός         | τριακοντάκις    |
| 40 μ'      | τετταράκοντα         | τετταρακοστός      | τετταρακοντάκις |
| 50 ν'      | πεντήκοντα           | πεντηκοστός        |                 |
| 60 ξ'      | ἑξήκοντα             | ἑξηκοστός          |                 |
| 70 ο'      | ἑβδομήκοντα          | ἑβδομηκοστός       |                 |
| 80 π'      | ὀγδοήκοντα           | ὀγδοηκοστός        |                 |
| 90 η'      | ἐνενήκοντα           | ἐνενηκοστός        |                 |
| 100 ρ'     | ἑκατόν               | ἑκατοστός          | ἑκατοντάκις     |
| 200 σ'     | διακόσιοι,-αι,-α     | διακοσιοστός       | διακοσιάκις     |
| 300 τ'     | τριακόσιοι,-αι,-α    | τριακοσιοστός      | τριακοσιάκις    |
| 400 υ'     | τετρακόσιοι,-αι,-α   | τετρακοσιοστός     |                 |
| 500 φ'     | πεντακόσιοι,-αι,-α   | πεντακοσιοστός     |                 |
| 600 χ'     | ἑξακόσιοι,-αι,-α     | ἑξακοσιοστός       |                 |
| 700 ψ'     | ἑπτακόσια,-αι,-α     | ἑπτακοσιοστός      |                 |
| 800 ω'     | ὀκτακόσιοι,-αι,-α    | ὀκτακοσιοστός      |                 |
| 900 ϗ'     | ἐνακόσιοι,-αι,-α     | ἐνακοσιοστός       |                 |
| 1000 ,α    | χίλιοι,-αι,-α        | χιλιοστός          | χιλιάκις        |
| 2000 ,β    | δισχίλιοι,-αι,-α     | δισχιλιοστός       |                 |
| 3000 ,γ    | τρισχίλιοι,-αι,-α    | τρισχιλιοστός      |                 |
| 4000 ,δ    | τετρακισχίλια,-αι,-α | τετρακισχιλιοστός  |                 |
| 10 000 ,ι  | μύριοι,-αι,-α        | μυριοστός          | μυριάκις        |
| 11 000 ,ια | μύριοι καὶ χίλιοι    |                    |                 |
| 20 000 ,κ  | δισμύριοι,-αι,-α     | δυσμυριοστός       | δισμυριάκις     |
| 100 000 ,ρ | δεκακισμύριοι,-αι,-α | δεκακισμυριοστός   |                 |

### როცხვითი სახელის ბრუნება

#### singularis

|      | მამრ. | მდეგრ. | საშ.  |
|------|-------|--------|-------|
| nom. | εἷς   | μία    | ἓν    |
| gen. | ἐν-ός | μιᾶς   | ἐν-ός |
| dat. | ἐν-ί  | μιᾷ    | ἐν-ί  |
| acc. | ἓν-α  | μίαν   | ἓν    |

#### dualis

|           |            |
|-----------|------------|
| nom.acc.  | δύο        |
| gen. dat. | δυσὶν, δύο |

#### pluralis

|      | მამრ.მდეგრ. | საშ.      | მამრ.მდეგრ.  | საშ.         |
|------|-------------|-----------|--------------|--------------|
| nom. | τρεῖς       | τρία      | τέτταρ-ες    | τέτταρ-α     |
| gen. | τρι-ῶν      | τρι-ῶν    | τεττάρ-ων    | τεττάρ-ων    |
| dat. | τρι-σί(ν)   | τρι-σί(ν) | τέτταρ-σι(ν) | τέτταρ-σι(ν) |
| acc. | τρεῖς       | τρί-α     | τέτταρ-ας    | τέτταρ-α     |

იბრუნება: 1. რაოდენობითი რიცხვითი სახელები: „ერთი“, „ორი“, „სამი“, „ოთხი“; 2. ასეულები, დაწყებული ორასიდან და ათასი იბრუნება როგორც I და II კანკელდობის ზედსართავი სახელები; 3. ხუთიდან 199-ის ჩათვლით არ იბრუნვის.

**შენიშვნა:** 21-ე, 31-ე, 41-ე და ა. შ. იწერება ასე: εἷς καὶ εἰκοστός და ა. შ. (ანუ შეცდომა: πᾶντος καὶ εἰκοστούς).

## გმნა

ბერძნულში გმნას აქვს სამი პირი: *persona prima, secunda, tertia* (პირველი პირი, მეორე, მესამე). ბრძანებით კილოს მხოლოდ მეორე და მესამე პირი მოეპოვება, ანუ: ებრძანება II და III პირებს; რიცხვიც სამია: *numerus singularis, numerus dualis* და *numerus pluralis* (მხოლოდობითი, ორობითი და მრავლობითი); გვარი სამია: *genus activum* (მოქმედებითი გვარი), *genus passivum* (ენებითი გვარი), *genus medium* (საშუალო ანუ მედიუმი).

გმნას ბერძნულში აქვს კილოები (*modi*): თხრობითი ანუ *modus indicativus*, კავშირებითი ანუ *modus conjunctivus*, ნატვრითი ანუ *modus optativus*, ბრძანებითი ანუ *modus imperativus*.

დროის გამოხატველი ფორმებია: აწმყო – *praesens*, მომავალი – *futurum I, II, III*, ნამყო უსრული ანუ იმპერფექტი – *imperfectum*, ნამყო სრული ანუ პერფექტი – *perfectum*, აორისტი – *aoristus*. იგი სრული ასპექტის წარსულ დროს აღნიშნავს და უმეტესად ქართული გმნის წყევტილს შეესაბამება; ნამყო წინარეწარსულია – *plusquamperfectum*, მას ქართული გმნის თურმეობითები შეესაბამება.

გემოდასახელებულთაგან სამი მთავარი დროა (პრეზენსი, ფუტურუმი და პერფექტუმი) და სამი ისტორიული (იმპერფექტი, აორისტი, პლუსკვამპერფექტი). გმნას აქვს ნამგნარი ფორმები: გმნის განუსაზღვრელი ფორმა, იგივე *modus infinitivus*, მიმღეობა – *participium* და ნამგნარი ზედსართავი სახელები – *adjectivum verbale*.

ბერძნულ გმნაში გამოყოფენ სამ გვარს; ესენია: მოქმედებითი, იგივე *ἐνεργητικὴ* – *genus activum*; საშუალო ანუ მედიუმი, იგივე *μεσότης*, *genus medium* და ენებითი, იგივე *παθητικὴ*, *genus passivum*.

გმნის გვარის გრამატიკულ კატეგორიად გამოყოფის საფუძველი, გვარის ფორმების წარმოება, გვარის შინაარსობრივი სტრუქტურა, გვარის ფორმების წარმოშობის საფუძველი, გვარის კატეგორიათა ურთიერთობა გმნის სხვა კატეგორიებთან და ბოლოს, გმნის გვარის ფუნქციური მხარე, ყველაფერი ეს ღლესაც მეცნიერთა კვლევის ობიექტია.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> რამდენადაც აქ წარმოდგენილი გრამატიკული ნაწილი სასწავლო დანიშნულებისაა, ამდენად, ჩვენ არ შევხებით არც გვარის კატეგორიის წარმოშობისა და ჩამოყალიბების საკითხებს, არც გმნის გვარის ფორმათა წარმოებისა და ფუნქციის საკითხებს და ა. შ., არამედ წარმოვადგენთ გრამატიკულ მასალას წმინდა პრაქტიკული დანიშნულებისათვის, რომ სტუდენტმა თუ ნებისმიერმა დაინტერესებულმა პირმა შეძლოს ბერძნული ტექსტის გაგება და თარგმნა.

გაერცელეებული მოსაზრების თანახმად, მზნის გეარის მნიშვნელობა ღვინ-  
დება და განისაზღვრება წინადადებაში, კონტექსტში. მზნა მეტყველების  
ნაწილად ფორმდება აფიქსების მეშვეობით და ეს აფიქსები აწარმოებენ მზნას და  
მზნურ კატეგორიებს – პირს, რიცხვს, გეარს და ა. შ.

მოქმედებითი გეარისაა (აქტივია) მზნა, თუ მას პრემენსის ინდიკატივის მხო-  
ლობითი რიცხვის პირველ პირში აქვს ან ან მ დაბოლოება (παιδένω „ვზრდი“,  
τρώω „ვჭამ“).

მოქმედებითი გეარის ფორმის მქონე მზნას აქვს პირდაპირი დამატება, რაც  
გამოხატულია აკუზატივით. ამდენად, ასეთი მზნა გარდამავალია ე. ი. გვაქვს ver-  
bum transitivum. მაგრამ, შეიძლება მოქმედებითი გეარის იყოს მზნა და იყოს  
გარდაუვალი, ანუ verbum intransitivum და ქართული მზნის საშუალო გეარს შეესა-  
ბამებოდეს.

ბერძნული საშუალო გეარი (მედიუმი) მნიშვნელობით მოქმედებითი გეარის  
ილექტურია, მაგრამ მისგან განსხვავდება იმით, რომ გამოხატავს მოქმედებას,  
რომელიც ქვემდებარისათვის ხდება. ეს კი ქართულში ქცევის კატეგორიაა.<sup>2</sup>

ვნებითი გეარის ფორმა (პასივი), როგორც საოპოზიციო ფორმა, მხოლოდ  
გარდამავალ მზნებს აქვთ. შეადარეთ: παιδένω τὸν παιῖνα – ვზრდი ბავშვს და  
παιδένομαι – ვიზრდები, πικτείνω – ვენდობი მე მას, დამატებას მიცემით ბრუნ-  
ვაში მოითხოვს, აქვს ფორმა πικτεῖσθαι – მენდობიან.

ზოგიერთ მზნას ფორმა მედიუმის ან პასივისა აქვს, მნიშვნელობა კი –  
აქტივისა. ასეთ მზნებს ეწოდებათ ღეჟონენსები – verba deponentia, ანუ გადაღე-  
ბული მზნები. გვაქვს deponens medium და deponens passivum, პირველს აორისტში  
აქვს მედიალური ფორმა, მაგ; δέχομαι – ვღებულობ, აქედან მედიალური აორის-  
ტია: δέξανμαι – მივიღე. ხოლო თუ მზნას აორისტში აქვს პასივის ფორმა, ის უკვე  
იქნება deponens passivum. მაგ; δύναιμαι – შემიძლია. მას აორისტში აქვს პასიური  
ფორმა δύναισθαι. ამ მზნათა უმთავრესი ფორმებია: პრემენსი, ფუტურუმი, აო-  
რისტი, პერფექტი.

**ფუტე.** ბერძნული მზნა განასხვავებს ორგეარ ფუტეს: მზნის ფუტეს ანუ მარგიე  
ფუტეს და ღროის ფუტეს. მზნის ფუტისაგან იწარმოება ღროის ფუტე. ღროის  
ფუტეებია: აწმყოს ანუ პრემენსის ფუტე, მყოფადის ანუ ფუტურუმის ფუტე, აო-  
რისტის ფუტე, პერფექტის ფუტე. ზოგჯერ მზნის ფუტე წარმოვეიღვენს ძირს. მა-  
გალითად, მზნაში τικά-ω, -τι არის ძირი, μα- სუფიქსი, ფუტეა τικά.

**მზნის უმთავრესი ფორმები.** პრემენსი, ფუტურუმი, I აორისტი, I ან II პერ-  
ფექტი მოქმედებით გეარში, პერფექტი საშუალო გეარში და I ან II აორისტი ვნებით  
გეარში. II აორისტი მოქმედებითსა და საშუალო გეარში მოცემულია იმ  
შემთხვევაში, თუ მზნას ეს ფორმა მოეპოვება. მაგ: λέειν „ვტოვებ“, λέειναι „დავტო-  
ვებ“, ἔλειπον (აორ. II) „დავტოვე“, ἔλειποναι „დამიტოვებია“, ἔλειψθαι „დავტოვ-  
ე“.

<sup>2</sup> იხ. აკაკი შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, თბ., 1953 წ. გვ. 318; თინათინ გიორგობიანი,  
მედიუმი ძველ ბერძნულში, ავტორუფერატი, თბ., 1974 წ.

## უღლება (coniugatio)

ბერძნულში ორი მთავარი უღლებაა. პირველ უღლებას განეკუთვნებიან ზმნები, რომელთაც პრეზენსში, თხრობითი კილოს (ინდიკატივის) მოქმედებითი გვარის მხოლოდითი რიცხვის პირველ პირში აქვთ ა (ო გრძელი). მეორე უღლებას განეკუთვნებიან ის ზმნები, რომელთაც გემოდასახელებულ ფორმაში აქვთ – მ.

პირველს ა (ო მევა) უღლების ზმნებს უწოდებენ, მეორეს მ უღლების ზმნებს. პირველი უღლების ზმნების ზოგიერთი ღროის ფუძეს დაბოლოებები დაერთვის ე. წ. შემაერთებელი ხმოვნების (თემატური ხმოვნების) მეშვეობით.

მეორე ანუ მ უღლების ზმნებში ხშირად შემაერთებელი ხმოვნების გარეშე ანუ უშუალოდ დაერთვის ღროთა ფუძეებს დაბოლოებები.

ფორმათა წარმოების თვალსაზრისით მ უღლების ზმნები ა უღლების ზმნებისაგან განსხვავდება პრეზენსში, იმპერფექტში და II აორისტში.

**შემაერთებელი ხმოვნები:** მ და ν-ს წინ თხრობით კილოში – ო (ო მიკრონი), კავშირებითი – ა (ო მევა). დანარჩენ ბგერათა წინ – თხრობით კილოში € (ე უსილონი), კავშირებითი – η (ეტა). ოპატივის ნიშანია ι ხმოვანი (ი, ი€,), რომელიც წინმდებარე ხმოვნებთან (ა, € , ო) ქმნის დიფთონგებს (აი, €ი, ოი).

**მახვილისათვის:** ზმნაში მახვილი ცდილობს იყოს რაც შეიძლება შორს ბოლოდან. აი დიფთონგი ბოლოში მახვილისათვის მოკლეა. გრძელია ის მხოლოდ ოპატივში. მაგ. შეაღარე: παιδεσθ (მახვილი ბოლოდან II-ზეა პირველი გრძელი ხმოვნის გამო), παιδευσαι აორისტის მედიალური ფორმაა, მაგრამ παιδενσαι – აორისტის ოპატივის (ნატვრითი კილოს აქტივია).

**დაბოლოებები:** დაბოლოებათა ადრინდელი სახე შემონახულია მ უღლების ზმნებში. ეს დაბოლოებები ფონეტიკური პროცესის შედეგად შეცვლილია და მიღებულია პირველი ანუ ა უღლების დაბოლოებები.

## ადრინდელი დაბოლოებები

### მოქმედებითი გვარი

მთავარი ღრ.                      ისტორიული ღრ.

### singularis

|          |      |
|----------|------|
| p.p. -μι | -ν   |
| p.s. -σι | -ς   |
| p.t. -τι | -(τ) |

### საშუალი და ვნებითი გვარი

მთავარი ღრ.                      ისტორიული ღრ.

|      |      |
|------|------|
| -μαι | -μην |
| -σαι | -σο  |
| -ται | -το  |

### pluralis

|           |               |
|-----------|---------------|
| p.p. -μεν | -μεν          |
| p.s. -τε  | -τε           |
| p.t. -ντι | -ν(τ), σαν(τ) |

|       |       |
|-------|-------|
| -μεθα | -μεθα |
| -σθε  | -σθε  |
| -νται | -ντο  |

## **dualis**

|      |      |      |       |       |
|------|------|------|-------|-------|
| p.p. | -μεν | -μεν | -μεθα | -μεθα |
| p.s. | -τον | -τον | -σθις | -σθις |
| p.t. | -τον | -την | -σθις | -σθη  |

*ბრძანებითი კილოს აღრინდელი დაბოლოებები:*

## **singularis**

|      | <b>მოქმედებითი გვარი</b> | <b>საშუალი და ვნებითი გვარი</b> |
|------|--------------------------|---------------------------------|
| p.s. | -μι                      | -σθι                            |
| p.t. | -τω                      | -σθα                            |

## **pluralis**

|      |               |                |
|------|---------------|----------------|
| p.s. | -τε           | -σθε           |
| p.t. | -ντων (τασαν) | -σταν (σθασαν) |

## **dualis**

|      |      |       |
|------|------|-------|
| p.s. | -τον | -σθις |
| p.t. | -ταν | -σθα  |

## **ა-ზე დაბოლოებული გზნების უღლება**

ეს არის ხმოვანფუძიანი და თანხმოვანფუძიანი გზნები; ხმოვანფუძიანები ანუ *verba pura* (სუფთა, წმინდა გზნები) ორ ქვეჯგუფად იყოფა: 1. შეურწყმელი გზნები ანუ *verba non contracta* და 2. შერწყმული გზნები – *verba contracta*. შეურწყმელი გზნები ბოლოვდებიან *ι, υ, αι, ει, αυ, ευ, ου* ხმოვნებზე; შერწყმული კი *α, ε, ο* ხმოვნებზე. მაგ: *τιμάω* – პატივს ვცემ, *κινῶ* – ვძრავ, *πατρίαινα* – დედა – ვაცხადებ.

## **მოქმედებითი გვარის დაბოლოებები აწმყო (praesens) და ნამყო უსრული (imperfectum)**

### **singularis**

|      | <b>ind.</b> | <b>conjct.</b> | <b>opt.</b> | <b>imper.</b> | <b>impf.</b> |
|------|-------------|----------------|-------------|---------------|--------------|
| p.p. | -ω          | -ω             | οι-μι       |               | -ο-ν         |
| p.s. | -εις        | -ης            | οι-ς        | -ε            | -ε-ς         |
| p.t. | -ει         | -η             | οι          | -έ-τω         | -ε(ν)        |

### **pluralis**

|      |          |        |        |                   |        |
|------|----------|--------|--------|-------------------|--------|
| p.p. | -ο-μεν   | ω-μεν  | οι-μεν |                   | -ο-μεν |
| p.s. | -ε-τε    | η-τε   | οι-τε  | -ε-τε             | -ε-τε  |
| p.t. | -οισι(ν) | ασι(ν) | οιε-ν  | -ό-ντων (έ-τασαν) | -ο-ν   |

### **dualis**

|      |        |        |        |        |        |
|------|--------|--------|--------|--------|--------|
| p.s. | -ε-τον | -η-τον | οι-τον | -ε-τον | -ε-τον |
| p.t. | -ε-τον | -η-τον | οι-την | -ε-τον | -έ-την |

inf.  $\epsilon\iota\nu$  (განუსაზღვრელი ჟორმა, ინფინიტივი)

part. – მიმდებარე: მამრ. –  $o-\nu\tau > \alpha\nu$ ; მდედრ. –  $o-\nu\tau-\sigma\alpha > o\sigma\sigma\alpha$ ; საშ. –  $o-\nu\tau > o\sigma$ .

### singularis

|      | ვმრდი      | რათა ვმრდილე | ნეტავ ვმრდილე | აღმარდე!    | ვმრდილი               |
|------|------------|--------------|---------------|-------------|-----------------------|
| p.p. | პაიძის-ა   | პაიძის-ა     | პაიძის-ოი-მი  | -           | ღ-პაიძის-ონ (imperf.) |
| p.s. | პაიძის-ეის | პაიძის-ეის   | პაიძის-ოი-ს   | პაიძის-ე    | ღ-პაიძის-ე-ს          |
| p.t. | პაიძის-ეი  | პაიძის-ეი    | პაიძის-ოი     | პაიძის-ღ-თა | ღ-პაიძის-ე(ν)         |

### pluralis

|      |               |                |               |              |               |
|------|---------------|----------------|---------------|--------------|---------------|
| p.p. | პაიძის-ო-მე   | პაიძის-ა-მე    | პაიძის-ოი-მე  | -            | ღ-პაიძის-ო-მე |
| p.s. | პაიძის-ე-თე   | პაიძის-ე-თე    | პაიძის-ოი-თე  | პაიძის-ე-თე  | ღ-პაიძის-ე-თე |
| p.t. | პაიძის-ოსი(ν) | პაიძის-ა-სი(ν) | პაიძის-ოი-ე-ν | პაიძის-ღ-ნთა | ღ-პაიძის-ო-ν  |

### dualis

|      |              |              |               |              |                |
|------|--------------|--------------|---------------|--------------|----------------|
| p.s. | პაიძის-ე-თონ | პაიძის-ე-თონ | პაიძის-ოი-თონ | პაიძის-ე-თონ | ღ-პაიძის-ე-თონ |
| p.t. | პაიძის-ე-თონ | პაიძის-ე-თონ | პაიძის-ოი-თონ | პაიძის-ე-თონ | ღ-პაიძის-ე-თონ |
| inf. | პაიძის-ეის   | აღმარდე.     |               |              |                |

part. m. პაიძის-ან, f. პაიძის-ოსა, n. პაიძის-ონ – აღმარდელი

gen. პაიძის-ოსთა (იბრუნიის III კანკლ.)

პაიძის-ოსთა (იბრუნიის I კანკლ.)

პაიძის-ოსთა (იბრუნიის III კანკლ.)

### med. (pass.) დაბოლოებები

#### აწმყო (praesens) და ნამყო უსრული (imperfectum)

### singularis

|      | ind.    | conj. | opt.   | imper. | impf. |
|------|---------|-------|--------|--------|-------|
| p.p. | -ო-მი   | -ა-მი | ოი-მი  | -      | -ბ-მი |
| p.s. | -ე, -ეი | -ე    | -ოი    | -ო     | -ო    |
| p.t. | -ე-თა   | -ე-თა | -ოი-თა | -ღ-თა  | -ე-თა |

### pluralis

|      |        |        |         |        |        |
|------|--------|--------|---------|--------|--------|
| p.p. | -ბ-მე  | -ა-მე  | -ოი-მე  | -      | -ბ-მე  |
| p.s. | -ე-თე  | -ე-თე  | -ოი-თე  | -ე-თე  | -ე-თე  |
| p.t. | -ო-ნთა | -ა-ნთა | -ოი-ნთა | -ღ-თა  | -ო-ნთა |
|      |        |        |         | (ღ-თა) |        |

inf. -ე-თა

part. -ბ-მე, -ო-მე, -ბ-მე

## აწმყო praesens med. (pass.)

|                   | ind.                                | conjct.        | opt.            | imper.         |
|-------------------|-------------------------------------|----------------|-----------------|----------------|
| <b>singularis</b> |                                     |                |                 |                |
|                   | ვიზრდი, -ები                        |                |                 |                |
| p.p.              | παιδεῖν-ο-μαι                       | παιδεῖν-ω-μαι  | παιδεῖν-οί-μην  | -              |
| p.s.              | παιδεῖν-η, -ει                      | παιδεῖν-η      | παιδεῖν-οι-ο    | παιδεῖν-ου     |
| p.t.              | παιδεῖν-ε-ται                       | παιδεῖν-η-ται  | παιδεῖν-οι-το   | παιδε-έ-σθω    |
| <b>pluralis</b>   |                                     |                |                 |                |
| p.p.              | παιδεῖν-ό-μεθα                      | παιδεῖν-ώ-μεθα | παιδεῖν-οί-μεθα | -              |
| p.s.              | παιδεῖν-ε-σθε                       | παιδεῖν-η-σθε  | παιδεῖν-οι-σθε  | παιδεῖν-ε-σθε  |
| p.t.              | παιδεῖν-ο-νται                      | παιδεῖν-ω-νται | παιδεῖν-οι-ντο  | παιδεῖν-έ-σθων |
| <b>dualis</b>     |                                     |                |                 |                |
| p.s.              | παιδεῖν-ε-σθον                      | παιδεῖν-η-σθον | παιδεῖν-οι-σθον | παιδεῖν-ε-σθον |
| p.t.              | παιδεῖν-ε-σθον                      | παιδεῖν-η-σθον | παιδεῖν-οί-σθην | παιδεῖν-ε-σθων |
| inf.              | παιδεῖν-ε-σθαι                      |                |                 |                |
| part.             | παιδεῖν-ό-μενος, -ο-μένη, -ό-μενον  |                |                 |                |
| gen.              | παιδεῖν-ο-μένος, -ο-μένης, -ο-μένου |                |                 |                |

## imperfectum

|                   |                  |
|-------------------|------------------|
| <b>singularis</b> |                  |
| p.p.              | ἐ-παιδεῖν-ό-μην  |
| p.s.              | ἐ-παιδεῖν-ου     |
| p.t.              | ἐ-παιδεῖν-ε-το   |
| <b>pluralis</b>   |                  |
| p.p.              | ἐ-παιδεῖν-ό-μεθα |
| p.s.              | ἐ-παιδεῖν-ε-σθε  |
| p.t.              | ἐ-παιδεῖν-ο-ντο  |
| <b>dualis</b>     |                  |
| p.s.              | ἐ-παιδεῖν-ε-σθον |
| p.t.              | ἐ-παιδεῖν-ε-σθην |

## აუგმენტი

ისტორიულ დროთა საწარმოებლად თხრობით კილოში გმნას აქვს აუგმენტი ანუ ნამატი. აუგმენტი ორი სახისაა: მარცელოვანი ანუ augmentum syllabicum და დროული ანუ რაოდენობითი – augmentum temporale. თუ გმნა იწყება თანხმოვნით, ისტორიულ დროებში ფუძის წინ ემატებათ ხმოვანი ἔ. ეს ხდება იმპერფექტში, აორისტსა და პლუსკვამპერფექტში. მაგ. λίσω-ვხსნი, ἔ-λυσ-οις ვხსნიდი და ა.შ.

თუ გზნა იწყება ხმოვნით, მაშინ საქმე გვაქვს დროულ ანუ რაოდენობით ნა-მაგთან; ანუ: მოკლე ხმოვნით დაწყებულებს ეს ხმოვანი უგრძელდებათ, ხოლო თუ გზნის ფუძე იწყება ღიფთონგებით αι, αυ, οι ამ ღიფთონგთა შემადგენელი პირველი ხმოვანი გრძელდება. ეს ასე გამოისახება:

|         |                    |                              |
|---------|--------------------|------------------------------|
| α > η   | ἀγᾱ – ἥγῶν         | მიმყავს – მიმყავდა           |
| ε > η   | ἐλπίζᾱ – ἥλπιδον   | ვიმედოვნებ – ვიმედოვნებდი    |
| ζ > ῥ   | ἰκετεύᾱ – ἰκέτευον | ვევედრები – ვვედრებოდი       |
| ο > ω   | ὀρίζᾱ – ὠρίζον     | ვსაზღვრავე – ვსაზღვრავდი     |
| ϑ > ϑ   | ῥβρίζᾱ – ῥβρίζον   | ვყოყორობ – ვყოყორობდი        |
| οι > φ  | οἰκᾶ – ψικον       | ვსახლობ – ვსახლობდი          |
| αι > η  | αἰρέᾱ – ἥρουν      | ვიღებ – ვიღებდი, ვირჩევდი    |
| α > η   | ᾱδᾱ – ῥῥδον        | ვმღერი – ვმღეროდი            |
| αυ > ηυ | αὐξᾶᾱ – ῥῥξαιον    | ვადიღებ – ვადიღებდი, ვზრდიდი |

მოგიერთ გზნას ორივე აუგმენტი აქვს – მარცვლოვანიც და დროულიც. მაგ: ὀράᾱ – ვხედავ, *impf.* ἑώραν – ვხედავდი.

გვაქვს გზნები, რომელნიც ε-ით იწყებიან და აუგმენტად ნაცვლად η-სი, აქვთ ει. ეს გამოწვეულია იმით, რომ ამ გზნების ფუძე იწყებოდა თანხმოვნით (F, σ, σF) და შესაბამისად, აუგმენტიც მარცვლოვანი ჰქონდათ. ანუ: იყო ფორმები: εFε, εσე, ინტერეოქალურ პოზიციასში თანხმოვანი ამოვარდა და მოხდა კონტრაქცია – შერწყმა ε + ε = ει. ეს გზნებია: ῥῥᾱ (σῥῥᾱ) – *impf.* εἰῥᾱον, ῥῥᾱ (\*σῥῥᾱ) – *impf.* εἰῥᾱον (\*σῥῥᾱ > ῥῥᾱ).

რაც შეეხება პრევერბიან გზნებს, მათ აუგმენტი მოუღოთ პრევერბის შემდეგ. მაგ. ῥῥῥᾱ – გადავდივარ (პრევერბი ῥῥῥ), *impf.* – ῥῥῥᾱον. κατῥᾱ – ჩავდივარ (პრევერბი κατᾱ), *impf.* – κατ-ῥᾱον, ῥῥῥᾱ – წინ მივდივარ (პრევერბი ῥῥ), *impf.* – ῥῥ-ῥᾱον = ῥῥῥᾱον.

### შერწყმული გზნები

| ind.                      | conjct.             | opt.                |
|---------------------------|---------------------|---------------------|
| <b>singularis</b>         |                     |                     |
| p.p. (τιμάᾱ) τιμᾱ         | (τιμάᾱ) τιμᾱ        | (τιμαῖην) τιμᾱήν    |
| p.s. (τιμάεις) τιμᾱς      | (τιμάῃς) τιμᾱς      | (τιμαῖῃς) τιμᾱής    |
| p.t. (τιμάει) τιμᾱ        | (τιμάῃ) τιμᾱ        | (τιμαῖῃ) τιμᾱή      |
| <b>pluralis</b>           |                     |                     |
| p.p. (τιμάομεν) τιμᾱμεν   | (τιμάμεν) τιμᾱμεν   | (τιμάοιμεν) τιμᾱμεν |
| p.s. (τιμάετε) τιμᾱτε     | (τιμάῃτε) τιμᾱτε    | (τιμάοιτε) τιμᾱτε   |
| p.t. (τιμάουσι) τιμᾱσι(ν) | (τιμάωσι) τιμᾱσι(ν) | (τιμάοιεν) τιμᾱენ   |
| <b>dualis</b>             |                     |                     |
| p.s. (τιμάετον) τιμᾱτον   | (τιμάῃτον) τιμᾱτον  | (τιμάοιτον) τιμᾱτον |
| p.t. (τιμάετον) τιμᾱτον   | (τιμάῃτον) τιμᾱτον  | (τιμαῖντον) τιμᾱτην |

## imperativus – ბრძანებითი

### singularis

p.s. (τιμάε) τίμα

p.t. (τιμάετω) τιμάτω

### pluralis

p.p. -

p.s. (τιμάετε) τιμάτε

p.t. (τιμαόντων) τιμώντων

### dualis

p.s. (τιμάετον) = τιμάτον

p.t. (τιμάετων) = τιμάτων

## ნამყო უსრული imperfectum act.

### singularis

p.p. (έτιμαον) έτιμων

p.s. (έτιμαες) έτιμας

p.t. (έτιμαε) έτιμα

### pluralis

p.p. (έτιμάομεν) έτιμῶμεν

p.s. (έτιμάετε) έτιμάτε

p.t. (έτιμαον) έτιμα

### dualis

p.s. (έτιμάετον) έτιμάτον

p.t. (έτιμάετην) έτιμάτην

-ეა-ზე დაბოლოებული ზმნების ფუტურუმი, აორისტი, პერფექტი, პლუსკვამ-პერფექტი, Futurum III ისევე იწარმოება, როგორც παιδεύ-ა, ანუ შეურწყმელი ზმნები, მხოლოდ ფუძისეული  $\epsilon$  დროთა ნიშნების წინ გრძელდება და გვაძლევს  $\eta$ -ს: მაგ: κινέω, *ful.* κινήσω.

-ია-ზე დაბოლოებული ზმნები უმეტესად ნასახელარი ზმნებია: διήλως „ცხადი“, -აქედან > διήλω „ვაცხადებ“, στέφαιος „გვირგვინი“ > στεφαιόω „ვავ-ვირგვინებ“. ამ ტიპის ზნებშიც აწმყოს ფუძისეული  $\omicron$  დროთა ნიშნების წინ გრძელდება და გვაძლევს  $\alpha$ -ს. მაგ: διήλω, *ful.* διήλωσα.

ზმნები, როგორიცაა: ζάω „ვეხოვრობ, ვცოცხლობ“, πεινάω „ვმომშილობ“, δι-ψάω „მწყურია“, χράω „პასუხს ვეცემ, ვპასუხობ“, χράομαι „ვსარგებლობ“ შერწყ-მულ ფორმებში  $\alpha$ -ს ნაცვლად გვაძლევენ  $\eta$ -ს. მაგ: *inf.* ζήν, πεινήν, διψήν, χρήν, χρήσθαι.

## Futurum activi და medii სუფთა ზმნებისა

futurum-ის საწარმოებლად ზმნის ფუძეს დაერთვის დროის მაჩვენებელი ნიშანი – σ. ზმნის ფუძე უცვლელია, თუ σ-ს წინ გრძელი ხმოვანია. თუ ფუძის ბოლო-კილური ხმოვანი მოკლეა, σ-ის დართვის შედეგად იგი დაგრძელდება: ἴ-σ, ὑ-σ, ἀ-σ (თუ წინ უძღვის ε, ι, ρ ან ρი მარცვალი); სხვა შემთხვევაში გვაძლევს η-ს, ასევე: ε-η, ο-α (გვაქვს გამონაკლისებიც). Futurum-ს კავშირებითი და ბრძანებითი კილოები არა აქვს.

ულდება futurum-ში ისეთივეა, როგორც აწმყოში. არის ზმნები, რომელთაც futurum-ში ფორმა მედიალური აქვთ, მნიშვნელობა აქტივისა. futurum-ში პასივსა და მედიუმს განსხვავებული ფორმები აქვს.

| activum                                                            |                | medium         |                |
|--------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|----------------|
| ind.                                                               | opt.           | ind.           | opt.           |
| <b>singularis</b>                                                  |                |                |                |
| p.p. παιδέν-σ-α                                                    | παιδέν-σ-οι-μῖ | παιδέν-σ-ο-μαι | παιδεν-σ-οίμην |
| ალემრდი                                                            |                |                |                |
| inf. παιδέν-σ-ειν ( <i>act.</i> ), παιδέν-σ-ε-σθαι ( <i>med.</i> ) |                |                |                |
| partic. <i>act.</i> παιδέν-σ-α, παιδεν-σ-οισα, παιδεν-σ-ον         |                |                |                |
| <i>med.</i> παιδενσ-ό-μεν-ος, παιδεν-σ-ο-μέν-η, παιδενσ-ό-μεν-ον   |                |                |                |

ბერძნულ ენაში ის ზმნური ფორმები, რომლებსაც ჩვენ მომავალს ვუწოდებთ, ყურადღებას იქცევს, ერთი მხრივ, იმით, რომ ის ყოველთვის არ გადმოსცემს მომავალ დროს; ხშირად მნიშვნელობა სხვაა – ეს არის სურვილის, ბრძანების, პოტენციალის მნიშვნელობები.<sup>3</sup>

## Aoristus I activi და medii სუფთა ზმნების

I აორისტის მოქმედებითი და საშუალო გვარის ფუძე მიიღება ზმნის ფუძეზე დროის მაჩვენებელი -σ-ა სუფიქსის დართვით. ამ სუფიქსის დართვა წინმდებარე მოკლე ხმოვნებს აგრძელებს. აორისტის ფუძეს ფორმათა საწარმოებელი დაბოლოებები დაერთვის შემაერთებელ ხმოვანთა გარეშე. ინდიკატივსა და ოპიკატივში აორისტის ფუძეს დაერთვის ისტორიულ დროთა პირის ნიშნები, კონიუნქტივში – მთავარ დროთა პირის ნიშნები. აორისტის ინდიკატივს ყოველთვის, ხოლო აორისტის ოპიკატივს არც თუ ხშირად აქვთ წარსული დროის სრული ასპექტის მნიშვნელობა.

| aoristus activi      |             |                |               |
|----------------------|-------------|----------------|---------------|
| ind.                 | conjct.     | opt.           | imp.          |
| <b>singularis</b>    |             |                |               |
| p.p. ἔ-παιδεν-σ-α    | παιδέν-σ-α  | παιδέν-σ-αι-μῖ | -             |
| p.s. ἔ-παιδεν-σ-α-ς  | παιδέν-σ-ης | παιδέν-σ-αι-ς  | παιδέν-σ-ον   |
| p.t. ἔ-παιδεν-σ-ε(ν) | παιδέν-σ-η  | παιδέν-σ-αι    | παιδεν-σ-ά-τω |

<sup>3</sup> თინათინ გიორგობიანი, ზმნის ძირითადი კატეგორიებისათვის ბერძნულში, თბ., 1998, გვ. 50

## pluralis

|                      |                 |                |                 |
|----------------------|-----------------|----------------|-----------------|
| p.p. ἑ-παίδεῦ-σα-μεν | παίδεῦ-σω-μεν   | παίδεῦ-σαι-μεν | -               |
| p.s. ἑ-παίδεῦ-σα-τε  | παίδεῦ-ση-τε    | παίδεῦ-σαι-τε  | παίδεῦ-σα-τε    |
| p.t. ἑ-παίδευσ-σᾶ-ν  | παίδεῦ-σω-σι(ν) | παίδεῦσαι-εν   | παίδευσ-σά-ντων |

## dualis

|                                                  |               |                 |                |
|--------------------------------------------------|---------------|-----------------|----------------|
| p.s. ἑ-παίδεῦ-σα-τον                             | παίδεῦ-ση-τον | παίδεῦ-σαι-τον  | παίδεῦ-σα-τον  |
| p.t. ἑ-παίδευσ-σά-την                            | παίδεῦ-ση-τον | παίδευσ-σαί-την | παίδευσ-σά-των |
| inf. παίδεῦ-σαι                                  |               |                 |                |
| part. παίδεῦ-σᾶς, παίδεῦ-σασᾶ, παίδεῦ-σᾶ-ν       |               |                 |                |
| gen. παίδεῦ-σαντος, παίδευσ-σάσης, παίδεῦ-σαντων |               |                 |                |

## aoristus med.

|      |         |      |      |
|------|---------|------|------|
| ind. | conjct. | opt. | imp. |
|------|---------|------|------|

## singularis

|                       |               |                |                 |
|-----------------------|---------------|----------------|-----------------|
| p.p. ἑ-παίδευσ-σά-μην | παίδεῦ-σω-μαι | παίδεῦ-σαί-μην | -               |
| p.s. ἑ-παίδεῦ-σω      | παίδεῦ-ση     | παίδεῦ-σαι-ο   | παίδευσ-σαι     |
| p.t. ἑ-παίδεῦ-σα-το   | παίδεῦ-ση-ται | παίδεῦ-σαι-το  | παίδευσ-σά-σθαι |

## pluralis

|                        |                 |                  |                 |
|------------------------|-----------------|------------------|-----------------|
| p.p. ἑ-παίδευσ-σά-μεθα | παίδευσ-σά-μεθα | παίδευσ-σαί-μεθα | -               |
| p.s. ἑ-παίδεῦ-σα-σθε   | παίδεῦ-ση-σθε   | παίδεῦ-σαι-σθε   | παίδεῦ-σα-σθε   |
| p.t. ἑ-παίδεῦ-σα-το    | παίδεῦ-σω-νται  | παίδεῦ-σαι-ντο   | παίδευσ-σά-σθαι |

## dualis

|                        |                |                  |                 |
|------------------------|----------------|------------------|-----------------|
| p.s. ἑ-παίδεῦ-σα-σθιν  | παίδεῦ-ση-σθιν | παίδεῦ-σαι-σθιν  | παίδεῦ-σα-σθιν  |
| p.t. ἑ-παίδευσ-σά-σθην | παίδεῦ-ση-σθιν | παίδευσ-σαί-σθην | παίδευσ-σά-σθιν |

## Aoristus I passivi

Ἰ ᾠορისგის ვნებითი გვარის ფუძე მიიღება ზმნის ფუძეზე -*მი* სუფიქსის დართვით. ამგვარად მიღებულ აუგმენტირებულ ფუძეს შემაერთებული ხმოვნების გარეშე დაერთვის პირის ნიშნები. -*მი* მარცვალ წინმდებარე *ι* დ *ν* კომპლექსის წინ დამოკლება (*მი* > *მე*). თხრობითსა და ნატურით კილოებში ᾠორისგის ვნებითი გვარის ფუძეს დაერთვის ისტორიულ დროთა მოქმედებითი გვარის პირის ნიშნები, კავშირებით კილოში კი – მთავარ დროთა მოქმედებითი გვარის პირის ნიშნები. კავშირებითში *მე* + *ω* = *მῶ*, *მე* + *η* = *მῆ*.

# aoristus pass.

| ind.                                      | conjct.       | opt.                       | imp.           |
|-------------------------------------------|---------------|----------------------------|----------------|
| <b>singularis</b>                         |               |                            |                |
| p.p. ἑ-παίδεσ-θη-ν                        | παίδεσ-θῶ     | παίδεσ-θῆι-ν               | -              |
| p.s. ἑ-παίδεσ-θη-ς                        | παίδεσ-θῆς    | παίδεσ-θῆι-ς               | παίδεσ-θη-τι   |
| p.t. ἑ-παίδεσ-θη                          | παίδεσ-θῆ     | παίδεσ-θῆι                 | παίδεσ-θη-τω   |
| <b>pluralis</b>                           |               |                            |                |
| p.p. ἑ-παίδεσ-θη-μεν                      | παίδεσ-θῶ-μεν | παίδεσ-θῆι-μεν / θῆι-ν     | -              |
| p.s. ἑ-παίδεσ-θη-τε                       | παίδεσ-θῆ-τε  | παίδεσ-θῆι-τε / θῆι-ν-τε   | παίδεσ-θη-τε   |
| p.t. ἑ-παίδεσ-θη-σαν                      | παίδεσ-θῶ-σαν | παίδεσ-θῆι-εν / θῆι-ν-σαν  | παίδεσ-θη-ντων |
| <b>dualis</b>                             |               |                            |                |
| p.s. ἑ-παίδεσ-θη-τον                      | παίδεσ-θῆ-τον | παίδεσ-θῆι-τον / θῆι-ν-τον | παίδεσ-θη-τον  |
| p.t. ἑ-παίδεσ-θη-την                      | παίδεσ-θῆ-την | παίδεσ-θῆι-την / θῆι-ν-την | παίδεσ-θη-την  |
| inf. παίδεσ-θῆναι                         |               |                            |                |
| part. παίδεσ-θῆς, παίδεσ-θῆσα, παίδεσ-θῆν |               |                            |                |
| gen. παίδεσ-θῆντος, -θῆσης, -θῆντος       |               |                            |                |

## მომავალი I პასივი

### Futurum I passivi

მომავალი I ვნებითი გვარისა ისევე იუღლება, როგორც მომავალი მედია-ლური ზმნისა, იმ განსხვავებით, რომ ვნებითი გვარის -თ სუფიქსი მოთავსდება ზმნისა და დროის ნიშან ო-ს შორის. მაგ: *παίδεσθήσμαι*, -θήσῃ (-ει) და ა. შ. „მე აღვიზრდები“. *opt.* *παίδεσθήσμευ*, -θήσῃσι, და ა. შ. *inf.* *παίδεσθήσεσθαι*, *part.* *παίδεσθήσμενος*, -μένη, -μένης.

## პერფექტი I

### Perfectum I

პერფექტი მთავარი დროა, სრულასპექტიანი წარსული.<sup>4</sup> თანხმონებით დაწყებულ ზმნებში პერფექტის ფუძე იწარმოება რედუპლიკაციით და რედუპლიკაციით მიღებულ ფუძეს ემატება დროის ნიშანი κ-α (κᾱ). რედუპლიკაცია ანუ ფუძის გაორმაგება დამახასიათებელია პერფექტუმის ფუძისაგან ნაწარმოები ყველა ფორმისათვის (ანუ: პლუსკვამპერფექტუმისათვის, მომავალი III-ისათვის). რედუპლიკაცია ზმნას შეიძლება ჰქონდეს პრეზენსშიც და II აორისტიშიც.

<sup>4</sup> XIX საუკუნის 30-იან წლებში იყო დავა იმის შესახებ, თუ რა არის პერფექტი – დრო თუ გვარი. ფიქრობენ, რომ პერფექტი უპირველესად იყო არა კატეგორია ზმნურ სისტემაში, არამედ წარმოადგენდა ფიზიკური და სულიერი მდგომარეობის გამოხატველ სიტყვებს; ის გამოხატავდა სუბიექტის მდგომარეობას, რაც წინარეზონანსებით იყო განპირობებული.

თუ გმნა იწყება ერთი თანხმოვნით ან თანხმოვანთა კომპლექსით, დასაწყის თანხმოვანს დაერთვის **ε** და ამრიგად მიღებული მარცვალა ფუძეს წინ დაემატება. მაგ: γράφω „ვწერ“, γ-ε-γράφω „დავწერე“. **κ-α** სუფიქსის დართვა იწყებს ფონეტიკურ ცვლილებებს; ხმოვანფუძიან გმნებში ხდება წინმდებარე მოკლე ხმოვნის დაგრძელება.

## perfectum I activi

### singularis

p.p. πε-παίνεσκ-α  
p.s. πε-παίνεσκ-ας  
p.t. πε-παίνεσκ-ε(ν)

### pluralis

p.p. πε-παίνεσκ-α-μεν  
p.s. πε-παίνεσκ-α-τε  
p.t. πε-παίνεσκ-α-σι(ν)

### dualis

p.s. πε-παίνεσκ-α-τον  
p.t. πε-παίνεσκ-α-τον  
inf. πε-παίνεσκ-έναι\*  
part. πε-παίνεσκ-ας, πε-παίνεσκ-α, πε-παίνεσκ-ός  
gen. πε-παίνεσκ-ό-τος, -σας, -ότος

\* მოქმედებითი გვარის ინფინიტივში -σαι დაბოლოების წინმდებარე **ε** შემაერთებული ხმოვანია და მკვეთრი მახვილი აქვს.

იმპერატივი (ბრძანებითი კილო) მოქმედებითი გვარისა ატიკურ დიალექტში გვაქვს უმეტესად აღწერილობითი; ანუ: იწარმოება პერფექტის მოქმედებითი გვარის მიმღობისა და **είμι** გმნის ბრძანებით კილოს მეშვეობით: **πεπαίνεσκάς** **είσσι**, **πεπαίνεσκάς** **ἔστω** და ა. შ.

აღწერილობითი ფორმებია კავშირებითსა და ნატვრით კილოებში. მაგ: **πε-παίνεσκ-ας**, **πε-παίνεσκ-α**, **πε-παίνεσκ-ός** **α** და **α. შ.** **πεί-παίνεσκ-ας**, **πεί-παίνεσκ-α**, **πεί-παίνεσκ-ός** **είη** და ა. შ.

ე. ი. აღებულია მიმღობის ფორმები და ყოფნა გმნა ერთ შემთხვევაში კავშირებით კილოში, მეორე შემთხვევაში – ნატვრით კილოში; აღწერილობითი ფორმები გვხვდება თხრობით კილოშიც – **είμι** გმნის გამოყენებით. მაგ: **πε-παίνεσκ-ας** **είμι** = **πε-παίνεσκ-α**.

## perfectum med. (pass.)

ind.

conjct.

opt.

### singularis

p.p. πε-παίνεσμαι πεί-παίνεσ-μένος **α** πεί-παίνεσ-μένος **είη**

|                           |                           |                             |
|---------------------------|---------------------------|-----------------------------|
| p.s. <b>πε-παίδευ-σαι</b> | <b>πε-παίδευ-μένος ἦς</b> | <b>πε-παίδευ-μένος εἶης</b> |
| p.t. <b>πε-παίδευ-ται</b> | <b>πε-παίδευ-μένος ἦ</b>  | <b>πε-παίδευ-μένος εἶη</b>  |

### pluralis

|                             |                               |                              |
|-----------------------------|-------------------------------|------------------------------|
| p.p. <b>πε-παίδεῖν-μεθα</b> | <b>πε-παίδευ-μένοι ὦμεν</b>   | <b>πε-παίδευ-μένοι εἶμεν</b> |
| p.s. <b>πε-παίδευ-σθε</b>   | <b>πε-παίδευ-μένοι ἦτε</b>    | <b>πε-παίδευ-μένοι εἶτε</b>  |
| p.t. <b>πε-παίδευ-νται</b>  | <b>πε-παίδευ-μένοι ὦσι(ν)</b> | <b>πε-παίδευ-μένοι εἶεν</b>  |

### dualis

|                            |                            |                             |
|----------------------------|----------------------------|-----------------------------|
| p.s. <b>πε-παίδευ-σθιν</b> | <b>πε-παίδευ-μένη ἦτον</b> | <b>πε-παίδευ-μένη εἶτον</b> |
| p.t. <b>πε-παίδευ-σθιν</b> | <b>πε-παίδευ-μένη ἦτον</b> | <b>πε-παίδευ-μένη-εἶτον</b> |

inf. **πε-παίδεῖν-σθαι**

part. **πε-παίδευ-μένος, πε-παίδευ-μένη, πε-παίδεῖν-μενον**

gen. **πε-παίδευ-μένος, πε-παίδευ-μένης, πε-παίδεῖν-μενος**

**შენიშვნა:** დაბოლოებები: **-μαι, -σαι, -ται, -νται, -σθαι** მახვილისათვის მოკლე მარცვლებია.

## Plusquamperfectum I activi

პლუსკვამპერფექტი, იგივე ნამყოწინარეწარსული იწარმოება პერფექტის ფუძისაგან: დროის ნიშან **κ-**ს ემატება ხმოვანი **ε** ან **ει** და შემდეგ ისტორიულ დროთა პირის ნიშნები. თუ გვინა იწყება თანხმოვნით, გვინის ფუძე რედუპლიცირებულია. ამავე დროს, მას წინ დაერთვის მარცვლოვანი ნამატი.

პლუსკვამპერფექტს მხოლოდ თხრობითი კილო აქვს. ატიკურ დიალექტში უკვე გვაქვს მოქმედებითი გვარის პლუსკვამპერფექტის დაბოლოებათა ორი ფორმა: *ძველი* და *შემდეგდროინდელი*. საშუალო და ვნებით გვარის ფორმები პლუსკვამპერფექტში საზიაროა. მათ საწარმოებლად პერფექტის და პლუსკვამპერფექტის ფუძეს დაერთვის ისტორიულ დროთა პირის ნიშნები უშუალოდ – დროის ნიშნისა და შემაერთებული ხმოვნების გარეშე.

## plusquamperfectum I activi

### singularis

|                                  |                            |
|----------------------------------|----------------------------|
| <b>ადრინდელი</b>                 | <b>გვიანდელი</b>           |
| p.p. <b>ἐ-πε-παίδεῖν-κ-η</b>     | <b>ἐ-πε-παίδεῖν-κ-ει-ν</b> |
| p.s. <b>ἐ-πε-παίδεῖν-κ-ης</b>    | <b>ἐ-πε-παίδεῖν-κ-εις</b>  |
| p.t. <b>ἐ-πε-παίδεῖν-κ-ει(ν)</b> | <b>ἐ-πε-παίδεῖν-κ-ει</b>   |

### pluralis

|                                |                              |
|--------------------------------|------------------------------|
| p.p. <b>ἐ-πε-παίδεῖν-κ-μεν</b> | <b>ἐ-πε-παίδεῖν-κ-ει-μεν</b> |
| p.s. <b>ἐ-πε-παίδεῖν-κ-τε</b>  | <b>ἐ-πε-παίδεῖν-κ-ει-τε</b>  |
| p.t. <b>ἐ-πε-παίδεῖν-κ-σαν</b> | <b>ἐ-πε-παίδεῖν-κ-ει-σαν</b> |

## **dualis**

p.s. ἑ-πε-παίδευκ-ε-τον

p.t. ἑ-πε-παίδευκ-έ-την

ἑ-πε-παίδευκ-ει-τον

ἑ-πε-παίδευκ-εί-την

## **plusquamperfectum medii (passivi)**

### **singularis**

p.p. ἑ-πε-παίδεν-μην

p.s. ἑ-πε-παίδεν-σο

p.t. ἑ-πε-παίδεν-το

### **pluralis**

p.p. ἑ-πε-παίδεν-μεθα

p.s. ἑ-πε-παίδεν-σθε

p.t. ἑ-πε-παίδεν-το

### **dualis**

p.p. ἑ-πε-παίδεν-σθιν

p.s. ἑ-πε-παίδεν-σθην

## **Futurum III activi**

*fut. III* მოქმედებითი გვარისა აღწერით იწარმოება. აღებულია *part. pf.* ზმნისა და „ყოფნა“ ზმნა მომავალში. ანუ: παίδεν > πεπαίδενκας ἔσομαι.

## **Futurum III passivi**

*fut. III* ვნებითი გვარისა იწარმოება გაორმაგებულ (რედუქლიციურებულ) ფუძეზე ღროის ნიშნის σ-ის მიმატებით; შემდეგ შემაერთებული ხმოვნების ο და ε მეშვეობით ემატება *fut. med.*-ის დაბოლოებები, მაგ: πεπαίδενσθιμαι, -σθη, -σεται და ა. შ.

## **თანხმოვანფუძიანი ზმნები ე. წ. verba impura**

ამ ზმნათა გარკვეულ ნაწილს აქვს როგორც პირველი ანუ სუსტი, ისე მეორე ანუ ძლიერი ღროები. განსხვავებით ხმოვანფუძიანი ზმნებისაგან, ე. წ. verba pura-საგან, რომელთაც მხოლოდ I ღროები ანუ სუსტი ღროები აქვთ. თანხმოვან-ფუძიანი ზმნებისთვის მეორე ღროებში ძირეული ხმოვნის თვისებრიობის ცელაა დამახასიათებელი, იგივე აბლაუტი. მაგ: κλέπ-τ-ω, ἑ-κλέπ-την, κέ-κλιφαι.

თანხმოვანფუძიან ზმნათა დიდი ნაწილის აწმყოს ფუძე, იგივე ღროის ფუძე განსხვავებულია ზმნის ფუძისაგან ანუ მარტივი ფუძისაგან. ასე რომ, ზმნათა უღლების ღროს საჭიროა ცოდნა როგორც აწმყოს ფუძისა (პრეზენსისა), რომლისაგანაც აწმყო და იმპერფექტი იწარმოება, ასევე საჭიროა ცოდნა ზმნის მარტივი ფუძისა, რომლისგანაც ღროთა დანარჩენი ფორმები იწარმოება. საბოლოოდ კი,

საჭიროა გზნათა კლასიფიკაციის გათვალისწინება. აქ წარმოვადგენთ ოთხი კლასის გზნებს.

### გზნათა კლასიფიკაცია

**I კლასის** განეკუთვნებიან ის გზნები, რომელთა აწმყოს ფუძე და გზნის ფუძე ანუ მარტივი ფუძე იდენტურია, ერთი და იგივეა. ესენია ხმოვანფუძიანი გზნები ანუ *verba pura* და თანხმოვანფუძიანი გზნათა ნაწილი, ე. წ. *verba muta*-ხმულ თანხმოვნებზე დაბოლოებული. მაგ:  $\lambda\epsilon\gamma$ -ა,  $\alpha\rho\chi$ -ა,  $\gamma\rho\phi$ -ა და ა. შ.

**II კლასის გზნები.** აწმყოს ფუძის მისაღებად გზნის მარტივი ფუძეს, რომელიც ბოლოვდება ლაბიალურ (ბაგისმიერ) თანხმოვნებზე, ემატება  $\tau$ . ხდება ფონეტიკური პროცესი და  $\phi$   $\tau$ -სთან გამკვეთრდება და გვაძლევს  $\pi$ -ს:  $\beta + \tau > \pi\tau$ ,  $\phi + \tau = \pi\tau$ ,  $\pi + \tau > \pi\tau$  (აქ  $\pi$  უცვლელი რჩება).  $\beta$ აღ  $\tau$  (ფუძე), *praes.*  $\beta\lambda\pi\tau$ -ა ვაენებ.

**III კლასის გზნები** ხორხისმიერ (გუგურალურ) და კბილისმიერ (დენტალურ) თანხმოვნებზე ბოლოვდებიან. ისინი აწმყოს ფუძეს აწარმოებენ მარტივი ფუძეზე იოტას დართვით ანუ იოტიზაციით:  $\pi\rho\alpha\gamma + j > \pi\rho\alpha\sigma\sigma\alpha$  ( $\pi\rho\alpha\tau\tau\alpha$ ) ვაკეთებ. საერთოდ,  $\gamma$ ,  $\kappa$ ,  $\chi + j > \sigma\sigma$  ან  $\tau\tau$  (ორი სიგმა უფრო კონინესთვის არის დამახასიათებელი). დენტალური თანხმოვანი  $\delta + j = \zeta$  (მაგ.:  $\epsilon\lambda\pi\delta$ -ი-ა  $> \epsilon\lambda\pi\zeta$ ა ვიმედოვნებ). აქვე შემოდის  $\lambda$ ,  $\rho$ ,  $\nu$ -ზე დაბოლოებული გზნები;  $\lambda + j = \lambda\lambda$ .  $\beta\alpha\lambda$ -ა  $> \beta\alpha\lambda\lambda$  - „ვისერი“;

$\kappa\rho\iota\nu$ -ი-ა  $> \kappa\rho\iota\alpha$  - „განესჯი“;  $\kappa\alpha\theta\alpha\rho$ -ი-ა  $> \kappa\alpha\theta\alpha\iota\rho\alpha$  - „განეწმენდ“.

**IV კლასის** განეკუთვნებიან ხმულ თანხმოვნებზე დაბოლოებული გზნები და მათთვის დამახასიათებელია ძირეული ხმოვნის ცვლა. ეს გზნები ერთმარცვლიანები არიან. მაგ:  $\lambda\epsilon\pi$ - $\lambda\epsilon\iota\pi$ - $\lambda\epsilon\iota\pi\alpha$  - ვტოვებ;  $\pi\alpha\theta$ - $\pi\alpha\iota\theta$ - $\pi\alpha\iota\theta\alpha$  - ვარწმუნებ, ვაკერებ.

### *Praesens და imperfectum activi და medii (passivi).*

ნიმუშები:  $\pi\acute{\epsilon}\mu\pi\alpha$  - „ეგზავნი“ (*act.*)

$\pi\acute{\epsilon}\mu\pi$ - $\alpha$ - $\mu\alpha\iota$  - „ვიგზავნი (ჩემთვის)“, „ვიგზავნები“.

$\acute{\epsilon}$ - $\pi\epsilon\mu\pi$ - $\alpha$ - $\nu$  - „ეგზავნილი“,  $\acute{\epsilon}$ - $\pi\epsilon\mu\pi$ - $\acute{\alpha}$ - $\mu\eta\upsilon$  - „ვიგზავნილი ჩემთვის“, „ვიგზავნებოლი“.

### *futurum activi და medii.*

ნიმუშები:  $\acute{\alpha}\gamma\alpha$  - „მიმყავს, აწა - „წავიყვან“,  $\acute{\alpha}\zeta\alpha\mu\alpha\iota$  - „წავიყვან ჩემთვის“.

მიმავალი ღრთის მაწარმოებელი  $\sigma$  სუფიქსი ხორხისმიერთან გვაძლევს  $\xi$ -ს, ( $\gamma$ ,  $\kappa$ ,  $\chi + \sigma = \xi$ ), ბაგისმიერთან ( $\beta$ ,  $\pi$ ,  $\phi + \sigma = \psi$ ) გვაძლევს  $\psi$ -ს, ხოლო დენტალი სიგმასთან ამოვარდება:  $\gamma\rho\alpha\phi$ ა -  $\gamma\rho\alpha\psi$ ა -  $\gamma\rho\alpha\psi\alpha\mu\alpha\iota$  - ვწერ;  $\psi\epsilon\sigma\delta\alpha$  -  $\psi\epsilon\sigma\sigma\alpha$  -  $\psi\epsilon\sigma\sigma\alpha\mu\alpha\iota$  - ვაბყუებ.

$\lambda$ ,  $\mu$ ,  $\nu$ ,  $\rho$  - თანხმოვნებზე დაბოლოებული გზნები მომავალს აწარმოებენ კონტრაქციით, შერწყმით:  $\beta\alpha\lambda\lambda$ ა -  $\beta\alpha\lambda$ - $\acute{\epsilon}$ - $\sigma$ ა  $> \beta\alpha\lambda\acute{\epsilon}\alpha$   $> \beta\alpha\lambda\acute{\omega}$  ვისერი (ორ ხმოვანს შორის სიგმა ამოვარდა და მოხდა შერწყმა). *მედიუმში*:  $\beta\alpha\lambda$ - $\acute{\epsilon}$ - $\sigma$ - $\alpha$ - $\mu\alpha\iota$   $> \beta\alpha\lambda$ - $\acute{\epsilon}$ - $\sigma$ - $\alpha$ - $\mu\alpha\iota$   $> \beta\alpha\lambda\sigma\mu\alpha\iota$ . ეს არის ე. წ. *futurum II*, იგივე *futurum contractum* ანუ შერწყმული მომავალი, უსიგმო.

-*ი* ფუძიანი მზნები, რომელთა აწყო -*ი*ცა-ზე ბოლოვდება და ორმეგეტ-მარცვლიანია, გვაძლევს ე. წ. ატიკურ მომავალს (futurum atticum). მაგ: *σομίζω* ფუქრობ, ფუტეა – *σομῶ* აქედან: *σομίσσά* > *σομίσ* > *σομῶ* (*act.*), *σομίσσομαι* > *σομίσομαι* > *σομίσμαι* (*med.*).

### აორისტი თანხმოდანფუძიანი მზნებისა

| praesens          | მარტ. ფუძე | activum | medium   | passivum |
|-------------------|------------|---------|----------|----------|
| ᾄω – მიმყავს      | ᾄγ-        | ᾄξα     | ᾄξάμην   | ᾄχθην    |
| λέγω – ვამბობ     | λεγ-       | ἔλεξα   | ἔλεξάμην | ἔλέχθην  |
| ἄρχω – ვმართავ    | ἀρχ-       | ἤρξα    | ἤρξάμην  | ἤρχθην   |
| τάσσω – განვაწყობ | ταγ-       | ἔταξα   | ἔταξάμην | ἔτάχθην  |
| δῶκω – ვღებუნი    | δωκ-       | ἔδωξα   | ἔδωξάμην | ἔδωχθην  |

γ. კ. χ ვნებითისთ სუფიქსთან გვაძლევს *χ*-ს.

β, π, φ გვაძლევს *φ*-ს, ხოლო ღენტალი მ-სთან გვაძლევს *σ*-ს.

მაგ: *τρίβω* – *ἐτρίβην* ვსრეს

*βλάπτω* – *ἐβλάφην* ვაენებ

*ψέσθω* – *ἐψέσθην* ვაყყუებ

*πείθω* – *ἐπείσθην* ვარწმუნებ

### პერფექტი I მოქმედებითი გვარისა

ის მზნები, რომლებიც ბოლოვდებიან *κω*, *γω*, *χω*, *ττω* (*στω*), *πω*, *βω*, *φω*, *πτω*-ზე, მოქმედებითი გვარის პერფექტს ვერ აწარმოებენ. ღენტალფუძიანები კა სუფიქსის ღართვის შედეგად *κ*-ს წინმდებარე ღენტალს ამოაგდებენ. მაგ:

*σποινδάζω*, *ფუტე* – *σποινδαν* > *ἐσποινδαν* – „ვბუკითობ“. *ῥίζω*, *ფუტეა* – *ῥιζω* > *ῥιζα* – „ვღაუბობ“. ზოგიერთ მზნაში კა სუფიქსის ღართვა იწვევს ფუძისეულ *ν*-ს ღაკარგვას: *κρίνω* > *κέκρικα* – „ვსჯი“. ზოგიერთი მზნის ფუძეში ხდება მეტათეზისი – ბერათა გაღასმა: *βάλλω* > *βέβληκα* – „ვისერი“.

### plusquamperfectum I activi

|           | აღრიწდელი   | გვიანდელი   |                |
|-----------|-------------|-------------|----------------|
| κομίζω    | ἔκεικομίνην | ἔκεικομίνην | – „მომავტეს“   |
| σποινδάζω | ἐσποινδάνην | ἐσποινδάνην | – „ვბუკითობ“   |
| ῥίζω      | ἤρικην      | ἤρικην      | – „ვღაუბობ“    |
| πείθω     | ἐπεπείκην   | ἐπεπείκην   | – „ვარწმუნებ“  |
| φάινω     | ἐπεφάγκην   | ἐπεφάγκην   | – „გამოვარჩენ“ |

### პერფექტი და პლუსკუამპერფექტი თანხმოდანფუძიანი მზნებისა

| praesens | მარტ. ფუძე | perfectum m.-p. | plusqua m.-p. |             |
|----------|------------|-----------------|---------------|-------------|
| ᾄω       | ᾄγ-        | ᾄγμα            | ᾄγμα          | – „მიმყავს“ |
| ἄρχω     | ἀρχ-       | ἤρχμαι          | ἤρχμαι        | – „ვმართავ“ |

|          |          |            |                         |
|----------|----------|------------|-------------------------|
| τάσσω    | ταγ-     | τέταγμα    | ἐτετάγμην – „განეაწყო“  |
| κομίζω   | κομιδ-   | κεκόμισμαι | ἐκεκόμισμην – „მომაქეს“ |
| ἀναγκάζω | ἀναγκαδ- | ἠνάγκασμαι | ἠναγκάσμην – „ვაიძულებ“ |
| φαίνω    | φαν-     | πέφασμαι   | ἐπέφασμην – „გამოვაჩენ“ |

ატიკურში ვნებითი გვარის II აორისტსა და ვნებითი გვარის II მყოფაღს პირველი ოთხი კლასის მშენები აწარმოებენ.

|          |            |               |                           |
|----------|------------|---------------|---------------------------|
| praesens | მარტ. ფუტე | aor. II pass. | fut. II pass.             |
| λέγω     | λεγ-       | ἐλέγην        | λεγήσομαι – „ვაბობ“       |
| μάσσω    | μαγ-       | ἐμάγην        | μαγήσομαι – „ვემელ“       |
| τήκω     | τακ-       | ἐτάκην        | τακήσομαι – „ვადნობ“      |
| βλάπτω   | βλαβ-      | ἐβλάβην       | βλαβήσομαι – „ვავნებ“     |
| κόπτω    | κοπ-       | ἐκόπην        | κοπήσομαι – „ვჭრი, ვკვეთ“ |
| γράφω    | γραφ-      | ἐγράφη        | γραφήσομαι – „ვეწერ“      |
| φαίνω    | φαν-       | ἐφάνην        | φανήσομαι – „ვაჩენ“       |

### ნამშნარი მედსართავი სახელები

ნამშნარი მედსართავი სახელები ანუ adiectiva verbalia I, II, III კლასის მშნათა მარტივ ფუტეებს იყენებს, ხოლო IV კლასის მშნათა აწმყოს ფუტეს დაერთვის დაბოლოებები: -τός, -τή, -τόν და ამ დაბოლოებით ნაწარმოები სახელები შინაარსობლივად მიუთითებენ შესაძლებლობაზე და ქართულში წარსული დროის ვნებითი გვარის მიმღობით გადმოღის (მაგ.: λεκτός, ή, όν – „ნათქვამი“). ხოლო -τέος, -τέα, -τέον დაბოლოებების დართვით ნაწარმოები სახელები შინაარსობლივად ვალდებულების მნიშვნელობას იძენენ და მომავალი დროის ვნებითი გვარის ილენგურია (მაგ.: λεκτέος, λεκτέα, λεκτέον – სათქმელი, ანუ ის, რაც უნდა თქვას, ვალდებული ხარ, თქვა). ეს სახელები იბრუნვის I და II კანკელდობით.

### მი უღლების მშნები

მი უღლების მშნების ორი ჯგუფია. I ჯგუფს განეკუთვნებიან მშნები, რომლებიც ბოლოვდებიან ისეთ ხმოვნებზე, როგორცაა: ε, ο, α. მი-ზე დაბოლოებული მშნები ა-ზე დაბოლოებულთაგან ძირითადად განსხვავდება პრეზენსში, იმპერფექტსა და II აორისტში; დაბოლოებები ამ დროებში ფუტეს შემაერთებელ ხმოვანთა გარეშე დაერთვის. გამონაკლისია კავშირებითი კილო: აქაც, ისევე როგორც უღლების მშნებში, შემაერთებული ხმოვნებია და η.

მი უღლების მშნებში თითქმის შემონახულია პირის ნიშანთა ადრინდელი დაბოლოებები:

<sup>5</sup> λέγω, κόπτω, γράφω მშნებს ვნებითი გვარის ორივე აორისტი აქვთ: ἐλέχθην-ἐλέγην, ἐκόφθην-ἐκόπην, ἐγράφθην-ἐγράφην.

**singularis**

p.p. -μ

p.s. -ς (ნაცვლადთ-სა)

p.t. -σι (ნაცვლადτ-სა)

**pluralis**

p.p. -μεν

p.s. -τε

p.t. -ασι(&lt; αὔτι)

**dualis**

p.s. -τον

p.t. -τον

μ ულლების ზმნათა გარკვეული ნაწილი აწმყოს ფუძეს გაორკეცების ანუ რედუპლიკაციის მეშვეობით აწარმოებს. ზმნის დასაწყის თანხმომანს დაერთვის (იოტა) და ამგვარად მიღებული მარცვალ დაემატება წინ მარტივ ფუძეს. ამ ზმნებს პრეზენსში, იმპერატივსა და II პირისგში ინდიკატივის მოქმედებითი გვარის მხოლოდით რიცხვში უგრძელდებათ ფუძისეული მოკლე ხმოვნები: ε და α > η, ο > ω. მრავლობითსა და ორობითში ხმოვანი არ გრძელდება.

**activum****praesens****ind. sing.**

| მარტ. ფუძე. მც-   | მი-         | მ-        | მტა-         |
|-------------------|-------------|-----------|--------------|
| „ეღებ“            | „ეაძლებ“    | „ეუშეებ“  | „ეღებ“       |
| p.p. τίν-მი-μ     | მინ-μ       | მ-μ       | მ-მτ-μ       |
| p.s. τίν-მი-ς     | მინ-მ-ς     | მ-მ-ς     | მ-მτ-მ-ς     |
| p.t. τίν-მი-σι(ν) | მინ-მ-σι(ν) | მ-მ-σι(ν) | მ-მτ-მ-σι(ν) |

**pluralis**

|                    |               |            |               |
|--------------------|---------------|------------|---------------|
| p.p. τίν-მი-μεν    | მინ-მი-μεν    | მ-მ-μεν    | მ-მτ-მ-μεν    |
| p.s. τίν-მი-τε     | მინ-მი-τε     | მ-მ-τε     | მ-მτ-მ-τε     |
| p.t. τίν-მი-ασι(ν) | მინ-მი-ασι(ν) | მ-მ-ασι(ν) | მ-მτ-მ-ασι(ν) |

**dualis**

|                 |            |         |            |
|-----------------|------------|---------|------------|
| p.s. τίν-მი-τον | მინ-მი-τον | მ-მ-τον | მ-მτ-მ-τον |
| p.t. τίν-მი-τον | მინ-მი-τον | მ-მ-τον | მ-მτ-მ-τον |

**conj. sing.**

|            |       |     |      |
|------------|-------|-----|------|
| p.p. τίν-მ | მინ-მ | მ-მ | მ-მτ |
| p.s. τίν-მ | მინ-მ | მ-მ | მ-მτ |
| p.t. τίν-მ | მინ-მ | მ-მ | მ-მτ |

**pluralis**

|      |             |             |           |             |
|------|-------------|-------------|-----------|-------------|
| p.p. | τι-θῶ-μεν   | δι-δῶ-μεν   | ἰ-ῶ-μεν   | ἰ-στῶ-μεν   |
| p.s. | τι-θῆ-τε    | δι-δῶ-τε    | ἰ-ῆ-τε    | ἰ-στῆ-τε    |
| p.t. | τι-θῶ-σι(ν) | δι-δῶ-σι(ν) | ἰ-ῶ-σι(ν) | ἰ-στῶ-σι(ν) |

**dualis**

|      |           |           |         |           |
|------|-----------|-----------|---------|-----------|
| p.s. | τι-θῆ-τον | δι-δῶ-τον | ἰ-ῆ-τον | ἰ-στῆ-τον |
| p.t. | τι-θῆ-τον | δι-δῶ-τον | ἰ-ῆ-τον | ἰ-στῆ-τον |

**opt.sing.**

|      |           |           |         |           |
|------|-----------|-----------|---------|-----------|
| p.p. | τι-θείη-ν | δι-δοίη-ν | ἰ-εἶη-ν | ἰ-σταίη-ν |
| p.s. | τι-θείη-ς | δι-δοίη-ς | ἰ-εἶη-ς | ἰ-σταίη-ς |
| p.t. | τι-θείη   | δι-δοίη   | ἰ-εἶη   | ἰ-σταίη   |

**pluralis**

|      |            |            |          |            |
|------|------------|------------|----------|------------|
| p.p. | τι-θεῖ-μεν | δι-δοῖ-μεν | ἰ-εῖ-μεν | ἰ-σταῖ-μεν |
| p.s. | τι-θεῖ-τε  | δι-δοῖ-τε  | ἰ-εῖ-τε  | ἰ-σταῖ-τε  |
| p.t. | τι-θεῖε-ν  | δι-δοῖε-ν  | ἰ-εῖε(ν) | ἰ-σταῖε-ν  |

**dualis**

|      |            |            |          |            |
|------|------------|------------|----------|------------|
| p.s. | τι-θεῖ-τον | δι-δοῖ-τον | ἰ-εῖ-τον | ἰ-σταῖ-τον |
| p.t. | τι-θεῖ-την | δι-δοῖ-την | ἰ-εῖ-την | ἰ-σταῖ-την |

**imperat.sing.**

|      |           |           |         |           |
|------|-----------|-----------|---------|-----------|
| p.p. | -         | -         | -       | -         |
| p.s. | τί-θει    | δί-δου    | ἴ-ει    | ἴ-στη     |
| p.t. | τι-θέε-τω | δι-δόε-τω | ἰ-έε-τω | ἰ-στάε-τω |

**pluralis**

|      |             |             |           |             |
|------|-------------|-------------|-----------|-------------|
| p.p. | -           | -           | -         | -           |
| p.s. | τί-θεε-τε   | δί-δοε-τε   | ἴ-εε-τε   | ἴ-σταε-τε   |
| p.t. | τι-θέε-ντων | δι-δόε-ντων | ἰ-έε-ντων | ἰ-στάε-ντων |

**dualis**

|       |            |            |          |            |
|-------|------------|------------|----------|------------|
| p.s.  | τί-θεε-τον | δί-δοε-τον | ἴ-εε-τον | ἴ-σταε-τον |
| p.t.  | τι-θέε-των | δι-δόε-των | ἰ-έε-των | ἰ-στάε-των |
| inf.  | τι-θέε-ναι | δι-δόε-ναι | ἰ-έε-ναι | ἰ-στάε-ναι |
| part. | τι-θείς    | δι-δούς    | ἰ-εῖς    | ἰ-στάς     |
|       | τι-θείσα   | δι-δοῦσα   | ἰ-εῖσα   | ἰ-στάσα    |
|       | τι-θέν     | δι-δόν     | ἰ-έν     | ἰ-στά      |

|      |             |           |         |           |
|------|-------------|-----------|---------|-----------|
| gen. | τι-θέε-ντος | δι-δόντος | ἰ-έντος | ἰ-στάντος |
|      | τι-θείσης   | δι-δοῦσης | ἰ-είσης | ἰ-στάσης  |
|      | τι-θέε-ντος | δι-δόντος | ἰ-έντος | ἰ-στάντος |

**imperfectum****singularis**

|      |            |            |        |         |
|------|------------|------------|--------|---------|
| p.p. | ἐ-τί-θην   | ἐ-δίδου-ν  | ἴ-ει-ν | ἴ-στη-ν |
| p.s. | ἐ-τί-θει-ς | ἐ-δί-δου-ς | ἴ-ει-ς | ἴ-στη-ς |
| p.t. | ἐ-τί-θει   | ἐ-δί-δου   | ἴ-ει   | ἴ-στη   |

**pluralis**

|      |             |             |         |           |
|------|-------------|-------------|---------|-----------|
| p.p. | ἐ-τί-θε-μεν | ἐ-δί-δο-μεν | ἴ-ε-μεν | ἴ-στα-μεν |
| p.s. | ἐ-τί-θε-τε  | ἐ-δί-δο-τε  | ἴ-ε-τε  | ἴ-στα-τε  |
| p.t. | ε-τί-θε-σαν | ἐ-δί-δο-σαν | ἴ-ε-σαν | ἴ-στα-σαν |

**dualis**

|      |             |             |         |           |
|------|-------------|-------------|---------|-----------|
| p.s. | ἐ-τί-θε-τον | ἐ-δί-το-τον | ἴ-ε-τον | ἴ-στα-τον |
| p.t. | ἐ-τι-θέ-την | ἐ-δι-δό-την | ἴ-έ-την | ἴ-στα-την |

**aoristus II****ind. sing.**

|      |            |            |         |         |
|------|------------|------------|---------|---------|
| p.p. | ἔ-θηκ-α    | ἔ-δωκ-α    | ἦκ-α    | ἔ-στη-ν |
| p.s. | ἔ-θηκ-ας   | ἔ-δωκ-ας   | ἦκ-ας   | ἔ-στη-ς |
| p.t. | ἔ-θηκ-ε(ν) | ἔ-δωκ-ε(ν) | ἦκ-ε(ν) | ἔ-στη   |

**pluralis**

|      |          |          |        |           |
|------|----------|----------|--------|-----------|
| p.p. | ἔ-θε-μεν | ἔ-δο-μεν | εἶ-μεν | ἔ-στη-μεν |
| p.s. | ἔ-θε-τω  | ἔ-δο-τε  | εἶ-τε  | ἔ-στη-τε  |
| p.t. | ἔ-θε-σαν | ἔ-δο-σαν | εἶ-σαν | ἔ-στη-σαν |

**dualis**

|      |          |          |        |           |
|------|----------|----------|--------|-----------|
| p.s. | ἔ-θε-τον | ἔ-δο-τον | εἶ-τον | ἔ-ετη-τον |
| p.t. | ἔ-θέ-την | ἔ-δό-την | εἶ-την | ἔ-στή-την |

**conj. sing.**

|      |          |          |         |           |
|------|----------|----------|---------|-----------|
| p.p. | (ἴνα) θῶ | (ἴνα) δῶ | (ἴνα) ᾶ | (ἴνα) στῶ |
| p.s. | - θῆς    | δῆς      | - ῆς    | - στῆς    |

და ა. შ. როგორც პრეზენსის კავშირებით.

**opt. sing.**

|      |               |               |              |                |
|------|---------------|---------------|--------------|----------------|
| p.p. | (εἴθε) θείη-ν | (εἴθε) δοίη-ν | (εἴθε) εἴη-ν | (εἴθε) σταίη-ν |
| p.s. | - θείη-ς      | - δοίη-ς      | - εἴη-ς      | - σταίη-ς      |

და ა. შ. როგორც პრეზენსის ოპტიტივით.

**sing. imperat.**

|      |       |       |      |        |
|------|-------|-------|------|--------|
| p.s. | θέ-ς  | δό-ς  | ἔ-ς  | στή-θι |
| p.t. | θέ-τω | δό-τω | ἔ-τω | στή-τω |

**pluralis**

|      |         |         |        |          |
|------|---------|---------|--------|----------|
| p.s. | θέ-τε   | δό-τε   | ἔ-τε   | στή-τε   |
| p.t. | θέ-ντων | δό-ντων | ἐ-ντων | στά-ντων |

**dualis**

|       |          |          |         |           |
|-------|----------|----------|---------|-----------|
| p.s.  | θέ-τον   | δό-τον   | ἔ-τον   | στή-τον   |
| p.t.  | θέ-των   | δό-των   | ἐ-των   | στή-των   |
| inf.  | θεῖναι   | δοῦναι   | εἶναι   | στήναι    |
| part. | θείς     | δούς     | εἷς     | στάς      |
|       | θεῖσα    | δοῦσα    | εἷσα    | στάσα     |
|       | θέν      | δόν      | ἔν      | σάν       |
| gen.  | θέ-ντ-ος | δό-ντ-ος | ἔ-ντ-ος | στά-ντ-ος |
|       | θείσης   | δούσης   | εἷσης   | στάσης    |
|       | θέ-ντ-ος | δό-ντ-ος | ἔ-ντ-ος | στά-ντ-ος |

**medium (passivum) praesens****ind. sing.**

|      |           |           |         |           |
|------|-----------|-----------|---------|-----------|
| p.p. | τί-θε-μαι | δίδομαι   | ἴ-ε-μαι | ῖ-στα-μαι |
| p.s. | τί-θε-σαι | δί-δο-σαι | ἴ-ε-σαι | ῖ-στα-σαι |
| p.t. | τί-θε-ται | δί-δο-ται | ἴ-ε-ται | ῖ-στα-ται |

**pluralis**

|      |            |            |          |            |
|------|------------|------------|----------|------------|
| p.p. | τι-θέ-μεθα | δι-δό-μεθα | ἰ-έ-μεθα | ῖ-στά-μεθα |
| p.s. | τί-θε-σθε  | δί-δο-σθε  | ἰ-ε-σθε  | ῖ-στα-σθε  |
| p.t. | τί-θε-νται | δί-δο-νται | ἰ-ε-νται | ῖ-στα-νται |

**dualis**

|      |            |            |          |            |
|------|------------|------------|----------|------------|
| p.s. | τί-θε-σθον | δί-δο-σθον | ἴ-ε-σθον | ῖ-σατ-σθον |
| p.t. | τί-θε-σθον | δί-δο-σθον | ἴ-ε-σθον | ῖ-στα-σθον |

**conj. sing.**

|      |               |               |             |          |
|------|---------------|---------------|-------------|----------|
| p.p. | (ἵνα)τι-θῶμαι | (ἵνα)δι-δῶμαι | (ἵνα)ἰ-ῶμαι | ἰ-στῶμαι |
|------|---------------|---------------|-------------|----------|

ῥα α.β.

**opt. sing.**

|      |            |            |          |            |
|------|------------|------------|----------|------------|
| p.p. | τι-θεί-μην | δι-δοί-μην | ἰ-εῖ-μην | ῖ-σταί-μην |
|------|------------|------------|----------|------------|

ῥα α.β.

**imperat. sing.**

|      |           |           |         |           |
|------|-----------|-----------|---------|-----------|
| p.s. | τί-θε-σο  | δί-δο-σο  | ἴ-ε-σο  | ῖ-στά-σο  |
| p.t. | τι-θέ-σθω | δι-δό-σθω | ἰ-έ-σθω | ῖ-στά-σθω |

**pluralis**

|      |            |            |          |            |
|------|------------|------------|----------|------------|
| p.s. | τί-θε-σθε  | δί-δο-σθε  | ἴ-ε-σθε  | ῖ-στά-σθε  |
| p.t. | τι-θέ-σθων | δι-δό-σθων | ἰ-έ-σθων | ῖ-στά-σθων |

**dualis**

|       |              |              |            |              |
|-------|--------------|--------------|------------|--------------|
| p.s.  | ტი-მე-სთონ   | მი-მო-სთონ   | წ-ეს-სთონ  | წ-სტა-სთონ   |
| p.t.  | ტი-მე-სთან   | მი-მო-სთან   | წ-ე-სთან   | წ-სტა-სთან   |
| inf.  | ტი-მე-სთაი   | მი-მო-სთაი   | წ-ე-სთაი   | წ-სტა-სთაი   |
| part. | ტი-მე-მეწონს | მი-მო-მეწონს | წ-ე-მეწონს | წ-სტა-მეწონს |
|       | ტი-მე-მეწი   | მი-მო-მეწი   | წ-ე-მეწი   | წ-სტა-მეწი   |
|       | ტი-მე-მეწონ  | მი-მო-მეწონ  | წ-ე-მეწონ  | წ-სტა-მეწონ  |

**imperfectum****singularis**

|      |            |            |        |          |
|------|------------|------------|--------|----------|
| p.p. | მ-ტი-მე-მი | მ-მი-მო-მი | მ-ე-მი | მ-სტა-მი |
| p.s. | მ-ტი-მე-სო | მ-მი-მო-სო | მ-ე-სო | მ-სტა-სო |
| p.t. | მ-ტი-მე-თო | მ-მი-მო-თო | მ-ე-თო | მ-სტა-თო |

**pluralis**

|      |              |              |          |            |
|------|--------------|--------------|----------|------------|
| p.p. | მ-ტი-მე-მემა | მ-მი-მო-მემა | მ-ე-მემა | მ-სტა-მემა |
| p.s. | მ-ტი-მე-მემა | მ-მი-მო-მემა | მ-ე-მემა | მ-სტა-მემა |
| p.t. | მ-ტი-მე-მემა | მ-მი-მო-მემა | მ-ე-მემა | მ-სტა-მემა |

**dualis**

|      |              |              |          |            |
|------|--------------|--------------|----------|------------|
| p.s. | მ-ტი-მე-სთონ | მ-მი-მო-სთონ | მ-ე-სთონ | მ-სტა-სთონ |
| p.t. | მ-ტი-მე-სთი  | მ-მი-მო-სთი  | მ-ე-სთი  | მ-სტა-სთი  |

**aoristus II medii****ind. sing.**

|      |         |         |        |           |
|------|---------|---------|--------|-----------|
| p.p. | მ-მე-მი | მ-მო-მი | მ-ე-მი | წ-სტა-მი* |
| p.s. | მ-მე-სო | მ-მო-სო | მ-ე-სო |           |
| p.t. | მ-მე-თო | მ-მო-თო | მ-ე-თო |           |

\* წ-სტა-მი-ს არა აქვს aor. II მედიუმის მნიშვნელობა.

**pluralis**

|      |           |           |          |
|------|-----------|-----------|----------|
| p.p. | მ-მე-მემა | მ-მო-მემა | მ-ე-მემა |
| p.s. | მ-მე-მემა | მ-მო-მემა | მ-ე-მემა |
| p.t. | მ-მე-მემა | მ-მო-მემა | მ-ე-მემა |

**dualis**

|      |           |           |          |
|------|-----------|-----------|----------|
| p.s. | მ-მე-სთონ | მ-მო-სთონ | მ-ე-სთონ |
| p.t. | მ-მე-სთი  | მ-მო-სთი  | მ-ე-სთი  |

**conj. sing.**

|      |              |              |              |
|------|--------------|--------------|--------------|
| p.p. | (წა) მ-მი-მი | (წა) მ-მი-მი | (წა) მ-მი-მი |
| p.s. | მ-მი         | მ-მი         | მ-მი         |

და ა.შ. როგორც პრეზენტის კავშირებით.



ასევეა: *plusquam.* ἔσθηκε – ვიდექი  
*fut. III* ἔσθήξω – დავლეკი

### ἱσθημα მზნის ფორმები პერფექტში

ამ მზნას ორ-ორი ფორმა აქვს: ერთი ნაწარმოებია κ-ს ღართვით, მეორე კი იწარმოება რედუქლიცირებულ ἔσθα ფუძეზე პირის ნიშნების უშუალო ღართვით:

#### perfectum

##### singularis

| ind.           | conj.   | opt.    | imperat.          |
|----------------|---------|---------|-------------------|
| p.p. ἔσθηκα    | ἔσθηκα  | ἔσθαιην | -                 |
| p.s. ἔσθηκας   | ἔσθήκης | ἔσθαιης | ἔσθηκε (ἔσθαθι)   |
| p.t. ἔσθηκε(ν) | ἔσθηκη  | ἔσθαιη  | ἔσθηκέτω (ἔστάτω) |

##### pluralis

| ind.                      | conj.               | opt.     | imperat.                 |
|---------------------------|---------------------|----------|--------------------------|
| p.p. ἔσταμεν (ἔσθηκαμεν)  | ἔσθῳμεν (ἔσθηκαμεν) | ἔσθαιμεν | -                        |
| p.s. ἔστατε (ἔσθηκατε)    | ἔσθητε              | ἔσθαιτε  | ἔστατε                   |
| p.t. ἔσθασι (ἔσθηकाσι(ν)) | ἔσθῳσι (ν)          | ἔσθαιεν  | ἔσταντων<br>(/ἔστάτωσαν) |

##### dualis

|                           |                       |          |         |
|---------------------------|-----------------------|----------|---------|
| p.s. ἔστατον (ἔσθηκατον)  | ἔσθητον               | ἔσθαιτον | ἔστατον |
| p.t. ἔστατον (ἔσθηκατον)  | ἔσθητον               | ἔσθαιτην | ἔστάτων |
| inf. ἔσθᾰναι = ἔσθηκέναι  |                       |          |         |
| part. ἔσθῳς = ἔσθηκῳς     |                       |          |         |
|                           | ἔσθῳσα = ἔσθηκῡσα     |          |         |
|                           | ἔσθός = ἔσθηκός       |          |         |
| gen. ἔσθῳτος = ἔσθηκόςτος |                       |          |         |
|                           | ἔσθῳσης = ἔσθηκουσίας |          |         |
|                           | ἔσθῳτος = ἔσθηκόςτος  |          |         |

### პრევერბიანი მზნები

ἀνα-τίθημι – ვუძღვნი, ვწირავ, დავუდგამ  
 ἀντι-τίθημι – ვუპირისპირებ  
 ἐπι-τίθημι – დავურთავ, დავუმატებ  
 δια-τίθημι – მოვაწესრიგებ  
 συγ-τίθημι – ვაჯამებ  
 ἀπο-τίθημι – გადავლებ  
 ἐν-τίθημι – ჩავერთავ, ჩავლებ

παροσ-ძმუჲს – დაუშმატებ  
 ἄπο-ძნდჲს – გაღავეცემ, გაღაუაწოდებ  
 ἀνα-ძნდჲს – გაღავეცემ  
 ἐκ-ძნდჲს – გაღავეცემ, გამოვცემ  
 μετα-ძნდჲს – ეუნაწილებ, ვაუწყებ  
 παρα-ძნდჲს – გავცემ, გაღავეცემ  
 ἀν-ისძჲს – აღვადგენ  
 ἐφ-ისძჲს – აღვმართავ, წინ ვაყენებ  
 παρ-ისძჲს – გვერდით ვაყენებ  
 ἄφ-ისძჲს – გაღავეღვამ, უკუვადგებ  
 καθ-ისძჲს – ღადავდგენ, ვაჩერებ  
 παρ-ისძჲს – წამოვწევ  
 συσ-იჲს – მესმის  
 ἐφ-იჲს – ვგზავნი, ვაქებებ  
 παρ-იჲს – წარუგზავნი  
 παρ-იჲს – ხელიდან ვუშვებ  
 ἐφ-იჲს – მოვისურვებ

## **II აორისტიკის მქონეა უღლების ზმნები (ძირეული აორისტიკი)**

βαίνω (ფუძე βα, βη) – დაველივარ

ind.    ἔβην  
 conj.   βῶ  
 opt.    βαίην  
 imper. βῆθι  
 inf.    βῆσαι

part.   βάς (βάντος)  
           βᾶσα (βάσσης)  
           βάν (βάντος)

γίγνομαι (ფუძე γω, γο) – ვცნობ, ვიგებ

ind.    ἔγωγαν  
 conj.   γῶ  
 opt.    γοίην  
 imper. γῶθι  
 inf.    γῶναι  
 part.   γοῖς (IIIკ.)  
           γοῖσα (Iკ.)  
           γόν (IIIკ.)

## ფორმანაკლი მზებები — *verba defectiva*

ესენია: *φημι* — ვამბობ; *εἰμι* — ვარ; *εἶμι* — წავალ; *οἶδα* — ვიცი; *κείμαι* — ვწევარ, ვარ; *χρή* — საჭიროა, უნდა; *ἦμι* — ვამბობ.

### **singularis**

|      | ind.     | conj. | opt.  | imper. imperf. | inf.   |
|------|----------|-------|-------|----------------|--------|
| p.p. | φη-μί    | φῶ    | φαίην | -              | ἔ-φη-ν |
| p.s. | φη-ς     | φαίης | φᾶ-θι | φά-θι          | φᾶ-ναι |
| p.t. | φη-σί(ν) | φῆ    | φαίη  | φά-τω          | ἔ-φη   |

### **pluralis**

|      |          |          |         |         |          |                     |
|------|----------|----------|---------|---------|----------|---------------------|
| p.p. | φᾶ-μέν   | φῶ-μεν   | φαῖ-μεν | -       | ἔ-φᾶ-μεν | <i>part.</i> φάσκων |
| p.s. | φᾶ-τέ    | φῆ-τε    | φαῖ-τε  | φά-τε   | ἔ-φᾶ-τε  | φάσκουσα            |
| p.t. | φᾶ-σί(ν) | φῶ-σι(ν) | φαῖ-εν  | φά-ντων | ἔ-φᾶ-σαν | φάσκον              |

### **dualis**

|      |               |         |        |           |
|------|---------------|---------|--------|-----------|
| p.s. | φᾶ-τόν φῆ-τον | φαῖ-τον | φά-τον | ἔ-φᾶ-τον  |
| p.t. | φᾶ-τόν φῆ-τον | φαῖ-την | φά-των | ἔ- φᾶ-την |

*fut.* φή-σω და ა.შ.

*aor.* ἔ-φη-σα და ა.შ.

ἦμι „ვამბობ“ მზნას აქვს შემდეგი ფორმები: I პირი *imperf.*-ის და III პირი — ἦ, ἦν  
 δ' ἔγώ „ეთქვი“; ἦ δ' ὅς „თქვამან“; ἦ δ' ἦ „თქვა (ქალმა)“.

## εἰμι — ვარ

### **praesens**

#### **singularis**

|      | ind.  | conj. | opt.  | imper. | inf.  |
|------|-------|-------|-------|--------|-------|
| p.p. | εἰ-μί | ῶ     | εἴη-ν | -      |       |
| p.s. | εἰ    | ῆς    | εἴη-ς | ἴσ-θι  | εἶναι |
| p.t. | ἔσ-τί | ῆ     | εἴη   | ἔσ-τω  |       |

#### **pluralis**

|      |         |         |        |        |  |
|------|---------|---------|--------|--------|--|
| p.p. | ἔσ-μέν  | ῶ-μεν   | εἴ-μεν | -      |  |
| p.s. | ἔσ-τέ   | ῆ-τε    | εἴ-τε  | ἔσ-τε  |  |
| p.t. | εἰσί(ν) | ῶ-σι(ν) | εἴ-εν  | ἔσ-των |  |

#### **dualis**

|      |        |       |         |        |
|------|--------|-------|---------|--------|
| p.s. | ἔσ-τόν | ῆ-τον | εἴη-τον | ἔσ-τον |
| p.t. | ἔσ-τόν | ῆ-τον | εἴη-την | ἔσ-των |

*part.* ὢν, οὔσα, ὄν

*gen.* ὄντ-ος, οὔσης, ὄντ-ος

## **futurum**

### **singularis**

|             | <b>ind.</b> | <b>opt.</b> | <b>inf.</b> |
|-------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>p.p.</b> | ἔσ-ο-μαι    | ἔσ-οί-μην   |             |
| <b>p.s.</b> | ἔσῃ ἂν ἔσῃ  | ἔσ-οι-ο     | ἔσ-ε-σθαι   |
| <b>p.t.</b> | ἔσ-ται      | ἔσ-οι-το    |             |

### **pluralis**

|             |           |            |
|-------------|-----------|------------|
| <b>p.p.</b> | ἔσ-ο-μεθα | ἔσ-οί-μεθα |
| <b>p.s.</b> | ἔσ-ε-σθε  | ἔσ-οι-σθε  |
| <b>p.t.</b> | ἔσ-ο-νται | ἔσ-οι-ντο  |

### **dualis**

|              |                                   |            |
|--------------|-----------------------------------|------------|
| <b>p.s.</b>  | ἔσ-ε-σθιν                         | ἔσ-οι-σθιν |
| <b>p.t.</b>  | ἔσ-ε-σθιν                         | ἔσ-οί-σθη  |
| <b>part.</b> | ἔσ-ο-μενος, ἔσ-ο-μένη, ἔσ-ο-μενον |            |
| <b>gen.</b>  | ἔσομένου, ἐσομένης, ἐσομένου      |            |

## **imperfectum**

### **singularis**

|             |       |
|-------------|-------|
| <b>p.p.</b> | ἦν, ἦ |
| <b>p.s.</b> | ἦσθα  |
| <b>p.t.</b> | ἦν    |

### **pluralis**

|             |             |
|-------------|-------------|
| <b>p.p.</b> | ἦμεν        |
| <b>p.s.</b> | ἦτε ἂν ἦσθε |
| <b>p.t.</b> | ἦσαν        |

### **dualis**

|             |        |
|-------------|--------|
| <b>p.s.</b> | ἦσ-τον |
| <b>p.t.</b> | ἦσ-την |

Ἐἰς მომდინარეობს ἔσ-μ-საგან; Ἐἰ მომდინარეობს ἔσ-σ-საგან; ἔσ-τ-ს ფორმაში შენარჩუნებულია ფუძეც და დაბოლოება; ფორმა ἔ-σ-ს მომდინარეობს ἔ-σ-ν-საგან.

კონიუნქტივის, კავშირებითი კილოს ᾶ მიღებულია ἔσ-ა-საგან (ინტერვოკალურ პოზიციაში სიგმა ამოუვარდება და ხდება კონტრაქცია, შერწყმა). ოპტატივი მიღებულია ფუძისაგან ἔσ-σ-η-ν > ἔ-σ-η, ხოლო ἔσ-σ-μ-საგან > ἔ-σ-μ. ინფინიტივი (საწყისი) მიღებულია ἔσ-ν-ა-დან > ἔ-σ-ა, პარტიციპიუმი ᾶν მიღებულია ἔ-σ-ᾶν ფორმისაგან.

იმპერფექტში მოხდა რაოდენობითი ნამატი (ε > η). ἦ-სა ფორმამ მოგვცა ἦ (ἦν).

პრეზენტის III პირის ფორმა ἔσται შეიძლება იყოს ბოლოდან II მარცვალზე მახვილით (ანუ: ἔσται), იმ შემთხვევაში, როცა წინადადების დასაწყისშია, ან იხმარება ისეთი მნიშვნელობით, როგორიცაა: „არსებობს“, „შესაძლებელია“; ასევე იმ შემთხვევაში, როცა წინ უძღვის სიტყვები, οὐκ და μή „არა“, ἐν „თუ“, καὶ „და“, ὥς „როგორც“, ἀλλ „მაგრამ“. (მაგ.: τοῦτ' ἔσται „ესე იგი“, ἀλλ' ἔσται „მაგრამ არის“).

პრევერბიან ფორმებში მახვილი გადადის პრევერბზე *პრეზენტის ინდიკატივის და იმპერატივი* მაგ.: πᾶρ-εἰμι „ეარ“, πᾶρ-ισθι „იყავ!“

## ἔμ – წავალ

### praesens

#### singularis

|      | ind.  | conj. | opt.    | imper. | inf.    |
|------|-------|-------|---------|--------|---------|
| p.p. | εἶ-μι | ἴ-ω   | ἴ-οι-μι | -      |         |
| p.s. | εἶ    | ἴ-ης  | ἴ-οι-ς  | ἴ-θι   | ἴ-έ-ναι |
| p.t. | εἶ-σι | ἴ-η   | ἴ-οι    | ἴ-τω   |         |

#### pluralis

|      |           |            |          |                    |  |
|------|-----------|------------|----------|--------------------|--|
| p.p. | ἴ-μεν     | ἴ-ω-μεν    | ἴ-οι-μεν | -                  |  |
| p.s. | ἴ-τε      | ἴ-η-τε     | ἴ-οι-τε  | ἴ-τε               |  |
| p.t. | ἴ-ασιν(ν) | ἴ-ω-σιν(ν) | ἴ-οιεν-ν | ἴ-ό-ντων = ἴ-τωσαν |  |

#### dualis

|       |                     |                  |       |
|-------|---------------------|------------------|-------|
| p.s.  | ἴ-τον               | ἴ-η-τον ἴ-οι-τον | ἴ-τον |
| p.t.  | ἴ-τον               | ἴ-η-τον ἴ-οι-την | ἴ-τῶν |
| part. | ἴ-ών, ἴ-όντων, ἴ-όν |                  |       |

### imperfectum

#### singularis

|      |                |
|------|----------------|
| p.p. | ἴ-α, ἴ-ειν     |
| p.s. | ἴ-εισθα, ἴ-εις |
| p.t. | ἴ-ει(ν), ἴ-ει  |

#### pluralis

|      |               |
|------|---------------|
| p.p. | ἴ-μεν         |
| p.s. | ἴ-τε          |
| p.t. | ἴ-σαν, ἴ-εσαν |

*adjectivum verbale* ἰτέον, ἰτητέον – ამ გზნას პრეზენტში აქვს მომავლის მნიშვნელობა. ἔρχομαι იხმარება ახლანდელი დროის მნიშვნელობით.

*ბერძნულ პროზაში* გამოიყენება கடθ-ημαι „ეზივარ“ გზნა, რომელიც მნიშვნელობით ახლანდელი დროა, ფორმით კი პერფექტი.

| ind.     | conj.    | opt.                     | imper. | imperf. |
|----------|----------|--------------------------|--------|---------|
| κἀθῆμαι, | καθῆμαι, | καθίσκη, κἀθῆσο = κἀθισ, | κἀθῆθι | κἀθῆμαι |

inf.           καμῆσθαι  
part.       καμῆμενος, -μένη, -μενον

ასევე: κείμαι „ვეწვარ“, „ვარ“, „ვიმყოფები“ – მნიშვნელობით ახლანდელი დროა, ფორმით პერფექტი. ინფინიტივია – κείσθαι.

### οἶδα

(ὶδ-, εἰδ-, ε-, οἰδ- ფუძეებია). II პერფექტია, არარელუპლიცირებულია, მნიშვნელობით აწმყოა: „ვიცი“ (ამ გზის ფუძეები უკავშირდება ὅρᾱ „ეხედავ“ გზის II აორისტის εἰδου-ის ფუძეს, მამასადაბე, „ცოდნისა“ და „ნახვის“ აღმ-ნიშვნელ გზებში ერთი და იგივე ფუძეა გამოყენებული):

|              |         |         |        |         |
|--------------|---------|---------|--------|---------|
| ind.         | conj.   | opt.    | imper. | inf.    |
| οἶδα         | εἰδᾶν   | εἰδέιην | ἴσθι   | εἰδέναι |
| part. εἰδᾶς, | εἰδῶτος |         |        |         |
| εἰδῶν,       | εἰδῶσας |         |        |         |
| εἰδῶς,       | εἰδῶτος |         |        |         |

ნამზნარი მედსართავი ἰστέος, ἰστέα, ἰστέον

### χρῆ „საჭიროა“, „უნდა“

ეს არის პირნაკლი გზნა. იხმარება მხოლოდ მხ. რიცხვის III პირში. იგი უბრუნ-ველი არსებითი სახელია, რომელიც „ყოფნა“ გზნის ფორმებს უერთდება და გვაძლევს უპირო გზნას. *Praesens*: ind. χρῆ (+ ἔστι) „საჭიროა“.

*Fut.* χρῆσται „საჭირო იქნება“; *imperf.* χρῆν = ἔχρῆν „საჭირო იყო“; *conj.* χρῆ + ἦ = χρῆ „საჭირო იყოს“; *opt.* χρῆ + εἴη = χρεῖη „ნეტავ საჭირო იყოს“; *inf.* χρῆ + εἶναι = χρῆναι „საჭიროა“, *part.* χρέων.

### μῖ – უღლების გზნათა II ჯგუფი

ეს გზნები ორფუძიანებია და პრეზენსში და იმპერფექტში გაძლიერებულია ნუ (νν) სუფიქსით. დანარჩენი დროები იწარმოება ῶ – უღლების ანალოგიით. მაგ: δέικ-νυ-μι „ეუჩვენებ“, მარტივი ფუძეა δέικ, აწმყოს ფუძე δέικ-νυ. მისი ფორმე-ბია: *fut. ind.* δέιξω, *aor.* ἔ-δειξα, *perf.* δέ-δειχ-α, *plusquamperf.* ἔ-δε-δείχ-η, -ειν და ა. შ.

*inf.* δέικ-νῆ-ναι, *part.* δέικ-νῦς, δέικ-νῦσα, δέικ-νῦ-ν. *Praes. med.-pass:* δέικ-νυμαι (*ind.*), δέικνυσίμην (*opt.*), δέικνύσμαι (*conj.*), δέικνυσσο (*imper.*).

### ბერძნულ გზნათა კლასიფიკაცია

გემოთ ჩვენ წარმოადგინეთ პირველი ოთხი კლასის გზნები. ისინი ῶ-უღლების წესიერი გზნებია. გზნათა თავისებურება აქ არ შეინიშნება. რაც შე-ეხება თავისებურ გზნებს, უნდა აღინიშნოს, რომ მათ ორი ან მეტი ფუძე მოეპოვე-ბათ და ეს ფუძეები სხვადასხვა ძირისაგან მომდინარეობენ. ასეთ გზნებში

დროთა წარმოება გარკვეულ წესს არ ექვემდებარება; ასეთი გზნები დროებს სხვადასხვა ფუძისაგან აწარმოებენ.

**V კლასი.** ამ კლასის გზნები აწმყოს ფუძეს აწარმოებენ ს სუფიქსის დართვით. ესენია:  $\delta\alpha\kappa\alpha$  „ვკებ“,  $\beta\alpha\iota\varsigma$  „მივდივარ“,  $\lambda\alpha\mu\beta\acute{\alpha}\nu\alpha$  „ვიღებ“,  $\alpha\varsigma\acute{\epsilon}\delta\alpha\varsigma$  „ვმრდი“, „ვადიღებ“,  $\acute{\epsilon}\lambda\alpha\varsigma\upsilon\varsigma$  „ვღეენი“,  $\tau\acute{\epsilon}\mu\alpha$  „ეჭრი“,  $\acute{\alpha}\mu\alpha\rho\tau\acute{\alpha}\nu\alpha$  „ვედები“,  $\tau\upsilon\chi\acute{\alpha}\nu\alpha$  „ვადიღებ“, „ვაღწევ“ და ა.შ.

**VI კლასი.** ამ კლასის გზნათა აწმყოს ფუძე იწარმოება მარტივ ფუძეზე —სკ სუფიქსის დართვით თუ მარტივი ფუძე ხმოვნით ბოლოვდება, ხოლო თუ თანხმოვნით, მაშინ —სკ სუფიქსი დაერთვის. იმ გზნებს, რომელთა მარტივი ფუძე ორი ისეთი თანხმოვნით იწყება, რომელთაგან ერთი ხშულია, მეორე ნარნარა — აწმყოში ექნებათ რედუქლიკაცია. ესენია:  $\gamma\eta\rho\acute{\alpha}\sigma\kappa\alpha$  „ვებერლები“,  $\phi\acute{\alpha}\sigma\kappa\alpha$  „ვამბობ“,  $\acute{\alpha}\pi\omicron\theta\upsilon\eta\sigma\kappa\alpha$  „ვეკლები“,  $\mu\iota\mu\eta\tau\sigma\kappa\alpha$ ,  $\mu\iota\mu\eta\tau\sigma\kappa\omicron\mu\alpha$  „გაეიხსენებ“, „მოვიგონებ“,  $\gamma\iota\gamma\omega\sigma\kappa\alpha$  „შევიცნობ“,  $\epsilon\varsigma\tau\acute{\iota}\rho\sigma\kappa\alpha$  „ვპოულობ“,  $\delta\iota\delta\acute{\alpha}\sigma\kappa\alpha$  (<  $\delta\iota$ - $\delta\alpha\chi$ - $\sigma\kappa$ - $\alpha$ ) „ეასწავლი“ და ა.შ.

**VII კლასის** განეკუთვნებიან ის გზნები, რომელთა ფუძე  $\epsilon(\eta)$  სუფიქსითაა გაერცობილი. ესენია:  $\delta\omicron\kappa\acute{\epsilon}\alpha$  „ვფიქრობ“,  $\kappa\alpha\lambda\acute{\epsilon}\alpha$  „ვეძახი“, „ვეწოდებ“,  $\acute{\epsilon}\theta\acute{\epsilon}\lambda\alpha$  =  $\theta\acute{\epsilon}\lambda\alpha$  „მსურს“, „მინდა“,  $\beta\omicron\varsigma\lambda\omicron\mu\alpha\iota$  „მსურს“, „მინდა“,  $\delta\acute{\epsilon}\alpha$  „მჭირდება“,  $\mu\acute{\epsilon}\lambda\lambda\alpha$  „განვიზრახავ“,  $\gamma\alpha\mu\acute{\epsilon}\alpha$  „ვექორწინდები“,  $\chi\alpha\iota\rho\alpha$  „მიხარია“ და ა.შ.

**VIII კლასის** განეკუთვნებიან ის გზნები, რომლებიც დროთა წარმოებისას სხვადასხვა ფუძეს იყენებენ. ეს გზნები სხვა თავისებურებებითაც ხასიათდებიან. ეს გზნებია:  $\alpha\iota\rho\acute{\epsilon}\alpha$  „ვიღებ“ (მისი ფუძეებია:  $\alpha\iota\rho\acute{\epsilon}$ ,  $\alpha\iota\rho\eta$ ,  $\acute{\epsilon}\lambda$ ).  $\acute{\epsilon}\rho\chi\omicron\mu\alpha\iota$  „მოვდივარ“ (ფუძეებია:  $\acute{\epsilon}\rho\chi$ ,  $\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\upsilon\theta$ ,  $\acute{\epsilon}\lambda\theta$ ,  $\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\theta$  „ვჭამ“ (ფუძეებია  $\acute{\epsilon}\delta(\epsilon)$ ,  $\acute{\epsilon}\sigma\theta\iota$ ,  $\phi\alpha\gamma$ ),  $\acute{\epsilon}\pi\omicron\mu\alpha\iota$  „მივღევ“ (ფუძე  $\acute{\epsilon}\pi$  <  $\sigma\epsilon\pi$ ),  $\acute{\epsilon}\chi\alpha$  „მაქვს“, „მყავს“ (ფუძეებია  $\acute{\epsilon}\chi$ ,  $\acute{\epsilon}\chi$  <  $\sigma\epsilon\chi$ ,  $\sigma\chi$ ,  $\sigma\chi\eta$ ),  $\zeta\acute{\alpha}\alpha$ ,  $\beta\iota\acute{\omega}\alpha$  „ვეცოცხლობ“, „ვეცხოვრობ“ (ფუძეებია:  $\zeta\alpha$ ,  $\beta\iota\omicron$ ),  $\acute{\omicron}\rho\acute{\alpha}\alpha$  „ვხედავ“ (ფუძეებია  $\acute{\omicron}\rho\alpha$  <  $F\omicron\rho\alpha$ ,  $\iota\delta$  <  $F\iota\delta$ ),  $\pi\acute{\alpha}\sigma\chi\alpha$  „ვითმენ“, „ვიტანჯები“ (ფუძეებია  $\pi\alpha\theta$ ,  $\pi\epsilon\upsilon\theta$ ,  $\pi\omicron\upsilon\theta$ ) და ა.შ.